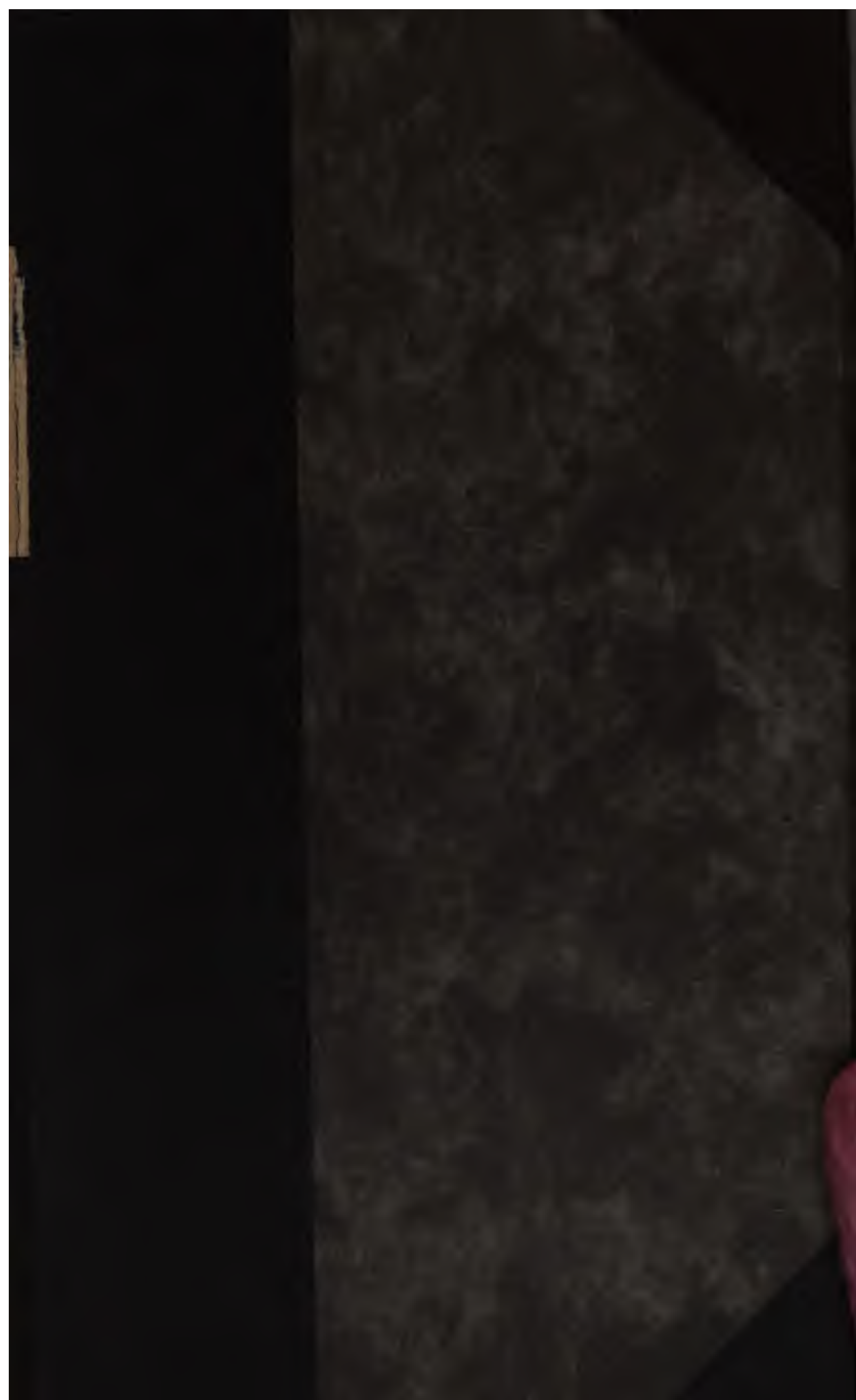

NIEUW

IOGRAPHISCH, ANTHOLOGISCH EN CRITISCH

WOORDENBOEK

VAN

NEDERLANDSCHE DICHTERS.

NIEUW
BIOGRAPHISCH, ANTHOLOGISCH EN CRITISCH
WOORDENBOEK
VAN
NEDERLANDSCHE DICHTERS;

BIJEENGEBRAGT DOOR

A. J. VAN DER AA

EN EENIGE

ANDERE VADERLANDSCHE LETTERKUNDIGEN,

KUNNENDE DIENEN ALS

AANHANGSEL

OP

P. G. WITSEN GEYSBEEKS

Woordenboek der Nederlandsche Dichters.

Derde Deel.

O — Z.

AMSTERDAM,
W. DE GREBBER.
1846.

VOORBERIGT.

Het zou overbodig zijn, dit ons derde deel van eene voorrede te doen vergezeld gaan, indien wij het niet van onzen pligt achtten, hier te berigten, dat wij daarbij, behalve van de in de voorberigten der vorige deelen reeds genoemde Heeren, ons met de medewerking van nog twee andere letterkundigen mogten vereerd zien, zijnde de Heeren G. VAN DER TUUK, *te* Groningen, *en* I. VAN HARDERWIJK, *te* Rotterdam; *van welke de eerste ons wel eenige artikelen heeft willen toezenden en de andere ons door het bewerken van het berigt nopens den dichter* W. C. DE VLETTER, *bijzonder verpligt heeft. Aan beide die Heeren*

zij daarvoor, even als aan onze overige medewerkers, voor hunne, ons bij voortduring gebleken, hulpvaardigheid, hartelijk dank gezegd.

Gaarne voldoen wij ook aan een ons, zoo wel mondeling als schriftelijk, gedaan verzoek, door hier een alphabetisch lijstje te laten volgen van de letters, waarmede de stukken onderteekend zijn, met bijvoeging van den naam, welke daardoor aangeduidt wordt:

A. J. L. beteekent A. J. LESTURGEON,
B. D. . . . Mr. J. T. BODEL NIJENHUIS,
D. C. . . . Mr. I. DA COSTA.
F. . . . . Mr. H. O. FEITH,
G. L. . . . G. LAMBERTS,
H. . . . . I. VAN HARDERWIJK,
J. C. K. . . J. C. KOBUS,
L. . . . . G. LAUTS,
R. A. . . . Mr. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA,
S. . . . . Dr. G. D. J. SCHOTEL,
S. A. . . . Mr. C. M. A. SIMON VAN DER AA,
T. . . . . G. VAN DER TUUK,

Daar, waar men twee dezer namen vereenigd vindt, is dat artikel uit de door beide die medewerkers toegezonden berigten zamengesteld. Doch niet slechts

voor de door hen geteekende berigten, zijn wij die Heeren onzen dank schuldig, maar vele hunner ook nog daarenboven voor hunne aanmerkingen en teregtwijzingen op de door ons zelve opgestelde en hier ongeteekend voorkomende artikelen. Bij het betuigen van onze erkentlijkheid voor dit een en ander, voegen wij de bede, van ons, wel bij voortduring op onzen letterkundigen arbeid te willen blijven voorlichten.

Gorinchem, Mei 1846.

A. J. VAN DER AA.

BIOGRAPHISCH
ANTHOLOGISCH EN CRITISCH
WOORDENBOEK
VAN
NEDERDUITSCHE DICHTERS.

OCKERSE (ADELAIDE) weduwe KLEYN zie KLEYN (ADELAIDE)

OCKERSE (WILLEM ANTON), een man van meer dan gewoone begaafdheden, die zich als prozaschrijver bijzonder gunstig onderscheidde, werd in 1760 te *Vianen* geboren, en overleed te *'s Gravenhage* den 19 Januarij 1826. Tot het leeraarsambt opgeleid, bekleedde hij dat met lof, op onderscheidene tijden, te *Eembrugge*, *Wijk by Duurstede* en *Limmen*. In 1797 en 1798 onderscheidde hij zich loffelijk in de Nationale conventie; was èen der staatsgevangenen, die partijzucht op het *Huis den Bosch* inkerkerde, en eindigde zijne loopbaan als tweede Secretaris der Maatschappij van weldadigheid. Bij hem ontwikkelden zich vroeg dichterlijke talenten, die inzonderheid werden opgewekt en aangekweekt, gedurende zijn verblijf

aan de hoogeschool te *Utrecht*, onder het vriendschappelijk verkeer met HIERONYMUS VAN ALPHEN, VAN GOGH, KLEYN, BELLAMY, RAU, en HINLOPEN. Van den edelen wedijver, welke dezen dichterlijken vriendenkring bezielde, zag men weldra blijken in den *Poëtische Spectator*, in de *Proeven voor het verstand, den smaak en het hart*, en in andere periodieke schriften. Vele zijner stukken zijn van erotischen aard, en meestal geplaatst in den *Recensent ook der Recensenten*, van welk maandwerk hij eenen geruimen tijd mederedacteur was. Een dier naïve stukjes willen wij afschrijven; het is getiteld: *De taal der liefde. Aan* M. (*uit een oud dichtstuk*).

Wanneer de min in de oogen speelt,
En ieder blik een blikje teelt;
Wanneer, in elke warme zucht,
De ziel naar 't zuchtend liefje vlugt;
Wanneer de min den boezem jaagt:
De ontsloten mond een antwoord vraagt;
Der wangen gloed veel meer verraadt,
Dan ooit in minnebrieven staat;
De hand, zacht trillend, drukjes biedt,
Elk drukje een' pijl in 't harte schiet;
Wanneer de liefde 't al bespraakt,
De leden tot haar tolken maakt;
Wen 't zacht gelispel wordt verstaan
Geen fluisterwoordjes 't oor ontgaan,
Wen alles teeken is en doel,
Voor het verteederend gevoel;
Zeg, heeft de *liefde* dan geen *taal*,
Schoon 't haar aan pen of klanken faal? (1)

Ontbreekt het zijne dichtstukjes aan geen geest en vernuft, zijn ze zoetvloeijend en zuiver van taal; zij

(1) *Recensent ook der Recensenten*. D I, bl 744.

hebben tevens eene zedelijke strekking. Een daarvan door hem eene *Elegie* genoemd, getiteld: ***het Ouderlijk huis***, en medegedeeld in het door OCKERSE in 1809 in het licht gezonden werk: ***Lectuur van smaak voor lieden van beschaafden stand inzonderheid voor Vrouwen***, is wel tegen zijne gewoonte, van langen adem, doch gevoelvol geschilderd, niet dor of vervelend, ofschoon uit 34 coupletten bestaande, en teekent op eene treffende wijze het ouderlievend hart van OCKERSE. Het was waardig in zijn geheel medegedeeld te worden, doch ons bestek zulks niet gedoogende, bepalen wij ons bij het volgende; zoo heft hij aan:

ô Zalig Ouderlijke Huis!
Ver boven 't woelige gedruis
Van 's werelds wartooneel te schatten:
Mijn liefste toevlugt in den nood,
Waar ik zoo vaak een rust genoot,
Die 's wuftlings hart niet kan bevatten!

Viel eens des levens ramp mij bang,
Of, duurde 't afzijn mij te lang,
Ik vlugtte naar dien vredetempel;
De bange zorg, verliet me op weg,
En vrij van 't kwellend overleg
Betrad ik vrolijk zijnen drempel.

Daar vond ik kalmte voor mijn ziel,
Wen 't elders vaak mij moeilijk viel
Door harteleed en zware zorgen.
Daar werd ik, in der Oudren schoot,
Die immer minzaam zich ontsloot,
Zoo teederlijk, zoo zacht, geborgen.

Op 't eerste reppen van de schel
Sprong de oude keeshond, vliegend snel,
(Als van mijn komst bewust) naar voren,
En deed, door jankend vreugd-geblaf,
De vreugd van 't huisgezin vooraf
Mij reeds van verre vriendlijk hooren.

Hoe driftig liep de trouwe meid,
Om mij, met blijde hartlijkheid
En gullen groet, de deur te ontsluiten!
Maar 'k had geen ooren voor dien groet,
Verlangen vleugelde mijn voet:
Niets kon mijn vaart naar achtren stuiten.

Reeds midden in den langen gang
Kwam mij, met tranen op den wang,
De stompelende grijsaard tegen,
De vreugde blonk in 't glinstrend oog,
En met zijn *Welkom!* dat nooit loog,
Lag ik aan 't vaderhart gezegen.

Hoe vrolijk leidde de oude Man
Mij naar 't vertrek, waar Moeder dan
Met opene armen mij reeds wachtte;
ô Welk een teder huistooneel!
Des blijden Hemels echt tafreel
Voor elk die 't naar waardij betrachtte (1) enz.

Hij, die het geluk ten deele viel zijne ouders tot in lengte van dagen, te mogen behouden, en hen hoog waardeerde, mogt elk, die dát vóorregt niet op prijs stelt, wel herinneren en waarschuwen.

Die 't Oudrenpaar niet hoog waardeert,
Wordt met Gods liefde niet vereerd
Hij kan dien Vader nooit beminnen!

(1) *Lektuur van Smaak*, D. I, bl. 140. enz.

Maar:

Wel hem, die zich als kind, als man,
Als grijsaard zelfs, beroemen kan,
«'k Ben voor mijn ouders *kind* gebleven!»
Hun zegen daauwt steeds op zijn hoofd,
Schoon, van hun bijzijn reeds beroofd,
Hij balling rondzwerft in dit leven (1).—

Ofschoon OCKERSE zich nooit opzettelijk een dichter ter navolging had voorgesteld, ademt er toch in dit stuk den geest en trant van JEREMIAS DE DEKKER en in het volgende dien van POOT, over een dergelijk onderwerp: *op den Dood van* LEENTJE, *een uur na hare geboorte, met hare moeder overleden.*

Leentje ontwaakt van lange slapen,
Wierp een blikjen om zich heen,
Zag, dat hier niets was te rapen,
Dan ellende en droef geween.
Leentje sloot haar schuldlooze oogen;
't Sterven was voor haar gewin,
Ze is toen juichende gevlogen,
Moeder na, ten hemel in (2)

Als wij zijne landelijke gedichten lezen, meenen wij den Abtswoudschen dichter te hooren, zonder het minste blijk echter van slaafsche navolging. Hoor slechts den aanhef van het lied: *Lenteavond in mijn Tuinhuis*:

'k Zie over 't zalig land,
Dat door des Bouwmans hand
Gedolven ligt aan voren;
Waar, uit de malsche kluit,
Ginds peulvrucht, elders welig koren,
En vlas en klaver spruit.

(1) *Lektuur van Smaak* D. I, bl. 146.
(2) *Recensent* D. VII, bl. 100.

Een weste windtje speelt
Op 't veldgewas, en streelt
Met zachten aêm de velden,
Het jong en dartlend groen,
Veel frisscher, dan 't lauwrier der helden,
Kleurt sterker bij dien zoen.

Nog zwijgt des leeuwriks lied
In 't hooge luchtruim niet;
'k Hoor 't minziek duifje koren;
De spreeuw spot, roept en fluit;
Het vinkje doet zijn maatslag hooren;
De kievit lacht het uit.

Daar heft een seraf aan,
Wiens Godlijk toonenslaan
Leert al 't gevogelt' zwijgen;
Het lied der nachtegaal
Doet 't luide zangkoor ooren krijgen,
En luistren naar zijn taal.

Het slot:

De heerlijke avondzon,
Die 't wolkenheer verwon,
Doet de aarde in goud zich baden,
En ik—die God genoot,
Zijn liefde aanschouwde in zijne daden,
'k Verlies mij in zijn' schoot (1).

Zijne *Uitnoodiging tot het zalig Landleven bij een' verkwikkenden regen*, en andere getuigen van zijn innig gevoel voor het schoone in de natuur, en hoe dit hem opwekte tot verheerlijking van den Schepper in zijne werken. — Eene *Elegie, de dood der natuur* betiteld, kan, volgens het gevoelen van den

(1) *Recensent der Recensenten*, D. VI, bl. 179.

Hoogleeraar J. CLARISSE, met de beste voortbrengselen onzer eerste dichteren vergeleken worden (1), nemende een' hooger vlugt, dan in zijne andere dichterlijke voortbrengselen doorstraalt. «Natuur," zoo zingt hij:

Natuur!... zij sterft... geheel ontheisterd,
Verdord, verwelkt, verkleurd, geteisterd,
Legt zij haar levenshulsel af.
Door stormen, hagels, regenvlagen,
Als op haar doodbed neêrgeslagen,
Bereidt zij zich ten slaap een graf.
Een loeijend heer van woeste winden
Huilt aaklig over 't killend beeld,
Bedelft het met zijn eigen praalkleed,
Waar 't, als in zegepraal, meê speelt.

Ach! waar men schoonheid vond, heerscht kwijning,
En elke nieuwe luchtverschijning
Werpt zwarte rouwfloers over 't lijk;
De zwangre wolken gieten tranen,
Die, vaak tot ijs gestold, doen wanen,
Dat zelfs des hemels gloed bezwijkt!
De Zee, in bulderende woede,
Schijnt, met de ontbindingskracht in strijd,
Zich aan des aardrijks dood te ontworstlen,
En wreekt, met kracht, haar majesteit. enz.

Daar wij onze lust om meer af te schrijven moeten bedwingen, verwijzen wij den lezer, naar den *Recensent der Recensenten* D. XII, bl. 515, alwaar het in zijn geheel gevonden wordt. Hij, die meestal zoo zacht en liefelijk de lier tokkelde, wist ook toonen te slaan, welke het kinderhart deden trillen, en bewezen hoe hij, in den volsten zin des woords, een kindervriend was. Het dichtstukje: ***Aan de lieve kleinen***, geeft zulks te kennen:

---

(1) Zie het levensberigt van OCKERSE voor het 3de deel der *Vruchten en Resultaten* van een zestigjarig leven, bl. 73.

Engelen der zondige aarde!
In u paarde
Zich het aardsch aan 't hemelsch schoon.
'k Zie in de onschuld van uw kleinheid
Englenreinheid,
Neêrgestraald van 's Eeuwgen troon.

Als 'k aan groepjes u zie dartlen,
Woelen, spartlen,
Denk ik aan der Englen vreugd.
Vaak aanschouw ik blij gewemel
Van den Hemel
In het spel van uwe jeugd. enz.

Na den wensch geuit te hebben, dat die kinderlijke onschuld mogt stand houden, bij het klimmen der jaren, besluit de dichter met eèn waarschuwend voorbeeld en hartelijken wensch:

Eens kende ik den liefsten jongen;
Englen hongen
Juichend over 't wiegje heen!
'k Zag hem na veel jaren weder
Als vertreder
Van de wet-ter strafplaats treên!

Engelen der zondige aarde!
Ach! bewaarde
Jezus liefde u voor dien val!
Mogte uw deugd steeds met u groeijen
En nog bloeijen,
Wen uw jeugd verwelken zal! (1).

Ook in het vak der *Romances*, heeft OCKERSE met goed gevolg, zijne krachten beproeft, getuige: *Het Slot Batestein te Vianen* (2). In het satyrike,

(1) *Recensent der Recensenten*, D. X. bl. 524.
(2) *Recensent der Recensenten*, D. III, bl 470.

waartoe hij overhelde, heeft hij eenige proeven aan het licht gebragt. Zelve Recensent, durfde hij de onbeschaamdheid van sommige dier heeren, stoutmoedig gispen; blijkens het volgende couplet, van het stukje getiteld: *De Recensenten.*

Wat zijn die heeren Recensenten
Toch stoute en schaamtelooze venten!
Ze hekelen maar iedereen,
En grijpen alle man aan 't been.
Ze ontzien geen jeugd, noch grijze haren;
Geen kunnen weten zij te sparen.
Ze eerbiedigen geleerdheid niet,
Noch stralen, die de wijsheid schiet (1) enz.

Zijne *Muze* moge zeldzaam eene hooge vlugt genomen hebben, gelijk in zijne *Napoléontische Redevoeringen*, zij zong veelal eene zoete wijze, die het gevoelvolle harte bekoort, en meer algemeen bevalt dan hoogdravende toonen, die zoo ligt in wanklank ontaarden. Bestond er nog zoo veel leeslust voor dergelijke producten, als OCKERSE leverde, gelijk in vroeger dagen; men zou de uitgave zijner verspreide dichtstukjes toejuichen, en daarin meer zien dan eene boekverkoopersspeculatie. J. C. K.

OCKES (H.), tot zinspreuk voerende: *Weest eendrachtigh*, leverde twee dichtstukjes in de *Haarlemsche Somerbloempjes*; het eene van stichtelijke, het andere van erotischen inhoud; beide vloeijend gerijmd.

OEVEL (A. VAN) was, in het midden der zeventiende eeuw, lid van de Goudsche rederijkkamer

(1) *Recensent der Recensenten*, D. IX, bl. 131.

de Balsembloem, onder de zinspreuk *uyt jongste begrepen*. Men vindt van hem stukken in *Vlissings Redens-Lust-Hof*, die zich gunstig onderscheiden van de meeste der in dien bundel voorkomende stukken. Men oordeele

Den waren Godt die uyt niet wist te stichten
Dit groote Ront, met al des Hemels lichten
Is voor sijn volk, in noot een sterckt en schilt:
Die veel genaed doet aen sijn lieve kind'ren,
Soo dat geen dinck hun schaden kan of hind'ren
Als hy sijn jonst en hulp haer toonen wilt.

Hy kan de kracht der felle pijlen stutten,
En voor de sieckt, des middaeghs hitt' beschutten:
En voor 't gewelt dat inder nacht geschiet,
Van pest of doodt, die sluypend' ons bestrijden,
Kan sijne hulp ten besten ons bevrijden:
Want Isr'els Godt en slaept noch sluimert niet, enz.

OFFERHAUS (E. D. ASSONVILLE, geboren) maakte in 1759 een gedicht op het overlijden van Princes ANNA, weduwe van WILLEM IV en Gouvernante der *Vereenigde Nederlanden;* alsmede in 1760, eene echtzang op CAREL CHRISTIAAN van *Nassau-Weilburg* en WILHELMINA CAROLINA Prinses van *Oranje Nassau* Beide verzen beteekenen niet veel. F.

OGELWIGT JUNIOR (HENDRIK) was geboren te *Amsterdam*, in 1764, alwaar hij zich gunstig onderscheidde onder de voor het tooneel arbeidende schrijvers. De meeste zijner talrijke, door ons in 3 deelen verzamelde stukken zijn in proza, enkele geheel berijmd, en anderen door zangen afgewisseld. Zij onderscheiden zich door zoetvloeijendheid. Hij overleed in 1841.

R. A.

OIJEN (JAN VAN) komt in de *Dichtkundige Cyprssenbladen* voor, met een gedicht ter *Gedachtenisse van* W. K. H. FRISO, zonder merg of pit, als verdroogde cypressenbladen. J. C. K.

OIJEN Az. (L. VAN) galmde zijne droefheid uit, in een bombastisch gedicht, getiteld: *De Godgeleerdheid in rouw, bij het afsterven van den H. Gel. Heer* G. J. NAHUYS, waarvan de aanhef luidt:

De vlug gewiekte Dageraed,
Gedost in blinkend goud en gloeiend inkarnaet,
Kwam, uit haer slaepsalet, in vollen luister klimmen;
En Febus, die den Hemeltrans
Op 't sierelijkst bemaelt met onbevlekten glans,
Dreef 't gouden zonnespan uit nuchtre morgenkimmen;
Toen mij een Hemelspruit verscheen,
Op 't keurigste uitgedost in witte staetsiekleên,
Gezeten op een Spheer, bezaeid met flonkerlichten.

Meer verdienstelijk is zijn dichtstukje de *Morgenzon*, in de Volksliedjes van de Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*. J. C. K.

OLLEFEN CASPARSZ (WILLEM VAN) heeft, in 1783, doen drukken: *Proeve van Muzikale Uitspanningen*, in 1797 *Tooneelpoezij*, die vloeijend berijmd zijn, doch zich niet boven die van de meeste zijner tijdgenooten verheffen. Ook treft men onderscheidene stukken van hem in de *Kleine Dichterlijke Handschriften* aan, van welke wij hier mededeelen het begin van dat getiteld: *de Mensch*.

Wie zijt gij toch, o mensch, die u veelal gedraagt,
Als waart gij boven 't lot van all' wat leeft verheven,
Daar 't minste toeval, 't welk uw zorgloosheid belaagt'
Een onverwachte schrik, een damp, u kan doen sneven!
Gewaande gunstling der Natuur!
Gij zijt een plant van korten duur!

Uit lijdlijk stof gevormd, ontvangt ge, in duisternis,
Een stoflijk wezen, dus ook stoflijke eigenschappen;
Een wezen, dat voor zijne ontbinding vatbaar is;
Dat smart en pijn gevoelt, langs meer of minder trappen:
Ja, somtijds zinkt gij weêr in 't niet
Eer 't oog, voor 't eerst, het daglicht ziet!

Zoodra gij ademhaalt, staat de onverzoenbre dood
Gereed, om 't weefsel van uw leemen hut te sloopen;
Als 't medelijden dan haar' boezem niet ontsloot,
Vondt ge, in uw' aanvang reeds, uw' donkren grafkuil open.
Gij zijt een bloem, die vaak de wind
In 't eêlst van haren bloei verslindt enz (1).

R. A.

OMAZIER (N.) heeft, in 1662, te *Amsterdam* in het licht gezonden, *Doolhof der liefde*. Hetgeen ons alleen bij name bekend is. G. L.

OMEIJER Jr. (H.) leverde in 1757, in het *Aanhangzel op de Dichtkundige Cypressenbladen Amstels Treurklagt over het droevig Afsterven van zijne doorluchtigste Hoogheid* W. K. H. FRISO die geen enkele regel bevat welke aanhalenswaardig is.

OMMERING JACOBSZOON (ADRIAAN), die te *Amsterdam* woonde, liet zich in 1751 hooren, in de *Dichtkundige Cypressenbladen*, *Op het schielijk afsterven van* W. C. H. FRISO, zich openlijk beschuldigende als de moordenaar van dien Vorst.

Ik, . . . Sidder Lezer. Ik, ik heb dit feit bedreven;

Doch om zijne misdaad te vergoêlijken, voegt hij er bij:

En 't geen de schuld verzwaart, ik was het niet alleen
't Geheele Nederland, en ieder, groot en kleen,
Ja onzer aller schuld, deed Hem ontijdig sneven (2).

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften* D. IV, 233.
(2) *Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 18.

Het is te verwonderen, dat zijne tijdgenooten hem ongemoeid hebben gelaten, bij zulk eene ijsselijke beschuldiging. Doch misschien hebben zij geweten dat VAN OMMERING niet wist wat hij zeide. Ook vervaardigde hij een gedicht *Op de stichtelijke troostrede over 1 Samuel XXV vers 1 door den godvruchtigen en geleerden Heer* P. NAHUIS, *oudste leeraar der gemeente te Monnickendam, opgestelt ter gezegende gedachtenisse en ter plegtige uitvaart zijner doorluchtige Hoogheid* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO enz. In ARNOUD VAN HALEN'S *Pan poeticon* leverde hij bijschriften: op de afbeelding van S. FEITAMA en op die van A. HOOGVLIET, beide zonder eenige dichterlijke waarde. J. C. K.

ONDAATJE (Mr. P. PH. J. QUINT), geboren in 1760, studeerde te *Utrecht*, waar hij een tijdgenoot was van BELLAMY, en een boezemvriend werd van dien voor dichtkunst en vaderland gloeijenden Zeeuw. Zoo vervaardigde ook QUINT ONDAATJE verzen. Daar hij sedert een werkzaam deel nam, aan de Staatkundige woelingen van dien tijd, schijnt hij later de lier niet meer te hebben gehanteerd. Althans, behalve hetgeen van hem in de *Proeven voor het verstand, den smaak en het hart* is geplaatst, is niets ter onzer kennis gekomen. Hij stierf te *Batavia*, den 30 April 1818, als Lid van den Hoogen Raad van Justitie over *Neêrlands Indië* L.

ONDERDEWIJNGAART (Mr. CANSIUS), Raad en Schepen der stad *Delft*, die in de tweede helft der achttiende eeuw leefde, tokkelde nu en dan de lier.

Wij kennen alleen van hem eenen lijkzang op het overlijden van zijnen vader te vinden in de *Lijkzangen op den Weleerwaarden zeer Geleerden Heer* PETRUS ONDERDEWIJNGAARD, *rustend Leeraar in de Hervormde Gemeente der stad Delft*, welke niet fraai genoeg is om er iets uit mede te deelen.

ONDERDEWIJNGAART (P. V.), de zoon van den voorgaande, dichtte, onder anderen op hetzelfde onderwerp, niet beter dan zijn vader.

ONDERDEWIJNGAART CANSIUS (Mr. JACOB HENDRIK), de zoon en kleinzoon van de beide voorgaande, geboren te *Delft*, den 13 Januarij 1771, overleden den 10 Julij 1838, was Raad in de Vroedschap en oud Schepen in zijne geboorteplaats, toen hij aldaar, in 1797 de voorname oprigter werd van het godsdienstig genootschap: *Christo Sacrum*, en daarbij, met den vroeger door ons vermelden ISAAK VAN HAESTERT (1), een der vaste leeraars was. Hij was een man van ondernemenden geest, onverdroten ijver, en had groote bekwaamheden in de werktuigkunde. Even als zijn ambtgenoot beoefende hij de Nederduitsche dichtkunst. Als lid van het Haagsche dichtlievend kunstgenootschap, onder de spreuk: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, vindt men, in de *Poëtische Mengelstoffen* van dat genootschap, blijken zijner dichterlijke bekwaamheden, altoos in eenen genootschappelijken zin, ofschoon hier en daar met eenige verheffing. Uit het stuk: *De ziel, geschikt ter eeuwigdurende vorderinge in kennis*, deelen wij van de 16 coupletten er een mede:

(1) Zie D. II. bl. 197.

Verbeelding vliegt door 't gansch heelal,
Naar 't onbegrensde rijk van duizend-duizend zonnen,
Van vuur en licht onpeilbre bronnen,
Voor dwalers in veel groter tal:
Zij vliegt door de onafmeetbre perken,
Millioenen waerelden voorbij;
Maar hoe aanhoudend sterk haar denkenskracht ook zij,
Kan zij niet dan 't begin bemerken.
Waar eindigt uwe macht, o hoogste Majesteil?
Neen, neen.... zij duurt in eeuwigheid enz. (1).

J. C. K.

ONZANTE (J.) vinden wij vermeld als de dichter van *Oude wijn in Nieuwe Lederen zakken*, welk werkje in 1670 gedrukt is. G. L.

OOIJEVAER (GUILLAUME ABRAHAMS) leverde eene menigte drink–minne–en stichtelijke liedjes in de *Haerlemsche Somer-bloempjes* en het *Utrechtsche Zang-prieeltjen*. De *drink- en minnezangen* zijn van eenen lossen, sommigen van onkuischen aard, en steken zeer af bij zijne *stichtelijke liederen*. In een dier laatsten doet hij eene: *Waerschouwinghe aen de jonghe jeught*, om zich voor alle *dertelheden* en een *sondigh leven* te wachten, terwijl hij in de eersten zelf aanleiding en opwekking daartoe geeft. Zoo is de mensch dikwijls tegenstrijdig in zijne gevoelens. Zijne liedjes onderscheiden zich, noch door naifheid, noch door vloeijende versificatie. Men oordeele uit de eerste regels van een drinklied, *Bacchus–Vreugt*:

Kom Bacchus klercken hey tsa sta,
Swick, zwack, swick, tibi, mihi, kick,
Ey gaet m' eens voor, ick volghje na,
Van tibi, mihi, zwick, zwack, swick enz.

J. C. K.

(1) *Poëtische Mengelstoffen*. D. VIII. bl. 150.

OORT (K. VAN) heeft te *Utrecht* in 1713 doen drukken: *Vredeloos en andere gedichten*, die wij te vergeefs hebben zoeken op te sporen. G. L.

OORTMAN (SUZANNA MARIA) wordt door LUCAS PATER (1) als dichteres vermeld. Wij hebben evenwel niets van haar kunnen vinden. G. L.

OOSDERS (GERRIT) dichtte, onder anderen, in 1757, een *Rouwklacht op het onverwacht Afsterven* van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO beginnende:

ô Nederland, helaas! wilt u in rouw bekleden
Wijl de vierde WILLEM onze Friso is overleden enz. (2).

OOSTERLAND (ABRAHAM), een gelegenheids dichter, uit het midden der vorige eeuw, van wien onder anderen bestaat: *Gods kerk te Bergen op zoom ingewyd*, dus eindigende:

O Bergen? bid, ja bid, dat nu, Uw Godtsberg zij
Als Bazans groene berg of berg van specerij.

S.

OOSTERLAND (J. LANGERAK), schreef onder anderen, in de achttiende eeuw, een klinkdicht op de poezij van H. G. VAN VRIJHOFF, dat niet veel om het lijf heeft. J. C. K.

OOSTERWIJK (J.), een gelegenheidsdichter uit het begin der zeventiende en het laatst der achttiende eeuw laat zich, in eenen verjaarzang op den oudheid-minnenden A. SCHOENMAKER, over *Nijmegen* sprekende, aldus hooren:

(1) *Poezy* bl. 347.
(2) *Aanhangzel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 319.

Van waar wy voortgaan, om naukeurig te beschouwen
De Buitenwerken, die Bourgonje 't hoofd deên klouwen:
En voorts Sint Anne, zeer merkwaardig door 't geval,
Dat u dit sneldicht van ses regels leeren zal.
Een Franschen Hopman, die een Meisje wilde onteeren,
In spyt van d' oud'ren, en haar teder tegenweeren:
Die dertle stond pas ree te boeten zyne lust,
Of voeld zyn heete brandt door heeter vier geblust;
Een koogel uit de Stadt, door 's Hemels wraak gedreven,
Benam den schender t' been, en met het been zyn leven (1).

OOSTRUM (ANNA VAN) vinden wij door den Heer SCHOTEL (2) als dichteres vermeld; ons is evenwel niets van haar voorgekomen.

OOSTRUM (P. VAN) of van OSTRUM, stelde in de zeventiende eeuw, met de zinspreuk: *keur baart angst*, voor het vierde en vijfde deel van P. BOR's *Nederlandsche Oorloghen*, een paar dichtstukken, waarvan inzonderheid het laatste en grootste, door kracht van taal en zin, den dichter kenmerkt, en ons naar meer van zijne hand doet wenschen. Het begint:

Den onverwonnen Leeuw, vol yvers, en vol moets,
Niet wenschende de twist, niet hakigh na veel bloets.
Hij die den Arent trotst, en Spangië staegh comt tergen,
Niet vreesende sijn macht, noch gout-mijn-rijcke Bergen,
Dien Leeuw, voor wien, ô heyl! een Hemel selver vecht,
En sijn ghemaenden hals met glory-feest op-recht:
Die voedt in sijnen schoot veel treffelijcke Mannen
Die tot der Landen dienst haer crachten steedts inspannen,
Die tot der Landen nut, en voordeel van den staet
Ghebruycken haer verstant, en gheven haeren raedt.

(1) H. K. ARKSTEE, *Nymegen de oude Hoofdstad der Batavieren* bl. [illegible].
(2) *Kerkelijk Dordrecht* D. II, bl. 309.

OPPERVELD (J.) was een dichter uit de zeventiende eeuw. Zijn *Hymen aan den Hooggel. Hee* PAULUS VOET, *Doctor in de regten*, *Professor in d Philosophie en Griecsche tale tot Utrecht*, *als hi Bruidegom zijnde*, GUILJEMBUS CAMMIUS, *presideerd* vindt men in *Klioos Kraam*, D. II, bl. 325. He is zonder verdiensten. S.

ORVILLE (WILLEM DE), eerst Predikant te *Vlaardingen*, later te *Haarlem*, gaf in het begin de achttiende eeuw in het licht een bundel: *Geestelijk klaagliederen en gezangen over verscheide Bijbel- en andere zedestoffen in tien deelen*, *alle op wijzen van de Psalmen Davids gedicht*, welke hem als eenen ellendigen rijmelaar doen kennen. De volgende regels: *over de geboorte van Christus* zullen dit voldoende staven:

Sij gaat na *Bethlehem* op 't Keizerlijk bevel
Verzeld met *Joseph*, als een trouwe medgezel:
Maar ondertusschen komt de vaste tijd aannaêren
Ter lichaams *arbeid*, en 't uur van haar kinder-baren;
En dus brengt sij *ter wereld* den eerst geboren zone,
Die zig zoude op den troon zijn vaders *Davids* toone.

R. A.

OS (PIETER GERARDUS VAN), geboren te *'s Gravenhage*, den 8 October 1776, overleden aldaar, den 28 Maart 1839, was een beroemd landschapschilder, die ook van tijd tot tijd de snaren tokkelde. Zoo ver wij weten, is er evenwel slechts één dichtstuk van hem gedrukt, namelijk voor de *Nagelaten gedichten* van zijnen vader, den door onzen voorganger reeds vermelden JAN VAN OS (1), hetwelk vloeijend daarheen rolt. G. L.

(1) WITSEN GEYSBEEK *Woordenboek der Nederduitsche Dichters* D. V, bl. 9.—15.

OSCH (HENDRIK VAN), boekdrukker te *Middelburg*, rigtte in 27 coupletten eenen *Gedenkzuil op ter gezegende handhaving der oude en welgevestigde regeeringsvorm der 7 vereenigden Provintien, door het in Holland herstellen van enz.* WILLEM V, (het overige van den titel beslaat wel een halve bladzijde). Zoo min het ons lust den titel van dien zoo genoemde *Gedenkzuil* af te schrijven, even zoo min een der 27 coupletten, in trant en geest gelijk staande met de meesten, die voorkomen in den *Gedenkzuil van Neêrlands heil en Oranjes zegepraal in prijsvaarzen*, waarin het *vaars* van H. VAN OSCH mede te vinden is. J. C. K.

OSCH (LEA BARTHA) wordt geteld onder Neêrlands dichteressen welke LAMBERD BIDLOO in zijn *Pan poeticon Batavum* opnoemt. Zij moet uitgegeven hebben, *Geestelijke stoffe.* Die *stoffe* ons onbekend zijnde, moeten wij het hier bij laten; wenschende andere navorschers meer geluk. J. C. K.

OSTADE (G. BOON VAN), uit de zeventiende eeuw, komt voor in de *Mengelwerken der Goudsche kamer van Rhetorica*, met verzen, die wij ons de moeite niet willen geven hier af te schrijven. G. L.

OTTERBEIN (DANIEL EBERHARD), Predikant te *Emmerik*, later garnisoensprediker in *België*, waar hij te *Bergen in Henegouwen*, omstreeks 1825, moet overleden zijn, maakte zich, op het einde der achttiende eeuw, zeer verdienstelijk door uit het Hoogduitsch te vertalen en uit te geven eene *Nieuwe verzameling van uitgelezene gezangen ten dienste der*

Hervormde gemeente van Cleve, *Gulik en Berg en Mark*, in welke meer dan eene proeve voorkomt, dat hij in deze overbrenging niet ongelukkig geslaagd is. Ook later maakte hij nog wel bij gelegenheid een vers. R. A.

OUDEGA (BARTHOLOMEUS VAN) maakte twee zesregelige *Grafschriften* op KATHARINA LESCAILE (1) welke zich door niets bijzonder onderscheiden. Verder hebben wij hem niet aangetroffen. R. A.

OUDENAERDE (MARINUS VAN), die in het begin der vorige eeuw, vermoedelijk te *Rotterdam*, leefde, schijnt zich bijzonder op het vak der grafschriften te hebben toegelegd, althans wij kennen er drie van hem, allen op Predikanten te *Rotterdam*. Dat op DANIEL LE ROY luidt aldus:

Dit graf begrypt LE ROY, die d'onverzoenbre doot
Gelyk een martelaar zag teisteren zyn leden,
En afgefoltert in den allerhoogsten noot,
Zyn geest Godt overgaf met vuurige gebeden.
's Mans vlyt in 't Leeraarampt en Godsgewyde blaân
Verheft zyn naam en deugt ver boven zon en maan (2).

J. C. K.

OUDENHOVEN (JACOB VAN), Predikant sedert 1626 te *Aalburg-en-Heesbeen*, en van 1631 te *Nieuw-Lekkerland*, waar hij in 1665 emeritus werd, zoude, indien wij een Biographische woordenboek van Geschied- en Oudheidkundigen schreven, hier eene zeer ruime plaats moeten innemen (3). Thans

(1) Zie K. LESCAILJE, *Toneel en Mengelpoezy*, D. I, bl. 35.

(2) P. DE LA RUE, *Geletterd Zeeland*, bl. 149.

(3) Over zijne verdiensten als Geschied en Oudheidkundige raadplege men C. H. HERMANS *Geschiedkundig Mengelwerk over de Provincie Noord-Braband*, D. 1, bl. 132-381 en G. D. J. SCHOTEL in de *Konst en Letterbode* 1830 D. II, bl. 260.

kunnen wij slechts melden, dat hij verzen schreef voor de werken zijner tijdgenooten. Zoo kennen wij van hem, *Geluk op Reyse aen den Heer* DIRK VAN BLEYSWYCK: *reysveerdigh na buyten 's lands, na dat hij hadde uytgegeven sijn beschrijvinge van Delft*, niet vrij van de toen in zwang zijnde woordspelingen:

Wat kent hy, die in all' wat kenlick is, gaet delven
Soo langh hy niet en kent dat nodich; *kent u selven?*
Wat baet haer buyten 's Landts, haer reysen buyten 's huys
Soo lang s' haer selven vreemt, en vreemdeling zijt t' huys?
Dat zijt ghy BLEYSWIJCK niet: ghy hebt wel diep gedelft
In eygen gronds doorsoeck; getuyg' u Boek van *Delft*:
Ja reys dan Oost en West, en wordt t' huys allerwegen
Die 't soo wel sijt bij huys; daer toe geef Godt sijn segen (1).

J. C. K.

OUDKERK (ANNA MARIA) maakte in het midden der achttiende eeuw een vers, toen zij dertien jaren oud was, dat geplaatst werd in de *Dichtkundige Cijpressenbladen*, waar men ook een vindt van

OUDKERK (SCIPIO), Predikant te *Haamstede*, in Zeeland, denkelijk haar vader, beide in eenen trant, die alles behalve dichterlijk is. Ook hare moeder

OUDKERK (RIJKJE), geb. BUBBEZON, komt daarin voor; zie BUBBEZON (RIJKJE). J. C. K.

OUTGERS (HENDRIK) wordt door RIXTEL (2) een doorluchtig Poëet genoemd. Wij weten echter niet, op welken grond hij zulk een oordeel over hem velde, daar ons geen enkele lettervrucht van OUTGERS bekend is.

---

(1) D. V BLEISWIJCK'S *Beschrijving van Delft*, bl. [illegible].
(2) Zie RIXTELS *Mengelrijmen*, bl. 101.

OUTHUYS (GERRIT) was geboren in 1773
overleed in 1835. Van hem zijn ons eenige dichtstu
bekend in de *Kleine Dichterlijke Handschrif*
die uitmunten meer in zoetvloeijendheid, dan in h(
vlugt. Sommige zijn *erotisch*, andere meer ern
Dat: *Aan Phyllis* kan de toets met soortgelijke r
nedichtjes van lateren tijd doorstaan:

Wat toch, Phyllis! is een meisjen
  In haar jeugd, dat niet bemint,
En in Cypris zachte boeijen,
Die het jeugdig hart ontgloeijen,
Beken van vermaak doen vloeijen,
  Dwang, in plaats van vrijheid vindt?

Zie de teedre wijngaardloten;
  Hoe ze kwijnen langs den grond;
Zie den storm hun ooft bederven;
Hoe ze hangend henensterven,
Daar hun sap den smaak moet derven,
  Dien een God er zelfs in vond.

Maar zoo 't pas ontloken rankje
  Zich om eenen olmboom vlecht,
En hem dwingt tot mededoogen,
Door zijn' zwakken staat bewogen;
't Is aan 't woedend weêr ontoogen
  Dat het vruchtloos lagen legt.

Dus wanneer een jeugdig meisje
  Als een kwijnend rankje leeft;
Dan, als reeds verwelkte rozen
Wordt haar teder maagdlijk blozen,
Dat de gloeiende abrikozen
  Anders ver te boven streeft.

Doch zoo zij haar frissche krachten,
  Venus! u ten offer draagt,
Dan, in d' arm der min gekluisterd,
Wordt haar schoonheid opgeluisterd,
't Roosje ziet zijn' gloed verduisterd
  Bij den blos van zulk een maagd.

Dat ge, o Phyllis! als een rankje,
  Mij dan tot uw' olmboom koost!
o Hoe zou mijn schaâuw u streelen,
Ik aan uwen boezem spelen,
En mijn luit van wellust kwelen,
  Die, helaas! thands zuchten loost (1)!

Tot de meer ernstige dichtstukken, niet uitgerekt in een aantal coupletten, die ons dikwijls doen denken: » hadden zij er meer van geweten, zij hadden er ook » meer van gezegd", maar die nog stof overlaten tot nadenken, behoort ook: *het Geweten*, waarvan wij de vier laatste coupletten willen afschrijven:

Als het eerbaar inkarnaat
Dat op 't maagdelijk gelaat
  Prijkt als lenterozen,
Dat op 't oogenblik verbleekt
Wen zij 't zeedlijk schoon verbreekt
En haar boezem niet meer kweekt
  't Onschuldschildrend blozen.

Juist zoo teeder is de wenk
Van 't voortreffelijkst geschenk,
  't Rigterlijk geweten;
Dat, zoo 't eenmaal wordt verkracht,
IJlings t' onder wordt gebracht,
En te derelijk versmacht
  In eene ijzren keten.

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften*, Schak. VI. 139 tweede druk D. IV, bl. 269.

Wilt ge, o woeste zoon van 't stof!
Dat u de aarde een bloemenhof
Vol van ooft zal wezen,
Neem, bij al' wat gij bestaat,
Met dien trouwen raadsman raad
Die de schoonste regelmaat
Voor uw daên zal wezen.

Dan zal de onrust van 't gemoed,
Die gelijk een nachtspook woedt,
Aan uw hart niet knagen,
Vreugd strekt u tot gezellin,
Als de schaâuw der dagbodin,
En 't geluk woont bij u in
Alle uw levensdagen (1).

Eenige vertalingen van *Horatius Oden* versieren de 8ste schakering dier *Handschriften*.

J. C. K.

OUTHUYS (GERRIT), Predikant te *Minnertsga*, was waarschijnlijk wel een bloedverwant van den voorgaanden, maar evenaarde hem op verre na niet in dichterlijke bekwaamheden. Hij was een rijmer, zoo als er talloos vele vroeger en later, zich vertoonden. Hij berijmde al wat los en vast was, en vond zooveel behagen in zijn eigen werk, dat hij in 1820 te *Franeker* voor eigen rekening drukken liet: *Jeugdige gedichten*, en in 1821: *Kleine dichtstukjes bij en na de Goddelijke verlossing van ons dierbaar Vaderland in* 1813. Tot eene proeve van 's mans dichttalent diene:

---

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften*, Schak. VIII. tweede druk D. IV, bl. 278.

Gelijk aan Faëton
Zoo ploft Napoleon
Van uit de hoogste lucht,
En maakt zijn naam berucht,
't Klein Elba werdt het loon
Des mans, die 's aardrijks kroon
En scepter heeft bejaagd,
Wie wierdt ooit meer verlaagd!

R. A.

OVERSTRATEN (JAN), te *Bergen op Zoom*, vervaardigde een gedicht *op de afreize van mijnen zoon, den Heer* Mr. PIETER GERARDUS VAN OVERSTRATEN, als *extraordinair Raad van Neerlands Indië naar Batavia* 1780, hetwelk aldus begint.

Vaarwel, mijn zoon, daar gij door de Alvoorzienigheid
Zoo zichtbaar werd gewenkt en met de hand geleid
Ten einde op hoog bevel van Neerlands Maatschappijë
In 't Oosten, uwe ziel, zich 't heilig recht toewijë.

S.

OVERVELT (GEORGE CONSTANTIJN VAN) maakte, als *S. S. Minist. Cand.* te *Leiden*, in 1751, een *extemporé* op den dood van W. C. H. FRISO. Wij staan inderdaad verwonderd hoe men zulke prullen, en dat nog wel over zulk een treffend onderwerp, heeft kunnen drukken:

Lezer! hoor slechts den aanhef:

ô *God!* wat bange Maer! wat hartzeer treft den Staet!
De *Prins* ... ô wee! wiens hart moet, op 't gerucht, niet beven?
De *Prins* . . . och! pas aen ons ten Heere en Vorst gegeven,
De *Vorst* van Nederlandt begeeft alreê den Raedt (1):

Er komen ook stukken van hem voor in de *Lauwerbladen voor de zonen der vrijheid* die van hetzelfde allooi zijn.

J. C. K.

(1) *Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 186.

PABUS (QUINT) een gelegenheids dichter uit het laatst der vorige eeuw, vervaardigde onder andere een stuk *op de echtvereeniging van* MR. PIETER MUNTINGHE en G. G. KIERS, dat onder de slechte bruiloftsverzen voorzeker eene eerste plaats bekleedt. Zie hier iets van zijne dichttrant.

MUNTINGHE, in de sterrekunde ervaren, zag te *Groningen* de zuidstar; daar over grootelijks verwonderd, liet hij den wagen inspannen, rijdt het zuiden op naar *Drenthe*, daar gekomen stoven paard en raderen over veld en heide en duin, in — een tuin, daar zijn leidstar schuilde. Maar nu gebeurde er een groot wonder, want;

't Wijl de zon in 't westen onder
  Ging, toen zag hij weer van ver
  Door een vénsterglas een ster
Hij ten wagen afgestegen
Ging op 't licht aan, heel verleegen,
  't Flonk'ren zag hij als des Viers
  Vondt geen ster, maar schooner *Kiers*
Uit wit maagde was geklonken!

Eene *kiers* beteekent, zooals PABUS ons, in eene noot, onderrigt, eene keers of kaars.

Dit curieuse stuk is in 1744 *te Groningen* uitgegeven. J. C. K.

PAEDTS (P.), een Leydsch dichter, in de zeventiende eeuw, was een der zamenstellers van de hoogst zeldzaam meer voorkomende: *Verscheyden Bruiloft Dichten ende Liedekens, ghedicht ende ghecomponeerd by verscheyden Gheesten. Ghestelt ende by den anderen gheboeckt, tot lust ende vermaeck aller liefhebberen. Tot Leyden, by* JAN PAEDTS JACOBSZOON, *drucker der Universiteyt*, Anno 1611. Onder anderen leverde hij een *Bruilof-Ghedicht*, waarin wij lezen:

Verblijdt U Bruydegom, laet varen alle treuren:
Dat ghy seer hebt bemint, dat sal U nu ghebeuren,
Cupido was d' aucteur wel van U diepe wondt,
Maer hy sal wederom U maecken heel ghesont.

R. A.

PAETS (Mr. ADRIAEN), geboren in 1630, Raad en Vroedschap der stad *Rotterdam* en Bewindhebber der Oostindische Maatschappij, maakte zich reeds vroegtijdig als geleerde beroemd, en was ook spreker bij de Godsdienstoefeningen der Collegianten, van daar zijne vriendschappelijke betrekking met JOACHIM OUDAEN, in wiens levensberigt (1) van hem gezegd wordt, dat hij, in 1667, bij het sluiten van den vrede te *Breda*, tusschen de Staten en Engeland, een gedicht uitgaf met den titel van *Vrede en Vrijheid*, hetwelk aldaar *zenuwagtig en doordringend* genoemd wordt, en OUDAEN *aanspoorde tot het opstellen van een krachtig* stuk: *de Vrijheit op den troon gevestigt.* Behalve een gedicht, in den *Bloemkrans van verscheiden Gedichten* opgenomen, en genoemd: *Verloste*

(1) Achter het derde deel van J. OUDAENS *Poezy*, bl. 25.

FREDERIK, dat den dichter kenmerkt, maar voor geen uittreksel vatbaar is, kwam ons niets van hem ter hand. JOHANNES BRANDT vereerde zijne uitvaart, in 1685, met eenen *Lijkzang*, en KASPAR BRANDT deed dit met een *Grafschrift*. Zijne staatkundige loopbaan, ook als Gezant naar *Spanje*, in 1672, wordt door SCHELTEMA geschetst (1). J. C. K.

PALESTIJN (C. A.) was, in het midden der zeventiende eeuw, lid van de Rederijkkamer te *Segwaard* onder de zinspreuk; *seght waerheydt*. Wij vinden van hem stukken in *Vlissings-Redenslusthof;* tot een staaltje diene het volgende

Ons Krijgs-lien uytghelesen
Heeft Godt soo langh voor desen
Sijn hulpe hoogh gepresen
Betoont, door sijn beschicken
Dat sy Spaansch trots gheresen
Soo veel hebben bewesen,
Dat sij met angstigh vreesen
Van ons Krijhgs-helden schricken.

Hij had tot zinspreuk: *Bemint Godt meest*.

PALM (JOHANNES HENRICUS VAN DER), geboren te *Rotterdam*, den 17 Julij 1763, en overleden den 14 September 1840, bekleedt in de rij van Nederlands beroemdste mannen, als godgeleerde, als redenaar en als prosaschrijver, den eersten rang; als dichter zou hij misschien niet minder roem behaald hebben, indien hij den dichtgeest, die in hem schuilde, verder had aangekweekt, » doch hij onttrok zich aan

(1) *Staatkundig Nederland*, D. II, bl. 161.

»de beoefening der dichtkunst, in de overtuiging »dat daarin zijne eigenlijke kracht niet gelegen was, »en dat hare beoefening aan die der welsprekend»heid schaden zoude (1)".

VAN DER PALM werd reeds in zijn zeventiende jaar, als lid opgenomen in het Rotterdamsche dichtgenootschap: *Studium scientiarum genetrix*, waarvan zijn vader, de verdienstelijke CORNELIS VAN DER PALM, medeoprigter was. Zes jaren later werd hij daarbij tot *Lid van verdienste* benoemd (2).

Als student te *Leyden* heeft hij vele verzen gemaakt, mede voor de Leydsche weezen. Hij was ook lid van het Haagsche dichtlievend genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, waarbij zijn gedicht: *de verheerlijking van Christus op den berg*, in 1784, met goud bekroond werd. Het onderscheidt zich gunstig boven andere dier genootschappelijke gedichten en verdiende hier geheel te worden afgedrukt, indien de uitvoerigheid zulks niet belette; wij bepalen ons dus slechts tot twee coupletten.

Hef, Sinai, uw kruin ter wolken,
Geduchte schouwplaets van Gods eer!
Voor 't siddrend oog van Jacobs volken
Zeeg de Almagt dondrende op u neêr.
Uwe onverwrikbre pijlers torschten
Het drukkend wigt der weereldvorsten,
Vóor wien gansch Isrel bevend vliet:
De bliksem deed uw heuvlen branden,
Verzengde uw loeijende ingewanden,
En Horeb trilt, maer wankelt niet.

(1) N. BEETS *Leven en karakter van* J. H. V. D. PALM, bl. 28.
(2) Ibidem bl. 2.

Doe! Horeb, volk bij volken beven,
  En blijf de ontroernis van deze aerd;
Maer Thabors eeuwig groene dreven
  Zijn meer dan Gij haer hulde waerd.
Uw duisternis, uw donderslagen
Doen 't hart der naedrenden vertzagen,
  En doemen 't volk tot slavernij:
Maer 't licht, dat uit Gods woning daelde,
Op Thabor Jezus kruin bestraelde,
  Maekt Israël voor eeuwig vrij (1).

In de werken van het genootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen* vindt men proeven van zijnen dichterlijken geest, waar inzonderheid de *Ode aen deugd*, volgens een bevoegd beoordeelaar en uitstekend dichter (2), » onmiskenbaar een' poëtischen aanleg getuigt". » Wij zien," zegt TER HAAR, » in VAN DER » PALM bevestigd, door welk een' naauwen en innigen » band dichtkunst en welsprekenheid vereenigd zijn; » maar ook hoe het talent des dichters doorgaans in » dat des redenaars ondergaat". Waren wij in 't bezit der werken van 't gemelde genootschap, wij zouden die *Ode* in haar geheel mededeelen. Behalve een geheele portefeuille van gedichten, die nog voorhanden is, zijn, met uitzondering der reeds genoemde, nog door hem vervaardigd en gedrukt, volgens de lijst, welke de Heer BEETS daarvan opgeeft: *De kinderpligt*, een dichtstuk bij het zilveren Bruiloftsfeest zijner ouders; *Welkomgroet* aan G. J. LONCQ 1781; *Het oorlog*, in de werken van 't genootschap: *Kunst wordt door arbeid ver–*

(1) *Poetische Mengelstoffen van het genootschap Kunstliefde spaart geen vlijt*, D. 1, bl. 3

(2) B. TER HAAR in zijne keurige *Proeve van beantwoording der vraag: welken invloed heeft het Christendom gehad op de Poëzy?* bl. 307 in not.

kregen, ook afzonderlijk uitgegeven 1782; een gedicht achter het *specimen inaugurale* van W. BILDERDIJK 1782, ook met andere gedichten te dier gelegenheid afzonderlijk gedrukt; *De Leydsche Weezen aan de Leydsche burgerij* 1783; *De Weldadigheid*, in de werken van 't gemelde genootschap 1783; *Ter nagedachtenis van* S. HOEK 1786. J. C. K.

PALUDANUS (THEODORUS), Predikant te *Zuid-Zijpe*, leverde een vers voor de Academiesche Redevoering van FRANS FABRICIUS, *Leiden* 1737. S.

PANDELAERT (BERNARDUS VAN) zond in 't licht: *Hymni of lofzangen op de Christelijke feestdagen*, *Utrecht* 1640 in 4°, behalve eene verzameling van losse gedichten. Volgens getuigenis van J. SCHELTEMA (1). J. C. K.

PARADIN is ons alleen bij name bekend, als dichter van de *Princelijke Deugden*. *Leyden* 1615 *in* 8°, en *Bacchus wonderwerken en de Suypstal Amsterdam* 1617. G. L.

PARDUYN (CASPAR), een geboren *Middelburger*, was Rector aan de Latijnsche school eerst te *Goes*, daarna te *Dordrecht*, waar hij dien post, tot aan zijnen dood, in 1644, met bekwaamheid en ijver waarnam. Hij beoefende de Grieksche, Latijnsche en de Nederduitsche dichtkunde. Van de laatste zijn weinig bewijzen voorhanden. Op de *vrolicke ure ofte der wijze vermaeck van* JACOBUS LYDIUS, vervaardigde hij een gedicht geheel in den trant van vader CATS en ook van LYDIUS. Het is in 't geheel niet onbehagelijk. Hoor maar eens den aanhef.

(1) *Letter en Geschiedkundig Mengelwerk* deel. III. derde. stuk. bl. 107.

Een geestigh medecijn, een kunstig apotheker,
Eer hij dit walgigh sap, geschonken in den beker,
Den siecken mond toedient, hij breeckt het bitter nat
Met syroop, met caneel, met, ick en weet niet wat,
Hij glimpt zijn pillen op, hij maeckt se goude bollen;
Men ziet s' hem om en om in 't stof van zoethout rollen,
Om door een soet bedrogh, en lieflick tongh- gerijf
De ziel staend' op de reys te stuiten in het lijf,
Siet hier dees' zelfde kunst, siet hier dees' gauwe treken
Van LYDIUS bedacht, de pil met goudt bestreken,
De dood is niet t' ontgaen, het vonnis is gevelt:
't Moet al in 't swarte graf, kleyn, groot, frisch, wacker helt.
En echter staat het soo met onze malle zinnen,
Siet niemand wilter aan, siet niemand wil beginnen. enz.

Wij onthouden ons met moeite, van meer af te schrijven. Nog bestaat er van hem een gedicht op *het gheestelick Compas en Roer* van M. CORNELIS UDEMANS, welk werk ons niet bekend is (1).

J. C. K.

PARET (STEVEN) zie PERRET (STEVEN).

PARVÉ (DANIEL JOHAN), te *Haarlem*, behoorde, in het laatst der vorige eeuw, tot de leden van het dichtlievende Genootschap; *Kunstliefde spaart geen vlijt*. Zoo ver wij echter weten, heeft hij weinig stukken in de werken van dat genootschap geleverd; slechts een is ons voorgekomen, getiteld *de Armoede*, hetwelk ons echter niet naar meer doet verlangen. Hij begint:

o Eerlijke armoê! die uw tijd
Geenzins aan laage beuzelingen
Maar aan veel eedler arbeid wijdt;
Het lust mij thans uw nut te zingen; enz.

J. C. K.

(1) Men zie verder van hem P. DE LA RUE *Geletterd Zeeland*, tweede druk. bl. 131. enz.

PARVÉ (Mr. JOHAN FREDRIK), misschien wel de broeder des voorgaanden, was Raad in de Vroedschap van *Haarlem* en honnorair lid van het bovengemelde Genootschap. Deze maakte eenen: *Zegezang der Israëlitische maagden na het verslaan van de Philistijnen en hunnen kampvechter Goliat*, in de Poëtische Mengelstoffen van dat genootschap voorkomende. Ook vindt men stukken van hem in de *Lauwerbladen voor der zonen der vrijheid;* Nog zong hij ter eere van den Hoogleeraar GIJSBERT BONNET, bij gelegenheid van zijne verheffing tot Hoogleeraar in de heilige Godgeleerdheid te *Utrecht*. Hij bezat geen dichterlijk talent. J. C. K.

PAS (G. VAN)

Legt zijn schorre veêl voor veler zangen neer;

zoo als uit onderscheidene dichtbundels blijken kan, welke hij in den aanvang der achttiende eeuw met lofverzen voorzag, onder anderen uit de geestelijke klaagliederen van WILLEM D'ORVILLE voor welke hij dit zelf getuigt. R. A.

PASSIUS (JACOBUS DE) een Lid van het Schiedamsche genootschap *Vlijt volmaakt*, zond in 1772 in het licht, *Verzameling van geestelijke Gezangen met Muzijk*. In de proeven van Poezij, die het gezegde genootschap in 1781 te *Leyden* uitgaf, vinden wij twee stukken van zijne hand; het eene is getiteld: *Tegen u alleen heb ik gezondigd*, Psalm 51, het andere een klinkdicht: *Gebed van eenen stervenden*. Treffende onderwerpen voorwaar maar aller flaauwst behandeld. J. C. K.

PAUW (J. W.) schreef, in het begin der zeventiende eeuw, verzen voor de werken zijner tijdgenooten, doch hetgeen wij van hem vóór VELIUS *Chronijk van Hoorn* vinden, is zoo fraai, dat wij niet de moeite willen doen, om andere van hem na te slaan.

PAUWELS (J. A. F.), een Antwerpenaar, rangschikte zich in het laatst der achttiende eeuw onder de Nederduitsche rijmelaars, blijkens zijne, in 1777, met platen, te *Antwerpen* uitgegeven: *Lofredens aen de allerheyligstie maegd en de moeder Gods Maria toegeeygent* enz. Tot lof van MARIA staat onder anderen daar geschreven.

MARIA zegenpraalt, geciert met Diamanten;
Met luysterlijk ciraed aen die en deeze kanten,
Haar koninglyk gewaet dat toont een ider aen,
Tot wat verheven trap die Maegd is opgegaen;
Sy houd de Wereldbol, om ider te beluygen,
Dat alles, wat er is, voor haer moet nederbuygen
Sy draegt een blank geweer, om alle boos gerugt
Van duyvel en de syn' te jagen op de vlugt,
Sy dempt het snood gespuys van ketters en van fielen
Die sy opstaende voet is veirdig te vernielen;
Hoe menig helsch gebroet en heeft sy niet gevelt,
En haer verduysterd' eer gelukkiglyk herstelt?

R. A.

PECKER Pz. (KAREL DE), een Leydenaar, die zich op het laatst der vorige eeuw niet weinig met de staatkunde bemoeid heeft, poëtiseerde ook, op zijne wijze, op de tijdsomstandigheden en bij andere gelegenheden. Hoe hem dit afging kan men oordeelen uit het volgende staaltje, te vinden in het bundeltje:

Ter Nagedachtenisse van GUALTERUS ZOUTMAAT, *Predikant te Leiden*, in 1793 gedrukt.

Zal dan geen een van Febus vrinden,
Zig bij de lijkbaer laeten vinden,
Van 't braefste mensch, dat in dees Stad,
Ooit op den hoogen Kansel trad?
Een Man, die, drie- en- vijftig jaeren,
Aan U den Bijbel mogt verklaeren,
En in uw Kerk, 't zij laet of vroeg,
Geen enk'le preekbeurt oversloeg, enz. (1).

PEELEN (B.) leverde, in het laatst der vorige eeuw, eenige dichtstukjes in: *De Post van den Neder-Rhijn*, meestal in vragen b. v.

Wie is de vreugd en troost van 't leven?
Wie kan het grootst genoegen geven?
Wie is 't vermaak der Batavieren?
Wie kan alleen hun hart bestieren?

En nog zeven vragen meer. Waarop het antwoord luidt:

De Vrijheid, 't edelst pronksieraad
Van Neêrlands vrijgevogten staat (2).

Van eenen gansch anderen aard, ook niet hoog poëtisch, maar zachtvloeijend en zangerig, is het stukje *God regeert*.

God regeert alom,
'T Gansche schepslendom
Moet zijn almagt loven,
Hij gebied, en 't staat,
Groot in zijnen raad,
Streeft hij 't al te boven.

(1) *Ter Nagedachtenisse van* G. ZOUTMAAT, bl. 23.
(2) *Post van den Neder-Rhijn*, No. 290 bl. 1172.

Alles buigt zich neer
Voor den Opperheer,
Hij is hulde waardig.
Alles wat hij doet
Is en wijs en goed
Billijk en rechtvaardig (1). enz.

J. C. K.

PELS (NICOLAAS), die in het begin der zeventiende eeuw leefde, was een vriend van GERBRAND ADRIAANZ. BREDERO, van hem vindt men in 't *Utrechtsche zangprieeltjen* een gedicht: *Juffers tijdt-kortinghe* genoemd, dat niet veel om 't lijf heeft. Zijne zinspreuk was: *Verandert in tijdts.*

PENDER (J.) gaf in 1646, te *Breda, de Kleine Werelt* uit, waarvan ons niets meer dan de titel bekend is. G. L.

PENNOKIUS (J. P.), Rector te *Medemblik*, was een zeer middelmatig dichter uit de zeventiende eeuw. Men vindt van hem een *Lyck-klachte over het Christelijk overlijden van* CORNELIS RHIJNENBURGH, *Chirurgijn, Raedt, Oudt-Schepen der stad Medemblick en de aldaer in den Heer gerust*, achter het tweede deel van C. RHIJNENBURGH's *Vreugden bergh Hoorn* 1669. Deze *Lyck-klachte* begint aldus:

Is RHIJNENBURGH dan naer des Hemelsburgh
In desen tijdt van ons dus wegh gevlogen?
Onse stadt is gewis in groote surgh
Want Meesters goet wij niet ontberen mogen.

---

(1) Zoo luiden de twee eerste coupletten. Het geheel is te vinden in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, Schak. II. 68 en tweede druk D. V, bl. 1-4.

Ook schreef hij een *Aenspraeck aen de goedtgunstige Lezer* in dichtmaat voor het boekske beginnende:

Hoe vaeck gebeurt »dat strijdt den mensch druckt swaer
Dat menig treurt »als hij is in gevaer. enz.

s.

PERRET (STEVEN), of, zooals WAGENAAR hem noemt STEVEN PARET, behoorde tot de dichters uit de laatste helft der zestiende eeuw. Hij schijnt een Antwerpenaar te zijn geweest, althans uit die stad kwam hij zich te *Rotterdam* vestigen. Hier toonde hij zich een hevig aanhanger van LEICESTER en werd in September 1586 om het voeren van oproerige taal, en op vermoeden, dat hij de opsteller was van zekere schimpschriften tegen de Staten, op hunnen last, met alle zijne papieren in hechtenis genomen. Hij zat tot in Junij des volgenden jaars op de Voorpoort te *'s Gravenhage*, wordende hij toen door het Hof ontslagen, onder belofte van, des verzocht zijnde, binnen veertien dagen, weder in regte te verschijnen. Twee jaren later werd hij door het Hof gevonnisd, om openlijk te verklaren, dat hij berouw had van hetgeen hij ten laste van de Staten had gesproken (1). Hij vervaardigde een werk getiteld: *Woudt van Wonderlijcke Sinnefabulen der dieren, kunstich met levendighe ende aerdighe groote Schoone Beelden gedrukt*, enz. doch wij kennen er slechts de tweede, mede hoogst zeldzame, uitgave van, welke in folio in 1632 tot *Rotterdam wederom met Sinne-rycke Ghedichten op 't nieu by ghevoeckt, verbetert* en

(1) WAGENAAR *Vaderlandsche Historie*, D. VIII, bl. 169-172.

vermeerdert door A. VAN DE VENNE werd uitgegeven. Van iedere plaat geeft hij in zestien regels de beschrijving, in acht de verklaring, en besluit telkens met eene in vier regels berijmde bijbeltekst; Zoo lezen wij bij plaat VII.

1 Corinthen X.

Den ghenen die overeyndt staet, moet voorsichtich pooghen,
Dat hem d' eer-giericheyt, door hoochmoet niet en velt,
Want die op syn gheluck sich sal te seer verhooghen:
Godt flucks door ongheval syn groote waen versmelt.

Dit zal ten proeve van 's mans dichttalent wel voldoende zijn.

PESSER (BARTHOLOMEUS), R. K. Priester te *Aalsmeer*, gaf nameloos uit: *Lieue telim*, dat is *Lovingen Godes of Lofzangen van* DAVID, te *Amsterdam bij* G. VAN BLOMMEN in 8° op kosten van den Autheur. Hier achter is een tweede deel gevoegd, onder den titel van *Lieue.* Volgens mondeling berigt van den Heer J. LE LONG aan A. ANDRIESSEN, die, moeite doende om dit werk magtig te worden, vernam, dat de drukker, kort voor zijn dood, wanneer hij nog genoegzaam alle exemplaren onder zich had, brand op den zolder kreeg, welke alles verteerde (1). Die dus een exemplaar van *Lieue telim* bezit, kan zeggen: dat hij een zeldzaam boek heeft. J. C. K.

PETERSON (J. VAN) of zoo hij zich ook wel schrijft VAN PETERSOM, die in het midden der zeventiende eeuw leefde, schijnt een bijzonder vriend van JOHANNA KOERTEN of hare kunst geweest te zijn, wijl

(1) A. ANDRIESSEN, *Aanmerkingen op de Psalmberijming van* P. DATHENUS, bl. 201.

hij voor haar stamboek niet minder dan zes dichtstukjes vervaardigde waar onder een paar van langen adem. Het best beviel ons: *De pen van Juffrou* MARIA GARNIER, *geb.* BOURGET *aan het schaartje van Juffrou* JOANNA BLOK *geb.* KOERTEN.

Sneedig schaartje, scherp gesleepen,
Waar meê 't meer gesleepe brein
Grooter wondren doet in 't klein;
Dat de gladste letterstreepen,
Met noch levendiger zwier,
Kunt doen prijken in 't papier,
Al de schrijf en dichtkunst pennen
Die gij door uw kracht bezielt,
Daar de menigte van krielt,
Moeten nevens mij bekennen,
Dat gij zoo de geesten wekt,
Als de zeilsteen 't ijzer trekt. enz.

Onder andere gelegenheidsverzen, vervaardigde hij een uitvoerig, om meer dan eene reden belangrijk, dichtstuk: *Op de Uitvaart van den vermaarden dichter* JAN VOS, 1667, hetwelk hij met het volgende grafschrift besluit.

't Lijk van de schrandre Vos, een gauw vernuft, een wonder,
Een Dichter, dubbel waard dien eernaam, leit hier onder,
Die op het Raadpaleis, aan 's Amstels dam gesticht,
Op tweederleie wijs doorluchtig heeft gedicht;
Die in beroep en kunst had steeds de maat voor oogen,
En zoo zijn staat niet slechts kon houden, maar verhoogen.
Terwijl hij glazen mat, wijn roeide of vaerzen schreef;
Die, kennende geen taal dan Nederduitsch, meer bedreef
Dan veele die verwaand met taalgeleerdheid prijken,
En vreemdelingen in hun Moederspraak gelijken.
Hoe naa hem d' Oudekerk aan 't hart gelegen heeft,
De Nieuwe zijn gebeente een zachte rustplaats geeft.

Hij vertaalde ook CATONIS *disticha* op eene zeer vloeijende wijze J. C. K.

PETIT (ELISABETH LE) dochter van Mr. JACOB LE PETIT, Advokaat en Bewindhebber der O. I. Compagnie te *Utrecht*, getrouwd met CORNELIS VAN OVERSTEGE, was reeds in hare geboorteplaats als dichteres vermaard. Verscheidene van hare verzen, van ernstigen aard, worden gevonden, bij die van haren echtgenoot die een werkje uitgaf, getiteld: C. VAN OVERSTEGE, *Poezij, wereldrijke en geestelijke*, te *Dordrecht bij* GILLIS NEBRING 1661 in 8 (1). »Zij was eene gevoelige dichteres," zegt den Heer SCHOTEL (2) en haalt ten bewijze daarvan een proefje van haren dichttrant aan. J. C. K.

PETRAEUS (AEGIDIUS), geboren te *Dordrecht* in 1713, werd in 1774 Predikant te *Capelle* in *Zuid-Beveland*, waar hij den 3 Februarij 1778 overleed, na in 1764 te *Goes* te hebben in het licht gezonden twee deelen met *Stichtelijke Gedichten*, die hij opvulde met vroome doch slecht berijmde tale Kanaäns. Zoo lezen wij in zijne *Beschouwing van den name Christus:*

Gy zyt een groot Profeet, ja boven all' verheven:
Geen MOZES is zoo groot:
Gy zyt de Heer van 't Huis; Hy knecht en wilde U geven
Den roem als Gods Genoot.

en elders:

Zonden heerschen dan niet meer
Als myn ELGIBBOOS werpt neer
Al haar magt en snoode driften.

(1) Zie J. SCHELTEMA. *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk* D. III, derde stuk bl. 130 in not.

(2) SCHOTEL *Letter en Oudheidkundige avondstonden* bl. 154.

en

Dat zal de ELSCHADDAÏ my geven!

Genoeg voorwaar, om den man als Poëet te doen kennen (1). R. A.

PETRAEUS (CORNELIUS JACOBI), een Haarlemmer, die in het begin der zeventiende eeuw leefde, maakte verzen voor de werken zijner tijdgenooten. Zijn *Eer-dicht op de Beschrijvinge ende Lof der stad Haerlem door* SAMUEL AMPZING begint aldus:

Nu is Haerlem wel beschreven,
Niets is in de pen gebleven
Dat tot haeren lof betaemd
Man en paerd is nu genaemd. enz.

PETRAEUS (JOHANNES), Predikant te *Eemenes Buitensdijks*, was, naar wij meenen, een broeder van AEGIDIUS. Van hem bestaan er *Nagelaten gedichten*, die in 1768 gedrukt, doch ons niet bekend zijn. Wij kennen echter een dichtstuk van zijne pen op de uitvaart van HUBERT KORNELISZ. POOT, dat vrij lang, en welvloeijend, maar anders niet uitstekend is. Van eenen anderen

PETRAEUS (JOANNES), Regtsgeleerde, die in het begin der achttiende eeuw leefde getuigt J. SPEX in een bijschrift:

PETRAEUS, van ASTRE ter Pleitrol opgeschreven,
Leeft dus, leeft rijk van roem, om door zijn *Duitsch gedicht*,
Dat zwier ontbeert noch vier, zacht vloeit en vrolijk sticht,
Onsterflijk naer den geest, zich zelven 't overleven (2).

Maar dit is ook al wat wij van hem weten.

(1) Men zie over zijne verdiensten als Godgeleerde SCHOTEL *Kerkelijk Dordrecht*, D. II, bl. 187 en 188.

(2) J. SPEX *Gedichten*, bl. 242.

PETTENIUS (PETRUS), eerst »leermeester van 't »Latijnsche school te *Middelburg*, laatst Rector te »*Zierikzee* (1)" vervaardigde, onder anderen, in 1705, een *Lijkdigt* op den Middelburgschen Pensionaris, JOHAN SCHORER, waarin hij zegt:

Soo werd een Land ontbloot van Burgerheeren.
De Deugd verliest haar glans door sulk een dood,
En Wysheid klaagt en jammert in haar nood,
Om dat sy moet haar roem en stut ontbeeren.
Soo ploft het Wetorakel schielyk neer,
Terwyl Welspreekendheid treurt om haar eer.

PEUTEMANS (LENART), in het begin der zeventiende eeuw, Doctor in de Medicijnen te *Middelburg*, maakte een *Ghedicht ter eeren van den Hooghgeleerden D.* JACOB CATS, *op sijn konst-rijcke Sinnebeelden*, waarin hij het zelfde beeld gebruikt, dat G. PARDUYN bezigde in zijn lofvers op J. LYDIUS *Vrolicke ueren* (door ons aangehaald), ofschoon in een' anderen trant, minder uitgewerkt, en niet zoo vloeijend:

Ghelijck den Medecijn aerdsinnigh doet bereyden
Sijn bitter-heilsaem kruyt, met een versoeten schijn,
Om door een vroed bedrogh, den siecken aen te leyden
Tot den bequamen wegh, als die onwillich zijn:
Soo gaet den wijsen CATS ons onghetemde jaren
Aen-voeren tot de tucht, door 't lock-aes van de Min,
En brengt de wijse deught, die qualijck was te paren
Met de bloet-rijcke jeught, vermont en sluypend' in. enz.

Hij behoorde tot de opstellers van den *Zeeuschen Nachtegael*, in welke verzameling wij met genoegen van hem lezen een dichtstukje: *Aen de beroemde en konst-rijcke Jonck-vrouwe* ANNA ROEMER VISSCHERS,

(1) P. DE LA RUE, *Geletterd Zeeland*, bl. 151.

op haer onverwacht vertreck uijt Middelburch den 11 *Junij* 1622. Te lang om geheel mede te deelen en voor geen uittreksel vatbaar. J. C. K.

PEYPERS (MATTHIAS THEODORUS) behoorde tot het *gezelschap van beminnaaren der Dichtkunde te Rotterdam*, dat in 1788 eene *Gedenkzuil* uitgaf, *opgericht ter gedachtenis van Neerlands heil en Oranjes Zegepraal.* Hij nam de taak op zich, om die *Gedenkzuil*, met eene dichterlijke *Opdracht*, toe te wijden: Aan WILLEM V en diens gemalinne, Mevrouw FREDRIKA SOPHIA WILHELMINA. Daar wij de *Opdracht*, waarin het aan geene rijmklanken ontbreekt, alles behalve dichterlijk vinden, zullen wij er niets uit mede deelen. Hij maakt in eene nota daarbij nog gewag van een dichtstuk, aan *Z. D. Hoogheid*, toegezongen den 8 Maart 1783. J. C. K.

PHILIPS (CONSTANCE) wordt door den Heer SCHOTEL (1) opgegeven onder de vrouwen en dochters van leeraren, die »in *rijmgloed ontstaken*, en met hare echtgenooten *als om strijd* zongen." Wij kennen echter niets van haar.

PHILIPSZ. (DIRK), een tijd- en ambtgenoot van MENNO SIMONS, geboren in 1504, en gestorven te *Emden* in 1570, was een der eerste Leeraars bij de Doopsgezinden, en behoefde in geleerdheid voor niemand onder hen te wijken (2). Achter de verzameling van

(1) *Kerkelijk Dordrecht*, D. II, bl. 309–310.

(2) Zie H. SCHIJN *Gesch. der Mennoniten*. D. II. bl. 326 en 387 in noot.

liederen, door P. GRIJSPEER uitgegeven, is het 3de van D. PHILIPSZ *teghen de doolinghe van* ADAM PASTOOR. In dit lied geeft hij een uitmuntend getuigenis van *Jezus Christus*, zijne waarachtige Godheid, eeuwige Zoonschap, en voor den zondaar zoo hoognoodig Middelaars ambt, om door hem weder met God verzoend te worden enz. (1). De verzameling, waarin dit lied gevonden wordt, schijnt zeldzaam, en is ook ons slechts bij name bekend. J. C. K.

PIEK (FILIPS) gaf, onder den titel *Asinus ad liram, landgezangen te Amsterdam* uit, bij J. VERHEIDEN 1719. Het bevat eene menigte zonderlinge rijmregels uit, in 14 bladzijden, waarvan wij niet weten, wat te maken. Het schijnt eene uitboezeming van verontwaardiging te zijn, over de recensie van een dichtwerk van hem of een zijner vrienden ; de dichter wordt *Dafnis* en de recensent *Mopsus* genoemd. Het geheel is niet waardig, dat wij er ons langer bij ophouden. Van F. PIEK vonden wij nog een even weinig beteekenend vers *Op de titelprent* vóór de *Herderzangen en Mengelingen van* P. VISSCHER. J. C. K.

PIEK (JACOB JANSZ.), Boekverkooper te *Vlissingen*, schijnt lid geweest te zijn van de Rederijk-kamer de *Blaeu Acoleije* in de stad zijner inwoning. Althans vóór het, door die kamer, bij hem uitgegeven *Vlissings Reden-Lust-Hof*, vindt men van zijne hand onder anderen een gedicht: *Aan de Konst-lievende Beminders der Konst van Reden-rijk*, hetwelk blijken draagt dat hij zeer lamme regels wist zamen te flansen. Tot zinspreuk voerde hij *Pick uit het goede.*

(1) Zie *Gesch. der Mennoniten*, *l. c.* D. III, bl. 235.

PIGEAUD Dz. (T.) leverde in de *proeve van poezije van* het Schiedamsche genootschap: *vlijt volmaakt*, vijf stukjes, alle tot de *Bijbel- en Zededichten* behoorende. Wil de lezer iets van PIGEAUD's dichttrant, wij schrijven eenige coupletten af uit zijn vers getiteld: *Het Bevredigd Gemoed.*

Die in zijn' staet een stil genoegen heeft,
Zichzelf aen God dienstvaerdig overgeeft
En naer zijn woord en wil en wetten leeft
Wordt nooit bewogen,

Door ongeval, door storm noch woest geweld;
Veel min door druk geheel ter neer gevelt:
o Neen! hij staet gelijk een moedig held,
In 't oorelogen.

Al spant de hel hem listig net of strik,
Hij, niet vertsaegd door ijdlen schroom of schrik,
Staet pal tot in het uiterst oogenblik
Van tijdlijk strijden! enz. (1)

J. C. K.

PINTO (IZAAK DE) was de schrijver van *De knorrepot of de gestoorde Doctor* blijspel. *Amsterdam* 1695. Het slot luidt:

Ik dorst onder zijn oogen niet komen. Katrijn hou je nou jou woord,
Zoo gaat ons huwelijk met dat van Mijnheer en juffrouw voort.

S.

PIROLE (W.) leeren wij kennen uit JAN VAN DOESBERG's *Calliope* of *vermakelijke Zang-godin*, in welke verzameling eenige liedekens van hem voorkomen, die hem als een zoetvloeijend dichter van het midden der zeventiende eeuw onderscheiden, voor al

(1) *Proeve van Poezij*, bl. 83.

indien men bedenkt dat deze op bestaande zangwijzen gemaakt zijn. Zoo zingt hij onder anderen: *Op de oogjens van een jufvrouw.*

De blixem van uw oogen,
Als die mij maar omscheen,
Die hadden meer vermogen
Als DIDO of HELEEN.
Zag PARIS hier
Het flonkrend vier
Ghij dwongt hem u te minne.
'k Wedd' hij verstiet
En haast verliet
Zijn Griekscbe Koninginne.

en iets verder

Uw oogjes zijn bij wijlen
Veel grooter in haar kracht
Als Cupido zijn pijlen,
Hoe groot hij is van macht.
Gij quetst en wond,
En maakt gezond
Veel meer als 't blinde wichtje
Uw oogjes zijn
Een zoet fenijn
Trots zijn geveerde schichtje.

R. A.

PLA (ANDREAS LA), zoo wij ons niet bedriegen, een zoon van den Waalschen Predikant LA PLA te *Leyden*, was in het laatst der vorige eeuw Doctor in de Medicijnen te dier stede, en lid, zoowel van het Haagsche genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, als van dat in zijne woonplaats: *Kunst wordt door arbeid verkregen.* De stukjes welke van hem in de werken dier beide genootschappen voorkomen, zijn geheel in den genootschappelijken toon van die dagen.

PLA (P. A.) liet in 1768 te *Rotterdam* in 4° drukken: *Zwanenzang laatste klaagtoonen van* JEAN CALAS *op het moordschavot aan zijne wraackzuchtige Reckteren, te Toulouse, op vrijen trant gevolgd naar het Fransch van den Heer* DE VOLTAIRE, welke vrij vloeijend berijmd is. G. L.

PLATER (ABRAHAM AARTZEN) zond, volgens SCHELTEMA (1), in 1604, een liedeboek in het licht, met den naam: *Dordrechts Lijstertje*, en onder de spreuk: *Reyne liefde betoont.* Wij hebben het niet kunnen opsporen.

PLEVIER (JOHANNES), naar wij meenen, Predikant te *Middelburg*, wilde, in het begin der vorige eeuw, nu en dan met zijne tijdgenooten eens mede zingen, maar zijn gezang bestond meestal uit berijmd proza. Men oordeele uit de volgende regels, die hij onder meer anderen *op het Staatkundig en Heldhaftig Zeeland van* P. DE LA RUE vervaardigde.

De lijst, die gij ons gaaft, der *Mannen van geleerdheid*,
Die hier gebooren zijn, weêrspreekt al de verkeerdheid,
  Van blind vooroordeel, en strekt billijk ook tot vreugd
  Van elk goed *Patriot.*

PLOJART (J.) leefde in de eerste helft der achttiende eeuw, en plaatste nu en dan eenige rijmregels vóór de werken van anderen; ook komt hij voor in het *Stamboek van* J. KOERTEN. R. A.

(1) *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk* B. III, St. 3, bl. 52.

PLUIM (P.) vervaardigde iets *Op het jubeljaar van de kerkdienst door den geleerden Heer* JOHAN JANZONIUS *vijftig jaren in de gemeente Moordrecht waargenomen* te vinden voor EBEN HAEZER *of de gedenksteen der hulpe opgerigt door* JOHAN JANSZONIUS *Gouda* 1732.
S.

POLLIUS (MAGDALENA), huisvrouw van REGNERUS BRONGERUS REEN, Hervormd Predikant te *Huisum* bij *Leeuwarden*, gaf in 1745 te *Leeuwarden* in het licht hare *Stichtelijke Mengeldichten*, die, hoezeer vrij vloeijend berijmd, nogtans zoo arm zijn aan andere dichter lijke verdiensten, dat wij het niet der moeite waardig achten hier iets van haar mede te deelen. R. A.

POLMAN Nz. (HENDRIK), geboren in 1780, overleden 1840, was Catechizeermeester te *Haarlem*. Hij deed zich als dichter kennen door *Schoolgezangen*, voor drie stemmen, en onderscheidene losse gedichten, die wel geen hooge vlugt hebben, maar zich toch, vooral om den goeden geest, welke er in heerscht, laten lezen. G. L.

PONSE (JORIS), geboren in 1723, heeft de *Schilderkundige lessen van* DUFRESNOY *in Nederduitsch dichtmaat gevolgd.* Wij kunnen, bij gemis van het werk, niet beoordeelen, hoe hij zich van die taak heeft gekweten. G. L.

POORTEN (JOZUA VAN DER) schijnt een beoefenaar en voorstander der edele dichtkunst geweest te zijn, daar hij als zoodanig, door vele zijner tijdgenooten, hemelhoog werd verheven. In de *Dichtlievende Oefeningen te Rotterdam, in* 1741, *bij* LOSEL uitgegeven, wordt van hem getuigt:

o VAN DER POORTEN, die door een verheven toon
Van kunstgezangen zoekt den IJstroom te verpligten;
Daar gij u zelven wilt een prachtig eerzuil stichten;
Terwijl uw dichtpen strijd om de eêlste lauwerkroon enz. (1)

Wij kunnen echter niet beoordeelen in hoe verre hier waarheid of vleitaal gesproken wordt, daar wij van zijne dichtpen niets gelezen hebben.

J. C. K.

POPPES (EELKE,) geboren te *Lemmer*, den 9 Februarij 1791, uit een achtingswaardig Friesch geslacht, beoefende in jeugdige jaren ook somwijlen de dichtkunst. Van haar verschenen, zoo wij wel onderrigt zijn buiten hare bepaalde toestemming, in 1814 te *Sneek* een drietal gedichten onder den titel van: *Eerstelingen aan mijn Vaderland*, welke onmiskenbaar, bij iemand, die, ten tijde der vervaardiging, allen omgang met geletterden miste, van eenen gelukkigen aanleg getuigden. Intusschen zijn het de eenige dichtvruchten, welke er van haar, behalve enkele hier en daar nameloos verspreide kindergedichtjes, het licht hebben gezien. Later toch hing zij de lier geheel aan de wilgen, om zich uitsluitend met de pligten van gade en moeder bezig te houden. In 1815 gehuwd aan Mr. CHRISTIANUS PETRUS ELIZA ROBIDÉ VAN DER AA, ontsliep de van ieder, die haar kende, hooggeachte, waardige vrouw reeds den 20 September 1828.

PORJEERE (C. P.), geboren VAN SANTEN, zie SANTEN (C. P. PORJEERE geboren VAN).

(1) *Dichtlievende Oefeningen*, bl. 253.

POROQUIN (LOWIJS), die in het midden der zestiende eeuw schijnt geleefd te hebben, gaf in het licht: *Den wtersten wille van* L. PORQUIN, te *Antwerpen* bij JOACHIM TROGNESIUS, 1603, in 4°., waarvan echter nog eenen vroegeren druk moet hebben bestaan, en wel van 1588 blijkens, de goedkeuring achter dit boekje geplaatst. Het bevat eene verzameling van voorschriften tot wellevendheid, *tot onderwijs ende stigtinghe van sijne kinderen* opgesteld; bevattende 3 à 400 coupletten, elk van 8 regels. Zie hier één.

Ghelijck een mensch die sijnen vriendt verliest, is hij;
Die sijns naesten vriendschap heeft verloren;
En gelijck die eenen vogel van sijn handt laet vliegen vrij,
En dien niet weder vanghen en can, sulcks zijt ghij,
Die verlaeten hebt uwen vriendt wtvercoren:
Ghij en sult hem niet meer connen besporen,
Want hij is verre van v, dus en stelt daer nae geen wachte,
Te recht verliest men, dat men te voren niet en achtte (1).

Zulk een ellendig rijmelwerk werd in onze noordelijke provinciën nog wel in 1726, te *Amsterdam* herdrukt, bij d'. Erven van G. DE GROOT. J. C. K.

POST (H.) schreef in 1734 een *Lofoffer toegewijd aan het Pan Poëticon Batavum* van A. VAN HALEN. J. C. K.

POSTELMAN (A.) liet in 1724 te *Amsterdam* drukken in 8°. *Indiasche Mengelstoffen*. Daar wij ze niet kennen zullen wij ons vergenoegen met het oordeel daar over van een zeer bevoegd kunstregter (2)

---

(1) *Den Wtersten wille van* L. PORQUIN, bl. 45.

(2) Mr. J. C. W. LE JEUNE, *Bouwstoffen voor de Nederlandsche Letterkunde*, St. II, bl. 53.

af te schrijven: «Deze *Indiasche mengelstoffen*" zegt hij, «hadden even goed Groenlandsche kunnen heeten, »indien de maker ze daar had vervaardigd. Zij heb- »ben met het land niets gemeen, als voor zoo verre »het welkomst- en verjarings-verzen voor eenige hooge »ambtenaren aldaar zijn, en bezitten noch Indische »kleur noch warmte."

POSTHUMUS (ANDREAS), Predikant te *Aalsmeer*, vereerde JEREMIA's *Klaagliederen vertaald door* W. SLUITER met een gedicht, dat niet beter is dan de overige, welke voor die overzetting gevonden worden.

s.

POT (CORNELIS VAN DER), koopman te *Rotterdam*, en broeder van WILLEM VAN DER POT (1) was in het midden der vorige eeuw, lid van het dichtlievende genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* Indien de *initiale* letters ons niet bedriegen, dan is hij de opsteller van het langdradige gedicht: ADA, *Gravin van Holland en Zeeland, aan de voeten van haare moeder* ADELHEIDE, en van de *Klagte van* JACOBA VAN BEIJEREN, aardig gerijmd, meer niet. Men oordeele:

Droevig noodlot! moet mij 't onheil eeuwig drukken!
Moet mij de zoete naam van vrouw zoo bitter zijn!
Mijn' bruidschat voor mijn' gaê zijn duizend ongelukken!
Dit ondervond ge al vroeg mijn zalige DAUFIJN!
Warf ik mijn' laffen Man, dien JAN *van Braband* noemen,
Of wuften HUMFREY nog gedenken tot mijn schand?
Vergat mijn voorig leed, ik trad op zachte bloemen,
In mijnen vierden echt, met U, mijn' OOSTERVANT! enz. (2)

(1) Zie over dezen WITSEN GEYSBEEK D. V, bl. 134,
(2) *Proeven van Poetische Mengelstoffen*, D. I, bl. 148.

Meer verheffing vertoont zich in het dichtstuk: *de Vriendschap*, waar coupletten als deze ons innemen.

Gij, uit godlijk zaad gebooren,
Bij 't gejuich der englenchooren,
  En met hemelglans bestraald,
Zijt, om 't heil der stervelingen,
Uit de azuure starrekringen,
  Op het aardrijk neërgedaald;
Dit, dit toont uw godlijk weezen,
Dat uw afkomst ons doet lezen;
  Heldre noordbaak die ons leidt
  Naar de zalige eeuwigheid!

'k Mogt, daar gij mijn ziel deed blaaken,
Vroegtijds al de zoetheid smaaken,
  Van de vruchten, die gij teelt;
'k Mag bestendig ondervinden
Hoe gij ongeveinsde vrinden
  Met uw duurzaam heil bedeelt:
Vriendschap! wil mij nooit begeeven!
Ik kan zonder u niet leeven!
  Ach! mijn dierbre zielvriendin!
  'k Smelt in uwe kuissche min, enz. (1)

Hij wordt als dichter inzonderheid geroemd door D. SMITS (2). J. C. K.

POT (DIRK VAN DER), Lidmaat der Gereformeerde gemeente te *Rotterdam*, waarschijnlijk nog een broeder van WILLEM VAN DER POT, liet in 1730 te *Rotterdam* in 8° drukken: *Kort ontwerp van den Christelijken onderwijzer in 52 stichtelijke gezangen naar order van den Heidelbergsche Catechismus*,

(1) *Proeven van Poetische Mengelstoffen*, D. V, bl. 217.
(2) D. SMITS, *Nagelaten Gedichten* D. III, bl. 106.

waarachter bijgevoegt is een gedicht op het overlijden van D^r^. WILH. EVERSDIJCK, *beneffens nog andere stichtelijke gedichten en gezangen.* S.

POTTER (PIETER SIMONSZ.) schreef, onder anderen, een *Eer-dicht, over de Gesangen, en leer'rijcke Historien, berijmt* door C. J. WITS, hetwelk beneden critiek is. J. C. K.

PRÉ (J. DU) leverde, op het laatst der vorige eeuw, onderscheidene dichtstukken in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, niet alle voluit met zijnen naam, maar met zijne voorletters J. D. P. geteekend. Dat getiteld: *Natuurkunde*. kenmerkt in schoone dichterlijke taal den christen-wijsgeer die, in de geheele natuur, den almagtigen, wijzen, liefderijken Schepper aanschouwt. Wij zouden de perken, ons gesteld, overschrijden, indien wij het geheele stuk wilden mededeelen, daarom dit ten proeve:

Vertellen de onbegrensde perken
Der heemlen, God! uw eer en magt,
Zij (1) slaat den lofzang uwer werken,
De toonen ga van dag en nacht;
Zij slaat u gade in 't vuurgevaarte,
Dat, steunende op zijne eigen zwaarte,
Op 't onverwrikbaar aspunt zwenkt,
En zich in onderscheiden kringen,
Van wereld-bollen doet omringen,
Waaraan zijn lichtstroom leven schenkt.

Maar, als de nacht, met statig duister,
't Gelaat des aardrijks overspreidt,
Dan eerst, ô schepping! praalt uw luister
Voor haar in volle majesteit;

(1) De Natuurkunde.

Dan dringen haar gewapende oogen,
Langs onafmeetbre hemelboogen,
Door duizend zonnestelsels heen;
Dan meet zij d' afstand der planeten,
Vindt juist de sporen der kometen,
En orde, waar verwarring scheen.

In zeeën, — in uw blakende oorden,
Arabië! — in 't onvruchtbaarst land, —
Aan beekjes met bebloemde boorden, —
Aan Nova Zembla's ijzig strand: —
Alomme vindt zij goud verholen.
Omsluijer u, aan 's aardrijks polen,
In nacht en winter, o Natuur!
Ook dáár weet zij u te achterhalen;
Ook tot uw' schuilhoek af te dalen,
Waar ge u omkleedt in Etna's vuur.

Dáár, — ieder tred een ander wonder!
Verrukking vindt geen woorden meer!
't Is godlijk, alles, boven, onder!
Ook Leeuwenhoek knielt zwijgend neêr.
En nu? — in 't nietig stof gebogen,
Bewondert hij, o Alvermogen!
De hand, waar alles uit begon,
In 't weemlend stofje, in 't oeverzandje,
In 't bloedloos diertje, in 't schimmelplantje,
In 't waterdropje, als in de zon, enz. (1)

Indien het bestek het ons vergunde, wij deelden hier nog iets mede uit: *Vergenoegd en dankbaar*; een gedicht, waardig gelezen en behartigd te worden, door elken onvergenoegde en ondankbare, of uit zijnen Lierzang over de woorden: *Zult gij tot de volmaaktheid toe den Almagtigen vinden*, Job. II, v. 7,

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften* D. V, bl. 59, tweede druk D. V, bl. 137.

die in toon en strekking gelijk staat met den Lierzang over de *Natuurkunde.* Wij kunnen ons echter niet wederhouden hier iets af te schrijven uit: *De Vrouwen*, waarin DU PRÉ eenen zachten liefelijken toon aanslaat, zoo als:

Zie 't wichtje, ô zie hoe 't op den schoot
    Der jonge moeder speelt,
Hoe 't, vleijend, de armpjes tot haar strekt,
    Haar' vollen boezem streelt!
Zie hoe 't gevoel van zijn geluk
    Uit lagchende oogen gloeit;
En twijfel, kunt gij, aan de bron,
    Waaruit zijn heil ontvloeit.

Hij, die der zwakke wijngaardrank,
    In d' olm, een steunsel bood,
Die 't vruchtje, zwak en magtloos nog,
    In bloezembladen sloot,
Die 't veldgewas met zagte sneeuw
    Dekt, tegen winterkoû',
Schonk aan den teedren zuigeling,
    Uw moederliefde, ô vrouw! enz. (1)

Het gevlugte duifje, mede van erotischen aard, en blijken dragende, hoe zeer zijne lier zich liefelijk voor het minnedicht wist te stemmen, mogen wij den lezer niet onthouden:

'l Duifje was aan Daphne ontvlogen:
't Lieve meisje had zich de oogen,
  Om den vogel, rood geschreid.
Al de jonge speelgenooten
Kwamen haastig toegeschoten,
  Deelende in haar treurigheid.

---

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften* D. IX, bl. 84, tweede druk D. V. bl. 126.

Ieder wil haar vriendschap toonen:
Deze streelt de zagte koonen;
  Die ontvloeit een stille traan;
Gene spreekt van zang en spelen:
Allen, om 't verlies te heelen,
  Bieden keür van duifjes aan.

't Meisje, schaamrood en verlegen,
Selimene in d' arm gezegen,
  Die bij haar 't vertrouwen won,
Zegt: de duif word minst gerekend,
Maar, wat of die vlucht beteekent?
  Ze is een gift van Celadon.

't Schuwe duifje, al verder streevend,
Strijkt in 't einde, moede en beevend,
  Neder bij zijn' eersten Heer.
Met die maar komt deze loopen,
En zij bied, om 't in te koopen,
  Twintig kuschjes en nog meer.

Eglé wilt gij duifjes houên?
Komt bij mij; maar in vertrouwen,
  Maak het aan geen ander wijs:
Al mijn duiven 'k heb er zeven
Schooner zaagt gij nooit uw leven,
  Wil ik geven tot dien prijs (1). J. C. K.

PRINCE (LOREL). Van dezen dichter vindt men in *Klio's kraam*, *Bruiloftstoorts ontsteken op de Echtsaming van* DAVID VAN DER BEECK en ELISABETH DE SWAEF. — *Aen den Heere* KRISTOFORUS MUNSTERUS, — *Aen* ABELUS ROLYNSMA, *toen hij tot der beiden rechten Doctor wierde erwelt*, en het volgende *in 't Stamboek van* JEREMIAS HEIDENAS *op zijn voorgenomene reyse na Vranckryck en Engelandt.*

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften* D. X, bl. 75. tweede druk D. V, bl. 167.

Dus schreef ik aan myn vriend, doe hy de reys verkoor,
Nabuyren van de Teems en buyren van de Loir
Naer dat zyn wacker breyn in 't Edel Friesch Atheen,
Der Rechts-geleerdtheyts top met eeren had betreên.
O volckren, die de Roos en die de Leely eert,
Gun dat dees braave ziel in rust by u verkeert,
En, sooje Neederlandt in eenger waarde hout,
Herstel haar 't waerdich pant, dat zy u toebetrouwt.

S.

PRINS (HENDRICK JANSZ.), Organist en Voorzanger te *Medenblik*, zond in het licht: *Medenblikker Scharrezoodje, ghevangen en ontweydt van verscheidene visschers; overgoten met een sanghers-sausjen door* Mr. H. J. P. ENZ. *Medenblick voor meester* H. J. PRINS 1550, langw. formaat 16°., bevattende stukken van hem en anderen, meest godsdienstig; achteraan vindt men eenige Raadselen, in rijm.

N. B.

PRONK (CORNELIS), een gelegenheidsdichter uit het begin der vorige eeuw, vervaardigde, onder anderen, op *Hoorns Buiten-singel*, van R. WESTROP, rijmregelen, waarvan wij hier geen enkelen willen afschrijven.

PRUIMER (CORNELIA) moet zeer ervaren in de zangkunst geweest zijn, daar A. ALEWIJN in een *Jaargedigt*, toen zij, den 28 Febr. 1696, vijftien jaren oud was, van haar zingt:

Aardig Amstels *Filomeeltje*,
Dat met orgels van uw keeltje,
  Een betoverent geluid
  Trek de ziel ten ligchaam uit,
Dat ze op galmen schijnt te zweeven, enz. (1)

(1) ALEWIJN, *Poezij* bl. 184.

Hij maakte onderscheidene gedichten ter harer eere, die ons doen zien, dat zij meer dan zijne vriendin was, en uitmuntte, niet slechts in schoonheid, liefelijk zingen en de muzijk, maar ook nu en dan in het tokkelen der Nederduitsche lier, waarvan ons echter slechts een bewijs is voorgekomen, te vinden vóór ALEWIJNS *Harpgezangen en Zedegedichten*, wiens dichtkunst zij niet weinig verheft:

Ja de geleerde BAAK, hoe eêl zijn dichtkunst zij,
Wijkt voor uw eed'le geest, die uitblinkt aan het IJ,
Vaart voort, vaart voort, met uw geleerde pen te speelen
In 's dichters tafereel, dat hart en ziel kan streelen:
Wij sieren met ontzag u met een lauwerkroon.
Die dubbeld waardig zijt des dichters Eereloon.

J. C. K.

PRUYS (J. J.) moet in 1604 te *Alkmaar* een *Liedboexken* hebben in het licht gezonden, dat wij echter niet kennen. G. L.

PRUYS (J. W.) had *Invallende gedachten* op den dood van W. C. H. FRISO, die hij mededeelde in de *Dichtkundige Cypressenbladen*. Ook komen er stukken van hem voor in: *Het vervolg der gedichten voor en tegen* W. VAN HAREN, alsmede, achter de vier uitmuntende gedichten van dezen dichter, die naauwlijks melding verdienen. J. C. K.

PYPER (J.) liet voor eigen rekening drukken: *Rouklagte over het ontijdig afsterven van* W. C. H. FRISO, enz. welke met meer dergelijke klachten van dien tijd gelijk staat, en de vergetelheid verdient.

J. C. K.

PYPERS (F. B. HOLLINGERUS), een Neef van den door onzen voorganger vermelden PIETER PIJPERS, (1) was Prorector der Latijnsche scholen te *Breda*, waar hij in 1814 liet drukken: *Bij de Verlossing van mijn Vaderland*, aldus beginnende:

Neen, niet om gunst U afgebeden
o Vorst! zingt ook mijn zwakke mond;
De strijd der volken is volstreden,
Ik zing met heel het wereldrond.
Aan 't oosten, westen, zuiden, noorden.
Aan 's aardrijks afgelegenste oorden,
Bezingt men den herrezen dag;
Wie onzer blijft dan onbewogen,
Wien springt geen traan uit starende oogen,
Bij 't wappren van de Oranje vlag? enz.

(1) WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Dichters*. D. V, bl. 136.

QUANT (G), die in het midden der vorige eeuw, te *Oud-Beijerland* woonde, vervaardigde lofverzen op de werken zijner tijdgenooten. Een klinkdicht *Op het Dank- Vast- en Bedeöffer van myne kunstvriend* JAN MAAN begint aldus:

Wie voert mijn' tragen geest', door lucht- en hemelkringen,
Ver boven zon en maan, voor Gods genadetroon?
Wie legt daar 't reukwerk neêr, op 't altaar van Gods Zoon',
En weet door 't rein Gebedt den hemel in te dringen?

QUESTIERS (DAVID), een broeder van CATHARINA QUESTIERS door WITSEN GEYSBEEK reeds vermeld (1) heeft eenige weinige beteekende liedekens en puntdichten vervaardigd, welke te vinden zijn in het eerste deel van de *Amsterdamsche Mengelmoes* te *Amsterdam* bij G. SMIT in miniatuur 12° in 1658. R. A.

(1) WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Dichters*, D. V. bl. 144.

RAADT (J. H. DE) maakte een lang en vervelend gedicht *Ter verjaaringe van* zijnen schoonvader Mr. JACOB VAN GESSELER, *Raadsheer der stad Groningen, als hij zijn 55ste jaar 1769 op den 24 Januarij vervuld had;* dat met nog andere werd gedrukt te *Groningen* bij JACOB BOLT, den 25 November 1771 in 4°. J. C. K.

RAARDT (B.) was een gelegenheidsdichter uit de zeventiende eeuw. L.

RAD (ALLETTA VAN DE), een *Dordsche* dichteres, uit de zeventiende eeuw, vervaardigde verzen voor de werken harer tijdgenooten. Dat op BALENS *Beschrijvinge der Stad Dordrecht* luidt aldus:

> Oudheid, THURENDRECHT, brengt BALEN op 't Tooneel,
> .. Grond, en Voortgang, ook U Vryheyd, Zede, en Wetten,
> Gebouwen, Hoven, daar zich Kayzers neder zetten;
> Herboudt, en Afgemaald, door zijn Beinkt Penceel. enz.

RADAEUS (JOHANNA MARGARETHA), eene dochter van JOHANNES RADAEUS, Kiesheer te *Middelburg*, .. ANNA BETHAAN, door onzen voorganger mede als dichteres vermeld (1). Vervaardigde nu en dan een

(1) WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Dichters* D. V, bl. 149.

gelegenheidsgedicht. Wij kennen slechts haar bijschrift op het afbeeldsel van hare moeder, te vinden in het, *Pan Poeticon Batavum* van VAN HALEN, dat niet gunstig voor hare dichterlijke bekwaamheden getuigt.

RADINGA (T. VAN) schreef een lang gedicht in de *Dichtkundige Cypressenbladen*, getiteld *Grafnaald* enz, dat weinig om 't lijf heeft. Even min als die van

RAM (PIETER DE) in J. KOERTEN's *Stamboek* voorkomende J. C. K.

RAMPEN (H.), leefde in het einde der zeventiende eeuw te *Hasselt*. Hij gaf de gedichten van MARWITS (1) met eene voorrede uit, en plaatste er een gedicht voor, dat ons geen grooten dunk van zijn talent geeft. S.

RAU (SEBALD FULCO JOHANNES) (2), geboren te *Utrecht*, den 16 October 1765, overleden te *Leyden* den 1 December 1807, is als Hoogleeraar in de gewijde dichtkunst en welsprekendheid aldaar, en als beroemd kanselredenaar algemeen bekend. Hij beoefende niet slechts de Latijnsche en Fransche, maar ook de Nederduitsche dichtkunst. Vóór zijn vijftiende jaar was hij reeds een werkzaam lid van het Utrechtsche genootschap: *Dulces ante omnia Musae*. Hij maakte een der sieraden uit van den bekenden dichterlijken kring van jonge lieden, met eenen HINLOPEN,

(1) Zie over dezen ons tweede deel bl. 403.

(2) Men zie over dezen vooral J. TEISSÈDRE L'ANGE en W. BILDERDIJK, *Lofrede en Lijkzang op* S. F. J. RAU, *Haarlem* 1808. 8o.

CARP, KLEIN, BELLAMY. »In dien kring," zegt zijn' lofredenaar, »vertoonde zich de geest van RAU geheel, »gelijk hij was, in zijne edele oorspronkelijkheid en »volle kracht; zoo rein, zoo vrij, zoo waarlijk groot, »dat de hooge bedoelingen der Goddelijke Voorzie- »nigheid omtrent hem niet waren te miskennen. (1)"

Hoewel wij meenen te durven zeggen dat hij na zijn twintigste jaar niets meer gedicht heeft, zijn er hier en daar blijken van zijn dichterlijk vernuft verspreid. Zoo kómen in de *Proeven voor het verstand, den smaak en het hart*, te *Dordrecht* bij DE LEEUW en KRAP 1790, eenige stukken van hem voor; bijv. de Romance *Ewald en Elize*, welke de dichter zelf op geringen prijs schatte, na het lezen van het meesterstuk *Roosje*, van zijn' vriend BELLAMY; en eene *Ode aan Cidli*, in rijmlooze verzen, »vol schoone en »stout geteekende beelden (2)." Met welk eene teedere vriendschap hij aan BELLAMY gehecht was, toont zijn' treurzang op diens dood, in de bovenaangehaalde lofrede. Dit laatstgenoemd dichtstuk was mede rijmeloos zoo als de meeste zijner gedichten. Dat was zoo destijds de standvastige manier in ons Vaderland, vooral aan de Utrechtsche Academie in de daar in die dagen pas gevormde jonge dichtersschool, die de *Proeven voor het verstand den smaak en het hart* uitgaf.

Zijne *Montezuma, Koning van Mexico, toen hij door de Spanjaarden stond omgebragt te worden*, voorgelezen in 't genootschap *Dulces ante omnia Musae*, en medegedeeld in de gemelde lofrede, »getuigt van

(1) J. TEISSÈDRE L'ANGE, *Lofrede op* S. F. J. RAU, bl. 18
(2) Dezelfde *Lofrede*, bl. 103.

»des dichters jeugd en kracht en van een schoon »dichterlijk vuur (1)." Wij willen de twee eerste coupletten afschrijven :

Ik moet dan sterven:... ik, die, knielend aangebeden,
Tyrannen op mijn wenk vernietigd heb gezien,
Zal door een' Spaanschen beul gefolterd nederzijgen!...
Ontmenschten! is 't aan u, dat ik dit lot verdien?...

Was 't niet genoeg mijn volk bij duizenden te slachten?
Weg! aaklig schrikbeeld! zwijg, verscheurend zielverdriet!
'k Hoor 't gillen nog!... 'k zie 't bloed! vertrapte Mexicanen!
Ach wijt *Montezuma* uw vreeslijk onheil niet!... enz.

Zijne *Ode aan den dood*, mede in de aanteekeningen op gemelde Lofrede te vinden, rangschikt RAU onder de gelukkige beoefenaars der Nederduitsche Poezij. Wij kunnen ons niet wederhouden hier zijn gedicht zoo vol kracht en vuur *Aan* SARBIEWSKI (2) in zijn geheel te laten volgen:

Dat vrij der vorsten naam, door slavenhand
In rotsen uitgehouwen, praal!
Dat standbeeld en altaar, hun razernij,
Het bevend menschdom leer'!
De tijd schuurt hunnen naam van 't outer af;
De menschheid trekt den voet terug,
Wen zij een beeld in 't dreigend wezen trapt,
En gilt: hier ligt een Vorst!
Veel eedler is uw lot, o gij! wiens naam
Mijn staam'lend lied eerbiedig noemt,
Die naam, die door uw lied vereeuwigd blinkt
En leeft en leven doet.

---

(1) L' ANGE, *Lofrede* bl. 116.

(2) SARBIEWSKI was een Poolsch Odendichter, wiens Latijnsche Muze eene hooge vlugt nam (1595—1640).

SARBIEWSKI! ja! 't gedenkstuk dat ge u zelf,
En met u zelf, uwe eeuw, uw volk,
Hebt opgerigt, staat vaster dan arduin
En vreest geen' ondergang.
't Bewondrend oog ontvalt een eed'le traan,
Uw lied ontvonkte 't eerst mijn vuur! —
Nu gloeit dit vuur in 't grootscher kloppend hart
Voor U, en 't geen gij zingt. —
Gelijk het land, door heeten dorst gescheurd,
Wen 't zeeg'nend oog des Eeuw'gen wenkt,
Den regen drinkt, terwijl de dankbaarheid
In rozengeuren stijgt:
Zoo leefde 't eerst door u mijn dorre ziel. —
Ik dronk verrukt dien wellust in!...
En 't leven dreunde mij door de ad'ren toe:
»Gij zijt onsterfelijk!..."
Omhoog, mijn ziel!... gij zijt onsterfelijk!
Omhoog nu gij SARBIEWSKI zingt! —
SARBIEWSKI! Ja wanneer ik u betracht,
Is alles ziel in mij.
Wanneer uw lied, door Engelen benijd,
Ter eer des Eeuwgen hooren doet
Hoe pool aan pool door 's donders stem geschud,
Zijn naam al bevend noemt,
Dan beeve ik. Maar als gij in kalmte God
Ook dan als uwen vader maalt,
Dan wage ik het, en sla 't gelaten oog
In 't doodend aangezigt. —

Gij zingt, hoe God in 't ongenaakbaar licht
Der stervelingen lot bestuurt,
Hoe eeuwge wijsheid, bij onperkbre magt,
Onpeilb're goedheid paart.
Gij toont mijn ziel, 't verzadigend geluk
Door 't treurig floers des levens heen,
Gij ziet van verre op 't rusteloos gewoel
Des dwazen sterflings neêr.

Zoo ziet de top van grijzen *Carpates* (1),
Wen 't eeuwig ijs den morgen voelt,
Met woeste grootheid op der volken nacht
In vollen middag neer.
Maar als uw lied, in englenharmonie,
Gods eeuwge menschenliefde zing,
En d' eeuwge bron der liefde, Jezus, zingt
Door Jezus zelf bezield.
Dan gloeit, dan leeft in mij het edelst vuur,
Aanbiddend sla 'k met u een oog
Op hem. Ik voel den weërschijn van dien gloed,
Ik voel de onsterflijkheid!
Als dan uw ziel, met meer dan Seraphs vlugt,
Ver boven 't scheemrend licht der zon,
In d' oceaan der Godheid zich verliest,
Wie volgt... wie zingt u dan?
Ge ontvliedt me!... Neen, gij keert op aard terug,
Allengskens nader toont zij u,
Hoe volk bij volk door 't oorlog ligt verwoest
Of door den vrede bloeit.
Dan drukt u de eer des vaderlands op 't hart;
Hoe gloei ik als uw lied den Pool
Te wapen roept, en op onsterflijke eer
Door dood en bliksems wijst.
Gelijk de *Vistula* (2) en rots en bosch
Terneêrgedonderd met zich voert,
En springt omhoog in schuimenden triomf,
Van bergen toegejuicht:
Zoo voert me uw lied op 't bloedig oorlogsveld,
Verrukking geeft mijn vuist den dolk;
'k Hoor niets dan u, bij 't dondren van 't geschut,
En ben onsterfelijk! —

(1) Het Carpathische gebergte.

(2) De Weichsel.

Had zoo uw lied geklonken, toen de wraak,
In 't land, door God weleer betreên,
Barbaren, en met hen, verwoesting, nacht,
En eeuwge naarheid zond;
De heilige asch van Isrels grootsten Vorst,
Zoo grootsch bezongen in uw lied,
Was nooit, ontbloot van helden tegenweer,
Door trotschen voet vertrapt.
Hoe blakend vloog zijn ziel u te gemoet
Toen uwe ziel deze aard verliet;
Gij wierdt zijn vriend, daar waar Orion blinkt,
Met werelden omgord. —
Toen rustte op u der Seraphijnen oog;
De harp van 's hemels Vorsten zweeg,
Tien duizend aan tien duizend zwaaiden u
Des hemels palmen toe.
Ook zij, wie God, in 't sterflijk stof gehuld,
Het eerst een zaalgend lachjen schonk (1),
Zag u, en sloeg, door u te hoog verheft,
De onsterflijke oogen neêr —
En bloosde, als toen de bloem van 's hemels jeugd (2),
Op eeuwge onschuld godlijk trotsch,
Het zaligst woord haar hooren liet, dat ooit
Een sterfling bloozen deed. —

Verheven ziel! kan 't zijn, hebt gij ook daar
Bewustheid van dees zang, dit hart?...
Sla dan het oog op mij! beziel mijn geest
En leer mij uwen toon! —
Zoo zal dees hand, die door uw zang, het eerst,
Nog zwak, 't beschreide speeltuig sloeg,
Ook dan, als 't oog niet schreijen kan, voor u
Nog beven op de lier (3). —

---

(1) Maria.
(2) Gabriel.
(3) Voor 't eerst gedrukt in *Mnemosyne* eerste reeks, D. IV. 1817 bl. 10—14.

Wij hebben reeds aangestipt dat RAU ook de Fransche lier hanteerde; dit blijkt nader uit sommige *Cantiques pour le Culte public, recueillis et imprimés par ordre du Synode Wallon, à Dordrecht, chez* A. BLUSSÉ *et fils*, 1803 (1). Deze bundel is in Nederduitsche verzen overgebragt, en bij bovengemelde uitgegeven in 1804. RAU's Muze onderscheidde zich, zoo als de Heer VAN KAMPEN (2) te regt zegt, «door » eenen kieschen, fijnen gelouterden smaak, uit de » beste modellen van *Palestina*, *Griekenland*, *Rome*, » *Brittanje*, *Frankrijk*, *en Duitschland* geschept!" Hij zou een groot dichter hebben kunnen worden, bij aldien niet de behoeften der kerk zwaarder op hem gewogen en hem genoopt hadden, om zich onverdeeld daar aan te wijden. B. N. en J. C. K.

RAVEKES (HENDRIK), die in Julij 1841 als Algemeene Secretaris van de *Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen* overleed, heeft ook nu en dan de Nederduitsche lier gehanteerd onder anderen bestaat er van hem eene *Lierzang uitgesproken op de maaltijd te Amsterdam gegeven door den Ridder* VAN KINSBERGEN, *bij gelegenheid zijner uitgeloofde prijsstoffen* welk door een bevoegd kunstregter (3), eene schoone lierzang genoemd wordt. RAVEKES werd geboren te *Amsterdam*, den G. L

(1) Daarin zijn van zijne hand, Can. 53, 55 et 64. de twee eerste Avondmaals-liederen, en de laatste een Lofzang ter eere van den Verlosser.

(2) *Beknopte geschiedenis der Letteren en wetenschappen in de Nederlanden*. D. II. bl. 395.

(3) H. C. VAN HALL, *Leven van* VAN KINSBERGEN, aanteekening 188.

RAVELENGHIEN (JOOST VAN), die in het laatst der zestiende en in het begin der zeventiende eeuw te *Leyden* woonde, was denkelijk een zoon van den beroemden Hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal, FRANCISCUS RAVELENGHIEN, of zoo als hij, die uit Fransch Vlaanderen afkomstig was, zich schreef RAULENGHIEN, en van MARGARETHA PLANTIJN, eene dochter van den bekenden boekdrukker en geleerden van dien aan wiens vermaarde drukkerij JOOST RAVELENGHEIN vermoedelijk werkzaam was. Hij leverde eene nieuwe en betere vertaling van CLAUDE PARADIN'S *Devises Heroiques* (*symbola Heroica*) mild met dichtregels doorvlochten, die getuigen dat RAVELENGHIEN zich onder zijne tijdgenooten niet ongunstig onderscheidde. De titel is *Princeliike Deviisen*, en het hoogstzeldzame boekske is versiert met vele houtsnéden. Tot eene proeve van 's mans verzen schrijven wij hier de volgende regels af.

Denos zal sich uitgaen te gheender tijt verhaesten:
Noghtans daer hij wil zijn, comt hij noch wel ten laetsten:
Den mensch ook die begeert in al syn dingen spoet,
En haeste sich niet seer, maer gae al voet voor voet,
De haesticheyt is quaet in alle menschen wercken,
Mits dat sy heur gebreck niet can noch wil bemercken:
Maer die met sachten sin sijn soecken wel leydt aen,
En dan gestadich werckt, het sal hem wel vergaen.

R. A.

RAVESTEIN (SARA MARIA) maakte in 1721 een huwelijks gedicht op hare zuster, huwende met den Hervormden Predikant JOAN ALBERTI. Het is met andere liederen op dezen echt in 4° uitgegeven

te *Alkmaar* en verheft zich niet boven den gewonen stempel der toenmalige bruiloftsverzen. F.

RAY (CORNELIS ALEXANDER VAN), die, na eenen zeer wisselvalligen levensloop zat van onrust, in 1842, te *Amsterdam* in het Gasthuis overleed, leverde een aantal stukken voor het tooneel en vele losse dichtstukken, welke bijna alle blijken dragen van 's mans oppervlakkige kennis en de overhaasting, waarmede hij zijne pennevruchten behandelde. Ook verheffen zij zich niet boven het middelmatige.

REDDINGIUS (W. G.), Predikant te *Dronrijp*, meer bekend door zijne uitleg- en zedekundige schriften, dan als dichter, toonde toch nu en dan, dat hij de Nederduitsche lier wist te hanteeren, maar haar geene hooge toonen te ontlokken. In zijne *kleine schriften* 1ste bundel, leest men eene vrije navolging van *Davids treurzang bij den dood van Saul en Jonathan* in vloeijende verzen. Uit het *Lijden van den Verlosser* schrijven wij het volgende af:

Nooit heeft iemand zoo geleden,
Zulk een bangen strijd gestreden,
Als hij, met het edelst doel.
Nooit had een der stervelingen
Van de felste martelingen,
Zulk een allersterkst gevoel!

Smart, die heel zijn hart doorgriefde,
Leed Hij, met de teerste liefde
Voor het schuldig Adams-kroost.
Door geloof, wordt ons dit lijden
Stof van 't hartelijkst verblijden,
Onze steun, en sterkte en troost (1) enz.

J. C. K.

(1) *Kleine schriften* 1ste bundel bl. 109.

REEHORST (DIRK WILLEM TER) heeft, naar wij meenen in het laatst der vorige eeuw, *Occonimia animales microcosmi, of dierlijke huishouding der kleine wereld, in dichtmaat beschreven*, welk werk ons echter niet nader bekend is. G. L.

REELAND (JOHANNES) schreef, in het begin der vorige eeuw, lofverzen vóór de werken zijner tijdgenooten, onder anderen voor de rijmwerken van HENRICA VAN HOOLWERF, die echter van weinig beteekenis zijn.
J. C. K.

REEPMAKER (M. W.), te *Rotterdam*, maakte, in het begin der negentiende eeuw wel eens een vers, niet geheel van verdiensten ontbloot.
L.

REESSEN (ALIDA) wordt door den Heer SCHOTEL (1) opgenoemd onder de vrouwen en dochters van Predikanten, die de Nederduitsche dichtkunst beoefend hebben. Ons is evenwel niets van haar bekend.

REGTEN (CASPER VAN) Van wien men vindt in de *Dichtkundige Cypressenbladen. De verbazende Amsterdammer* enz., en in het *Dichtkundige Praaltooneel, Letterkrans gevlogten om het hoofd van* WILLEM *V op zijn 5*[den] *verjaardag 8 Maart 1753*, had beter gedaan van ze in zijne portefeuille te houden. Als hij vraagt:

(1) *Kerkelyk Dordrecht*, D. II, bl.

Wie volgd van Vondel na in Rijmklank en in Taal,
In weërgalooze galm?—

Dan antwoorden wij: Gij niet VAN REGTEN!

J. C. K.

REGULETH (DANIEL ALBERT) was in het laa der vorige eeuw lid van het genootschap *Kunstliej spaart geen Vlijt*, in welks werken er stukken v hem voorkomen, die getrouw den telgang der g nootschappers van die dagen houden.

REKKER (BARTOLOMEUS), geboren 5 Janu 1768, te *Vlissingen*, was de zoon van Doopsgezin Leeraar aldaar, GERLOF REKKER en van MARIA STA DAERT. Hoewel niet opgeleid tot eenig vak v wetenschap of Letterkunde, maar zich aan eene trekking in den handel toewijdende, liet hij echter re in zijne vroegere jeugd, eene groote zucht tot lett en dichtkundige oefening blijken. Later te *A sterdam* gevestigd, begaf hij zich, onder de leidi van den verdienstelijken Dichter en Boekhandel PIETER JOHANNES UYLENBROEK en meerdere vriend tot de vertaling van eenige Tooneel en Blijspelen IFLAND en KOTSEBUE. Wijders vervaardigde hij tv Bundels losse Dichtstukjes, meestal bij bijzondere g legendheden opgesteld, welke hij voor eigen reken liet drukken en onder vrienden en bekenden rondde de, maar niet in den handel uitzond; wijselijk o deelende, van zoodanige gelegenheidsstukjes, wann zij niet van eene uitnemende waarde zijn, bij Publiek weinige belangstelling opwekken, en ook r

strekken kunnen tot den opbouw der Vaderlandsche Dichtkunst. Wat van hem voor ruimeren kring vervaardigd in druk is uitgekomen, bestaat in enkele stukjes op verschillende onderwerpen, die, in tijdschriften en almanakken geplaatst, wel geene blijken van bijzondere hooge vlugt dragen, doch niet geheel-en-al van dichterlijke waarde ontbloot zijn.

Een eenigzins uitvoeriger stuk, getiteld: *De onbestendigheid* werd door hem, ten Jare 1816, in eene leesbeurt bij de Maatschappij *Felix Meritis* voorgedragen, en naderhand geplaatst in het *Letterkundig Magazijn van Wetenschap Kunst en Smaak.* Ten proeve van zijn dichtvermogen moge een fragment uit het genoemde Dichtstuk strekken.

Waarom bij zoo veel schats nog zoo veel schats te garen?
Waarom zich zelv' 't genot der aardsche goed'ren sparen?
'k Gevoel wat mij 't geluk van aardsche zegen zij,
En juist als 't kind het staal, is mijn bezitting mij.
O onbegrijp'lijk Mensch! vol tegenstrijdigheden,
Voor hooger heil gewrocht, een raadsel hier beneden,
De bloempjes plukt uw' hand op 't lieve levenspad;
En, zorg'loos, slaapt of waakt, vermeêrt of spilt ge uw' schat,
Of voelt gij 't jeugdig bloed, met drift, in de ad'ren bruisen,
En, om u, wil en wensch, naar roem en aanzien ruischen,
Naar magt en eer? — Gij oogst gedroomde Zaligheid,
Door Zingenot bedwelmd, door Zingenot misleid.
Niet alles zal zich ooit naar uwe neiging buigen,
Gij vreest des regters blik, 't geweten blijft getuigen,
Stelt óp uw' beurt de wet, vlugt voor uw' Schaduw heên,
En wordt, vaak, in uw' kring gevloekt of aangebeên.
Zoo ebt, dus, sterveling! of vloeit het heil der wereld,
Betreedt gij doornepaân of vindt ge uw' weg bepereld,
Bij mannelijke kracht, en waar gij ook naar jaagt,
Of aan uw jong'lingschap of ouderdom behaagt,

De worm krult om den stronk en kan den wortel treffen.
De hoogmoed zal den dwaas. bij broos geluk, verheffen,
De wijze is als de bij, die zamelt, zorgt en spaart,
En ijv'rig 't kostbaarst zoet uit plant-en bloemkop gaêrt,
Zijn oog aanschouwt natuur en hangt aan 's hemels transen,
Bewond'ring schept hem vreugd bij de avond-de ochtend glansen,
Hij ziet vergank'lijkheid bij graspriet en bij eik,
En, schoon in aanzien arm, is hij in wijsheid rijk (1).

Hij overleed te *Baarn*, den 28 Julij 1844, alwaar hij eenige weken, ter herstelling zijner Gezondheid had doorgebragt en werd mede aldaar begraven.

REMINK (JOHANNES), Predikant te *Deventer*, was een zeer middelmatig dichter, zoo als blijkt uit zijn vers voor JEREMIA's *Klaagliederen* door W. SLUITER vertaald. S.

REMPELAAR (PIETER) liet in 1760 te *Deventer* drukken *Wintersche vermaaklijkheden uit het Latijn van* JACOB DE RHOER, ons slechts bij name bekend.

G. L.

RENSINCK (BERENDINA VAN), maakte in het midden der vorige eeuw lofdichten voor de werken harer tijdgenooten, die begerig is er een van te lezen kan het vinden voor de *Stichtelijke Gezangen van* RUTGER SCHUTTE.

RENSING (C.) leverde onder anderen een paar godsdienstige, verdienstelijke dichtstukjes in de *Volksliedjes, uitgegeven door de Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen.*

(1) *Letterkundig Magazijn* Jaargang 1816. N° 6. bl 250.

RENSING (S. A.) geboren **MUNNIKHUIZEN** zie **MUNNIKHUIZEN** (S. A.)

REPELAER (JONAS ANDRIES) aanschouwde het eerste levenslicht te *Dordrecht* in 1733. Ofschoon in zijne jeugd op de Latijnsche school ongemeene vorderingen makende, heeft hij nimmer eenige Hooge school bezocht, maar wel het grootste gedeelte zijner levensdagen der letteroeffeningen toegewijd. Niet begeerig naar hooge ambten, waartoe het hem anders aan geene aanzoeken ontbrak, is hij echter vele jaren *Advijsmeester* geweest, van de *Zeehavens op Dordrecht* en Hoogheemraad van den *Alblasserwaard*. Als voorstander van fraaije kunsten en wetenschappen, beminde hij inzonderheid de teeken- en schilderkunst, en was honorair lid van het *Dordrechts* genootschap *Pictura*. Van der jeugd af was de dichtkunde zijne begunstigde liefhebberij. Een groot aantal gedrukte verzen, dragen daarvan getuigenis. In de *Proeven van Poëtische Mengelstoffen* van 't Haagsche genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, waarvan hij, sedert de oprigting, medelid was, vindt men er velen van zijne hand. In 1777 en 1778 verschenen, voor zijne rekening, in 't licht: *Bijschriften op de geboorte, besnijdenis, het lijden, den dood, de begraving, opstanding en hemelvaart van den Zaligmaker*, en *bijschriften op den Heidelbergschen Catechismus* Bij het 25 jarig jubelfeest van *Pictura* in 1799, vervaardigde hij een dichtstuk, behelsende: *Eenige overeenkomsten tusschen den schilder en den dichter*, hetwelk, op verzoek der leden, voor

algemeene rekening, met andere stukken, bij die gelegenheid voorgelezen, in druk verscheen. Dit was de laatste vrucht van zijnen geest, die bij zijn leven is ter persse gebragt; hoewel hij er echter de uitgave niet van mogt aanschouwen; daar de dood hem velde den 11 Februarij 1800. Uit zijne nagelatene dichtstukken, grootendeels door den opsteller ter uitgave geschikt, heeft de geleerde, ook als dichter bekende boekverkooper te *Dordrecht* PIETER VAN BRAAM, in 1801, een' bundel verzameld en uitgegeven onder den titel: *Stichtelijke Zededichten*, (als of er ook zededichten konden zijn, welke niet stichtelijk waren,) met een kort levensberigt voorzien, waaruit het bovenstaande ontleend is. Wij willen tot dat werk alleen onze aandacht bepalen, om de dichterlijke verdiensten van REPELAAR te leeren kennen.— De stukken daarin voorkomende, zijn meer stichtelijk dan dichterlijk. De onderwerpen worden lang uitgehaald en uitgeput, en bevatten grootendeels niets meer dan berijmd prosa. Bij zijne verhuizing naar eene gekochte woning ten jare 1781, stelde hij een uitvoerig dichtstuk op, getiteld: *Aan God*, waarin hij, (volgens berigt van zijn levensbeschrijver) «zich zelven schildert,» vooral in zijne godsvrucht en nederigheid. Wij willen daaruit iets ter proeve geven:

Ja, hier, waar uw voorzienigheid
Die mij deze aangenaame woning
Bestemd had, zelf mij heeft geleid.
Hier, waar ik blijk op blijk van uw genaê betoning
Op elken oogenblik ontmoet,
Hier mag ik mij gelukkig noemen,
Hier juichend u ter eere roemen:
«Voor mij, onwaardigen, voor mij, is God, zo goed!»

Hier wil ik mij, bij 't stroomgezigt,
Verheugen in mijn *Dordrechts* zegen,
Als zon-of maan-of starrenlicht
Mij 't scheepsgewoel vertoond langs gladde waterwegen;
't Zij 't gunstig koeltje in 't vlagdoek speelt,
En 't uitgespannen zeil doe zwellen,
't Zij tegenwind het boord doe hellen,
Of doodsche kalmte heersche op 't effen vloedtoneel.

Hier zal mij, dat ik 't schomlend nat
Geregeld heen en weêr zie vloeien,
Die beurtverwisling leeren, dat
Mijn kennis, boven al mijn Godvrucht, staâg moet broeien;
Vermids de tijdstroom nimmer wast.
Maar, 't zij we 't voor of tegen hebben,
Daar henen snelt, en voort blijft ebben,
Tot hij in 't eeuwig meir zijn laatste golfje ontlast enz.

En dit zijn wel de beste regels die in den ganschen bundel worden gevonden. J. C. K.

REYGERSZ (MICHIEL), een Rederijker uit de zestiende eeuw, leverde een antwoord *op eene vraghe of in Christum te ghelooven in aller menschen macht is om naer haer believen te kiezen de dood of 't leven*, hetwelk alle waarde mist. R. A.

REYN zond in 1672 te *Haarlem* het *Christelijk vermaak* in de wereld; daar wij het nimmer onder de oogen kregen weten wij niet te zeggen, waarin dit *vermaak* bestaan hebbe. G. L.

RICHTERS (HERMANUS) zong, onder anderen, in 1751, eene *Rouwklagt op het schielijk, en voor*

Nederland zoo smertelijk overlijden van zijne doorluchtige Hoogheid de Heere WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, te vinden in het *Aanhangsel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, die wij beneden alle critiek achten.

RIDDER (G. DE) die in het begin der achttiende eeuw leefde, erkent in zijn gedicht, op de *Verwoesting des Joodschen volks door den Heere* L. BIDLOO, dat zijne zangnimf zwak van aard en laag van maat en klanken is. Wij hebben er niets op af te dingen.

S.

RIDDER (JAN DE) leverde een rijmstukje, in de *Geur van geestelijke Specerijen*, genoemd: *Den ernstigen opwecker*, bestaande uit 20 coupletten waarvan de 4 eerste regels luiden:

Kom hier, kom hier gesloten oogh en ooren
En hert-versteent gemoedt,
Hier is de boor die 't herte op sal booren
Tot aen het dertel bloedt (1) enz.

Wat verder couplet 18:

Ey will het Kruys op uwe schouders laden,
Het is een suyker riedt (2). enz.

Er is toch altoos wat van die oude rijmelaars te leeren!

J. C. K.

RIDDERUS (FRANCISCUS) of zoo als zijne ware naam was, FRANS DE RIDDER, was Theologiae Doctor, en Predikant te *Schermerhorn*, van waar hij in 1648

(1) *Geur van Specerijen*, bl. 113.
(2) *Geur van Specerijen*, bl.

naar *Brielle* vertrok, in 1656 werd hij beroepen naar *Rotterdam*, waar hij in 1684 stierf. Hoewel meer beroemd als Godgeleerde, verwierf hij toch ook eenigen naam als dichter door zijne *Huysgezangen*, (1) en andere liederen, waarmede zijne godgeleerde werken doorspekt zijn en welke hij vóór die van andere deed plaatsen. Ook bestaat er van zijne hand een in der tijd veel gerucht gemaakt hebbend: *Priesterlijk Bruilofts Bedde, Geheiligt door nuttige gedagten en alzoo bereid voor den Eerwaardigen, Godtzaligen zeer geleerden D°* CAROLUS URSINUS, *Predikant in Helvoetsluis, en de Eerbare Deugt-en Zegenrijke Juffrouw* CLARA BONTIUS, *'t samen getreden in den Echten staat op den* 26 *November* 1658, in *Leyden*, waarin hij alles wat bij een huwelijk voorvalt vergeestelijkt.

RIEL (A. VAN), vervaardigde, in het midden der vorige eeuw, onder anderen, een klinkdicht, door hem genoemd *Treurgalm op het zielsmertent en onverwagt overlijden van den allerdoorlugtigsten Vorst en Heere* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO enz, aldus beginnende:

Wat donderende stem, wat klinkend' naar geluit,
Dringt door het Statendom, hoe 't zidderen de Leden,
Om 's vierden WILLEMS' dood die Vader van de Vreede,
En waare Vryheid was, eylaes 't is met hem uit (2).

RIES (HANS DE), te *Antwerpen* geboren in 1553, ten tijde, dat eerst onder KAREL V, daarna onder ALVA, de belijders van het ware Christelijk geloof

(1) SCHOTEL, *Kerkelyk Dordrecht* D. 1, bl. 465.
(2) *Aanhangzel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 222.

te vuur en te zwaard vervolgd werden. In de Roomsche kerk, waartoe hij behoorde, vele dwalingen ontdekkende welke hem toeschenen, als regtstreeks strijdig met het Woord van God, voegde hij zich bij de *Hervormden*, terwijl hij inmiddels vlijtig voortging de Evangelische leer te onderzoeken. Dat de Hervormden wapens voerden en geweld met geweld te keer gingen, kwam hem voor als strijdig met: » de kenmer» ken der kerk van het Nieuwe Testament." Des voegde hij zich bij de Doopsgezinden, niettegenstaande hij den grootsten onspoed te gemoet zag en meermalen gevaar liep gevangen genomen te worden. Hij betuigt zelve dikwijls in zijne leerredenen: dat zijne klederen we eens warm werden, van de houtstapels der genen, die men om het geloof verbrandde. Met zijne vrouw naar Holland gevlugt, werd hij in West-Friesland als leeraar aangesteld bij die Doopsgezinden, welke Waterlanders genoemd werden. Naderhand hield hij zich vele jaren te *Embden* op. Toen echter de zaken in on land, tot meerder rust gekomen waren, keerde hi naar *Noord-Holland* terug, zette zich te *Alkmaar* neder, alwaar hij veertig jaren achtereen, met onvermoeide vlijt, de bloeijende gemeente dier stad, en van de omliggende plaatsen door leer en voorbeeld stichtte, velen van den weg der dwaling op het regte spoor bragt, en eindelijk den 14 September 1638 in het 84ste jaar zijns ouderdoms overleed. Hij heeft zich een' naam gemaakt door verschillende, meestal Godgeleerde werken die zijn levensbeschrijver opnoemt (1).

---

(1) De Geschiedenis der Mennoniten door H. SCHIJN 2de druk vermeerderd met aanteekening door G. MAATSCHOEN D. II, bl. 482.

In het jaar 1604 gaf hij voor het eerst in 't licht, zijn *Lied–* of *Gezangboek* te *Alkmaar*, 't geen naderhand aanmerkelijk vermeerderd, ook met bijvoeging van de *Psalmen van* DAVID volgens de berijming van P. DATHEEN, verscheiden malen herdrukt is; soms uit drie, soms uit vier deelen bestaande. De onderscheidene drukken die G. MAATSCHOEN van dit *Gezangboek* opnoemt, zijn van 1618 te *Hoorn* bij J. JZ. RIJVANCK in 8°. Van 1643 te *Hoorn*, bij ISAAC WILLEMSZ. VOOR CLAAS JACOBSZ. in *de Rijp*, in 12°. Van 1658 te *Hoorn* bij A. JZ. VAN DER BEEK, VOOR JASPER GIJSBERTSZ. in *de Rijp* in 12°. En van 1700 te *Amsterdam* bij J. VAN NIEUWEVEEN in 12°. Wij noemen deze onderscheidene uitgaven op, als een blijk hoe dat Gezangboek in trek was, en betuigen onze verwondering dat geene daarvan gevonden worden in de Bibliotheek der Doopsgezinden te *Amsterdam;* en nog meer daar in hun Jaarboekje van 1837 bl. 67, eene uitgave van dat boek vermeld wordt van 1582 te *Rotterdam*, en nog een ander, met den titel *Fonteintjen* enz. *Rijp* 1640, dat echter in de lijst der werken van DE RIES voorkomt als in prosa geschreven, terwijl daar ook uitdrukkelijk gezegd wordt, dat de eerste uitgave van H. DE RIES *Lied–* of *Gezangboek* in 1604 plaats vond. Ook J. VAN IPEREN in de *Kerkelijke Historie van het Psalmgezang* (1) maakt melding van een *Liedtboek, inhoudende schriftuurlijke Vermaenliederen*, *Claechliederen* enz. der *Medeleeden van de Mennoniten Gemeenten*, door HANS DE RYS (gelijk zijn naam ook wel gespeld

(1) D. I, bl. 133.

wordt) te *Rotterdam* bij DIRK MULLEM 1.
8°. — Wie hier mist tast, durven wij niet b
Tot nog is ons dat Liedboek niet onder de
gekomen; over de dichterlijke waarde of on
kunnen wij dus niet beslissen. VONDEL maa
de afbeelding van HANS DE RIES dit zinrijk bij:

Van 't wezen leering straelt, alleen ontbreekt er 't l
Van hem, dien Godt ons als een kleinoot, heeft geg
En van zijn wiege, tot den grijzen ouderdom
Den bouw betrachte van 't bouvallig Kristendom;
Die storm op storm versmaênde, en uitstaende, als een
Verstreckt een heilzaam zout, en licht in Kristus Ker

J. C.

RIETBERG (Mr. LUBBERTUS), geboren te
in het jaar 1784 en aldaar den 14 Maart 18
gehuwd overleden, was doctor in de regten en
liberalium magister Phil. doctor. Hij gaf op 24
leeftijd zijn eerste gedicht uit: *Het geluk der*
getiteld, dat eene gunstige verwachting van zijn
deed opvatten. Eene opvatting die zijne later
geven dichtbundels, gelijk de *Lenteloovéren* in
Poezij in 1814, en *Dichtbloemen* in 1825
onderschraagde. Hij had zich voornamelijk
school van R. FEITH gevormd, wiens vriendsch
zich had verworven — teregt getuigt de be
kunstregter J. IMMERZEEL van zijne gedichten
zinrijk en gespierd zijn, en smaakvolle blijke
zijne geleerdheid dragen. Zijne voortreffelijke
stukken de *Jeugd van Cimon zoon van Mi*
den Atheniënser en *Epaminondas* kunnen hie
ten bewijze verstrekken. Tot eene proeve scl
wij uit het laatste de volgende regels af:

(1) VONDELS *Poezy*, D. I, bl. 577 in 4°

o Vriendschap! zoete troost in onheil en verdriet!
Daar gij den sterveling uw schild tot wering biedt,
Wanneer hij, afgetobt door rampen en ellenden,
Des noodlots scherpe pijl vergeefs poogt af te wenden;
Of als ge, op 's levens zee, door storm op storm beroerd
De veege kiel geleid en door de branding voert;
Terwijl ge, 't somber hart, in diepen rouw bedolven
Vertroost als 't licht der maan, dat glinstert op de golven:
Of als de zilvren daauw, bij zwoelen zomernacht
Het brandend aardrijk koelt, dat naar verkwikking smacht,
o Vriendschap! 't was uw vuur, dat ook mijn' Held ontgloeide;
Wanneer van 't warmst gevoel zijn boezem overvloeide;
En hij als 't koestrend licht der warme voorjaarszon
Den bloezemknop der hoop vertrouwlijk oopnen kon,
Of in den bangsten nood, bij 't wanklen zelfs van 't leven,
Zijn eigen bloed ten prijs van zijnen vriend dorst geven (1).

Gelijk ook deze:

Zoo treft Regtschapenheid, die 's werelds rampen tart,
In 't midden van haar leed vaak 't ongevoeligst hart,
Zij doet zich in haar' glans door 't woeste graauw vereeren,
En perst den eerbied af van 's aardrijks opperheeren.
De schulp verberg haar vrij in 't nederig gewaad,
Gelijk de nachtviool in 't gras verscholen staat,
Ze ontleent haar waarde niet van 't koninklijk scharlaken,
Maar zal ook op den troon den vorst gelukkig maken (2).

R. A.

RINTJUS (HENDRIK), een boekverkooper en Leeraar bij de Waterlandsche Doopsgezinden, geboren in het jaar 1630, en overleden in het jaar 1698 te *Leeuwarden*, was een vrij goed dichter. Men vindt van hem in *Klioos kraam*, *de eerste opening*, een *Mintriomf ter bruilofte van* PIETER MEJONTSMA *en Juffvrouw* TITIA VAN ANDLA te uitvoerig om mede te

(1) *Dichtbloemen*, bl. 99.
(2) Ibidem, bl. 104.

deelen. Ook dichtte hij de *Morgenstond in haar zomersche vermakelijkheden vertoond en tot 's Allerhoogsten lof doorgaans leerzaam toegeëigend*, *op de maat van de achtsten Psalm*, *Leeuwarden* 1690 4°.

S.

RIS WILLEMSZ (CORNELIS) schaarde zich ook in de rij der zoetvloeijende rijmelaars uit het laatst der vorige eeuw, zooals onder anderen blijkt uit eene *lijkzang* welke te vinden is achter de, in 1771 te *Hoorn* gedrukte, *Leerreden ter gedachtenis van* GEERTRUID VAN RIETEN, *huisvrouw van* G. V. *uitgesproken, door* CORNELIS RIS, *Leeraar der Mennonieten te Hoorn*, die naar wij meenen zijn oom was. De lijkzang was, volgens het getuigenis van eenen Recensent van die dagen »welmeenend opgesteld, doch van eenen zeer «ongelijken stijl" (1).

ROBBERTS (ROBBERT) zie CANU (ROBBERT ROBBERTS LE)

ROBIJN (E.) leverde in het *Dichtkundig Praaltooneel* enz. een dichtstuk: *aan de Nederlandsche jonge Manschap, liefhebbers van hun Vaderland*, hetwelk geen hooge vlugt neemt. J. C. K.

ROBIJN (PIETER JOHAN), een Vlaamsch dichter, van wien men eene monographie door PRUDENTIUS VAN DUYSE vindt, in WILLEMS *Museum* (2), was in 1768 te *Vracene* in *Vlaanderen* geboren en overleed in 1823 te *Gent*. Zijne verzen, waarvan in die

(1) *Hedendaagsche Vaderlandsche Letteroefeningen*, van 1771 bl. 85.
(2) WILLEMS *Museum* 1843, bl. 209—236.

verhandeling ettelijke proeven voorkomen, waren niet ongelukkig. Het was wijl hij de Rederijkers-kamers van dien tijd te goed was, dat zij hem aantastten.

B. N.

RODENBURCH (CHRISTIAAN VAN) schreef een gedicht *Aen den Achtbaren en de wijsen Heere* PIETER BOR CHRISTIAENSZ., *History - schryver der Vereenigde Nederlanden, op het vervolgh van syne Historie* en te vinden voor het vijfde deel ofte seste stuck van dat werk, hetwelk zacht daar heen vloeit. Men oordeele uit den aanhef:

Hier siet ghy Bataviers, hoe dat de Spaensche knechten
V Landen, rantsen aen, u steden gaen bevechten:
  Hoe dat den Spanjaard u de soete vree benyt,
  En hoe ghy voor 't ghenot van uwe vryheit stryt enz.

RODENBURG (J.) heeft zonder jaartal in 4° doen drukken werken en tooneelspelen, die wij alleen uit ABCOUDE en ARRENBERGS *Naamregister van Nederduitsche boeken* kennen.

Hetzelfde geldt omtrent

ROELS (G.) *Geestelijke Gezangen Dordrecht* bij A. BLUSSÉ, in 1763, in het licht verschenen.

J. C. K.

ROER (L. VAN DE). een Dordsch dichter uit de zeventiende eeuw, leverde stukken in het *Belgium Gloriosum* van LYDIUS en in het *zwart tooneel gordyn opgeschoven voor de Heeren Gebroederen* CORNELIS en JOHAN DE WITT, het laatste met het opschrift *Dordrechts Maagde-groet, Aan haren Heldadigen Burgervader, den Ed: en Krijgsmoedigen Heere,* CORNELIS

DE WITT, *Gevolmagtigden ter Zee, wegens hare Hoogh. Moog: de Heeren Staten Generael, op sijn blijde en Zeeghaftigen Inkomst binnen de stadt Dordrecht, in 't Jaar* 1667 vangt aldus aan :

Wie is hy die soo trots ten toon,
Verheven zit voor 't oogh der volken,
En dringht zijn glory, door de wolken,
Beschaduwt met een helden kroon?
Die prachtigh schuylt, in vrede-olijven,
Sijn helden kruyn, met sonne-glans
Omringhd, die zijne lauwerkrans,
Op vlerken van de Faam laat drijven;
Die d' Oorloghs-godt, aan staal geboeit,
Sleept achter aen zijn zegen wagen
En werdt de sterren in gedraagen,
Noch even fris, en onvermoeit;
Gelijk hij staple door de drommen,
Der woe'nde krijghs-gevaren heen,
En hield door bloedige tropheen,
Sijn lauwer-blaân, en oorloghs-rommen.
O! 't is mijn WITT, enz. (1).

ROERING (JOHANNES) was student in de Godgeleerdheid te *Groningen*, toen hij in 1752 onder den titel van *Stemme des gejuichs ende des Heils in de tenten der Regtvaardigen*, een paar gedichten in 4° in het licht zond, op de inzegening van C. SEGAAR en J. H. JANSONIUS als Predikanten te *Groningen*. Zij hebben weinig dichterlijke verdiensten, en ROERING had volkomen gelijk, toen hij in dat op SEGAAR betuigde, dat hij

Nog na de kunst, nog met de netste swier kon zingen (2).

F.

(1) *'t Zwart tooneel gordyn*, D. II, bl. 70.
(2) *Stemme des Gejuichs*, bl. 3.

ROIJEN (E. J. VAN), een gelegenheidsdichter uit het laatst der vorige eeuw, vervaardigde onder anderen een stukje bij het graf zijner echtgenoote dat vloeijend berijmd is maar ook meer niet.

ROIJER (Mr. JOHAN THEODOOR), Secretaris van den E. Hove van Holland enz, lid der Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te *Leyden*, in 1773 medebestuurder van 't Haagsche genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, en beoefenaar der Nederduitsche dichtkunst. Wordt door J. SPEX volgender wijze als dichter geprezen:

Gij hebt mijn' dichtlust aengezet;
Gij, die een pen, zoo eêl als net,
Ook in de tael van Neêrlant voert,
En, fix van hant, de snaeren roert,
Daer, uit der geesten element,
Een *Zuilichem* zijn' Neef aen kent (1).

Elders roemt SPEX ROIJERS uitmuntende bijschriften.

J. C. K.

ROLANDUS (JOHANNES), in 1654 Predikant te *Rijsoord* en *Strevelshoek*, en in 1662 te *Dordrecht*, waar hij in 1686 overleed. Beoefende volgens den Heer SCHOTEL (2) »van tijd tot tijd de *Neder-* »*duitsche Poezij* en liet eenige zijner gedichten zoo »voor de Cathechismus van VAN OOSTRUM, als »voor andere werken zijner vrienden drukken."

ROMPEL (J. D.) was in het begin der zeventiende eeuw, lid van de Veersche Rederijkers-kamer

(1) J. SPEX *Nagelaten Gedichten*, bl. 93.
(2) *Kerkelyk Dordrecht*, D. I, bl. 405.

Lelijen en de blaeu Acoleijen onder de zinspreuk: *In reyner jonste groeijende*, en leverde stukken in *Vlissings Redens-Lusthof.* Uit een klein staaltje zal men kunnen opmaken welk eene plaats ROMPEL op den zangberg toekomt.

Uyt Samsons kaeckebeen, gingh een Fonteyne springhen:
Adoni Besaers trots bracht Juda onder Wet,
En Abraham met sijn Knechts, de Coninghen bedwingen,
Het Volck van Israel doort roo Meyr droochs voets gingen,
Den Coninck Josaphat ginck Godes lof verbreen:
En noch veel and're meer, soud'men hier connen bringen.

ROO (H. DE), maakte in 1711 een grafschrift op KATHARINA LESCAILJE, dat weinig voor zijne dichtverdiensten pleit (1). J. C. K.

ROODE (M. DE) komt voor in het *Pan Poeticum Batavum* met rijmregels, die hem een zeer lage plaats onder de Nederduitsche dichters doet aanwijzen. G. L.

ROOLEEUW (Dr. REINIER) gaf op het einde der zeventiende eeuw eene *Nederduitsche vertaling der Psalmen.* Wij weten echter niet of dit het zelfde werk is als zijne *Schriftuurlijke Gezangen*, van welke in 1725 te *Rotterdam* bij J. BURGVLIET in 12° de vierde druk verscheen. J. OUDAEN vereerde die met een lofdicht (2), en maakte een *Lijkzang* op zijnen dood, welke voorviel den 11 Mei 1684 binnen *Amsterdam* (3). Ook maakte ROOLEEUW *Stichtelijke Rijmen*, bij ieder

(1) Zie K. LESCAILJE *Tooneel- en Mengelpoezy*, D. I. bl. 36.
(2) Zie diens *Poezy*, D. II, bl. 109.
(3) Ibidem, D. III, bl. 558.

der talrijke plaatjes van het werkje: *Schat der zielen ofte begeerder*, naar 't Spaansch, de 2[de] druk *Amsterdam* 1684, kl. 8°.

ROSCAM (JAN WILLEM), die in 1750, met J. STOUW, W. KROON en G. MUYSERS, te *Utrecht* een taal en dichtkundig genootschap oprigtte, dat tot spreuk voerde: *Studio et Labore* (1); leverde onder anderen eene bijdrage tot de *Dichtkundige Cypressenbladen* welke ons een zeer geringe dunk van zijne dichterlijke bekwaamheid doet opvatten. Zijne zinspreuk was: *Sine Pallade nihil.*

ROSCIUS (ANTHONI JACOBSZ), der Medicijnen Doktor en Leeraar bij de Doopsgezinden te *Hoorn*, oefende zich reeds vroeg met vlijt in de talen, geneeskunde en godgeleerdheid, toenmaals *compatibel.* Als leeraar maakte hij in zijne gemeente grooten opgang; terwijl het getal zijner hoorders zoo vermenigvuldigde, dat men het aantal banken in de kerk moest vermeerderen. Bij zijne bekwaamheden voegde hij een deugdzaam, en nederig karakter, 't geen hem alom bemind maakte. Zijn uiteinde was treurig. In 1624 te *Amsterdam* een bezoek willende afleggen, begaf hij zich op schaatsen derwaarts, zijne vrouw en kind in eene slede voortschuivende, met dat ongelukkig gevolg, dat zij alle door het ijs schoten, en in groot gevaar verkeerden dadelijk te verdrinken. ROSCIUS die goed zwemmen en duiken kon, redde het eerst zijne lieve huisvrouw, daarna haalde hij het kind dood van den grond op, kwam zelve behouden uit

(1) WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Dichters*, D. IV. bl. 456.

het wak, doch zoo vermoeid en in zijn hart gewond, dat hij, te huis komende, zich dadelijk naar bed begaf. Zijne vrouw, in een ander vertrek liggende, overleed kort daar na, en hij, zulks vernemende, werd hier door zoo ter nedergeslagen en verzwakt, dat hij, na twee of drie dagen, zijne vrouw en kind in den dood volgde, den 27 Januarij 1624, in den ouderdom van 30 jaren. Groot en algemeen was de droefheid over dit treffend voorval. De dichtgeest van den grooten VONDEL wierd er door gaande gemaakt, die zich uitstortte in een krachtig dichtstukje, dat wij noode uit zijne poezij zouden missen, wat anderen er ook van zeggen, en doet zien wat een dichter, die waarlijk dien naam verdient, in onze taal vermag, wij zouden het den lezer mededeelen indien WITSEN GEYSBEEK (1) ons niet ware voorgekomen. VONDEL's bijschrift op de afbeelding van A. J. ROSCIUS mogen wij hier niet achterlaten.

Hier zietge Roscius, door trouw verongelukt:
Die niet één Kristen hart, maer heele kerken drukt,
Op wien Gods gaven vroeg, als druppels, nedervielen,
En was gezalft tot troost van lichamen en zielen.
Der kruiden kracht hij vergde en voor het lichaem las.
En door 't beschreven Woort de kranke ziel genas. (2)

»Waartoe dit artikel?" (zal mogelijk iemand vragen), doch, wij zouden het hier voorzeker geene plaats vergund hebben, bijaldien zijn levensbeschrijver ons niet berigtte: »dat ROSCIUS ook nu en dan de hand sloeg »aan de Nederduitsche lier en naar de gelegenheid en

(1) *Woordenboek der Dichters* D. VI, bl. 310.
(2) VONDELS *Poezy* D. I, bl. 577 in 4°.

» dichtkunde van zijnen tijd, hoewel wat hoogdravend, » een *Lofdicht* maakte op de *Hoornsche Cronyck* van » T. VELIUS (1)" een stuk, dat ons van ROSCIUS doet denken, dat hij beter Prediker en Doctor dan dichter zal geweest zijn. Hoor slechts den aanhef:

Soo veer als oyt de Son met sijnen glans vol brallen
Op zyn gewielde Koets den Voetbank Gods omrent,
Soo veer als d' Hemel oyt haer drupp'len neer liet vallen;
Soo veer oock 's Wereldts stant verandrig staag omwent.
Siet Tijdts getuymel hier, die 't geen was van te voren,
Een drabbigh vuyl Moerasch, daerna een kleyne Buurt,
Allengskens heeft gemetst tot sulken stad als *Hooren*,
Dien Neering onder-heyt dien Overvloet bemuurt, enz.

J C. K.

ROSIERSZ. (J.) leverde in het laatst der vorige eeuw in den bundel Lijkzangen op G. J. NAHUYS: *De treurende Kerk over diens afsterven, door hem uit den hemel getroost.* De dichtkunst, gelijk hij beweert, had hem die berigten medegedeeld, toen NAHUYS

Zijn intreê deed in Salems hooge chooren.

Zijne rijmregels zijn echter alles behalve Hemelsche toonen, waarom wij er maar niet meer uit zullen afschrijven. J. C. K.

ROSSAEUS (SAMUEL), die in de zeventiende eeuw somtijds de lier hanteerde, was de schrijver van het volgende dichtstukje in het album van JACOB HEIBLOCQ:

---

(1) Zie *Gesch. der Mennonieten* van H. SCHIJN en G. MAATSCHOEN, Aanhangsel of IIIe deel bl. 270 enz.

Gij soeckt geleerder handt en gunst,
Der Schilders en Poeten kunst,
Mijn vriend, en komt verzeilt tot mij,
Gij doolt, ik ben geen van dees dry,
Apell kent mij in 't minste niet
Apoll mij selden gunst aanbiet enz.

S.

ROTTEVEEL (A.), die in het begin der achttiende eeuw leefde, sprak zijnen vriend JOHAN ZEEUWS (1) aldus aan:

Het lust me thans, o ZEEUWS! (volzalig Hooftpoeet),
Nu gij op 't starrendak en volktapijten treet,
In 't zaligh zielenhof, daar u de Cherubynen,
Bekleen met zonnegout en blinkende robynen,
Terwijl gij banketteerdt op 't eenigh zegefeest,
Mij te verheugen in de vruchten van uw geest.

S.

RUARIUS (DAVID), Boekverkooper te *Amsterdam*, die en van zeer godvruchtige denkwijs en van zeer goeden dichttrant was, gaf in 1687, te *Amsterdam*, zelve uit: *des werelds ondergang*, 48 bladz. 4°. met 6 geëtste platen. N. B.

RUELLES (P. DES) moet in de zeventiende eeuw geleefd hebben. Van hem vindt men 4 á 5 losse minnedichtjes in de: *Amsterdamsche Vreughde-stroom*, waarvan wij er geen durven afschrijven. J. C. K.

RULANT (H.) schreef *Satyra* of *Schimpdichten*, *prijsende den Godt Bacchus, of 't droncken drincken. Groetsgewijse gesonden aen J. D. L.* tot *Dordrecht* in 1618 *wt Amsterdam* door H. RULANT, *te Amsterdam* voor C. W. BLAEU-LAKEN, 1632 4°. B. N.

(1) Zie over dezen WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Dichters* D. VI, bl. 370.

RUSSELMAN (N.) was een rijmelaar van wien een staaltje voor L. BIDLOO'S *verwoesting des Joodsche volks*, *Amsterdam* 1725, te vinden is.

S.

RUTGERS (ABRAHAM), een zoon van PAULUS RUTGERS, Predikant te *Oude-Tonge*, *Goes*, *Leeuwarden* en *Utrecht*, was geboren te *Goes*, den 4 September 1751. Hij volbragt zijne studiën te *Utrecht*, waar hij leerling was van BONNET en SEGAAR, en was achtervolgens Predikant te *Doorn*, *Oude-Tonge*, *Oostzaan*, *Amersfoort en Haarlem*, ter welker laatstgemelde plaatse hij den 21 Mei 1809 overleed. Als dichter heeft hij zich doen kennen door zijne: *Liederen voor den openbaren Godsdienst*, welke hij in of omstreeks 1798 liet drukken. Ook gaf hij in de vertaling van ULYSSES VON SALIS *Beeldengalerij voor heimweekranken*, te *Haarlem* bij J. L. AUGUSTINI gedrukt, de *Nederduitsche overzetting van alle de daarin voorkomende Gedichten*. Onderscheidene der *Evangelische Gezangen*, is men aan zijne hand, hetzij als maker, hetzij als vertaler, hetzij als omwerker verschuldigd (1).

RUTGERS was buitengewoon bedreven in kerkelijke zaken, van eene zeldzame vlugheid en onvermoeide werkzaamheid. Behalve het hierboven vermelde, zijn er van zijne hand eenige losse leerredenen; ook had hij deel aan de uitgave der laatste deelen van WILTENS *Kerkelijk Placaatboek*, 4°. B. N.

(1) Deze zijn: Gezang 3 gevolgd naar 't Latijnsch *Te Deum* door AH. VAN DEN BERG en A. RUTGERS; 17 naar ULYSSES VON SALIS; 21 uit LODENSTEYNS *Uitspanningen*, door hem herzien; 30 en 40 van hem zelven; 68 en 62 uit LODENSTEYNS *Uitspanningen*, door hem herzien; 63, 70, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 109, 117, 134, 150, 153 en 178 van hem zelven; 161 naar den Duitschen Dichter KOPPE vertaald, en 165 van BILDERDIJK, maar door hem herzien.

RUTGERS (L.) vinden wij onder de rijmelaars op de *Papiere snijkunst* van JOHANNA KOERTEN in haar stamboek. R. A.

RUYSCH (NICOLAAS), een Dortenaar en Griffier der Staten Generaal, heeft mede in de zeventiende eeuw de lier gehanteerd. Tot een staaltje van zijne dichttrant diene het volgende op het huwelijk van CORNELIS BOOY met ANNA VAN BLOKLAND:

Als ANNA wierd de Bruyt met aller Mannen-bloem
En BOY wierd soet gehecht aen aller Maeghden-roem,
Wiert my de Geest vervoert, om twee volmaeckte menschen
Met eenigh soet gedicht volmaeckte vreughd te wenschen:
Maar 'k dacht, waertoe gedicht? 't is best u rijm gespaert,
Terwijl Apollo selfs nu met Minerva paert (1).

RYCKEN (JOHANNES ADRIANUS), Officier van den dorpe en heerlijkheid *'s Prinsenhaage*, gaf door onderscheidene stukken in de: *Proeve van poëtische mengelstoffen van het dichtlievend kunstgenootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt*, blijken, dat hij wel kunst en vlijt op zijne stukken aanwendde, maar weinig poëtisch vernuft bezat.

Vele zijn van stichtelijken aard; in zijne *Aandagt op Levit. XXVI, vs. 3–32, in eene vrije navolging, op Nederland, ter waarschuwing, toegepast*, meent men eerder een Predikant, van dien tijd, dan een regeringspersoon te hooren. J. C. K.

RYFKOGEL (ALBERTINE ELISABETH) geboren te *Amsterdam* en aldaar overleden den 26 December 1836, in den jeugdigen ouderdom van twintig jaren, » na dat zij een smartvol lijden van vijf achter een

(1) J. VAN BEVERWIJK. *Wtnementheyt des Vrouwelycken Geslachts* bl. 7.

» volgende jaren met christelijke gelatenheid en moed » heeft doorgestaan, (1)" heeft een aantal Nederduitsche en Fransche dichtstukjes nagelaten, meestal gedurende hare ziekte, door haren vader uit haren mond, opgeschreven, en welke deze heeft laten drukken, onder den titel van *Dichtlievende gedachten van* ALBERTINE ELISABETH RYFKOGEL, *hare ouders nagelaten, gedrukt voor vrienden en betrekkingen.* Wij vinden daárin wel geen hooge dichterlijke vlugt, maar meestal zijn de stukjes zeer vloeijend berijmd; terwijl zij ons de vervaardigster doen achten, om de christelijke onderwerping en gemoedelijke godsvrucht welke zij ademen. Daar het boekje niet in den handel en dus niet algemeen verkrijgbaar is, zullen wij er een paar stukjes uit mededeelen het eerste is getiteld: *Aan een Vondeling.*

Daar sloeg de klok, 't rampzalig kindje werd geboren,
O God! wat schriktooneel zweeft mij daar voor 't gezigt!
Wat onmeêdoogendheid! ach! 't spruitjen is verloren,
't Hardvochtig oudrenpaar verstoot het teeder wicht!

De onmenschte sluipt daarheen en legt het snood ter neder,
Ter prooi aan regen, koû, en 't buldren van den wind.
Onnoozel Voorwerp! nooit, nooit ziet ge uwe oudren weder,
Gij wordt door hen niet teêr, niet vuriglijk bemind.

Verlaten Weesje! ween, 't is u vergund te schreijen,
Te klagen om uw leed, om uw zoo droevig lot!
Dan neen, o neen, laat af! de Heer zal u geleijen,
Van 't ouderhart geweerd, vindt gij uw' troost bij God.

Kom, laat de lieve lach weêr om uw lipjes zweven,
Droog dan de traantjes af en ween zoo luid niet meer.
Menschlievendheid genaakt, gij wordt van zorg ontheven,
De God der liefde ziet meêdoogend op u neêr.

(1) *Dichtlievende Gedachten van* ALBERTINE ELISABETH RIJFKOGEL, in de Voorrede.

Gij wordt gedrenkt, gekleed, gij ziet u liefdrijk laven:
  Zie hoe de levenszon ook weder voor u daagt.
't Geheim van uw geboort' ligt wel in 't stof begraven;
  Maar kreun u daarom niet, door God wordt ge onderschraagd

Ofschoon uwe ouders u zoo schandelijk verstieten,
  Schoon gij nooit rusttet aan de moederlijke borst,
Uw' vader zelfs niet kent, ofschoon zij u verlieten,
  Draag met geduld den last, dien ge op uw schoudren torscht

Neen, Vondling! neen, geen smaad zal daarom op u rusten
  Neen, de eedle menschenvriend ziet u met deernis aan.
Schep moed, blijf in den wil van d' Opperheer berusten,
  Die elk, die Hem bemint, bewaakt en bij zal staan.

O Ouderen zoo wreed! wis zult gij niet meer leven!
  't Berouw deed zeker u reeds dalen in het graf.
Ach, God! als dit zoo is, wil dan hun schuld vergeven,
  En wisch den laatsten traan van 't arme weesjen af (1)!

Het tweede heeft tot opschrift: *De Mensch door Gods goedheid een redelijk wezen.*

Wat is Gods liefde groot, wat is de Schepper goed!
    Hij deed een vonk in ons gemoed,
Een vonk van zijnen geest, in onzen boezem dalen:
    Toon, Mensch! dat gij dit waardig zijt;
    Wil niet, door onbezonnenheid,
Van 't spoor der deugd, der reine deugd afdwalen.

    Waarmede hebt gij toch verdiend,
    Dat Hij zich steeds uw Heer uw Vriend,
  Uw lieve Vader toont te wezen?
    Buig, zondig Schepsel! buig u neêr,
    Kniel neder voor uw' God, uw' Heer!
  Wil Hem steeds minnen, wil Hem vreezen (2).

---

(1) *Dichtlievende Gedachten*, bl. 53.
(2) *Dichtlievende Gedachten*, bl. 14.

Ook dat *Aan den Broeder des slaaps* willen wij nog afschrijven:

Den dwaas zijt gij een schrik', de wijze lacht u tegen,
En vindt in u een' vriend, zoo trouw er ooit een was;
Den lijder zijt ge een troost, uw komst strekt hem tot zegen,
Daar gij zoo meenig een' van zijne kwaal genas.
Ik denk aan u met vreugd, doch wil geduldig wachten,
Totdat ik door uw hand zacht worde in slaap gesust.
Vriend! toets, als gij verschijnt, slechts niet te zwaar mijn krachten,
En schenk me, ik bid het u, toch in uwe armen rust (1).

RYK (C.), die in het laatst der vorige eeuw leefde, treffen wij onder de lijkzangers op RUTGER SCHUTTE aan, met verzen, die het ons bejammert dat hij ze niet in zijne portefeuille gehouden heeft.

RYN (H. VAN) deed in 1726 te *Leyden* drukken, *Kerkelijke Historien en Outheden der zeven vereenigde provincien*, welk werk hij uit het Latijn van H. VAN HEUSSEN vertaald had. In dat werk komen ook onderscheidene meest uit het Latijn vertaalde dichtregelen voor, waarschijnlijk van zijne hand. Althans dat VAN RYN ook de dichtkunst beoefende, blijkt ons uit de vertaling van een Latijnsch gedicht op BARTHOLOMEUS à MIDDELBURGO, welk ons door DE LA RUE (2) wordt medegedeeld.

RYNEVELD (B.) wordt door CLAAS BRUIN » een » groot liefhebber van 't buitenleven en de dichtkunde" genoemd (3). S.

(1) *Dichtlievende Gedachten*, bl. 117.
(2) *Geletterd Zeeland*, bl. 249.
(3) Zie *Lustplaats Soelen*, bl. 156.

SAAGIUS (J.) dichtte *Saakelijke inhoud van* SALOMONS *Hooglied, en bijvoegsel van eenige keur-psalmen, 's Hertogenbosch* 1745 4°. B. N.

SADELIJN (A.) zeide onder anderen in eenen *Treurgalm op het zeer droevige ontijdig afsterven van Zijne Hoogvorstelijke Doorluchtigheid, den Heere* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO enz., voorgevallen op den 22 October 1751.

Helaas! wat brengt de Faam ons klachte in dees dagen,
Dat die Parel legt door de doodt ter neergeslagen
Wat kwam zy kort te voor met heldere Monttrompetten,
En klinkende klaroen op blyde tonen zetten,
Dat WILLEM FRISO tot Stadhouder was verkoren,
En weinig tydt daar na een Erfprins geboren enz. (1).

SALDENUS (GUILJELMUS) Predikant te *Delft*, vervaardigde in 1681, een gedicht: *Aen den Heere vertaelder van het seer nodige Tractaat van* CRISTOFFEL SUTTON, *genaemt* Disce Mori, *of Leert sterven.* Waaruit wij de volgende regels, zijnde de aanhef, overnemen:

(1) *Aanhangzel van de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 257.

'k Wierd levendig verheugd tot in mijn ingewanden
Als 'k uw' vermoeide handen,
Zag bezig met de pen, om dit Papiere pand
Te schenken aan het Land.
Ach! dagt ik, dat is ernst, om eygen ziel te stigten,
Wanneer de oogen-ligten
Nu reetz aan 't scheem'ren zijn, dan meest sijn zielen-oog
Te heffen na omhoog.
Dan meest sijn Ziel en oog ja alles te besteden
Tot storting van Gebeden,
Om eens Ziel-zaliglijk te reysen van dit aartz
Na Godt toe Hemelwaartz, enz.

Men ziet uit dit proefje dat SALDENUS tamelijk goed de kunst verstond, om de verzen te maken, zoo als zij niet behooren te zijn. Deze kunst wordt dan ook dienstbaar gemaakt, om ons vele dingen te zeggen, welke wij zonder SALDENUS zeker nimmer zouden geweten hebben, bijv.

't Wel sterven is geen pligt voor Engeland alleen,
Maar past een ydereen.

Van SALDENUS vindt men onderscheidene godgeleerde werken aangehaald in ABCOUDE en ARRENBERGS *Naamlijst van Nederduitsche boeken*, en daaronder *Nederlands tranen, Delft* 1692; *Weg des levens, Amsterdam* 1749, *Geestelijke Honingraat, Amsterdam* 1739, welke wij twijfelen of zij mede niet in rijm zijn.

SALVERDA (JAN PIETER), wiens naam ook wel geschreven werd JAN CORNELIS SALVERDA PIETERSZOON, vervaardigde dichtstukken in de Friesche taal, welke hem naast zijnen land- en stadgenoot GIJSBERT JACOBS eene

eervolle plaats op den zangberg doen aanwijzen. Hij was geboren te *Bolsward* den 28 Junij 1783, en gaf in zijne eerste jeugd reeds blijken van groote weetgierigheid, waarschijnlijk wel, om aan die neiging bot te vieren, koos hij den Onderwijzers stand tot beroep. Op zijn twintigste jaar was hij alzoo ondermeester te *Bolsward*, doch kort daarna begaf hij zich naar *Tjerkwerd*, een dorpje een half uur van daar gelegen, ten einde den Onderwijzer PIEKE PIEKEMA, die zijn ambt. wegens ligchaamsgebreken moeijelijk kon waarnemen, behulpzaam te zijn. Hier huwde hij met eene nicht van PIEKEMA, bij wien hij zoo lang bleef inwonen, tot hij in 1807 tot Onderwijzer te *Wons*, een zeedorp bij *Makkum*, beroepen werd. Op deze standplaats verloor hij zijne vrouw, na dat zij hem eenen zoon en eene dochter had geschonken en trad er met eene andere in den echt, die hij bij zijn overlijden hetwelk den 7 Maart 1836 plaats had, met nog onderscheidene kinderen naliet. Op die standplaats was het ook dat hij alle zijne gedichten schreef, welke men bij een verzameld vindt in de *Hiljuwns uwren fen* J. C. P. SALVERDA, *Schoolmaester te Wons*, *te Ljeauwerd bij* G. T. N. SURINGAR 1834. Deze bundel bevat menig kernachtig en vloeijend dichtstuk; terwijl men er tevens de onmiskenbaarste blijken van 's dichters godsdienstige stemming in aantreft. Was de taal waarin hij schreef meer algemeen bekend, wij zouden er hier stukken uit mede deelen, om dit beweren te bevestigen; thans vergenoegen wij ons met den lezer te verwijzen naar het meer uitvoerig berigt omtrent

SALVERDA en zijne dichtvruchten, medegedeeld door den Heer SLOET VAN OLTHUIS in de *Algemeene Konst- en Letterbode voor het jaar* 1837 (1).

SAMBEEK (JOHANNES VAN), een Antwerpenaar, gaf in 1663, bij PHILIPPUS VAN EYCK aldaar, in het licht, eene nu zeldzaam meer voorkomende verzameling van weinig beteekenende rijmen, onder den titel van: *Het gheestelyck jubilé van het jaar M D C L ofte vreugde van 't berouw, verbeelt door 't ghesucht der tortelduyven naer haer yayke, ende door de wedercomste van de duyve in d' Arcke van Nöe.* Tot eene proeve dezer meestal onverstaanbare rijmelarij, die ongeveer 400 bladzijden beslaat, diene het volgende:

DEN HOPPETOP
vertoont d' obstinaetheid.

Den Hoppetop met synen beck
Blyft in den dreck,
En Judas oock, die obstinaet
Verlooren gaet.
Met den verlooren Soon gaet af
Tot den Heer van den vuylen draf (2).

R. A.

SANDE (J. J. VAN DER) komt voor onder de weinig beduidende lijkzangers van KROM.

SANDE (JOAN à), J. U. D. te *Leeuwarden* zond aldaar in het licht bij HERO NAUTA 1699 in 4°: *Ver,*

(1) D. I, bl. 338—342, 354—357 en 370—374.
(2) *Het gheestelyck jubilé* bl. 258.

sive pars prima poëmatis jocoserii in quatuor anni partes, d. i. *Lente of eerste deel van jok en ernst op de vier getijden des jaars.* (1) Linksch de Latijnsche, regts de Hollandsche verzen. Vóór het werk gaat een berigt ook in 't Latijn en Hollandsch aan: *De braave borsten die Apollo heeft gesticht uit beter leem, ken wijdt* THALIA *dit gedicht*, daarin betuigt hij:

Hier siet ge op luchten trant de Friesche Sangheldin
'T Belachelijk gedrag des Volks blijmoedig speelen
In 't eerst Bedrijf, de Lent' des jaars. Drie and're deelen.
Die sullen volgen, is slechts 't Eerste na uw' sin.
Behaagt u 't voorspel, sij sal u noch meerder geeven
Van 't selve slag; sij discht u Ernst en Kluchten op,
Doch neuriet voor geen stuirsch- en nors gefronsde kop
Van Cato, of Curius, maar wil in vreugde leeven;
Wil minsaam boerten mét een édelaardig Vrind,
Wanneer gelégenheid haar' geest noopt tót vermaken;
Niet datse 't deftige én het statige wil wraaken,
Wijl sij ook hier haar toon, en tong in Ernst ontbindt, enz.

Van 1700 tot 1702 werden de drie andere deelen: *Somer*, *Herfst* en *Winter*, bij den zelfden boekverkooper uitgegeven. Op het einde maakt de opsteller zijnen naam bekend, met een berigt aan den lezer, waarin hij, onder anderen te kennen geeft: » Indien » ge de moeite neemt van deeze afzetsels naauwkeu- » rig met haare oorsprongkelijke te paaren, zult ge » mogelijk bevinden, dat in de eerste, op eenige » plaatsen, meer dan in de laatste gezegd wordt.

(1) In ABCOUDE's en ARRENBERG's *Naamregister* bl. 374, wordt een druk vermeld van 1746, doch de schrijver verward hem met J. VAN DE SANDE, den Vaderlandsche Historieschrijver. Zulke onnaauwkeurigheden, komen meermalen in dat *Naamregister* voor.

» De reden is, om dat de schrandere vinder van het » *Origineel*, na de vertaaling, en wijl het werkje » reeds onder de pers zweette, hier en daar niet » alleen veel verandert, maar ook zelfs, volgende de » rijkheidt sijner invallen, zomtijds een en meer ver- » zen heeft ingevlijd. Ons bestek daarom geheel te » verhanselen, was der pijne niet waard, schoon de » tusschenlassing ons grooter moeite, als de eerste » overzetting gekost heeft. Deze is zo kortstondig » geweest, en zo onrijp ter drukkerij bevordert, zelfs » zonder doorkneede verstanden in dit stuk raad te » vraagen, hoe wel tegens de ernstige lessen van » HORATIUS, (die hij aanhaalt), dat we 't u naauwe- » lijks durven zeggen, enz" — Hier uit schijnt te blijken, dat hij door het *Origineel* den Latijnschen tekst verstaat, van eenen meer schranderen *vinder*, dan hij, afkomstig, en dat de Hollandsche tekst van hem minder uitvoerig en ook slordiger is uitgewerkt. Wij staan verlegen in onze beoordeeling van dit zonderlinge werk; dichterlijke waarde heeft het weinig of niet. De verzen zijn meestal stroef. De kieschheid wordt er maar al te veel in uit het oog verloren; hier en daar leest men schandelijke bordeeltaal. De satyrike toon die SANDE aanslaat » om 't belachelijk gedrag » des volks" te berispen, is de ware toon niet, zoo als HORATIUS, JUVENALIS en anderen aansloegen, die wel eens de lever doen schudden. — In de *Lente of eerste deel van Jok en Ernst*, gispt hij naar verdienste den dwazen bloemenhandel die in zijnen tijd vele tot den bedelstaf bragt, maar hoor eens op welk eene wijze:

Doch nu staan andre sótheeden te verhaalen,
Wel waard dat men se in dicht belache, en daar op smaale;
Want wijl de gekken, en haar' dwaasheên overal
Sich op doen in een schier onnoemelijk getal,
Bij Burg'ren, Lien van staat, bij Jongen en bij Ouden,
Gelooft me, valt het swaar, van lachchen sich te onthouden.
Siet hier een Snijder, en een loosen Vógelaar,
Een Koopman, Kruidenier, én dwaasen Mólenaar,
Den Weever, en die 't leer én lakenen bereyden;
Elk heeft een kleine tuin in perken nét gescheyden,
Met rijk gebloemt versiert, daar hij de ted're plant
Sorgvuldig aankweekt uit het saad met eigen hand;
Geen kóste, en arrebeid sal deese Maats verveelen,
Hoop op onsék're winst kan alles rijklijk heelen (1).

Het lust ons niet, uit de andere deelen, ook proeven aan te voeren, en te zien of er in dien hoop hier of daar een pareltje te vinden ware. Achter dit zoogenaamde *Jok en Ernst*, vindt men een oorspronkelijk rijmstuk van SANDE: *Blijde intrede van* J. W. FRISO enz. enz. enz. *met sijne Doorluchtige Gemaalinne*, *Princesse* MARIA LOVISA enz. Te *Leeuwarden*, bij HERO NAUTA 1709. Het begint even als in eene nieuwjaars prent:

Doorluchte Vorst, gun, dat mijn' tedre Zangheldin
U en *Haar Hoogheidt*, Uw *doorluchte Gemaalin*,
Bij 't vrolijk handtgeklap der aangedrongen menschen,
In 't Groote Huwelijk geluk en zegen wensche, enz.

J. C. K.

SANDERUS (L.) was een vrij goed dichter uit de eerste helft der zeventiende eeuw. Men leze slechts den aanvang van zijne *Traanen gestort over 't Koninklijke lyk van* KAREL STUART.

(1) *De Lente* bl. 13.

SANG.

'T CHRISTENDOM.

Hoe leyt de glans de luyster van Europe
  De schoonste kroon van al mijn heerlikheyt,
Dus jammerlijk in bloet en moort versopen,
  Haar lant en velt met lijken dus bespreyt?
Wat nasaat van verwaande en trotse reusen
  Bestormt hier weêr den zetel van de Goôn,
Bestaat 't gezagh der Koningen te kneusen,
  En steekt verwoet de Vorsten na hun kroon?
Hier opent sich een poel vol helschen droesem
  Van gruwel, moort en vlam in een verwert:
Elk broeyt een nest van slangen in sijn boesem,
  En voet een schelm, een Judas in sijn hert.
Wat swermen daar al Godvergete fielen,
  Hoe mikt men hier op 't herte van den Staat!
Wat siet men gins al dulle moorden krielen,
  Wat sitten hier al Neroos in den Raad!
Men sag weleer 't aloude Roome quellen
  Door eenen Nero, die van enkel bloet
De boorden deê des trotsen Tybers swellen:
  Maar mocht ge nu eens peylen het gemoet,
En 't deksel van deez' wreede boesems winden,
Men souder meer dan duysent Neroos vinden (1).

Deze *Sang* wordt gevolgd door een *tegen–sang van de Koninklijke Princes van Oranjen*, *een sang van Koning* KAREL *de Tweede*, een *tegensang der Koningin van Bohemen* en een *toesang der wraak*.

Zijne *Lykklagte op* J. POLYANDER á KERCKHOVEN, *Helikon in rouw over 't afsterven van Jonker* JACOB VAN EYCK en vele andere dichtstukken, in

(1) *Klio's kraam*, *d' eerste openingh* bl. 258.

Klioos kraam, *tweede opening*, en voor de werken zijner tijdgenooten te vinden, zijn ook niet zonder verdiensten. s.

SANDRA (MARGARETHA), misschien wel eene bloedverwante van JAN SANDRA, door onzen voorganger (1) vermeld, leefde in de vorige eeuw. Men vindt van haar een weinig beteekenend vers voor SLUYTERS *Landleven*. s.

SANTEN (C. P. PORJEERE geb. VAN) heeft, in het laatst der vorige eeuw, vruchten van haren geest in de werken van het genootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen*, doen plaatsen, welke haar geen bijzonder hooge plaats op den zangberg doen aanwijzen.

SANTVOORD (C. VAN) was een tijdgenoot en vriend van MATTHEUS GARGON, de schrijver van de *Walchersche Arcadia*, en een middelmatig dichter, blijkens een vers van hem, hetwelk vóór dat werkje gevonden wordt. s.

SAS (F. LUCASZOON), of ook voorkomende onder den naam van HUCASZOON SAS was, in de zeventiende eeuw, Factoor bij de Goudsche Rederijkkamer *de Gouts-bloem* onder de zinspreuk: *Uyt jonsten begrepen*. Men treft hem aan in de *schatkist der Philosophen ende Poeten*, en in *Vlissinghs Redens-Lusthof*, met rijmregelen die niets dan onzin bevatten. Zijne zinspreuk was: *Gods Wet is net*.

(1) WITSEN GEYSBEEK *Woordenboek der Dichters*, D. V, bl.

SASSEM (KNIERTJE VAN), leverde onder de spreuk. *Godt den prijs geheel, soeckt na het beste deel*, in: *Geur van geestelijcke specerijen* enz. een stichtelijk (gelijk men het toen noemde) rijmpje, getiteld: *De ziele gevoelende hare swackheydt, sucht tot den Heere om genade en kracht, op de wijze van de 5 Psalm.* Het bestaat meestal uit berijmde bijbelteksten, dikwijls zonderling zamengeflanst in 15 coupletten. Uit het 14de kan men opmaken welk een geest hier heerscht: *O soete Jesus!*

In 't Schip van ons gemoedt wilt blijven!
Al gaet het wat op en neer
Ghij geeft wel stilheydt na 't onweer,
Sterckt ons, dat wij in deught verstijven,
En vast beklijven.

J. C. K.

SCHABALJE (JAN PHILIPSZ.) was een zeer geleerd, taalkundig en ernstig man, eerst Leeraar bij de Mennonieten te *Alkmaar*, daarna boekverkooper te *Amsterdam*. Zijn geboorte- of sterfjaar schijnt onbekend. Hij leefde in het midden der zeventiende eeuw. Behalve vele geschiedkundige en Godgeleerde boeken, heeft hij ook verscheidene *Stichtelijke gezangen* gemaakt, welke in sommige liederboeken van dien tijd gevonden worden, als in: *het Geestelijk Kruid-hofke*, maar vooral in den *Lusthof der Zielen*, doorgaans CLAAS STAPELS *Liedeboek* genoemd, eene verzameling van liederen, door onderscheidene personen vervaardigd, zijnde die van SCHABALJE met zijn naam onderteekend. Er komen ook versjes voor

in zijn' *Lusthof des Gemoeds*, inhoudende verscheidene *Geestelijke oefeningen* enz., eerst uitgegeven in 1635, van welk werkje vijftig uitgaven bestaan, zijnde de beste druk van 1706, versierd met plaatjes en versjes van den beroemden JAN LUIKEN.

J. C. K.

SCHADÉ VAN WESTRUM (ANDREAS) ziet men als Nederduitsch en Latijnsch dichter optreden, omstreeks het midden der zeventiende eeuw. Eene proeve van beiden vindt men voor A. VAN SLICHTENHORST *XIV boeken van de Geldersche geschiedenissen*, aantoonende dat hij de lier met stramme vingers bespeelde.

R. A.

SCHAGEN (C. P.) leefde in het midden der vorige eeuw. Van hem vindt men *Alkmaar Lofdicht*, achter C. VAN DER WOUDE's *Kronijk van Alkmaar*. Het bestaat uit 34 ongepagineerde bladzijden in 4° en is doorgaans niet veel meer dan eene berijmde opnoeming van hetgeen er destijds in en buiten *Alkmaar* te zien was:

O *Alckmaar*, o ghy vvaart;
Met menigh trots gebouvv, verheerlijckt en bevvaart;
Nu vint-m'-er nauvv'lijcks een. De rust-plaats veler Graven
d' *Abdy* die leyd vervvoest: en *Middel-burgh* begraven.
Vvv' Toor'n-burgh is gants vvech. Bevvassen is met gras
Het Héér'lijck *Nieuvvenburgh*, dat Egmonds af-zet vvas.
Een steen-hoop blijfter noch, en hier en daar een teycken.
Hoe véér de buyten-muur, en Cingel-grachten reycken.
Dit blijft er; maar hoe langh? dit blijft-er; maar 't en zal
Voor eevvigh dezen Naam, niet vrijen van den val: enz.

Somtijds treft men evenwel eene dichterlijke gedachte bij hem aan; bijv.

'T za Burgers poorten op: de Spanjaard is gevlucht:
Mijn zieltjen aam-tocht gheeft, ó geeft mijn hertje lucht.
Ick moet eens an der hey: het lust my te verlusten
Den afgemenden géést; in 't groene gras te rusten.
In 't groene klaver-gras; alvvaar ik dickvvils vin
Der negen Sust'ren Choor: 't geselschap van de min.
'T gezelschap van de min, dat vaack daer komt vermeyen
Te spelen met de Ieugd, met Maaghdekens te reyen.
Te spelen heel gemeen, en laten als men scheyd
Ons meyskens tot een *Foy* een treck van Gódd'lijckheyd;
Van Godlijckheyd, helaas! een treck die onze Zinnen
Ons'herten, ons verstand, kan buygen, en vervvinnen.
O *Venus*, gróóte vrouvv, zoo iet by u vermach
't Gebet van die u diend; verleend ons dezen dach
Vvv' Voer-man, en vvv' lacht: vvy zullen met ons beyden
Bezien het *Alckmaar*-Land: de dorpen, en de vveyden.

SCHAGEN (P. J.), vermoedelijk een broeder van den voorgaande, schreef *Alkmaarbeleg*, het welk in het zelfde werk voorkomt, doch van nog slechter alooi is. Men oordeele slechts:

Als *Frederic* zagh dat hem de Burghers t'zyner spyt,
De Stadt ontzeyden, Ja hem terten trots ten stryd,
Liet hy aen 't Zeglis twee Rinhuyzen vast bezetten,
Om d' uytvaart van de Stadt gheheel te ghaen beletten:
De Burghery dit siend' is uyt-ghetrocken rasch.
End' twee Rinmolens, met 't een huys verbrand tot asch,
Zy hebben oock ghedaen een uyt-val met haer Ruyters
Om weer te maken een wegh door haer Stad-besluyters,
Maer siet, den Spanjaard tracht haar weer te drijven in.
De Burghers vallen aen met sulcken kloecken sin,
Dat nu den Vyand vlied, dan keert hij 't voorhooft weder
End' jaeght de Burghers voor, die haest weer vellen neder

Den Spaenschen hoogmoed trots: zoo datmen twijfelt wie
Het veld behouden zal: doch ons Beleggers, die
Met menight quamen voort, verdreven nog ten lesten,
Die Steedsche na haer Stad, end' binnen haren Vesten,
Ia volghen haer zoo kort, dat sij schier met malkaer
Ter Stadt in raeckten, maer het Grof-geschut trof haer
Zoo dapper, datse knap haer weer na 't Legher haasten,
Bezettende de Stadt soo dicht, soo dat ten laatsten
Niet dan het Pluym-ghediert in ofte uyt komen kost.

SCHARDAM (MARGARETHA TECLA) wordt door den Heer SCHOTEL (1) opgenoemd onder de vrouwen en dochters van Leeraren, die de Nederduitsche lier gehanteerd hebben.

SCHARP (JAN), geboren te *'s Gravenhage*, den 16 Augustus 1756, was gedurende vele jaren Predikant bij de Hervormden, eerst in 1778 te *St. Annaland*, daarna in 1780 te *Axel*, later in 1788 te *Noordwijk-binnen* en eindelijk in 1789 te *Rotterdam*. Moesten wij hem als geschiedschrijver vermelden dan zouden wij hier zijne *Geschiedenis van Axel*, in 1787 en 1788 in het licht gekomen, moeten vermelden. In de Staatsberoerten na 1795 bleef hij een getrouw aanklever van het huis van *Oranje*, waarom hij, ter laatstgemelde plaatse, van zijn ambt ontzet zijnde, in 1798, een beroep naar *Loga* in Oost-Friesland aannam. Terwijl hij hier stond werd SCHARP, door de Pruisische Universiteit te *Duisburg* aan den *Rijn*, tot Doctor in de Godgeleerdheid bevorderd, en gaf eene inaugurale Dissertatie in het

(1) *Kerkelyk Dordrecht*, D. II, bl. 309.

licht. In meer kalme tijden keerde hij, in 1800, naar *Rotterdam* terug, waar hij zijn Evangeliewerk den 23 November van dat jaar hervatte, waarna hij het onschatbaar geluk genoot van het nog een vierde van een eeuw, »tot uitgebreiden zegen voor de bevorde-»ring van het koningrijk van waarheid, vrede, liefde »en geregtigheid, onafgebroken te mogen voortzetten, »tot dat de zwakheden van den ouderdom hem nood-»zaakten zijn ontslag te vragen hetwelk hem bij Ko-»ninklijk besluit van Augustus 1825, op de meest »eervolle wijze verleend werd; waarop hij, den 23 »April des volgenden jaars, eene plegtige afscheids-»rede van zijne hartelijk geliefde gemeente hield, die »door den druk gemeen gemaakt, een duurzaam »gedenkteeken zal blijven van zijne edele en regt »Christelijke gevoelens (1)."

Als Godgeleerde en Kanselredenaar muntte SCHARP bijzonder uit, minder als dichter; hoewel hij evenwel niet tot die van den laagsten rang behoorde. Hij was in vroeger jaren een der werkzame leden van het dichtlievend genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* In het 9de deel der *Poetische Mengelstoffen* van dat genootschap leest men van hem een uitvoerig dichtstuk: JONA *onder den verdorden wonderboom*, dat geheel een' genootschappelijken geest ademt, en niet veel meer dan berijmd prosa bevat. *Het Priëel*, in het 10de deel, is van niet beter allooi; het best beviel ons daaruit dit couplet:

---

(1) M. SIEGENBEEK *Aanspraak bij het openen van de jaarlijksche vergadering der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leyden gehouden den 16 Junij 1826* bl. 31.

Op u staart hier mijn oog, ô Oorsprong van mijn weezen? —
Verrukkende avondstond! hoe troost, hoe stichtge mij! —
Bleef mij uw onderwijs, uw streelende invloed, bij,
Dan zou ik 's weerelds schimp, noch haar verzoeking vreezen:
Hier zie ik 's vaders eer
In 't zand, op 't grasje en in de bloemen:
Dit wormpje zelfs heeft God ten vriend,
Dat, naar zijn' aart, zijn' Schepper dient
En duizend menschen zal verdoemen:
De Seraf en die worm gehoorzaamt éénen Heer. enz.

Zijn dichtstuk: *De onzienlijke zichtbaar*, heeft in der tijd grooten naam gemaakt en verdient nog gelezen te worden, waarom wij het gedeeltelijk zullen afschrijven:

Sophië hebt gij God gezien?
Dat deeze vraag u niet verwonder;
Niets kan zich ooit uwe aandacht biên,
Of 't eeuwig Weezen schuilt er onder,
En schrijft zijn' naam voor ons gezicht
Met straalen van een eeuwig licht.

Hem zie ik, die in 't groot heelal,
Die in de ruimtens, nooit gemeeten,
Wat was en is en worden zal
Doorziet, en eeuwig heeft geweeten,
De heemlen met een span omvat,
En 't stof met eenen drieling mat.

Hem zie 'k, die op den glorietroon
De schakels sloeg der heerlijkste orden,
Daar einde en middlen even schoon
De wereld een tooneel doen worden,
Dat duizend raadzels opgehoopt
Niet voor den jongsten dag ontknoopt.

Hem zie 'k, die 't englenheir omhoog
Op vlerken van den wind doet drijven,
En hier zijn' naam voor 't sterflijk oog
Op vlieg en vlinder weet te schrijven;
Dan zie ik hem, die eerbied wekt
Door Eloäh, en door 't insect.

Hem zag ik in den donkren nacht
Toen schelle donders rollend kraakten,
De wolken uit haar zwavelvragt
Het blixemvuur met stroomen braakten:
Toen zag ik hem in 't grootsch verschiet
'k Aanbad hem, maar ik trilde niet.

Hem zie ik, die de gulden zon
Haar glinstrend spoor heeft afgeteekend,
De maan weêrhield in *Ajalon*
En 't groot getal der starren reekent;
Dan zie ik hem, die heerlijk is
In 't licht en in de duisternis.

Hem zag ik in den Lentetijd,
Toen zich de kiem van 't zaad ontrolde,
En op het kleurig bloemtapijt
De malsche dauw tot peerels stolde:
Toen zag, toen voelde ik, wat het zij:—
Gods Almagt spreekt en 't staat er bij.

Hem zag ik, toen in klaverwei
De Herder waakte bij de kudden,
En in 't verschiet op vette klêi
De halmen zwangre toppen schudden:
Toen zag ik God, die al wat leeft
Den adem en het voedzel geeft.

Hem zag ik, toen de druiventros
Aan onzen wijnstok hing te zwieren,
En 't gulden ooft met gloënde blos
Den vrijen landdisch óp kwam sieren:
Tóen zag ik God, wiens oppermagt
De vloek van *Eden* mild verzagt.

Hem zie ik in dit bar saisoen
Nu hagel, wind en regenvlagen
Het bosch ontkleeden van zijn groen,
En de armoê zucht door nieuwe plagen,
Nu zie ik God, zoo wijs als goed.
Aanbidlijk zelfs in tegenspoed (1). enz.

Jammer! dat dit dichtstukje, waaruit zoo velen troost en bemoediging schepten, en hetwelk SCHARP's roem als dichter uitermate verhoogde, niet is vrij te spreken van vermoeijende gerektheid; van al te groote gehechtheid aan een toenmalig systema, en van gebrek aan pittige bondigheid, om in weinige woorden veel te zeggen, waartoe onze taal inzonderheid geschikt is, en waarvan niemand meer de begaafdheid had, dan de schrandre HOOFT. Van tijd tot tijd verschenen er van SCHARP gezangen en gedichten op bijzondere gelegenheden in 't licht, waaronder een bekroond dichtstuk op de huwelijksvereeniging van Z. M. onzen voormaligen Koning WILLEM I met de Prinses van Pruissen. »Toen zong ik" (zegt hij):

Toen zong ik, door 't heil van de toekomst bekoord,
De bede van WILLEM *nog altijd verhoord.*
Dit hoorde de Hofzwaan en nette haar pluim
En toverde een eerkrans uit zilverschuim

(1) *Proeve van Poetische Mengelstoffen van het genootschap, Kunstliefde spaart geen vlijt*, D. X, bl. 126.

Des vijvers, die 't hof, daar de Oranjeboom bloeide,
En tevens den tempel der Dichtkunst bevloeide,
Ze omvloog mij klapwiekende, en dekte mij 't hoofd
Met de eerkroon, door *Vlijt* en door *Kunstmin* beloofd (1).

De heugelijke bevrijding van het fransche juk zette zijn hart in dichterlijken gloed, dat zich ontboezemde in eenen krachtigen *Lierzang* getiteld: *November 1813*. Hij mogt in den *voorzang* van zich zelven betuigen:

De jaren der jeugd en der konst zijn verdwenen,
De kracht is verloren, het vuur is verdoofd,
Verstompt de verbeelding, en breinloos het hoofd;
Nu groeit er geen lauwer, voor mij meer te plukken,
De kleinste der Dichters zou mij die ontrukken (2).

Het dichtstuk zelve wederspreekt zulks, daar ons nog geen' lierzang van SCHARP onder de oogen is gekomen, waarin zooveel kracht en vuur heerscht. Het moge hier en daar eenige wansmaak verraden die den dichter nog aankleefde uit de dagen zijner jeugd, wij hebben nogtans het stuk met het zelfde genoegen herlezen, als toen het uitkwam. Te uitvoerig zijnde om er eene dorre schets van te leveren, willen wij ons bij eenige coupletten bepalen, welke het gevelde oordeel zullen staven, en der herinnering overwaardig zijn:

O Vaderland, schoonste der bloeijende Landen!
Wat Tuimelgeest heeft u de knellenste banden
Doen kiezen voor de eerkroon van edel en vrij?
Wat heeft u, wier vaadren, geschaard om Oranje,

(1) November 1813 *Lierzang*, bl. 5.
(2) November 1813 bl. 5.

De kluisters vernielden van 't wrokkende Spanje,
Om boeijen doen smeken der dwingelandij?
't Was Tweespalt.... Neen, Zangster! voor eeuwig vergeten
Die dagen der dwaasheid, zoo bitter geboed;
Verdorre de hand, waardoor opengereten,
O Eendragt! uw boezem ten tweedemaal bloedt.

Maar wat wij vergeten, — te diep in ons harte
Is de angel gehaakt onzer snerpende smarte;
Te lang zal ons heugen dat Fransche geweld,
Dat smalen, dat plagen, die woedende stappen,
Dat lagchende op 't moederlijk ingewand trappen,
Dat slepen der zonen naar 't moordende veld,
Dat bloedig verscheuren der huwelijksliefde
Bij 't pressen voor 's Dwingelands leger en vloot,
Dat dringend ontmenschte, wat zielen doorgriefde,
Dat worstlen met wanhoop en kwijning en dood.

Neen, wat wij vergeten, — voor eeuwig zal heugen
Dat zuchten, die tranen, die bittere teugen
Des kelks, door de Valschheid ons spottend gevuld,
Dat rot van uitzuigers en aartsplunderaren,
Waar vroegere Tollenaars vromen bij waren,
Dat tergen van 't rekbaarste en taaiste geduld,
't Verradersch beloeren der Inquisiteuren,
Dat klemmende slot op de monden gezet,
Dat eeden verbreken, dat banden verscheuren,
Dat schenden van Godsdienst en Zeden en Wet.

Dit alles- en meer, - zal nog eeuwen na dezen
Voor 't vaderlandsch hart onvergetelijk wezen,
En, 't schrikblad ontrollend, elk vader zijn kind,
Bij 't outer der Vrijheid, deze eeden nog leeren,
Die we allen bij God en bij 't Vaderland zweren:
« Vervloekt wie nog verder de Franschen bemint!
« Vervloekt wie niet liever dan slaafs zich te bukken,
« De Vrijheid verdedigt met goed en met bloed,
« Of, — zwicht hij, — de sluizen durft open te rukken
« En zinken, nog vrij, met het Land in den vloed!»

Wij kunnen ons de verontwaardiging van den edelen ijsaard levendig voorstellen, wij, die mede het sner-ende van den franschen geessel gevoeld hebben. Ook ier wordt de spreuk bewaarheid: *indignatio facit ersus!* Men vergete daarbij niet, dat deze *lierzang* s opgesteld even na onze verlossing uit de klaauwen an NAPOLEON, den man des bloeds. — Een liefde-jke geest zweeft over het laatste gedeelte van dit effend dichtstuk, der mededeeling waardig:

't heil van de Vrijheid, aanvanklijk geschonken,
de Eendragt, die pas ons begint te belonken,
Bij 't heil van *Oranje*, bij 't nut van den Staat,
de eer van den Godsdienst, bij 't bloed onzer Strijders,
't vuur van de Legers, Europa's bevrijders,
Bij 't heil van ons zelven en 't heil van ons zaad,
eeuwig vergeten wat ooit ons verdeelde,
En ieder, getrouw in zijn roeping en stand,
edachtig aan 't leed, dat de tweespalt ons teelde,
Zweer' «Liefde aan *Oranje*»! Zwere «Eendragt aan 't Land.»

n moge de hulk van den Staat nog laveren,
e voordewind rijst, — Zij is bezig met keeren
In veilige haven met *Willem* aan 't roer:
an worden 's lands pijlen, nu los en geschonden,
erëenigd, en, vaster dan immer, herbonden
In 't oude, maar nooit weer ontknoopbare snoer:
n zal in den handel de drukte herleven,
En burger en landman, aan 't stille geluk,
, allen aan allen, nu wedergegeven,
Vergeten de dagen van moedwil en druk.

Gordijn van de toekomst gaat schitterend open
n toont ons geen wenschen en toont ons geen hopen,
Maar God, die alreeds onze kluisters ontbindt; —
n waar is het woord, van den Schepper gesproken,
oor 't woelen van maden en wormen verbroken?
«'t Wordt alles voleindigd wat *Almagt* begint.»

Laat Vorsten ontwerpen en Menschen verrigten,
'T Blijft, hoe ook berekend, toch altoos onwis;
Maar God spreekt, en-als hij een wereld wil stichten,—
Beveelt hij den Chaos: «daar zij:» en-het is (1).

Ofschoon zijn, in 1816 in het licht verschenen, *Gedenkzuil van den Nederlandschen krygsroem in Junij* 1815, en de daar achter geplaatste *zegezang*, niet geheel aan de hoogespannen verwachting, blijkens het aantal inteekenaren, beantwoord hebben, treft men in dezen laatsten toch fraaije regels aan: bijv.

Wie is die fiere held? die 't dierbaar leven waagt,
Die, in den naam van God, den Gal ten strijde daagt?
Hij schijnt een jonge leeuw, die, stout op eigen krachten,
Den tijger tegenbrult en moedig af durft wachten,
Daar hij de manen schudt, met scherpen klaauw en tand
Den vijand van zich weert en scheurt in 't ingewand!
Zie 't vuur brandt in zijn oog, hij treedt den Gauler tegen
Waar lood en ijzer gonst en valt, als digte regen!
Hij staat daar, als een zuil, die, zorgloos voor zich zelv',
Geen steun van and'ren leent en schraagt een hoog gewelf.

'T Is Willem's oudste Telg, 't is Willem van Oranje,
Het zwaard van Wellington, verdediger van Spanje,
De roem van Nederland, die, door beleid en moed,
In 't hagchelijkst gevaar, zijn Vaderland behoedt! (2)

En nu hebben wij nog niet gesproken van 's mans verdiensten als Lid der Commissie ter vervaardiging van den bundel der Evangelische Gezangen voor de Nederduitschen Hervormden, groot was zijn aandeel daaraan, zoo door het medewerken tot het doen eener goede keus uit den voorhanden voorraad, als

(1) *November* 1815 *Lierzang* bl. 25
(2) *Zegezang* achter den *Gedenkzuil van den Nederlandschen krijgsroem*.

door het overbrengen, uit het Hoogduitsch, van sommige liederen (1), en het oorspronkelijk vervaardigen van anderen (2), waaronder niet weinige van voortreffelijken aard.

SCHARP overleed den 2 Maart 1828. Niet alleen door de gemeente, welke hij ongeveer veertig jaren met leer en wandel gesticht had, werd hij weenende nagestaard, maar »ook het schoolwezen binnen *Rot-* »*terdam*, aan welks hoofd hij, jaren lang, gestaan »had, de heilzame koepokinenting, het bijbel- en »zendelinggenootschap, en onderscheidene inrigtingen »ter bevordering van beschaafdheid, letteren en we- »tenschappen leden een groot verlies in SCHARP, als »die altijd bereid was, om zijnen tijd, zijne kunde en »bekwaamheden ter bevordering van al, wat hij voor »goed en nuttig hield, te besteden. Geen wonder »dus dat hij eene algemeene achting genoot, en daar- »van, in zijne bevordering tot lid van onderscheidene »genootschappen, van het koninklijke Instituut van »wetenschappen, letteren en kunsten, van de Rid- »derorde van den Nederlandsche Leeuw, van Vorst »en volk de streelendste bewijzen ontving (3)."

J. C. K.

SCHATTEMATE (PIETER), een Rederijker, werd, in 1547, te *Antwerpen* ter dood gebragt, *om dat hij eene ballade gemaakt had van eenighe stucken door minnebroeders bedreven*. S.

---

(1) Alleen vertaalde hij Gezang 39, naar ZIMMERMAN, met PIETER LEONARD VAN DE KASTEELE gezang 161 naar eenen onbekende en met AHAZUERUS VAN DEN BERG Gezang 163 uit Bremensch Luthersch gezangboek.

(2) Alsdaar zijn Gezang 25, 38, 52, 61, 78, 123, 155, 173, terwijl hij met ABRAHAM RUTGERS en AHAZUERUS VAN DEN BERG gezang 72 vervaardigde.

(3) M. SIEGENBEEK *Aanspraak* bl. 34.

SCHEEPEN (J. B.) gaf uit: *Overvloedigen oogst van geestelijke Gezangen door het geheele jaar, met noten, Amsterdam bij* T. CRAJENSCHOT in 4° zonder vermelding van 't jaar waarin het gedrukt is. Die gebrek heeft aan stichtelijk voedsel, kan hier te regt komen, maar die iets dichterlijks zoekt zal zich elders dienen te vervoegen. J. C. K.

SCHEFFER (PETRUS) plaatste een uitvoerig lijkdicht voor de *Lijk- en Lovreden ter gedachtenis van* P. CURTENIUS *Theol. Prof. te Amsterdam, door deszelfs ambtgenoot* J. VAN NUYS KLINKENBERG, *uit het Lat. vertaald door* MARTEN JONGENEEL, *te Amsterdam bij* J. WESSING WZ. 1790. Op den titel wordt het lijkdicht van SCHEFFER in het bijzonder vermeld. Het mag in dien tijd en voor sommigen eenige verdiensten gehad hebben; in ons oog zijn ze zeer gering. Het bestaat uit 7 compres gedrukte bladzijden. Hij betuigt onder anderen: dat het hem lust

't groot verlies, dat Amstels Kerkbruid lijdt,
In Vaderlandsche taal *dichtkundig* af te teekenen;
En schoon mijn kunst te schaars aan mijnen lust voldoet:
Laat *Sion* 't offer aan verdiensten dan bereekenen,
Meer naar de hartlijkheid, als grootschen zwier en gloed. enz,

J. C. K.

SCHELLE (PIETER VAN), geboren te *Rotterdam*, was Medicinae Doctor te *Leyden*, en een man van ervaren talent, zoo wel in de levende als doode talen die alleen reeds daarom melding zou verdienen, om

dat hij de Maecenaat van BILDERDIJK en andere jeugdige dichters geweest is. Tijdens de Staatsberoeringen van het laatst der achttiende eeuw onderscheidde hij zich als een ijvrig patriot, waardoor hij in 1787 het Vaderland ontweek; hij is in 1792 te *Duinkerken* overleden. In 1772 verscheen van hem in het licht een vers op Prins WILLEM FREDERIK, en, na zijn overlijden, heeft G. J. G. BACOT zijne liederen verzameld en achter eenige zijner prozastukjes uitgegeven, onder den titel van: *Nagelatene opwakkeringen tot Vaderlandsche moed en vrijheidsliefde.* Het blijkt daaruit dat hij vloeijend dichtte; doch zich in die kunst niet boven het middelmatige verhief. Uit zijn *Ballings-lied* schrijven wij deze regelen af:

O Neerland! Zaligste aller landen
Eer 't snoodst geweld uw heil vertrad,
Dat onzer meest geliefde panden
Zoo meenig in uw' schoot bevat,
Hoe zuchten we, om U weêr te aanschouwen
Uw schoonen lusthof in te treên!
Hoe haken wij naar uw landsdouwen,
Den wellust van ons oog alleen!
Niets zou ons van uw' grond weerhouwen,
Dreef ons de dwang niet elders heen (1).

In het jaar 1825 bezorgde BILDERDIJK de uitgaaf van zijne *Heldinnenbrieven*, die niet van verdienste ontbloot zijn. R. A.

SCHELLINCKS (W.) was een bijschrift- en gelegenheidsdichter uit de zeventiende eeuw, van wien men 6 of 7 bruiloftsverzen aantreft in het eerste

(1) *Nagelatene Opwakkeringen*, bl. 112.

deel van de *Amsterdamsche Vreughde-Stroom* waar hij zulk eenen vuilen bordeel taal voert, dat hij zich somtijds schijnt geschaamd te hebben er zijnen naam voluit onder te zetten, zijnde sommige w. 6 STUIVERS of SIX SOUCZ onderteekend. Ook ontmoet men eenige bijschriften van hem in *Klioos kraam*. Wij deelen ten proeve dat *Op een liet-zanger door* ADRIAAN BROUWER *geschilderd* mede:

Hoe geestig lokt deec boere-Orphé,
Het volk van allerhande sne!
'T is of men hem zijn grollen
Bescheidelijk hoort lollen.
't Penceel stelt ons hier puik ten toon
Een schat van konst, zoo wonder schoon
Dat uitroept elk aanschouwer,
Nooit grooter geest als BROUWER.

J. C. K. en S.

SCHELLING (JULIANA VAN DER) zou ons als dichteres onbekend zijn gebleven, indien wij niet gelezen hadden een *Harderzang ter harer bruilofte en den Heer* JACOB ALEWIJN GHIJZEN van K. LESCAILJE, waarin van haar gezegd wordt:

Zij, die in Neêrduitsch Dicht bragt Nazoos Treurgezangen,
Blijft, meê verliefd, nu aan zijn Minnedeunen hangen,
En streelt haar Bruigoms oor met ongewoone vreugd (1).

J. C. K

SCHELLING (Mr. PIETER VAN DER), wiens geboorteplaats noch -jaar ons bekend is, werd na zijne studie in de Regten en Godgeleerdheid te *Amsterdam*

(1) K. LESCAILJE *Mengelpoezij*, D. II, bl. 148.

volbragt te hebben, tot Doctor in het eerste vak bevorderd; daar hij echter meer geneigdheid tot de Predikdienst had, verkreeg hij al spoedig eene standplaats. Van 1714 — 1725, was hij Predikant bij de Remonstranten te *Nijmegen*, *Gorinchem* en *Gouda*, in het laatste jaar werd hij echter, op zijn verzoek van het Predikambt ontslagen, » waarna hij zich » naar *Rotterdam* begaf, om zich geheel aan de be- » oefening van Historie- en oudheidkunde, in gezelschap » van zijnen schoonvader (CORNELIS VAN ALKEMADE) » over te geven (1)."

Hij is dan ook als Oudheidkundige bekend door zijne Aanteekeningen enz. bij de *Beschrijving van de stad Brielle* door zijnen schoonvader en bij de meeste werken door VAN ALKEMADE uitgegeven. Voor velen dier werken komen uitvoerige rijmen van hem voor, die weinig of geene dichterlijke waarde bezitten en geene aanhaling verdienen. In het *Dichtkundig Praaltooneel van Neerlands wonderen* vinden wij een stuk getiteld: *De gelukkigste heerschappij, opgedragen aan den Heer* Mr. A. PAETS. Hierin heerscht meer gloed en kracht, dan in de overigen, door ons gezien. Ook elders, zoo als vóór G. BOOMKAMP *Beschrijving van Alkmaar*, toonde VAN DER SCHELLING zijne rijmlust. Wij onderschrijven ten zijnen opzigte volgaarne het oordeel van den Heer SCHOTEL (2): » De Hollandsche gedichten, die » wij nu en dan van hem in zijne verschillende wer- » ken, ontmoeten, ademen weinig echt dichtvuur;

(1) G. D. J. SCHOTEL, *Leven, gedrukte werken en handschriften van* CORNELIS VAN ALKEMADE en PIETER VAN DER SCHELLING, bl. 50.
(2) Hetzelfde werk, bl. 252.

» kieschheid en vloeibaarheid, durven wij dezelven
» niet geheel ontzeggen. Hij wijdde zich minder aan
» de Vaderlandsche dichtkunst dan aan Geschied- en
» Oudheidkunde, en kan niet hooger dan onder de
» middelmatige dichters van zijn tijdvak gesteld wor-
» den."

SCHELLINGER (KORNELIS), Predikant te *Winsum*, breidde *Het Hooglied Salomons, naar de vertaling van den zeer vermaarden Heer* JOHAN COCCEJUS *in vaarzen* uit, en die uitbreiding kwam, met zijne *Dichtkundige uitbreiding van Mozes Lofzang* Deut. 32, te *Franeker* bij S. GIJZELAAR in 1687, 8° in het licht. S.

SCHELLUYNE (THEODORUS VAN), geboren te *'s Gravenhage*, den 23 December 1692, overleden in 1776, als Predikant te *Amsterdam*, werd door zijnen ambtgenoot RUTGER SCHUTTE *Amstels Guldemond* genoemd. Hij doorspekte zijne *Bespiegelingen van een Christen*, die, in het jaar vóór zijn overlijden te *Amsterdam* het licht zagen, met dichtregelen van zijne hand, die echter weinig waarde hebben, even als de gelegenheidsgedichten, waarvan hij onderscheidene vervaardigd heeft. Wij geven hier tot proeve van 's mans dichttalent, het geen hij onder zijn portret stelde:

Mij wordt dus eindelijk deez prent nog afgedwongen,
Wat ziet gij Christenschaar? een Made, een Zondig niet,
Vaarwel mijn schapen! .. mogt ik zonde en dood ontwrongen,
U blinkend zien bij God, als gij uw Goël ziet!

SCHELTEMA (Mr. JACOBUS), geboren te *Franeker*, den 14 Maart 1767, is ongetwijfeld aan alle onze lezers als een ijverig naspoorder der Vaderlandsche geschiedenis, ja, wat zeggen wij, als een vurig verdediger van Neêrlands roem en eer bij de vreemden bekend. 's Mans talrijke geschriften dragen toch van zijnen onvermoeide onderzoekingen de voldoenste blijken. Het is hier echter de plaats niet die breeder te vermelden (1), even min als zijn deel aan de burgerlijke beroeringen vóór en in het jaar 1787, met de gevolgen daar van, en de verschillende betrekkingen, waar in hij zich vooral na het jaar 1795 geplaatst zag, en van welke die van Griffier van het Hooge Militaire Geregtshof te *Utrecht* de laatste was. Minder bekend zal het wezen, dat hij ook nu en dan de Vaderlandsche lier hanteerde. Hij deed dit echter op zulk eene wijze dat het ons leed doet zoo weinig van hem te kennen. Wij deelen hier tot proeve mede zijn *Bijschrift* op RABO HERMAN SCHELE naar het Latijn van PETRUS BURMANNUS SECUNDUS.

Bataaf aanschouw den held, het kroost van ed'le Magen,
Die de adeldom der deugd aan kunde en wijsheid paart.
't Is de ARISTIDES zelf, de CATO zijner dagen,
't Is SCHELE, op wien uw oog in deze beeldt'nis staart.
Geen baatzucht heeft hem ooit van 't spoor der eer doen wijken:
Geen hofwind dreef zijn kiel langs d' ongestuime baan;
Zijn vrijheidsliefde en trouw, wat immer mogt bezwijken,
Deed hem gelijk een rots in 't hart der golven staan;

---

(1) Eene, vrij volledige, lijst van zijne werken kan men vinden in het *Aanhangsel op het Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen door* G. NIEUWENHUIS, letter S. bl. 90, waar men eene uitgebreidere levensschets van SCHELTEMA aantreft, dan ons bestek gedoogde hier mede te deelen, eene nog vollediger lijst, vooral met betrekking tot de eerste jaren, is door hem zelven gegeven in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* 1831 NO. 11.

Zoo vaak ge op dit gelaat een fieren blik zult wenden,
Zoo dikwerf kloppe u 't hart van vrijheidsliefde en vreugd.
Nooit moog' een laffer kroost den roem der vad'ren schenden,
Niets u meer heilig zijn dan uwer vad'ren deugd (1).

Eene andere proeve kan men vinden bij onzen voorganger (2).

SCHELTEMA, die den 25 October 1835 overleed, was bij de eerste instelling der Ridderorde van den Nederlandschen Leeuw, met het eereteeken daar van versierd, het geen hem zeker wel door niemand misgund werd, daar zijne nagedachtenis ongetwijfeld bij ieder die op de uitbreiding van de eer des Vaderlands prijs stelt, ja bij de geheele nakomelingschap in zegening zal blijven.

SCHIE (MARIA VAN), de dochter van ROELAND VAN SCHIE, een liefhebber der dichtkunst te *Delft*, trad den 24 November 1776 in het huwelijk met GERRIT PAAPE (3), en hanteerde, even als dezen, de Nederduitsche lier; zoo als blijkt, onder anderen, uit haren *Boetzang aan Nederland ter gelegenheid Gods oordeelen over hetzelve*, *Delft* 1776, welke echter bijzonder weinig waarde heeft.

SCHILFGAARDE (A. A. VAN), een Rotterdammer vermelden wij, wijl hij in zijn 16[de] jaar een lijkvers maakte op den dood van PETRUS HOFSTEDE. Heeft hij naderhand geene beteren kunnen maken, dan strekt

(1) Mr. J. SCHELTEMA, *Staatkundig Nederland*, D. II. bl. 291.
(2) WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Nederduitsche Dichters* D. IV, bl. 3.
(3) Over deze zie men WITSEN GEYSBEEK, *Woordenboek der Nederduitsche Dichters*, D. V, bl. 42.

het hem tot eer, dat hij zijne rijmlust bedwongen heeft. Regels toch als deze zijn geene poëzij te noemen:

Schoon wij dan hier, met smert, ons zwaar verlies beschreiën,
En, weenende op 's Mans graf, zijn deugd eene eerkrans *breiën;*
Hij praalt in hooger kring, van moeite en zorg bevrijd,
Met de eerkroon, hem belooft, na 't eind' van zijnen strijd.

J. C. K.

SCHILPEROORD DE JONGE (THEODORUS) liet, onder anderen eene *Weeklage* hooren *over het smertelijk overlijden van zijne doorluchtige Hoogheid* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, enz. waarin regels voorkomen, die volmaakt proza zijn wie toch zou dit ooit voor dichtregelen begroeten:

Zijn dan de rampen — die ons reeds drukken en doen kwijnen, niet genoeg? — Moest nog de Flonkerster der Staaten trans, zoo vroeg — verduisteren? ach! maar neen, helaas! het zijn geen dampen — Die ons die glans slegts voor een tijd ontrukken, neen; — Ze is uitgevallen, en zal nimmer hier weêr schijnen (1).

SCHIM (JACOB), een broeder van den door WITSEN GEYSBEEK reeds vermelden HENDRIK SCHIM (2), geboren te *Maassluis*, den 8 October 1700, overleden in 1762, vervaardigden lofdichten op de werken zijner tijdgenooten, die echter ver in kunstwaarde bij de dichtvruchten van zijnen broeder achterstaan; zoodat men op hem niet toepassen kon hetgeen hij ARNOLD HOOGVLIET toezong.

Uw zangstof, voegelyke styl,
En tael, gevylt met VONDELS vyl;
Bekoort en sticht dichtkundige ooren (3).

(1) *Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 249.
(2) *Bundel Lijkgezangen op* HOFSTEDE, bl. 107.
(3) voor *Abraham de Aartsvader* door A. HOOGVLIET.

SCHIM (PIETER), de vader van HENDRIK EN JACOB SCHIM, insgelijks een Maassluizenaar, alwaar hij den 17 Januarij 1672 geboren werd en den 17 Julij 1737 ten grave daalde, zong met zijne zonen mede, doch bragt het niet verder dan zijn zoon JACOB. Zijne dichtvruchten bestonden meest in gelegenheids-stukken, die men hier en daar verspreid vindt.

SCHIPPERS (P.) ontmoeten wij alleen, in het laatst der vorige eeuw, onder de weinig beteekenende Lijkzangers op KROM.

SCHLIMMER (JAN) treft men in het jaar 1784, onder de Lijkzangers op RUTGER SCHUTTE aan.

SCHOLTEN (JACOBUS JUSTUS), geboren te *Hoorn*, werd den 19 Junij 1805 tot Theologiae Doctor bevorderd, na het verdedigen eener Dissertatie: *de diversis significationibus vocis ΧΑΡΙΣ in N. T.* Hij was toen reeds Predikant te *Op-Hemert*, stond later te *Breda*, en werd van daar naar *Haarlem* beroepen, waar hij overleed.

Hij beoefende ook de Nederduitsche dichtkunst, zooals blijkt uit zijne *Hulde aan den Wel-edelen Heere* JEAN FRANCOIS MIRANDOLLE *op het blijde feest van zijne vijftigjarige roemvolle bediening als Notaris*, waaruit wij tevens zien, dat hij misschien beter Godgeleerde, dan dichter is geweest.

SCHONAEUS (CORNELIS), geboren te *Gouda* in 1741, en Rector der Latijnsche scholen te *Haarlem*, alwaar hij den 23 November 1611 overleed

» was een wel geleerd man en zeer vermaard Co- » medieschrijver, en navolger van TERENTIUS, die » de naam verdient en gekregen heeft van de *Chris- » ten Terentius*, want zijne Comedien, die hij » geschreven heeft, zijn meest uit de Heilige schrift; » ook heeft hij Kluchten en zotte kluiten op 't Toneel » gebragt: en heeft ook in het licht gegeven verschei- » dene geleerde en beknopte Gedichten (1)." Het blijkt echter niet dat hij Nederduitsche gedichten heeft in het licht gegeven (2).

SCHOOCK (ALETTA MARIA) en

SCHOOCK (P. H.), waarschijnlijk zuster en broeder, vinden wij onder de weinig beteekenende lofbazuiners van JOHANNES EUSEBIUS VOET, vóór 's mans *Stichtelijke gedichten*, in 1755 te *Dordrecht* uitgegeven. R. A.

SCHOOF moet vervaardigd hebben een treurspel, *Joseph*, volgens eene aanhaling daarvan door A. FOKKE SIMONSZ. (3) gedaan.

SCHORER (L. F.), een gelegenheidsdichter, uit het midden der vorige eeuw, vervaardigde onder anderen een lofdicht op *den tweeden vermeerderden druk van 't Geletterd Zeeland* door Mr. PIETER DE LA RUE, hetgeen te vinden is vóór dat

(1) T. SCHREVELI *Harlemias, of eerste stichting der Stad Haarlem*, D. II, bl. 412.

(2) Zie over hem, onder anderen, behalve de werken van HOEUFFT en PEERLKAMP over de Ned. Latijnsche dichters, SCHOTEL in de *Konst- en Letterbode*, 1841 No. 39, en 1843 No. 32.

(3) *Boertige reis door Europa* D. III, bl. 48.

voortreff'lijk werk
Daar yder, die het leest, kan wetenschap uit halen.
En 't geen nu wederom, ten nut van Land en Kerk,
Gedrukt is (1).

SCHORTELDOEK (K.), van *Rotterdam*, die op het laatst der achttiende eeuw leefde, zingt van P. HOFSTEDE dat zijn

naam beroemd zal zijn,
Tot dat geen zon of maan meer schijn,
En de aardkloot uit zijn stand zal zwichten.

en wij zeggen hem na

Dit 's, ja eenvouwig; . . . . (2)

R. A.

SCHORTINGHUIS (WILHELMUS), in 1726 nog Predikant te *Weender*, doch later te *Midwolda* in Groningerland, behoorde tot de Hattemisten en bedorven Mystieken. Zijn boek *Het innig Kristendom* ten jare 1720 uitgegeven, heeft veel beroering verwekt in de Klassen en Synode van *Groningen* en elders (3). Hij voelde zich aangespoord, om uit te geven: *Geestelijke gezangen tot ontdekkinge, overtuiginge, bestieringe en opwekkinge van allerley soorten van menschen, so onbekeerden als bekeerden. Alsmede enige beknopte gesangen over de voornaamste waarheden. Te Groningen bij* JURJEN SPANDAW 1750. De titel geeft genoegzaam te kennen, wat men hier te wachten heeft. Het eerste gedeelte van dit ellendig rijmwerk is in zes *soorten* verdeeld: 1) *gesangen voor*

(1) Zie dat *Lofdicht*, bl. 1.
(2) *Bundel lijkzangen op* P. HOFSTEDE. bl. 73.
(3) Zie A YPEIJ *Kerkelijke Geschiedenis van de achttiende eeuw*, D. VII, bl. 327—338.

bekeerde in 't gemeen, 13 stuks; 2) *gesangen voor allerley soorte van onbekeerde in 't bijzonder*, 18 stuks; 3) *gesangen voor verscheyden soorte van toestemmende*, 11 stuks; 4) *voor overtuigde*, 6 stuks; 5) *voor allerley onbekeerde*, *ook nuttig voor bekeerde*, 18 stuks; 6) *gesangen alleen voor gelovige* 22 stuks. Dit komt overeen met de zonderlinge verdeeling tusschen de geloovigen, in sommige predikatiën van dien tijd. Wij staan verlegen met de keus, om staaltjes te geven van de hoog mystieke wartaal, welke door SCHORTINGHUIS gevoerd wordt. Wij nemen uit de eerste *soorte* maar een paar coupletten.

Wie treurt niet? Die het helgespuis ten afgrond uit
Siet opgebroken, dat ô smart! een naar geluit
Van dreygementen doet, so ziel verbazend horen,
An 't heylig volk' gereet in Tijrannij te smoren
Na Babels wetten.

O Luist'rijk Koning, van uw' duir gekofte kerk!
Daal neer uit d' Hemel met uw Geestes kragt, en sterk
Uw Erfdeel, dat reeds afgepijnt in d' harde boejen
Des Antichrists gedrukt wort, die als doornen, 't groeijen
Uw' zaat beletten. (1).

Op het einde van dit broddelwerk vindt men: *Lijktranen gestort over het droevig, dog zalig overlijden van den Zeer Eerw. H. Gel. en Godzaligen Heer* SICCO TJADEN, Predikant in de *Boven Pekel-A*, gestorven in 1726.

Van dit rijmwerk verscheen de *vierde druk*, en in 1745 de 8ste druk van 's mans *Bevindelijke*

(1) *Geestelijke Gezangen*, bl. 2.

Gesangen vertonende een uytverkoren sondaar. I sijne Natuurstaat. II An sig selfs Ondekt, en III Geheyligt. Tot een proefje van dit boek, dat toen in ons vaderland zoo zeer getrokken werd, en dus om te leeren kennen den smaak dier tijden, schrijven wij het volgende af:

'k Sie, of hoor, of riek, of smaak niet
Van uw' soete saligheyt,
Voor uw erf volk teebereyt
'k Soek, of werk, of strijd, of raak niet
Aan het stormen, om van pijn,
Hel, en toren vry te syn.

Dreigementen die so vreeslik
Dondr'en krijgen geen gehoor
An mijn toegesloten oor,
En mijn hart, als ongeneeslik
Weigert ook het soet geluit
Van den Evangeli *Fluit.*

Niet beter zijn de twee uitvoerige *Lijkdichten*, welke ons van SCHORTINGHUIS nog onder de oogen zijn gekomen. 1) *Lijktranen uitgestort over het zeer droevig, ontijdig, dog zalig overlijden van de enz. Mevrouwe* A. C. SICCAMA, *geboren* HORA enz. *te Groningen bij* J. SPANDAW *1738 in 4°* 2) *Lijktranen uitgestort over het onverwagt, zeer smertelijk, dog salig overlijden van enz.* JOHAN HORA, *Raadsheer in Groningen, bij idem in 1744 in 4°.* R. A. en J. C. K.

SCHOTEL (JOHANNES CHRISTIANUS), de beroemdste Zeeschilder van zijnen tijd, (1) geboren te *Dordrecht* den 11 November 1787 en aldaar overleden

(1) G. D. J. SCHOTEL, *het leven van* J. C. SCHOTEL, bl. 138.

den 21 December 1838, tokkelde ook somtijds de Nederlandsche lier. »Nog berusten" zegt zijn zoon, de geleerde Chaamsche Predikant, »nog berusten eenige »zijner gedichten, of liever opeenstapelingen van »stoute, dikwerf vernuftige gedachten, onder mij; »zij verraden onkunde der taal, van het werktuige»lijke der Poezij, en van de groote modellen der »zeventiende en negentiende eeuw, maar getuigen van »dichterlijken aanleg, stoute verbeeldingskracht en »hartstogtelijke gemoedsstemming (1)."

SCHOTT JAZ. (C.) schreef in de achttiende eeuw, een gerekt *Lijkgezang* op den dood van P. HOFSTEDE, waarvan het volgende de geringe waarde genoeg zal doen kennen.

Had ik nu *Apollo's* invloed
En *Appelles* kunstpenceel!
Neen! viel mij een enkel drupje
Van uw helder brein ten deel;
'k had genoeg, met nog een *Stompje*,
Van uw pen zo stout als schoon (2).

J. C. K.

SCHOUTEN (WOUTER ABRAHAMSZ.), Wondheeler te *Haarlem*, bekend door zijne *Reistogt naar en door Oost-Indiën*, gaf in 1700 te *Amsterdam* bij

(1) Viel het in ons plan 's mans verdiensten als Schilder nader uit een te zetten, dan zoude dit art. zeker eene veel ruimer plaats beslaan, nu vergenoegen wij ons hen, die daar omtrent nader willen ingelicht zijn, te verwijzen naar het *Aanhangsel op het Algemeen Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen, op het Woord* SCHOTEL en naar J. IMMERZEEL *het leven en de werken der Hollandsche en Vlaamsche Kunstschilders enz.* bl 73. maar vooral naar 's mans *Leven door zijn zoon* G. D. J. SCHOTEL, in 1840, te *Haarlem*, bij LOOSJES, in het licht gekomen met een welgelijkend portret.

(2) *Bundel Lijkzangen op* P. HOFSTEDE. bl. 45.

WILHELM LINNIG VAN KOPPENAL in het licht, *God verheerlijkt in zijne Heerlijkheid, Regtvaardigheid, Barmhertigheid en onuitsprekelijke Liefde, tot troost der Heiligen en de bespiegeling van de Goddelijke Waarheid, digtkundig verklaard* 8°.

P. RABUS geeft in zijne *Boekzaal van Europa* November en December 1701, bl. 109 en volg., een uittreksel van dat zangwerk. S.

SCHOUWENBURG deed in 1738 een treurspel drukken getiteld: SIGISMUNDUS *Prins van Polen, of het leven is een droom.* G. L.

SCHRADER (JOANNES), Apotheker te *Franeker*, in de tweede helft der achttiende eeuw, kon zijn rijmlust niet bedwingen ter gelegenheid dat H. VENEMA Theol. Prof. aldaar, » ten vierdemaal ging stappen in » vrouw Minervaas zaal, op een verheven troon," dat wil zeggen: voor de vierdemaal Rector Magnificus werd. Het stuk heeft weinig of geen verdiensten.

J. C. K.

SCHRASSERT (JOHANNES) dichtte in 1751 ter gelegenheid van het overlijden van W. K. H. FRISO een *Wedergalm* op *Neërlands Vreugde-Bedrijven* enz. welks gehalte men uit de volgende vier regels kan opmaken:

Maar ach! wat is dees' vreugd geweest van korter duuren?
Daar leit dien waarden Vorst, en alle uw vreugde-vuuren
Veraudert in geween, de Leeuw die kwijnt van rouw,
Het floers dekt Neërlands Maagd als een ontmaande Vrouw(1).

(1) *Aanhangzel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 119.

SCHRASSERT (R.) schreef een vers van *dankzegging* aan *Mej.* HENRICA VAN HOOLWERF zijne *waarde Nicht* voor de aan hem gezondene *vertroostende vaarzen*, hetwelk volstrekt geen waarde heeft. Zij die het echter zouden willen lezen, kunnen het vinden achter de Gedichten van HENRICA VAN HOOLWERF. J. C. K.

SCHREUDER IZKS. (T.) heeft zich als een middelmatig dichter doen kennen door zijne *Vriendschapstraanen bij het onverwacht afsterven van* D'. LUCAS REEDER in 1779, door een Lofvers op de *Zedepoezij van* MARIA BOSCH en AGATHA DEKEN en op de *Bespielingen* van J. P. BROEKHOF. G. L.

SCHREVEL (DIRK), of zoo als men hem meestal genoemd vindt THEODORUS SCHREVELIUS, geboren in 1571 of 1572, was Rector der Latijnsche scholen te *Haarlem*, later te *Leyden* alwaar hij omstreeks 1653 overleed. Behalve de onderscheidene werken, door hem uitgegeven, waaronder de *Beschrijving der Stad Haarlem* uitmunt, heeft hij ook verscheiden dichtwerkjes opgesteld in 't Latijn en Nederduitsch. Tot de laatsten behooren: *Het Beleg van den Bosch en overgaan. De gruwelijke Pest te Leyden in 1635*, en meer anderen die, volgens het levensberigt van SCHREVEL, te zijner tijd aan den dag zouden komen. Wij twijfelen of dit wel geschied zij, en of de liefhebbers der edele dichtkunst er ook wel veel bij verloren hebben, te oordeelen naar een paar *grafschriften*, in de *Beschrijving van Haarlem*

te vinden. Het eerste op zijn' leermeester CORNELIS SCHONAEUS, die sprekende wordt ingevoerd, luidt als volgt:

Hier legg' ik nu in 't Graf, betemmer van de Jeugd,
SCHONEUS eer genaamt, die 't spel weleer met vreugd
Begon, maar nu volbragt; dit 's 't laatste levensend;
'k Ga uit het spel, adieu! nu kommer en ellend (1).

Het andere is op H. GOLTZIUS overleden in 1617.

Een smaader van het Goud, een vraat van Lof en Eer,
LYSIPPUS in zijn aart, maar GOLTZIUS nog meer;
Is hier in rust gelegt, dat 't koper u vermeld,
In 't leven en de dood, dat zulks ons klaar verteld (2).

J. C. K.

SCHREVELIUS (J.), Rector der Latijnsche school te *Leyden*, rijmde in het begin der zeventiende eeuw, onder anderen, *Ter eere van den E.* PIETER CHRISTIAANSZ. BOR, *die vermaerde Histori-schrijver, als hy syn derde stuk in 't licht gaf.*

VVat Nederlandt al heeft ghedaan, end' oock gheleen,
Te VVater en te Landt soo dapperlijck bestreen,
Als den Albaenschen Hont, dorstich nae 't Menschen Bloet
Ghebood te gheven Thiend', den hals en al haer goet
Dit heeft ons Bor verhaelt, en gaet noch dapper voort
Al is hy oudt van eeuvv', en Nyders clappers hoort.

J. C. K.

SCHREVELIUS (THEODORUS) zie SCHREVEL (DIRK).

---

(1) TH. SCHREVELI *Harlemias*, bl. 413.
(2) TH. SCHREVELI *Harlemias*, bl. 441.

SCHRICK (GIELIS VAN DEN) was, in het midden der zeventiende eeuw, lid van een der Rederijkerkamers te *'s Hertogenbosch*, en komt als zoodanig voor in *Vlissings Redens-Lust-Hof*, met deze en soortgelijke rijmregels.

Dus ick noch prijsen moet, en dient niet vergeten,
Die door den Minnen-bant voor 't ghemeen veel spreken,
Hy oeffent hem hier in, 't ghemeent dat volght hem naer,
Sulck voorganck is seer nut, dit moet men vry weten
Ghy Broeders int ghemeen, ick maack dit openbaer
Door mijn kleyn verstant, het dunckt my wesen waer
Een oeffeningh heel perfect, het zijn subtijle secreten :
Aen Susanna bleeck dit, spreeckt Schriftuer vol weten,
Haer oeffent voor 't gheboeft, en eert haer Man lofbaer: enz.

SCHROODER (F. L.) leverde in de vorige eeuw aan het tooneel *De Doctor en de Koppelaar* een *kluchtspel*, dat niet veel om het lijf heeft. G. L.

SCHRIJVER (REMIGIUS), een Muzikant en Organist te *Middelburg*, heeft zich grooten roem verworven door het op muziek brengen der uitgebreide Psalmen van M. WESTHUYSE en J. OUDAAN. Hij was ook een beoefenaar der dichtkunst, blijkens eenige losse stukken, bij sommige gelegenheden gedrukt, en lid der toen (1680) nog bestaande Rhetorijkkamer te *Middelburg*. In de *Nieuwjaersgift van Mittels Redenhof op de geestige vragen van Pallas* bl. 23–30 en 66 moeten bewijzen zijner dichterlijke bekwaam- of onbekwaamheden voorkomen. Hij stierf in 1681 en J. OUDAAN vereerde zijne nagedachtenis met een krachtig lijkvers (1).

(1) P. DE LA RUE, *Geletterd Zeeland*, bl. 153.

SCHULENBURG (J. VAN), die in het midden der vorige eeuw te *Groningen* leefde, vond smaak zijne lier te doen klinken bij elk sterfgeval van een voornaam personaadje. Het eerste dat ons van hem onder de oogen kwam was eene *Lijk-klacht ter Uitvaart van enz.* ALBERTUS ALBERTHOMA *Predikant te Groningen, overleden in 1758*, gedrukt bij B. GREYDANUS in 4°, waarin hij voorstelt, dat het *naar gezucht*, dat er te *Groningen* opging over den dood van ALBERTHOMA, *in de Hemelen eene opening bereiden*, en *deed de azure lucht scheuren*, waarop eene bede volgt: *dat de God van Israel, deze wonde, mogt verkwikken, met balsemen uit Giliad.* Na dit proefje zullen weinige lezers begeerig zijn om te weten, welke klagten SCHULENBURG uitte in het breedvoerig *Grafschrift op* SICCO GOCKINGA *Burgemeester van Groningen*; of in den lijkzang, getiteld: *Groningen in rouwe over het afsterven van* JOHAN DE DREWS enz. J. C. K.

SCHULL (Mr. PETER STEVEN) zag het eerste levenslicht te *Dordrecht* in 1791, oefende zich te *Leyden* in de regtsgeleerdheid, vestigde zich als practiserend Advocaat in zijne geboortestad, met welke betrekking hij het notariaat vereenigde, en overleed den 4 Augustus 1835. Hij heeft zich gunstig bekend gemaakt als letterkundige en als kritisch beoeffenaar der Nederduitsche en Latijnsche dichtkunde. Zijne losse dichtstukjes zijn hier en daar verspreid; zoo als in de *Bijdragen tot Boeken- en Menschenkennis*, door hem uitgegeven met zijnen vriend de dichter A. VAN DER HOOP, welke zich echter niet bijzonder onderscheiden. R. A.

SCHURMAN (ANNA MARIA VAN), den 5 November 1607, te *Keulen* geboren en 4 Mei 1678 te *Wiewert* overleden, alwaar haar verdroogd lijk, met vele anderen nog in den het vermogen van lijkversteening bezittenden kelder voorhanden is. Het schijnt dat WITSEN GEYSBEEK niet geweten heeft, zij bij hare veelvuldige talenten ook dat bezat van Nederlandsche gedichten te vervaardigen, daar hij haar niet in zijn *Woordenboek* heeft opgenomen. Wij vermelden dus hier dat zij, in 1683, hare *Bedenkingen over de toekomste van Christus Coninkrijk* plaatste achter de *Heilige gesangen uit het fransch vertaelt*, die bij J. VAN DE VELDE, te *Amsterdam*, het licht zagen, onder welke men wil dat mede eenige door haar in het Nederduitsch zijn overgebragt. Terwijl eerst na haren dood, in 1732, hare *uitbreiding over de 3 eerste kapittelen van Genesis in dichtmaat* het licht zag, welk boekje uiterst zeldzaam voorkomt. De talenten dezer beroemde vrouw wier biographie elders meermalen uitvoerig geleverd is, waren in andere vakken grooter dan in dat der Nederduitsche dichtkunde, te meer daar zij door getrouwe aanhaling van Bijbeluitspraken zeer in hare uitdrukkingen gebonden was. Men leest daar onder anderen:

Als Godes Zoon in 't vleesch op aerde wert gesonden,
Doen heeft Hij d' oude Slang met zijne kracht gebonden:
So dat se sprakeloos viel van den Hemel af,
Doen s' eens naer-aeple God, en als God-spraken gaf:
En doen s' als op den top der throone was geseten,
Doen heeft haar Michaël van boven neer gesmeten (1).

R. A.

(1) Zie *Heylige Gesangen*, bl. 387.

SCHUTTERS (C.), een Boekverkooper te *Middelburg*, vervaardigde in het begin dezer eeuw, onderscheidene gelegenheidsverzen, welke vrij vloeijend gerijmd zijn, maar geen dichterlijke waarde bezitten.

SCHUYRING (NICOLAAS), die in het begin der achttiende eeuw te *Haarlem* leefde, maakte welmeenende doch slechte verzen aan zijne vrienden, die werken in het licht zonden, onder anderen, kan men er een naslaan voor WILLEM D' ORVILLE's *Geestelijke Klaagliederen*. R. A.

SCHWARTZENBERG EN HOHENLANDSBERG (GEORG FREDRIK, baron THOE), Grietman over Menaldumadeel enz. lid van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te *Leyden*, was ook lid van het dichtlievend genootschap te *'s Gravenhage: Kunstliefde spaart geen vlijt*. Meer bekend als ijverig beoefenaar der Vaderlandsche geschiedenis en Charters, dan als dichter, was hij toch niet geheel vreemdeling op den Nederlandschen zangberg. Tot nog toe, is ons maar een enkel bewijs zijner dichterlijke bekwaamheden voorgekomen, dat wel den stempel draagt van matheid en flaauwheid, doch beoordeeld moet worden naar zijnen tijd, toen men wel sierlijke netheid, maar geene ware dichterlijke verheffing op prijs stelde.

Het bedoelde stuk getiteld: *De oudheit-onderzoeker*, is den bestuurderen van 't gemelde Haagsche genootschap toegezongen, en diende tot geleide der twee eerste deelen van zijn *Groot Plakaat en Charterboek van Vriesland*, voor de boekerij van 't genootschap.

Wij willen van dat uitvoerig dichtstuk geen schets mede deelen, maar iets tot proeve, uit het slotvers, waardoor de lezer in staat wordt gesteld te zien, op welk eene hoogte SCHWARTZENBERG, als beoefenaar der Nederduitsche poezij, stond.

Kunstminnaars! wilt mijn blijde zangen,
Die ik nu met mijn werken wij',
Ten blijk van mijne gunst ontvangen,
Voor de Eerstling van uw Poëzij.
Ben ik al wanklende opgeklommen
Ten steilen top des zangbergs, waar
De Dichtkunst, in heur heiligdommen
Bewierrookt wordt op 't hoog altaar;
Heeft mijne hand vermengde toonen
Van vreugde en droevheit durven slaan,
De eerwaardige outheit willen troonen
Op d' ouden roem van heldendaên;
Dat ik naar wensch hier voorts in slaage!
Och! dat mijn zwaaren lettertaak,
Voldeedt aan 't vorstlijk 's Graavenhaage,
Zoo grootsch van zwier en kiesch van smaak!
Kunstliefde die *geen vlijt* wil *spaaren*,
Heeft mij alleen hiertoe vervoerd:
Een straal is door mijn ziel gevaaren,
En heeft mijn ijvervuur geroerd enz. (1).

J. C. K.

SCHWEICKHARDT (KATHARINA WILHELMINA) zie BILDERDIJK (KATHARINA WILHELMINA).

SCHIJN (HERMANUS), der Medicijnen Doctor en Leeraar der Doopsgezinden te *Amsterdam*, komt in het Stamboek van JOHANNA KOERTEN met een stukje voor, dat van weinig beteekenis is. R. A.

(1) *Proeven van Poetische Mengelstoffen*, van het meergenoemde kunstgenootschap D. II, bl. 189.

SCOTTE (APOLLONIUS) komt bij WITSEN GEYSBEEK verkeerdelijk onder den naam van APPOLLONIUS SCHOTTE voor; zie dus bij hem het art SCHOTTE (APPOLLONIUS).

SCOTTE (JACOB), een jonger broeder van APPOLLONIUS, Burgemeester van zijne geboortestad *Middelburg*, en Bewindhebber der Oostindische Compagnie, heeft onderscheidene staatscommissien bekleed, en was in het jaar 1619 een der gedelegeerde Regteren over 's Lands Advokaat JOHAN VAN OLDENBARNEVELD (1). Van hem kennen wij alleen *het Lofgezang op de geboorte onzes Heeren ende Salichmaker Jesu Christi*, dat in de *Zeeuwsche Nachtegaal* voorkomt (2) en hem doet kennen als weinig gelukkig in het behandelen der Nederduitsche lier. R. A.

SEEP (C.) leverde in het midden der zeventiende eeuw, een paar minnedichten in het *Utrechts zangpriceltje*, en een blaadje in het album van HEIBLOCQ. S.

SELIJNS (H.), Predikant van *Nieuw-Amsterdam*, op *Manhattans*, in *Noord-Amerika*, keerde van daar in 1664 terug en woonde voorts als emeritus Predikant van *Nieuw-Amsterdam* in oud *Amsterdam*. Hij vervaardigde, onder anderen de, volgende zes krachtige regels op de plaat van 't breken van den belegeringsdijk des Munsterschen Bisschops voor *Koevorden*, op 1 October 1673.

---

(1) DE LA RUE, *Geletterd Zeeland*, bl. 158.
(2) *Staatkundig en Heldhaftig Zeeland*, bl. 80-82.

Hoe wroet de Bisschop met zijn myter in het slyck,
En stuwt het water op, om Couverden te winnen?
Hy breekt zijn hooge Eedt, Godt breekt zijn hooge dyck.
Die zonder Godt begint, wat baet 'er te beginnen,
Bij Groningen was 't vijer, nu 't water sonder vrucht,
Strijdt, Bisschop, strydt niet meer, of strydt met aardt en lucht.

Op den Catalogus van JACOBUS KONING komt een handschrift van hem voor, over *Nieuw-Amsterdamsche Kerkelijke zaken*, sedert bewaard in de kostbare boekerij van den Amsterdamschen Predikant J. J. VAN VOORST. B. N.

SENT (J.) heeft een *Liedboek* vervaardigd, dat te *Leeuwarden* in 1679 werd uitgegeven, en waarvan een exemplaar in de Bibliotheek der Doopsgezinden te *Amsterdam* voorhanden is. J. C. K.

SERMEES wordt vermeld in de *Poëetische Zinnevlugt met noodige Verklaringen* te vinden in den *Hollandsche Spectator* van Mr. JUSTUS VAN EFFEN als dichter van den *Bondgenoodschen Triumphwagen* een boek in 4° 338 bl. groot. VAN EFFEN stelt in de Poetische Zinnevlugt de *Swanenburgsche* hoogdravendheid van sommige dichters aardig ten toon. Uit het werk van SERMEES maakt hij een uittreksel van de hoogklinkendste woorden, en brengt die in den trant der *Datheniana*, op rijm, bij voorbeeld:

De Bruller, Arend, Roos en Harp,
Vereenigd, vallen stout en scharp,
Terwijl de krijgstrompetten blaezen
De trommels en herpauken raezen

Met hunne legerbenden aen
Op de Oorlogsknechten van de Haen
Ik zie ze reeds de sabels stroopen;
Daer gaet de holle gorgel oopen
Der draeken', welker ingewand
In arbeid gaet van moord en brand :
Al wat men riekt zijn zwavelschichten,
Al wat ik zie zijn blixemlichten,
Het is al donder, wat men hoort,
Een hagelvlaeg van kogels boort
En zoekt zich dus een wech te baenen
Door de aengepreste Lelijvaenen:
Maer op het barsten van 't kartou
Is 't of het aerdrijk splijten zou
Men ziet alom de velden rooken
Van Adrensap door staele pooken
Uit hard en ingewandt getapt.
Het paerd, dat lijk op lijk vertrapt
En op 't gebliksem van de klingen
Grimlachte, kan het niet ontspringen,
Het sneeft in 't midden van 't gevecht
Al snorkend met den zadelknecht enz. (1).

J. C. K.

SERRURIER (LUDOVICUS PHILIPPUS), die in de achttiende eeuw leefde, komt onder anderen in A. VAN HALENS *Pan Poeticon Batavum* voor, met bijschriften op MICHIEL DE ROODE en JAN PUNT, welke ons niet naar meer van hem doen verlangen.

J. C. K.

SEVENBERGEN (JORIS ENGELSEN VAN), wiens zinspreuk was *Bemint Gods Engels* was in het midden der zeventiende eeuw lid van de Leydsche

(1) *Hollandsche Spectator*, D. II, St. 2, bl. 462 en 472.

Rederijkkamer onder de zinspreuk: *In liefde vuurigh.* Hij verraardigde niets beteekenende rijmregels, welke men vinden kan in *Vlissings Redens-lusthof.*

SEVENBERGEN (W. ENGELSEN VAN), vermoedelijk wel een bloedverwant van den voorgaande, was mede lid van de zelfde Rederijkkamer en leverde ook stukken in *Vlissings Redens-lusthof* welke bijna van de zelfde gehalte zijn. Zijne zinspreuk was *Gods Engels gelooft.*

SEVENHOVEN (MARTINUS VAN) liet een Lijkvers op Mr. PIETER BODDAERT, achter diens *Nagelatene gedichten*, plaatsen, volgens hetwelk hij eene zeer lage plaats op den Helicon besloeg. J. C. K.

SEVERSZOON (LENAERT), een Rederijker van het begin der zeventiende eeuw, komt voor in het hoogst zeldzame boekske getiteld: *Refereynen Ghemaeckt op een vraghe, of in Christum te ghelooven in aller menschen macht is, om naer haer believen te kiesen de dood of 't leven?* gedrukt te *Amsterdam* 1611, met een *Refereyn*, waarin wij lezen:

Werpt wech u overdaet, is Christus bevelen,
O huys van Israel waarom suldy sterven,
Maeckt u een nieu hert, laet u overspelen,
Seyt God door den Profheet als conserven,
Ick en begheer des Sondaers doot niet maer dat se afkerven (1).

R. A.

(1) *Refereynen* enz. het tweede Refereyn.

SIBERSMA (HERO), in de eerste helft der achttiende eeuw Predikant te *Amsterdam*, doet zich als een gebrekkig rijmelaar kennen in het *Stamboek* van JOHANNA KOERTEN. R. A.

SIKKES (MASTER JAN), Schoolmeester tot *Ternaard*, liet omstreeks 1630, te *Amsterdam*, in klein 8° drukken: het *Ternaerder bloemendal of Friesch lusthof.*

SIMONIDES (SIMON), Predikant te *Oosthuizen West-Saandam, Rotterdam* (1652), *'s Hage* (1664) waar hij in 1675 stierf, verdient als geestelijk dichter naast RIDDERUS en anderen genoemd te worden. Vele zijner gedichten vindt men vóór de werken zijner tijdgenooten. Ook gaf hij een *Proefken van geestelijcke gezangen* achter FRANCISCUS RIDDERI *Huisgezangen, Rotterdam* 1658. Onder de *Christelijke Gezangen* van HENDRIK UILENBROEK, *Amsterdam 1685* zijn er mede eenigen van hem opgenomen. Wij deelen hier ten proeve zijn lied op de geboorte van JEZUS CHRISTUS mede:

O was ick nu geheelijck tong.
Hoe riep ick uyt, hoe meld, hoe song
Ick, groote God, uw goedigheden!
Hoe soudt ick, met een hoogen toon,
Uw deuchden, groote Hemel-zoon,
Voor 't oor der volkeren ontleden!

O was ick nu geheelijck oor.
Om na der Cherubinen choor
Te luisteren en haar lofgezangen!
Geen toon o Jezus is mij soet,
Als daar ick uwe naam ontmoet:
Wiens liefd mijn ziel gants heeft bevangen.

O was ick nu geheelijck oogh
Om dit zoo heerelijck betoogh
Aandachtelijker aan te schouwen!
Soo in de Wet van 't heil-verbondt
Uw ooge zelfs genoegen vondt
O Cherubins soudt mij berouwen?

Nog vindt men proeve van zijne rijmlust in J. KLOECKS *Edesche Verlustigingen*, alwaar wij onder anderen zien:

Wie weet wat vreugd uw geest ontving,
Indien ik na een Bruyloft ging,
En 'k ga na 't hoogste Feest der Feesten,
Ter Bruyloft met de Hemelgeesten (1).

Er moet mede een bundel *Gedichten* in 4° van hem bestaan, welke wij echter slechts bij naam kennen. Ook schijnt het boek *de verhemelde ziele*, dat hij in 1658 te *Rotterdam* in 8° deed drukken, in dichtmaat te zijn, althans H. DULLAERT zegt dat het

Vloeit zedig als de hemellichten,
Zoo net op maet, getal, gewicht enz. (2).

R. A. en S.

SIMONS (ADAM), geboren te *Amsterdam* den 25 Februarij 1770, bereidde zich in zijne jeugd tot het leeraarambt, in de Nederduitsche Hervormde kerk, eerst aan het Athenaeum zijner geboortestad, en daarna aan de *Leydsche* hoogeschool. In 1792 tot Proponent bevorderd, werd hij reeds het volgende jaar, als Predikant aan de *Vuursche* bevestigd, van

(1) J. KLOECKS *Edesche Verlustigingen*, bl. 109.
(2) H. DULLAERTS gedichten bl. 73.

waar hij in 1799 vertrok naar *Thamen* aan den *Uithoorn*. Tot Hoogleeraar in de Nederduitsche letterkunde te *Utrecht* beroepen, aanvaardde hij dien post, den 25 Maart 1816, met eene belangrijke redevoering over *den waren dichter* Als een man van veel kennis, vernuft en smaak, veelal blijgeestig en openhartig, was hij van velen geacht en bemind. Hij stierf te *Utrecht* den 6 Januarij 1834. Onder de Vaderlandsche dichters bekleedt hij eene aanzienelijke plaats. De bepaling van eersten, tweeden of derden rang, welken men wel eens aanneemt, schijnt ons ongepast, daar hij, die door een zuiver dichterlijk gevoel bezield wordt, ook elk voorwerp in dichterlijke beelden kan doen spreken, elke hartstogt dichterlijk uitdrukken, en aan alles kracht en leven bijzetten. » Hij is dichter", op dat wij SIMONS zelfs laten spreken, uit zijne bovengenoemde redevoering » die met edele » eenvoudigheid en bevalligen zwier, het geene moeite » schijnt te wezen, het gevoel zijns harten ons mede » te deelen. Geboeid door zijne taal, vergeeten wij » ons. zelven, om naar hem te luisteren; altijd nieuw » treft hij met woorden, speelt hij met beelden, ver- » rukt hij met gedachten; het zij hij het lied der liefde » zingt, of de zoete toonen van den herder geeft; het » zij hij den held vereeuwigt, of bij den zwaren » strijd der driften, onze ziel doet treuren: in alles » altijd meester, kiest hij voor elk voorwerp het ge- » waad en de kleur, die daaraan voegen, en handelt » hierin gelijk de natuur, welke, naar het verschil der » jaargetijden, ook het gelaat des aardrijks verandert (1)."

(1) *De ware dichter*, bl. 17.

:rste blijken van zijn dichterlijk genie, in zoo e ter onzer kennis zijn gekomen, vindt men *?edichten* ten jare 1805, te *Amsterdam* uit- bij J. TEN BRINK Gz. Bij de onderwerpen, behandeld, » was het altoos zijn doel (blijkens)orrede) om in dezelve het schoone, bevallige :rende, naar mate zijner krachten, te veree- ' — De natuurlijk schoone beschrijvingen, welke rde, bewijzen dat hij dit doel gelukkig

hij in het liefdelijk minnedicht slaagde, waar- in onze letterkunde zoo veel middelmatigs , en waarin hij BELLAMIJ schijnt gevolgd te ıge, onder meer, het volgende Anacreontische etuigen:

DE LIEFDE IS BLIND.

Als mij de God der liefde
De snaren leerde spannen,
En Delia bezingen;
Zoo sprak hij tot mij: «Dichter!
«Gij moet op deze citer,
«Alleen van liefde zingen.»

Toen blindde hij mijne oogen,
Met zachte mirteblaren;
En vroeg mij, hoe veel pijlen
Mijne oogen nu wel zagen?
«Geen een!» zoo was mijn antwoord,
«Want gij hebt het mijn oogen
«Geheel en al gesloten.»
Ik dacht, dat hij zou spelen,
Gelijk de kleine knapen
Wanneer ze elkander krijgen
En ongelukkig vallen.

»Zing nu dan,» sprak hij, »Dichter!
»Uw Delia ter eere
»Op dat gij niet betooverd,
»Door hare vriend'lijke oogen
»En donkerbruine haren
»En net gevormde leden,
»Waar meê der Menschen Vader
»Die lieveling versierde;
»Op dat gij niet betooverd,
»Door zulk een ed'le schoonheid,
»De menschen zoudt doen zeggen:
»Dat zulk een hemelsch meisje
»Op aarde niet kon wonen,
»Dewijl zij dan een Gratie,
»Maar niet een mensch zou wezen,
»En gij, op deze wereld,
»Geen Gratie kunt beminnen!» —
Daarom sloot hij mijne oogen,
Nu zag ik van mijn meisje
Alleen de halve schoonheid (1)

Aandoenlijk teeder is de: *Goede nacht aan mijn Ouders, ontslapen in 1801*, en zekerlijk in eenen geheel anderen geest, dan de veelvuldige lijkzangen der vorige eeuw, welke in dikke kwartijnen de boekenkasten vullen.

De gouden zon verdwijnt,
En de avondstar verschijnt
  Hoog boven zee en landen;
Zij, wenkende de maan,
Steekt 's hemels lampen aan,
  Om voor den nacht te branden. enz.

De mensch, van werken moê,
Sluit de oogenleden toe,
  Vergeet de bange zorgen:

(1) *Gedichten* bl. 41.

De stilte houdt de wacht,
De rust geeft nieuwe kracht,
En sluimert tot den morgen.

Van zorgen afgemat
En alle de onrust zat,
Zulk ge ook, mijne ouders! slapen
Een' nacht van eeuwen lang
Waar in men goud, noch rang
Noch titel acht, noch wapen. enz.

In uwe diepe rust,
Van alles onbewust,
Zond hij twee en'glen neder,
Zij houden bij u wacht,
En geven, na den nacht,
U bet'ren morgen weder.

Slaapt dan, geliefde twee,
In uwen zaalgen vreê!
Ik zal haast bij u wezen:
En als de nacht verdwijnt,
De morgenstar verschijnt,
Zijt ge uit uw' slaap verrezen (1).—

Treffende denkbeelden komen voor in het dichtstuk *de Nacht*. Het is vol melodij, en in korte rijmklanken; van daar, dat men bij 't reciteren ligtelijk in dien zangerigen toon valt, welke SIMONS al te zeer eigen was. »De onschuld slaapt zacht, maar „hij, die menschenbloed vergoot, slaapt zoo gerust „niet, want":

(1) *Gedichten* bl. 58.

Daar rolt een doodshoofd aan!
Het ziet hem dreigend aan
En vloekt hem om zijn moord,
Of hem een dolk doorboort;
Het spuwt hem in 't gezigt,
Het daagt hem voor 't gerigt,
En op dien eigen stond
Verzinkt het in den grond. enz.

Vol kracht en leven is zijn' lierzang: *De verlichting*, *aan* J. H. VAN DER PALM. *Bij een Schoolonderzoek.* Zie hier slechts een couplet, om den lezer uit te lokken het geheel te lezen:

Judea! moede en uitgezogen,
  Door huich'larij en strenge wet;
Gij knielt, van blijdschap opgetogen,
  Voor den Profeet van Nazareth!
Hoor, hoor zijn heil'ge woorden vloeijen,
Daar ze aller oor en harten boeijen,
  Vergetende uwe kind'ren niet!
Die in de leliën der dalen,
En 't vlugge koor der nachtegalen
  Een' vader voor het mensch om ziet enz. (1)

Daarna verscheen van hem in 't licht een voortreffelijk leerdicht: *De waarde van den Mensch*, in 3 zangen (te *Amsterdam* bij J. TEN BRINK). Dit dichtstuk, ontworpen en afgewerkt onder de fransche overheersching, zou toenmaals bij inteekening zijn uitgegeven; doch de uitkomst niet aan zijne verwachting beantwoordende, werd de uitgave tot in 1814 verschoven. Om al de dichterlijke schoonheden van

(1) *Gedichten* bl 75

dit werk bloot te leggen, zouden wij meer ruimte behoeven, dan ons is toegestaan. In den eersten zang, *'s Menschen aanleg* getiteld, beschrijft SIMONS, na eenen schoonen aanhef, de schepping; de geboorte der aarde en van den mensch; zijne voortreffelijkheid naar ligchaam en ziel; de sluimering zijner hartstogten; de waarde der vrouw enz. Die sluimering der driften, en het treffend tafereel dat de dichter van ADAMS eerste liefde en van de eerste vrouw ophangt, mogen wij den lezer niet onthouden:

Gelijk de stilte heerscht; wanneer, aan 's hemels bogen,
De statelijke maan verschijnt voor aller oogen,
En, als een herder, die zijn grage kudde weidt,
In 't matelooze ruim, de starren langzaam leidt,
Natuur de slaap gebiedt haar groot gezin te streelen
En noodigt al wat leeft in hare rust te deelen,
Geen storm zijn stem verheft, maar suist in 't hoog geboomt',
En houdt zijn' adem in, wijl de aarde vreedzaam droomt;
Zoo stil was ook 't gemoed, in 's menschen jeugdig leven,
De driften sluimerden, zijn wezen ingeweven,
Met eerzucht onbekend en ver van bang verdriet,
Wist zijne onnoozelheid van woeste stormen niet.
Geen gramschap gloeide in 't hart, dat hoog van liefde welde,
Met nameloos gevoel de liefde tegensnelde,
Aan zijn verloofde bruid zich huwde, dag aan dag,
In wier bekoorlijk oog, hij zijne beeldtenis zag.
Hoe lachte hij haar toe, als zij hem bloemen plukte,
Hoe beefde zijne hand, die hare handen drukte!
Natuur stond al haar schoon van roos en lelie af,
Dat zij aan haar gelaat met milde goedheid gaf.
Geen blijden dageraad, versierd met purp'ren stralen,
Geen glansrijk avondrood kon bij haar luister pralen!
De schepping had haar 't laatst, met ingespannen kracht,
Als 't edelste gewrocht, zoo heerlijk voortgebragt,

En scheen, na zulk een proef van eindeloos vermogen,
Geen edeler gedaante, op aarde, te gedogen,
Zij was haar lieveling, voor allen rijk bedeeld,
De bronaâr der Natuur, haar treffend evenbeeld (1).—

De tweede zang bezingt *'s menschen ontwikkeling*, vooral in kunsten en wetenschappen. De zucht zijnen geest te verheffen tot hoogere gewesten, dan die hij bewoont, doet de mensch de sterrekunde beoefenen:

Verwonderlijke zucht, den sterv'ling ingeweven!
ô Rusteloos bedrijf, in zijn kortstondig leven!
Getuig van zijn waardij, daar gij zijn starend oog
Den zoeten slaap onthoudt en voert hem naar omhoog.
Hij steigt van kreits tot kreits, en, zijn gewest vergeten,
Zweeft hij in reiner lucht, om 's hemels ruim te meten!
Hij volgt der starren loop, in 't grenzeloos gebied,
En wandelt op haar baan, maar vindt haar aantal niet!
Wie zou ook, 't zand der zee, aan haren oever, tellen,
In 't mateloos heelal, den Magtigen verzellen?
Die ze allen kent bij naam, slechts vonken in zijn oog,
Bij myriaden schaart en plaatst haar aan zijn' boog;
Als aller eerbied knielt, wanneer haar offeranden,
Bij 't plegtig feest des nachts, voor Hem erkent'lijk branden,
Voor hem, die, zich genoeg, van haar geen' luister leent,
Voor Hem, die alles draagt en in zich zelv' vereênt,
Wien niets is groot, noch klein; wien aarde en hemel loven,
Die was en wezen zal, als zon en maan verdoven (2).—

's Menschen bestemming maakt de inhoud uit van den laatsten zang, waarin, de togt naar den hemel en de beschrijving van het gewest der zaligen, het gemoed verheft en met hemelsche gevoelens bezielt. Daar, in dat gewest der gelukzaligen

(1) *De waarde van den mensch* bl. 9
(2) *De waarde van den mensch* bl. 24

wand'len, hand aan hand, door hooger vreugd geleid,
Gelieven, weêr vereênd, in 't oord der zaligheid,
Omringd van vrolijk kroost, met kransen om de haren,
En jub'len, op hun paên, bestrooid met rozenblâren;
Hier zijn zij, boven leed, der sterflijkheid ontrukt,
Hier toont hun schrander oog Gods beeld, hun ingedrukt;
De tijd had hun in 't stof, een schaduw toegemeten
Den held'ren geest verdoofd, zijn ' sluijer afgesleten;
Daar was 't hun niet vergund, in schemering en nacht,
Den rijkdom der Natuur te aanschouwen en haar pracht,
Daar gisten zij nog niet, van nevelen omgeven,
Die wonderen te zien, in 't onverganklijk leven;
Hier, door geen' tijd gejaagd, noch dwaling meer misleid,
Is hun 't heelal de school voor hunne onsterflijkheid!
Bekend met rijke taal, op aarde niet te spreken,
Vergaârd tot één gezin, in alle hemelstreken,
Verschillende in bedrijf, en ongelijk in rang,
Zijn ze onderling vereênd, door eenerlei belang (1).—

Kon SIMONS, aan de vereischten van het leerdicht getrouw blijvende, daarin geen' hoogen toon aanslaan, in het *lofdicht*, zoo als hij zijn' ALEXANDER gelieft te noemen, kon hij zich vrijer bewegen, aan het dichterlijk genie meer den ruimen teugel vieren, even als in het heldendicht, hoe zeer dan ook de geschiedkundige waarheid, welke hier gevorderd werd, hem nu en dan meer aan banden moest leggen. Wij aarzelen niet, dat *lofdicht* den hoogsten lof toe te zwaaijen, en beklagen ons, dat wij over de verdiensten, daarvan niet breedvoerig mogen uitweiden. Het werd uitgegeven te *'s Gravenhage* in 1815, en is vol treffende beelden en levendige schilderingen, welke ons op het woelig tooneel verplaatsen van het

(1) *De waarde van den mensch* bl. 42

onderwerp, en is vervat in welluidende, rollende Alexandrijnen, die de declamatie begunstigen.

In den eersten zang geeft de dichter eene schets van de onbestaanbaarheid van een albestuur voor den sterveling, en bezigt daartoe dit fraaije beeld:

Gelijk een kleine beek, den heuvel afgekomen,
Haar rein kristal verliest, als zij, met breeder stroomen,
Haar stillen loop vereent en valt in d' oceaan,
Waar zij geen oevers vindt, bedekt met welig graan,
Niet murmelt, als weleer, met zand, noch keijen dartelt,
Niet huppelt, bij een wel noch om 't geboomte spartelt,
Maar zwijgt, en in den golf, die tegen rotsen slaat,
Onkenbaar henen vloeit en jammerlijk vergaat;
Ook zoo verliest een staat, aan 't wereldrijk verbonden,
Zijn aanzien, zijn geluk en wordt geheel verslonden,
En volkeren, gebragt tot éène Monarchij,
Verand'ren zoo van aard, vergaan in slavernij enz. (1).

Niet minder treffend is het dichterlijke beeld waarin hij ons zijnen held ALEXANDER afschetst:

Gelijk, wanneer de nacht verschijnt in ak'lig duister,
Orion zich verheft en praalt met eigen luister,
En stijgt, van kreits tot kreits, en baant een glansrijk spoor
Voor 't heir der starren af, den ganschen hemel door,
Verdoovend door zijn gloed, in schitterende stralen,
Wat hem op zijde streeft, of voor zijn' voet wil pralen,
Terwijl hij, op zijn' togt, door mist en nevels breekt,
En 't halve wereldrond een vrolijk licht ontsteekt;
Zoo praalt ge, ô Eenige! zoo rukt gij aan ten strijde, enz. (2)

In levendige schilderingen is het dichtstuk niet minder rijk. Het onderwerp gaf daartoe gereede

(1) *Alexander*, bl. 8.
(2) *Alexander* bl. 35.

aanleiding. In den eersten zang roept hij NAPOLEON op in krachtige verzen, om zijn afschuwelijk bestaan in 't licht te stellen:

Kom op, ô Geest des nachts! beklim nog eens uw troon,
Vermomd in moordgewaad, gedekt met d' ijzren kroon!
Verbeelding roept u op, door hare tooverroede,
Verschriklijk monster! kom! kom op, in gramme woede!...
ô God! daar treedt hij op! — de bliksem licht hem voor,
De donder rolt hem na, en zwavel dekt zijn spoor. —
Hij komt! hij komt! die de aard zoolang door list beroerde.
Hij komt! die dood en rouwe in zijn banieren voerde!
Zijn donker oog verraadt den wrok van zijn gemoed,
Zijn voorhoofd is verstaald, zijn enkels zijn met bloed!
Hij mompelt van vergif, met vrienden en trawanten,
En wapent met een' dolk zijn looze rijksgezanten;
De lach des satans zweeft op zijn getaand gelaat,
De booswicht loert en stookt, bij elken vorst en staat;
Hij zweert; ô razernij! hoor, hoor die schriklijke eeden,
De Almagtige te zijn, gevreesd en aangebeden,
Of zoo zijn doel mislukt, dat dan ook, bij zijn' val,
Natuur verbleeken en de wereld dav'ren zal. (1) —

Wilt gij den brand van *Moskou*, welke paal en perk stelde aan NAPOLEON'S veroveringszucht, in woorden geschilderd zien, hoor in welke krachtvolle verzen SIMONS die verwoesting verlevendigt:

De stem der Almagt spreekt, zij dondert in d' orkaan,
En blaast het vuur der wrake, in *Moskow's* straten aan.
Dáár stijgt de vlam omhoog en klimt tot op de daken,
Als of zij ongebluscht zou tot den hemel raken!
De kreet: 't is brand, 't is brand! ontstelt de stad alom,
En 't akelig gelui der noodklok van den dom
Verdooft het naar gekerm van menschen en van dieren,
Die vlugten, zonder doel, en door elkander gieren.

(1) *Alexander* bl. 13.

Hun kleed'ren zijn verzengd, door 't alverslindend vuur,
Zij stikken in den damp, bij vriend en nagebuur,
Men ziet er half verschroeid, die nog de handen wringen,
Die worst'len met den dood en in de *Jousa* springen!
De vlam weidt alles af, en blakert door haar' gloed,
De vonken vliegen verre en sissen in den vloed,
De torens staan in brand, men ziet het koper gloeijen,
En van de daken 't lood, gelijk de lava, vloeijen,
Zie 't vuur verlicht den nacht met akelige pracht,
En rookend puin verkeert den dag in donk'ren nacht.
De kloosters storten in; terwijl de kerken branden,
Ontrust men nog de doôn, met ongewijde handen,
En scheurt hun' lijnwaad af; de moedwil drijft 'er spel,
En toont, bij gruwelen, de beeldtenis der hel! — enz.

Uit het akelig tafereel, dat de dichter schetst van den terugtogt der Fransche legers, willen wij slechts deze regels afschrijven:

ô IJsselijk tooneel van nooit gehoorde plagen.
Zie monsters hier gedoemd, om helsche straf te dragen!
Zij zwerven, in den nacht, met ak'lig fakkellicht,
Een lijkstoet, lang van sleep, volbrengt den laatsten pligt,
En schijnt, in zwaren rouw, met oogen, moê van schreijen,
Bij jammerlijk misbaar, de doôn naar t' graf te leijen!
Zie, zie den somb'ren stoet, een leger trekt naar 't graf,
't Werpt van zich moedeloos zijn buit en teekens af!
Wat baat hier goud of rang, waar paard en ruiter blijven,
Waar koningen verkleumd, als bedelaars, verstijven,
Waar 't gaat om lijf en ziel in barre wildernis,
Geen eerbied meêr verbindt, elk krijgsman veldheer is,
En 't lastdier, afgemat en overdekt met wonden,
Nog hijgende geslagt en gulsig wordt verslonden (1).—

Ter gelegenheid van het vijf en dertigjarig bestaan der *Utrechtsche* afdeeling van de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, droeg SIMONS, den 12 December 1822,

(1) ALEXANDER bl. 43,

eene dichterlijke redevoering voor, getiteld: *Het huiselijk leven.* Het is een *leerdicht*, dat wij hier en daar wat meer uitgewerkt zouden wenschen; doch de bepaalde tijd, waarin het moest uitgesproken worden, heeft hem daarin waarschijnlijk gehinderd. Het ontbreekt ook hier niet aan treffende beelden en levendige schilderingen, ofschoon het onderwerp niet zulk eene stoute verheffing veroorloofde, als het voorgaande. De mensch komt behoeftig en magteloos ter wereld.

Zijn bakermat vertoont een wicht, dat weêrloos schreit,
En onze erbarming vraagt, om zijne onnoozelheid!

Het redelooze dier is dra zijn nest ontwassen
Zijn nooddruft eischt niet meer, het voortaan op te passen,
Gevoel van eigen kracht onttrekt zich aan 't gebied,
En 't kind herkent eerlang zijn trouwe moeder niet. —

Maar zie den zoon der aard, gelijk een eik geplant,
Die langzaam wortels schiet en houdt denzelfden stand;
Onmerkbaar klimt hij op en eischt een' tijd van jaren,
Eer hij zijn kruin verheft, om de ouden te evenaren.
De boomen sidderen en schudden heen en weer,
De storm gaat hem voorbij, maar werpt de ceders neêr;
Gekoesterd van de zon, gedrenkt van dauw en regen;
Van de aarde mild gevoed, geniet hij 's hemels zegen;
Daar staat hij fier en hoog, van eeuw tot eeuw aanschouwd,
Gehuldigd tot een' vorst van al 't geboomte in 't woud! —

Ook alzoo groeit de mensch, in 's moeders armen veilig,
Zij is zijn lijftrouwant, hij in hare oogen heilig!
De slaap wijkt van haar sponde, en zorgen zijn haar deel,
Maar zoeter dan de rust is 't kinderlijk gestreel!
Geen vorstelijk geschenk, ja 't albezit der aarde
Haalt ooit bij 't dierbaar pand, in onbeseft'bre waarde!
Het dartelt op haar schoot, zij drukt het aan haar borst,
In ongekende weelde en laaft en lescht zijn' dorst.

Hoe vreest zij, als het schreit, en 't zich onrustig kronkelt,
Hoe lacht zij, als het lacht en vreugde in de oogen fonkelt!
Natuur smolt beider beeld van man en vrouw in een,
Maar eischt, in de eerste jeugd, de hulp van haar alleen.
Zij schraagt zijn' zwakken voet, geeft werk aan zijne handen,
En oefent zijn gezigt, met schimmen aan de wanden.
Hoe scherpt zij zijn verstand en wekt zijn zinnen op,
En deelt in zijn bedrijf, en speelt met paard of pop!
Zij zingt het lustig voor, went het aan klank en teeken,
En leert haar kind de taal, die het voortaan zal spreken (1).

Hoe er in den minderen stand, aan eigen haard en disch, bij gestadige werkzaamheid, meer eenvoud en geluk gevonden worden dan in hoogeren kring, beschrijft de dichter in deze schoone trekken.

Beschouw 't vernoegd gezin, door nijverheid gedreven,
Het geeft zich brood en eere, en kent de vreugd van 't leven.
Door één belang bezield, is 't, in zijn aard, gelijk
Aan geen gemeenebest, maar vreedzaam koningrijk.
Geen willekeur gebiedt, maar orde en wijze wetten
Verbinden onderling, op allen naauw te letten.
Geen wangunst moeit den staat, noch lastig huiskrakeel,
Daar elk aan and'ren gunt van zijn bescheiden deel.
Hoe is 't er drang en druk naar 't kracht en stand gehengen,
Om aan den kleinen staat de schatting op te brengen!
Zoo gaan de bijen uit, bij zomer zonneschijn,
En voeren honing aan van tijm en majolijn.
Hoor, hoor dat lustig volk, hoe gonzen zij en tieren,
Die snellen door de lucht en heen en weder zwieren!
Zij helpen trouw elkaar, geen druppel gaat te leur,
Haar nijverheid volhardt, in 't lijmen van de raten,
Dié kostb'ren voorraad stort en bergt in digte vaten,
Eer de arme winter komt, als 't vlijtige gezin
Zich kommerloos verzorgt van 't eerelijk gewin (2) enz.

(1) *Het huisselyk leven* bl 12
(2) *Het huisselyk leven* bl. 23

Toen de studenten van de *Utrechtsche* hoogeschool, in 1831, uit het leger terugkeerden, werden zij bij den aanvang der Akademische lessen (den 10 Oct.) plegtig verwelkomd, door hunnen leermeester SIMONS, met een lofdicht, tot de epische soort of het heldendicht behoorende. Het is *con amore* opgesteld, en wedijvert in kracht en dichterlijke sieraden met zijn' ALEXANDER.

De Verstrooide Gedichten, door SIMONS te *Amsterdam* in 1822 in het licht gezonden, zijn van zeer gemengden inhoud en van onderscheidene waarde. *De Lof der Welsprekendheid*, aan 't hoofd der verzameling geplaatst, werd in 1809, bij het genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, te *'s Gravenhage* bekroond. Wij moeten onze lust bedwingen er iets uit mede te deelen. Het gedicht: *Bij de herstelling van Utrechts hoogeschool in 1815*, is een' krachtige lierzang, vol vuur en leven. Van zachteren en liefelijker aard zijn de stukjes aan zijne vrouw en vrienden, doch alle dragen de kenmerken van oorspronkelijk vernuft en dichterlijk gevoel. Uit deze verzameling blijkt, dat hij met een gelukkig gevolg zijne krachten beproefd heeft aan de *vertelling*, *het bijschrift*, *de fabel*, en het *puntdicht*. — *De lamp, eene vertelling*, mogen wij den lezer niet onthouden wegens de leerzame strekking en de vloeijende versmaat.

Nabij de zuidpool, ligt een stad,
Die nimmer, *Magellaan* betrad.
Geen wonder! want de donkre nacht
Houdt daar, zes maanden lang, de wacht,
En de ondeugd, altijd schuw voor 't licht,
Heeft daar haar vast verblijf gesticht.

Een reiziger, uit verre landen,
Bewust, dat daar geen lampen brandden,
Voorzag zich van zijn kunstig licht,
Op zijne reis, daarheen gerigt.

Zijn komst, door stralen vuurs vermeld,
Had vorst en onderdaan ontsteld,
En 't scheen, of, van des hemels trans,
De Godheid daalde starrenglans.
Of dat een uitgebroken geest
Van Belsebub geplaagd, geteesd,
Voortvlugtig in den bangen nacht,
Het vuur der helle medebragt.
Doch hiervan nader onderrigt,
Liep ieder onbeschroomd naar 't licht
En roemde 't voordeel, dat de stad
Van deze komst te wachten had.

Nu gingen, langs verlichte straten,
De koning en zijne onderzaten;
De wetten kregen nieuw gezag,
De mannen werkten, als bij dag,
De vrouwen zonden hare taak,
De kind'ren leerden met vermaak,
De wijze las zijne oude boeken,
De vriend kwam vriend en buur bezoeken.
De gansche stad had nieuw vertier,
En bloeide bij dit kunstig vier,
En heel de burgerij droeg gaarn
De kleine kosten der lantaarn.

Alleen de dieven vloekten haar,
De ligtekooijen, priesterschaar,
En 't volkje, dat, in duisternis,
Voor and'ren liefst onzigtbaar is.

Men schreeuwde, dat 's lands oude zeên
Vervielen door die nieuwigheên;
Men sprak van nadeel voort 't gezigt,
Door zulk een vreemd en schaadlijk licht,

Het vaderland was in gevaar,
De vorstelijke troon, 't altaar;
Door de eigen lampen, aan de wanden,
Kon ligt de gansche stad verbranden.

Het graauw werd eindlijk opgeruid
En blies alom de fakkels uit.
Den vreemd'ling wierd de stad ontzegd,
De raad, aan 't oude zeer gehecht,
Liet, van de puije van 't stadhuis,
Omsingeld van een groot gedruisch,
't Besluit bij 't laatste lampje lezen:
Dat op den ouden voet zou wezen
De duisternis, zoo hoog geacht,
En wenschte al 't volkje goeden nacht!

De Vorst met zijnen raad geroemd,
De fakkel voor altijd gedoemd;
Men hoorde in blijde liedren zingen:
Lang leven onze duisterlingen (1)! —

Tot het *puntdicht* behoort naar onze gedachten de *Gissing* (bij de beschrijving van NAPOLEON's gewaad, toen hij gekroond zou worden).

Van 's keizers mantel wordt verhaald,
Dat hij, te klein om 't firmament te dragen,
Met gouden honigbijen praalt,
Die 't gretig oog der Franschen zeer behagen.
Natuur verguldt geen bij; — 't zijn bijen slechts in schijn,
En zullen denkelijk wel Spaansche vliegen zijn (2) —

Te midden der Fransche onderdrukking persten zijne verontwaardiging en droefheid hem uit het

(1) *Verstrooide Gedichten* bl. 56
(2) *Verstrooide Gedichten* bl. 91

overkropte hart eenen scherpen lierzang af, welke naderhand het zonderlinge geluk ten deele viel van te dienen bij de heugelijken verandering van zaken, en de eer genoot van voor den toenmaligen Prins-Regent van Engeland tot dat einde vertaald te worden. Deze lierzang staat nog in 't geheugen van vele tijdgenooten geprent, en is te vinden in de Aanteekeningen op zijn' ALEXANDER:

> Vergeet uw afkomst, ô Bataven!
> En staat dén grond der vad'ren af;
> Dáár liggen zij met eer begraven,
> Wier fierheid u dat erfdeel gaf (1) enz.

Na deze beschouwing zal de lezer wel met ons i het gevoelen van den oordeelkundigen N. G. V. KAMPE deelen, dat SIMONS in den volsten zin des woor Dichter is (2), ofschoon hij hem niet die stoutheid en verhevenheid of dat wegslepend vuur moge toe schrijven, welke wij hem, ook naar de hier geleverd proeven, niet durven ontzeggen, maar hem meer prij om zijne kieschheid, netheid, schoonheid en beval ligheid van uitdrukking. J. C. K.

SIMONS (MENNO), de beroemde Kerkhervorme geboren te *Witmarsum* in 1496, overleden den 1 Januarij 1561, schijnt ook, behalve door zijne proza sche schriften, mede door stichtelijke liederen werkzaa geweest te zijn ter opbouwing der gemeente van Jez Christus. Slechts eene proeve is ons van hem beken zijnde een *Lied na de wijze: Och Lief ende leyt. Het*

(1) ALEXANDER bl. 100

(2) VAN KAMPEN, Geschiedenis der Nederlandsche letteren enz. D. bl, 473

ghemaeckt in den tyd zijns kranckheyts, waarvan hy een ghebreck behielt, dat hij met een kruck heeft moeten gaen, en te vinden in *sommighe Stichtelijke Liedekens, bij diverse Personen ghemaeckt tot Hoorn voor* ZACHARIAS CORNELISZ *anno 1618,* met een aanhangsel, onder den titel: *Hier volghen ses Stichtelijcke Liedekens, bij diversche persoonen ghemaekt* (1). Het wordt ook medegedeeld in de bijlage I, achter het verdienstelijk werk van S. BLAAUPOT TEN CATE, *de geschiedenis der Doopsgezinden in Friesland* en bestaat uit zes coupletten, waarvan wij hier het eerste willen afschrijven.

Een treurich droevich leyt,
Broeders hoort mijn bescheyt,
Heeft my de Heere toe-bereyt,
Hebr. 12: 5 Hy went aen my zijn tucht,
Prov. 3: 11 En heeft mijn hart besocht,
Hiob. 5; 17 Mijn vleesch in swaer ellende gebrocht,
Zijn Godtlijcke raet, die eeuwich staet,
Die wierden sin, dat ick nu bin
In droeffenisse groot, staat mij bij Heer in noot,
1 Sam. 2: 6 Door dijn ghenade bloot
Deut. 32: 39 Dat ik nae desen dach, vertroostinge vinden mach enz. (2).

Het is geheel op den retorijken trant van dien tijd; meer stichtelijk dan dichterlijk. Prijkt zijn naam met onsterfelijken luister in de Kerkelijke geschiedenis van ons Vaderland, in die der Nederlandsche letterkunde verdient hij niet meer, dan eene bloote vermelding.

J. C. K.

(1) Meestal vindt men deze ook te zamen gedrukt achter: »*Een geestelijk Liedt-boexken, inhoudende vele Stichtel. Liedeken enz. door* SOETJEN GERRITZ *van Rotterdam, Hoorn* 1618.

(2) S. BLAAUPOT TEN CATE *Geschiedenis der Doopsgezinden in Friesland*, bl. 261.

SLEUTEL (J. F.), die in het laatst der zestiende en in het begin der zeventiende eeuw leefde, leverde eenige gezangen in het *Stichtelijck vermaack der deughtlievende Jonckheydt* van JAN JANSZ DEUTEL, te *Hoorn*, in 1662, in het licht gekomen. Die gezangen geven ons geen hoog denkbeeld van zijne dichterlijke talenten. Hij zingt daarvan onder anderen op den *Palm-Sondagh*.

Hoe dat een Opper-Koningh
En Heer der Heeren, zijn Intree,
Sachtmoedigh, doch seer heerlyck, dee
In Jerusalems wooningh.

Ook schreef hij een lofdicht: *Op de Chronyk van Hoorn, beschreven door* D. D. VELIUS, aldus beginnende:

o Hoorn, West-Vrieslants Hooft! Hoe zijt gy opgekomen
Van kleyn Begin! Hoe in drie Eeuwen toegenomen!
Wat waert gy voor dien tijdt? een Vlek, een Buurt, een Niet,
By 't geen men in uw' dicht-geboude Stadt nu siet,
Die vreedsaem Huys-vest in haer Ring veel duysent Zielen. enz.

R. A.

SLICHTENHORST (ARENT VAN), de geschiedschrijver van Gelderland, die in het midden der zeventiende eeuw leefde, heeft de Latijnsche verzen, die in zijn *Tooneel des Lands van Gelder* voorkomen, in het Nederduitsch overgebragt, op eene wijze, die ons doet zien, dat de historiepen hem beter dan de dichtveder was toevertrouwd.

SLINGELAND (GOVERT VAN) wordt door den Heer SCHELTEMA (1) geprezen, als de dichter, van wien de beste stukjes zijn, welke gevonden worden in de *Dordsche Kraam*, omstreeks het midden der zeventiende eeuw in het licht verschenen. Zij komen daarin voor, onder de zinspreuk: *Per ambages* (door slingerwegen); zijne gewone zinspreuk schijnt echter geweest te zijn: *Prudenter*.

SLOB (D.) Schout van *Aalsmeer* en *Kudelstaart*, woonachtig te *Thamen*, heeft in 1763 *den Haarlemmeer* bezongen, van welk dichtstuk hij te *Amsterdam* in dat jaar het eerste stukje in 4° drukken liet. De man toonde in de geschiedenis van Neêrlands Waterstaat geen vreemdeling te zijn. Zijne verzen vloeijen daar en boven gemakkelijk voort. B. N.

SLOTSBOO (D. J.), Juris utriusque Doctor, heeft in het laatst der vorige eeuw, een *vreugdegalm der zegevierende Vrijheid* gegeven, die van niet veel beteekenis is. G. L.

SLUYS (IZAAC VAN DER), moet de dichter zijn van *Cebetis Tafereel*, hetwelk wij vermeld vinden, als in 1613 te *Rotterdam* in 12° gedrukt, doch dat ons niet gelukt is in handen te krijgen. G. L.

SLUYTER (JOHANNES), omstreeks de helft der achttiende eeuw Predikant te *Sleeuwijk*, gaf voor *Bijbel-Poezij* uit eenen korten inhoud van elk capittel des Bijbels, begrepen in één regel, in maniere als volgt:

(1) *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk*, D. III, St. 3. bl. 116.

1 Vier dieren, raderen een op den throon gezeten,
2 Godt roept Ezechiel, geeft hem een boek te eeten.

Zekerlijk zal iemand, die nooit de beide eerste hoofdstukken van Ezechiel gelezen heeft, den inhoud daarvan, uit deze dichtregelen niet kunnen raden. Dit curieuse werk zag in het jaar 1769 te *Amsterdam* het licht. R. A.

SLUYTER (J. A.) schreef, in het jaar 1781, breedvoerige *Treurgalmen bij het sterven van* G. J. NAHUYS, in den *bundel van Lijkzangen* op dien Hoogleeraar te vinden. J. C. K.

SMET (ABRAHAM DE) vervaardigde een gedicht op de bevestiging van Ds. VERBOOM te *Alkmaar*, dat voorkomt in de *Boekzaal* van 1768. Overigens is ons niets van dien rijmelaar bekend. S.

SMETS (HENDRIK), een gelegenheidsdichter uit het begin der achttiende eeuw, vervaardigde onder anderen, het volgende grafschrift op den Amsterdamschen Predikant PETRUS BOUDAAN:

Betreed, o Sterveling! met diep ontzag dees zerk
Hier rust een Flonkerster van Vorst Messiaskerk
De Bijbeltolk BOUDAAN, wiens Leer en Wandel stichte,
Die *Rhynsburg*, *Arnhem*, *'t Sticht* en *Amsterdam* verlichte.

SMISSE (ANNA VAN DER) gaf onder de zinspreuk

Elck heeft geren sijn ooghwit,
Maer die verwint het al bezit.

In de *Geur van geesteltjcken Specerijen* enz. te *Haarlem* bij CLAAS BRAAN (*zonder jaartal*) een langdra-

gedicht, in den mystiken geest van alle *Specerijen*, welke in dat werkje opgenomen zijn, op de woorden Philip 3; 10: *onze wandel is in den hemel.*

J. C. K.

SMISSE (JOAN VAN DER) leefde in het begin der achttiende eeuw, en wordt als dichter begroet, door KATHARINA LESCAILJE, in een stuk, waarvan de aanhef luidt:

Wie zou met vreugde niet uw jaargetij ontmoeten,
En 't heug'lijk licht van uw geboorte zon begroeten,
O VAN DER SMISSE, die steeds aan der Dicht'ren rij,
Strekt een Mecenas, en de ziel der Poezij.
Zoo ge aan deeze eed'le kunst besteeden woud uw gaaven,
U mild geschonken van Natuur; wat zoud gij draaven
Langs 't spoor van VONDEL, en op Helikon geleid,
In Dicht uitmunten als in edelmoedigheid (1) enz.

J. C. K.

SMIT (DANIEL DE) leefde in de eerste helft der achttiende eeuw en maakte verzen op de werken zijner tijdgenooten. Wil men weten, hoe hij dit deed, dan diene hier ten proeve het begin van dat, hetwelk hij vervaardigde, *op het Staatkundig en heldthaftig Zeeland van* P. DE LA RUE.

Wie Zeelands Staat- en Helden- stempel
Wil zien, beschouw' dien in deez' tempel;
Nu hier die Groothêen op haar lyn
Door 's Schryvers pen herlevend zyn enz.

SMITS (GERHARD BERNARD VAN DE PAVORD), geboren in 1803 en overleden als Ambtenaar bij de Posterijen te *Winterswijk*, in 1841, heeft onderscheidene losse stukjes in Almanakken en tijdschriften

(1) K. LESCAILJE *Poezij* D. I, bl. 190.

geleverd, welke eenen goeden geest ademen, doch zich in geen opzigt bijzonder onderscheiden. Ten proeve van zijne dichttrant deelen wij hier het volgende korte stukje mede:

DE GOEDHARTIGE NACHTWAKER.

Mijn buurman moest op reis bij 't krieken van den dag.
Uit vrees dat Morpheus hem soms al te vast zou knellen,
Wanneer hij in diens arm eens zacht te sluimeren lag,
Vroeg hij den nachtwacht: Vriend! ô, wilt gij wel eens schellen.
»Als gij ten vieren hier voorbij komt dezen nacht,"—
»Verlaat je daar maar op, 'k zal u behoorlijk wekken,"
(Was 't antwoord van dien maat:) »ik heb dan juist de wacht"
Mijn buurman ging gerust zich op zijn leger strekken,
En sliep zoo schrikkelijk vast, als of hij nimmer meer
Ontwaken zou.—De klok slaat vier; hij schelt eens even,
Maar geen gehoor; nog eens,—hij krijgt geen antwoord weêr
En gaat.—Het daglicht rijst: de klok slaat vijf, zes, zeven—
Daar springt de reiziger half geeuwend uit zijn bed,
En raast, en tiert, en vloekt, en wrijft de sluimerende oogen,
En spoedt zich naar de straat, waar hij toevallig net
Den klepperman ontmoet, die hem zoo heeft bedrogen.
»Ben ik,"— (zoo barst hij los) »u kerel tot een spel?
»'k Moet nu door u verzuim, bedrieger 't réizen staken."—
»Vergeef mij," (is 't bescheid:) »'k trok tweemaal aan de schel,
»Doch zachtjes, goede Heer! 'k wilde u niet wakker maken"(1)

R. A.

SMITS (WILLEM), een Rotterdammer, hielp in het laatst der achttiende eeuw tranen storten bij de graven van mannen van naam, en komt onder de Lijkzangers op P. HOFSTEDE en H. VAN ALPHEN voor, welken laatsten hij, onder anderen toezingt:

(1) *Almanak voor blijgeestige* 1835 bl. 153.

Rust dan op uw bed van roozen,
Liefling, door God uitgekozen,
U verbeid het zaligst lot.
Wen de jongste Donders kraken,
Dan zult gij verrukt ontwaken,
Reeds leeft uwe ziel bij God.

Ook treft men hem aan vóór de *Bloemen en Vruchten van* N. VAN DER HULST. R. A.

SOBBE FL. ZOON (W.) schreef een *Lijkgezang over het ontijdig en aller-betreurenswaardig afsterven van* W. C. H. FRISO, dat in de *Dichtkundige Cypressenbladen* staat, en vrij sopperig is. J. C. K.

SOBELS (JOHAN MATTHIJS) was, in het laatst der vorige eeuw, lid van het genootschap *Kunstliefde spaart geen Vlijt*, in welks werken er stukken van hem voorkomen, die geheel den genootschappelijken geest ademen.

SOBELS (MICHIEL ADRIAAN) zond in het laatst der vorige eeuw het *Theesalet* in het licht. G. L.

SOEK (A.) deed in 1784 te *Leyden* drukken: een bundeltje gedichten, onder den titel van *De vrucht van ledige uren*, die vrij vloeijend zijn, doch zich niet boven het middelmatige verheffen. Hij was een vriend en tijdgenoot van BELLAMIJ. Vele zijner verzen zijn mede rijmeloos, een dichtsoort, waar wij, in 't algemeen, niet veel mede ophebben. De onderwerpen die hij bezingt, zijn meestal *Liefde* en *Vaderland*. Als eene proeve van de eerste soort diene:

Myn beste, laet ons door dees laen,
  Naer 't bosch, daer gindsch gelegen,
Geleid door 't bleeke maenlicht gaen,
  'k Min stille wandelwegen.

Hoor hoe de lieve Nachtegael,
  Zijn wijfje lokt door zangen,
Zoo lok ik door mijn harte- tael,
  U, om mijn min te ontvangen.

Zie 't zuiver wit der bleeke maen,
  Zoo zuiver is mijn liefde, —
Zoo zuiver als de reinste traen,
  Die ooit mijn boezem griefde.

Als een proeve van de tweede schrijven wij de volgende regels af:

Zoudt gij dan, vrijgeboren zielen!
Op nieuw voor slaafsche jukken knielen!
  O! knielt dan liever voor den dood!...
Maar neen. Gruwt gij slechts iets voor banden,
Grijpt dan als Belgen, 't zwaard in handen,
En treft des Dwing'lands hart, die recht en wet verstoot!

Hij was lid van het Schiedamsche dichtlievend genootschap: *Vlijt volmaakt*, doch leverde in de *Proeve van Poëzije*, door dat genootschap uitgegeven, slechts één stukje: *Roemtael van een' bekeerden Zondaar*, n— vloeijend rijm, zonder eenige verheffing van stijl, — bij voorbeeld:

God zal mij geleiden,
Ik wil hem verbeiden;
  Hij schonk mij zijn Zoon;
Die is nu mijn' broeder;
Die Zielenbehoeder
  Vereert mij een kroon.

Hij zal mij eens geven
Het eeuwige leven;
 Daer droefheid, noch pijn,
Noch smart wordt gevonden,
Neen, — daar zal voor zonden
 Geen lijden meer zijn (1) enz.

R. A. en J. C. K.

SOERMANS (MARTINUS), van 1663 tot 1699 Predikant te *Goudriaan*, vervaardigde, blijkens den laatsten druk van zijn *Kerkelijk Register*, *Haarlem* 1702, nu en dan ook gedichten. Hij stierf in 1705.

S.

SOEST (WILLEM VAN) of, zoo als hij zich meestal schreef, GULIELMUS SOESTIUS, Predikant, eerst te *Rhenen* en van daar in 1640 naar *Rotterdam* beroepen, waar hij in 1676 emeritus werd, maakte lofdichten op de werken zijner tijdgenooten, als onder anderen op de *vijf Predicatiën* van JACOBUS BORSTIUS.

SOLNIUS (J.) leverde twee kluchtspelen, getiteld: *Snaaksche Schaking van de Juffer in de kleerben* en de *Gedwongen Doctor*, het eerste in 1649 het laatste in 1671 gedrukt. G. L.

SOMEREN (ADRIAAN VAN), geboren 16 November 1642, overleden 29 Mei 1663, was Geneesheer te *Dordrecht*, en, even als zijn broeder de reeds door onzen voorganger vermelde JOHAN VAN SOMEREN (1), een toen niet onvermaard dichter. Zijne poezij is verspreid voor de werken zijner tijdgenooten. S.

(1) *Proeve van Poezije van het genootschap vlijt volmaakt* bl. 53.
(2) *Woordenboek der Ned. Dichters* D. V bl. 310

SOMEREN (JACOB VAN SOMEREN), gelijk de voorgaande een zoon van Dr. CORNELIS VAN SOMEREN, werd geboren den 18 Augustus 1636, en vervaardigde, even als zijne broeders ADRIAAN en JOHAN, dichtstukken, welke niet dan voor de werken van zijne tijdgenooten voorkomen. S.

SOMEREN (Mr. KORNELIS VAN), geboren te *Dordrecht* den 26 September 1650, was een zoon van JOHAN VAN SOMEREN den hier bovengenoemden. Hij beoefende ook nu en dan de dichtkunst, doch evenaarde geenszins zijnen vader in dichterlijke verdiensten.

SON (SARA MARIA VAN) zie WITSEN GEYSBEEKS *Woordenboek*, op ZON (SARA MARIA VAN).

SONIUS (A. T.) leverde in het *Zwart Tooneelgordijn* twee dichtstukken, het laatste zeer breedvoerig, welke aanleg te kennen geven. Welligt is hij de zelfde, die in ABCOUDE's en ARRENBERG's *Naamregister* SOENIUS genoemd wordt, en in het licht gaf: *Muzijkwerken, bestaande in allerlei Airtjes voor verscheiden Instrumenten*, 3 deelen, te *Amsterdam* bij S. VAN ESVELD in 4°, zonder vermelding van jaartal. Hieraan en aan 't verminken der namen maken zich de opstellers dier naamlijst van boeken wel eens meer schuldig. J. C. K.

SORGEN (PHILIPPUS VAN) schreef een rijmwerk, getiteld: *Dichtkundige Zielezangen, ook van onderscheidene andere Zang-lievers; met een aanhangsel van dezelfde materialen, tweede druk.* Tot *Utrecht*

bij WILLEM CLERCK 1679, in 2 deeltjes. Wij hebben maar een staaltje aan te voeren, om de *dichtkunde*, van deze *Zielezangen* te leeren kennen. Men leze, de *Geestelijke slaapzucht*, en oordeele:

Ik slaap soo vast, mijn ziel die leid als dood,
En ik ontsie mijn oogen eens te wrijven,
Ey komt ô God die slaaplust van mij drijven,
Al was het met een harde douw of stoot:
Of trekt mij met de beenen van dit Bed,
Waarop ik ben soo sorgelóos gaan rusten,
Of dondert met de vloeken van Uw' Wet,
Tot dat ik eens verlaat mijn vuile lusten enz. (1)

Welk Christen kan gemoedelijk zulk eene bede in den mond nemen? Moet zulk eene taal niet de spotlust van ligtzinnigen opwekken? —

Men vindt in dit werk eenige *puntdichten*, gelijk ze VAN SORGEN gelieft te noemen, waarvan wij er maar een hebben mede te deelen, om den lezer te doen zien, van welk een allooi zij zijn: » PETRI GALLICINIUM (2), *of 't Hanegekraay van* PETRUS."

Op 't derde Haan-gekraay, bekeert sigh Sinte Peter,
En op het hondertste word Utrecht nog niet beter,
Hoe komt dat? ja; zijns Heeren oog dat zag hem aan,
't Was anders evenveel, of zijn, of onzen Haan. (3)

Het *Hooglied van Salomo*, dat VAN SORGEN uit een geheel ander oogpunt beschouwde dan, na hem,

---

(1) *Dichtkundige Zielezangen* D. I. bl.
(2) GALLUS is in het Latijn een haan en een Fransman.
(3) *Dichtkundige Zielezangen*. D. II, bl. 63.

HERDER, MUNTINGHE, VAN DER PALM en andere Godgeleerden, werd door hem in rijmelooze verzen uitgebreid en jammerlijk verknoeid.

Hij overleed als Student in de Godgeleerdheid te *Utrecht* den 25 Maart 1677. J. C. K.

SOULAGE JUNIOR (A.) leverde in 1786 aan het schouwtooneel de *Kuyper, kluchtspel.* Ook kennen wij van hem een stukje *Aan de leden van het genootschap Oefening kweekt kunst* en een *Bij de Representatie van Las Casas Treurspel* van J. NOMSZ. welke ons beide geen groote dunk van zijne dichterlijke bekwaamheid geven.

SPAAN (AGATHA VAN), te *Rotterdam*, behoorde op het laatst der achttiende eeuw, tot de honoraire leden van het *Haagsche* dichtgenootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* In de *Proeven van Poëtische mengelstoffen*, door het gemelde genootschap uitgegeven, hebben wij slechts één rijmstukje van haar gevonden, getiteld: *de Christen.* J. C. K.

SPAAN (GELINUS VAN), koopman te *Rotterdam*, welligt tot het bekende geslacht van VAN SPAAN in bloedverwantschapsbetrekking staande, beoefende ook de dichtkunst, in den smaak van *'t Haagsche* genootschap. Behalve in de genoemde *Mengelstoffen* vindt men van hem een' treurgalm, op den dood van A. A. VAN DER MEERSCH, geplaatst voor de *Lijkrede* op dien Hoogleeraar door P. VAN HEMERT.

J. C. K.

SPAAN (REINIER VAN), in het laatst der vorige eeuw, lid van 't bovengenoemde dichtlievende genootschap, was op zijne wijze ijvrig werkzaam, om de *Poëtische mengelstoffen* te helpen vullen. Wij hebben de moeite genomen zijne stukken te lezen, maar nergens eenige dichterlijke vonken van hem kunnen opsporen, wel gladde versmaat. In de: *IJdele Rijkdom*, een stuk van langen adem, zingt hij, onder anderen:

'L Is beter, lief en leed getroost,
Met arbeid graage handen,
Het kostje voor zijn gade en kroost
Te winnen langs de stranden;
Dan aan 't bestieren van zijn geld
De rust der ziel te geeven,
En steeds door bange vrees bekneld
In treurigheid te leven. enz. (1)

Overal zijn het goede, christelijke en stichtelijke denkbeelden, maar voorgedragen in eene taal, die zuiver prozaisch is, als men de rijmklanken verwisselt. In de *Feestzangen op het huwelijk van* JOAN PIETER VAN HOOGSTRATEN, in 1784, liet hij zich ook hooren. J. C. K.

SPAL (ABRAHAM VAN) gaf in 1792, te *Amsterdam*, in het licht *Dichtoefeningen*, welke meer voor zijne gehechtheid aan de Godsdienst, dan voor zijne dichterlijke vlucht getuigen, en somtijds niet dan berijmde bijbelteksten bevatten. Men oordeele over het volgende couplet uit zijn lied: *Roem van Gods genade*, op de wijze: *In den boomgaard Colinette*.

(1) *Poëtische Mengelstoffen van Kunstliefde spaart geen Vlijt* D. III bl. 105

'*t* Levend water wordt geschonken
Zonder geld en zonder prijs;
'*t* Maakt de zielen vet en dronken:
Koop om niet en handel wijs,
Sluit uw oog voor 's werelds lonken,
Staar op '*t* hemelsch paradijs (1).

R. A.

SPANDAW (L. J.), een voorzaat van den nog levenden, welluidenden Groninger dichter HAJO ALBERT SPANDAW, maakte, in de eerste helft der achttiende eeuw, in jeugdigen leeftijd, wel eens verzen voor de werken zijner tijdgenooten, doch die van weinig smaak en dichttalent getuigen. Nog Student in de Godgeleerdheid te *Groningen* zijnde, vervaardigde hij een lijkvers op den dood van SICCO TJADEN, Predikant in de *Boven Pekela*, in 1726, waarin onder anderen deze hartroerende woorden voorkomen.

Hoe stort Gods volk bedroefde tranen
Om Hem? bij volle Oceanen,
En sijn Gemeente mist de kranen,
So Zegenrijke:

Ja, onverwagt een droeve Maare
Ontstelde sijn wel beminde schare
Die om Hem in hun hart so nare,
Nu staat te kijken, enz.

Het is, met andere verzen op het zelfde onderwerp, gedrukt te *Groningen* bij JURJEN SPANDAW in 1726.

R. A. en J. C. K.

SPEYBROEK (M. VAN) moet in het midden der zeventiende eeuw geleefd hebben. In de bibliotheek

(1) *Dichtoefeningen*, bl. 48.

der Doopsgezinden te *Amsterdam*, vindt men van hem, onder de liederboeken: *Sions Wijnbergh*, *Middelburg* 1670. *De groote vermeerderde Wijnbergh*, *Amsterdam*, zonder jaartal. J. C. K.

SPIRING (WILLEM) vertaalde *le Miroir sans fard* van JEAN PAYEL DE LA SERRE in Nederduitsch rijm, onder den titel: *De Spiegel die niet vleid*, waarvan de eerste druk in 1709 te *Amsterdam* in 8°., en de tweede in 1725 te *Middelburg* en te *Amsterdam* in 4°. verscheen. Hoe hij zich van zijne taak kweet, kan men uit het volgende staaltje opmaken:

Wij blijven van de gaaven hangen
Wij dienen 't goed maar niet die 't geeft;
En schoon me 'er om in onrust leeft
Het aardsche goed is ons verlangen (1).

Ook schreef hij eenen uitvoerigen *Lijkzang* op het overlijden van KATHARINA LESKAILJE, die geplaatst is vóór hare Mengelpoezij. R. A.

SPOORMAKER (PIETER) werd, in de zeventiende eeuw, Lid van de Veersche Rederijkkamer: *de Witte Lelij en Blaauw Accoleijen* onder de zinspreuk: *Den geest onderzoekt al.* Men vindt proeven van zijn dichttalent in *Vlissings Redens-Lusthof*, die, in zoetvloeijendheid, bij de meeste in die verzameling voorkomende stukken, veel voor hebben. Men oordeele uit het volgende staaltje:

(1) *De Spiegel die niet vleid*, bl. 87 van den eersten druk.

O Heylighen zinght lof en danck,
Want Godes tooren duyrt niet lanck,
Die savonts drouf te bedde gaet,
's Morghens met vreuchde weer opstaet,
Dus mach men wel met waerheyt segghen,
Die Godt helpt blijft niet nederlegghen.

Zijne zinspreuk was: *Spoort na deught.*

SPRANCHUYSEN (P.) schreef lofdichten op de werken zijner tijdgenooten; dat op het *Lofdicht tot prijs van de eer der Musycke* van JOHAN VAN DER DOES, hetwelk in 1615 te *Gorinchem* het licht zag, begint aldus:

Compt *Musica* compt hier, en wilt eens overlegghen
Hoe dat JAN VAN DER DOES, u loff en eer can segghen,
Hij singt met reyn ghedicht, volcomelicken vuyt
De groote waerdicheyt, van u in soet gheluyt,
Hij prijst u boven al in Hemel en op Aerden, enz.

Uit het werkje van VAN DER DOES blijkt ook dat SPRANCKHUYSEN de muzijk verstond, wordende hij daarin als een bekwaam zanger geprezen.

SPRANGER (MICHAEL), schijnt, in de zeventiende eeuw, een dichtstuk te hebben opgesteld, getiteld: *Oorspronk en oorzaak van Gelderlands groote Watersnood*, blijkens een vers van H. DULLAART, 't geen luidt:

Hier springt uit SPRANGERS geest, een bron
Veel zoeter, als op Helikon,
Nu hij op Gorkoms waterwellen
Zijn droeve Cijtersnaar gaat stellen.
't Is water, dat zijn geest ontsteekt,
't Is vyer, waar door zijn water spreekt;
Maar hoe! mag dit natuur ook lijden
Dat vyer en water hier niet strijden?

Het water dat zijn vyer niet koelt,
Het vyer, waar door zijn water spoelt,
Is van den hemel komen strijken,
Wat Wonder dat natuur moet wijken (1)?

RANGER wordt door DULLAART hooggeleerde Heer md. Vóór HEYBLOKS *Mengelmoes* staat ook een , alleen SPRANGER onderteekend. J. C. K.

'AATSZ (J.) doet zich als een hoogstmiddelmatig er kennen door een gedicht op de *Beschrijving wijd vermaarde koopstad Amsterdam gedaan* MELCHIOR FOKKENS, en aldaar in 1662 gedrukt. S.

[AECKMAN (GERARD), Lid van den Raad van in *Friesland*, leefde in de zeventiende eeuw vordt van HOOFT geprezen: *als een doorluchtig uft, geoefend in wetenschappen.* Dat hij ook Nederduitsche lier hanteerde, blijkt uit een dichtje: *Aen Juffr.* H. HOOFT, *op 't overlijden van r oudste Dochter Juffr.* GEERTRUID HOOFT (2). DEL, die hem Staet-Generael noemt, huldigt in eene dichterlijke *Groete*, waarin hij onder r betuigt:

Nu rookt van ijver mijn pappier
Om dat een hooft des lands noch vier
In zijn' beleefden boezem heeft,
En met zijn' geest de sporen geeft
Aen Nederlantsche Poezij;
Na dat hij, als een honighbij;
Uit puik van Roomsche en Grieksche tijm
Zich vol gezogen heeft en zat, enz. (3)

Nieuwe Verzameling van Nederduitsche Mengeldichten, bl. 200.
Verscheidene Nederduitsche Gedichten, D. I, bl. 61.
VONDEL'S *Poezy*. D. II, bl. 128.

Een proefje van zijn dichttrant, dat ons J. V. BEVERWIJCK mededeelt in zijn werk *van de Wtnementheyt des Vrouwelicken Geslachts*, ten titel: *Aen de driedubbeld-ed'le Joffr.* FRANSKE VAN DOIJEM, begint aldus:

> Stam-ziel-daed- edel vrouwen-beelt,
> Daer in yet meer als vrouw'lick speelt;
> Die hooger stijght met uw' gedachten,
> Als d' Hooge-school-geleerde trachten, enz. (1)

Ook in andere talen moet hij den roem dezer landgenoote naar waarde vermeld hebben. Daar BEVERWIJCK geen voornaam vermeldt, kan het ook zijn, dat het aangehaalde vers moet worden toegeschreven aan

STAECKMANS (WILLEM) Burgemeester van *Franeker*, van wegens de Provincie Friesland gecommitteerde ter Staten Generaal, een tijdgenoot en welligt een broeder van bovenstaande. Volgens een brief aan J. V. BEVERWIJCK zond hij dezen *twee dichten*, in het Latijn en Nederduitsch, welke hij hem verzocht aan te nemen: niet om de kunst maar uit genegenheid en dankbaarheid (2). Het laatste op J. V. BEVERWIJCKS *Steenstuck* wordt daar medegedeeld, maar is niet geschikt om hier over te nemen. Ook vindt men van hem een Latijnsch en een Fransch versje op ANNA MARIA VAN SCHURMAN in BEVERWIJKS werk *van de Wtnementheyt des Vrouwelicken Geslachts.*

J. C. K.

(1) J. VAN BEVERWIJCK, *van de Wtnementheyt des vrouwelicken Geslachts*, bl. 152.

(2) *Zie Aenhangsel van brieven* achter J. V. BEVERWIJKS *Heel-konste* bl. 247

STALPERT VAN DER WIELEN (JOHANNES), een Hagenaar in 1630 overleden, deed in 1622 te *'s Bosch* in 4°. naamloos drukken :

Vrouwelick Sieraet
Van Sint Agnes versmaet.

Hier beneffens gaet by manier van voorreden een Kleed-Bericht innehoudende de Middelmatigheid, nae de welcke ieder mensch zijn Kleed behoordt te fatconneren. »Het geheele werk" zegt de Heer HERMANS, (1) » bewijst, dat de schrijver een goed » Latijnsch en Grieksch taalkundige, een ervaren » godgeleerde en een belezen geschiedkundige was. » Zijn prosa-stijl is los en vloeijend. Van zijne ge- » dichten mag ik volmondig nazeggen, wat SIEGENBEEK » van onzen Gewestgenoot POIRTERS zegt (2), dat » zijne werken namelijk op een' lossen, zwierigen en » bevalligen trant gesteld zijn, en geheel den geest » van CATS ademen." Wij nemen hier ten proeve over en gedeelte van de rede, welke eene vrouw door den minnaar van St. Agnes, zijnde de zoon des Gouverneurs van Rome, in den mond wordt gelegd, om het meisje voor den verliefde te winnen.

Ghi siit daer hi van spreeckt; ghi, daer hi staeg om denckt,
Wat voedsel dat m' hem breeckt, wat drincken dat m' hem schenkt,
En is het niet gesaust als metten zoetsten Balsem
Uws naems, al waert Zukaet, het dunckt hem niet dan alsem,
Dan myrrh', dan geele gal. Helas! den jongen held
Toont overal de kracht, tuigdt om end' om tgeweldt

(1) *Geschiedkundig Mengelwerk over de Provincie Noord-Braband*, D. I, bl. 179, waar men een meer omstandig verslag van dit dichtstuk vindt.

(2) *Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde*, bl. 161.

Vant lieffelicke vier, twelk hi uit uw bruin oogen,
Tot in het diepste toe ziins harten heeft gezogen.
Ziin wapentuig verroest; hi gaet niet meer te jagt;
Bellona werdt weerzien; Diana blijft veracht;
Minerva nog veel bet; ziin dagelickschen handel
En is schier anders niet als met gestage wandel
Te gaen voorbi uw deur, te letten op uw glas.
Gaet maer eens aen den Raem, ick weet ghi zult hem ras
Zien komen, of te voet of op ziin Rosch zien riden.
En dat tot geenen eind als om zich te verbliden
Maer eens door uw gezigt. Of is het dat de nacht
Hem van de straten weerdt, zoo hoort men niet dan klagt
Van hem, nu op den boog, en nu eens op den koocker
Of zeecker op het vier, 't welck die verblinde stoocker (1)
In u lui heeft geboet, met zoo oneffen hand,
Dat daer in hem gevoedt werd een gestaegen brand;
Ghi, recht als heel berooft van allerlei gevoelen,
Geen mededuld en toondt, ziin vlammen te verkoelen.
Dit doet hem huiden eens schier staecken al de hoop,
En nu hem morgen weer, met een vervatte loop
Eens draven, als voor heen, door straten en door wegen;
Zoo lang tot dat hi weer het avondtuer gekregen
Heeft, dat hi uw gezigt maar eens en heeft gezien.
Hier over hoordt men hem zich zelven weerom bien
Geluck, met zulcken moed als of hi, Edel Ridder,
Alreé waer van uw zin gebleven een verbidder.
Men voelt het aen ziin mond, men ziet het aen zijn hand.
'k En zeg niet van papier, daer werdt nauw eene wand
Gevonden in 't Palleis ziins vaders, daer nae 't leven
Met vaersen niet en staan uw gracien geschreven;
Den planten van ziin hof, de vruchten all te zaem
Bewassen met uw lof, besproeijen met uw naem
Jae kost hi oock de vlucht der vogelen bedwingen
Men zou de gansche lucht uw loven horen zingen, enz. (2)

---

(1) Cupido.

(2) *Vrouwelijk Sieraat* bl. 76 en 77.

STAM (GEERTRUIDA), echtgenoote van ALEXANDER BENJAMIN FARDON, die op het laatst der vorige en in het begin dezer eeuw leefde, vervaardigde onder anderen drie der *Volksliedjes, uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen*. Dat getiteld: *de Morgenstond*, vangt dus aan:

De bleeke kim begint te bloozen;
Hoe strooit natuur hier purpre roozen!
Wat schoon, wat heerelijk gezicht!
Wat schittrend goud! wat gloed! wat glansen
Verspreiden zich langs de oostertransen,
Bij 't lieflijk rijzend morgenlicht!

'k Hoor duizend, duizend orgelkeelen,
Den lof hunn's grooten Scheppers kweelen;
Hoe treft die wildzang mijn gehoor!
Steeg zo mijn ziel, bij 't uchtendkrieken,
Ook hemelwaards, op vlugge wieken,
Al juichend met het vooglen choor (1)!

STAM (W. J.) gaf volgens SCHELTEMA (2), ten jare 1631, een liedeboekje in het licht, getiteld: *Cupido's Lusthof*.

STAMPIOEN vervaardigde, in het begin der vorige eeuw, lofverzen op zijne tijdgenooten, die hunne werken in het licht zonden. Zoo noemde hij den Dordschen Predikant JOHANNES VECHOVEN, vóór diens *Handleiding voor de geene, welcke sig ten H. Avondmael begeven sellen, en die ook reets Ledemate sijn*,

Een Leeraar hoog van geest, een man na Godes hertte.

(1) *Volksliedjes* 3e stukje bl. 27.
(2) Mr. J. SCHELTEMA, *Volksgebruiken der Nederlanders bij het vrijen en trouwen*, bl. 184.

STAPELS (NICOLAES of KLAES), beambtschrijver te *Hoorn*, liefhebber en beoefenaar der Poezij, in de tweede helft der zestiende eeuw, verzamelde eenen bundel gezangen, bekend onder den naam van KLAAS STAPELS *Liedboek*, waarvan de tweede uitgaaf in 1686 verscheen bij SIMON BONCQ, te *Hoorn*, en bij PIETER TERWOUT te *Rotterdam*, » man van eerlijken wandel » en die teffens stegen voor straten kent." In 1697 verscheen een vierde druk, gelijk de vorige in 12°. met den titel: *Lusthof der Zielen, beplant met verscheidene soorten van geestelijke gezangen, strekkende tot gezondmaking, voedsel, versterking en verkwikking des gemoeds. Gemaakt van verscheidene personen, waarvan vele nooit in druk geweest en de overige uit gedrukte liedboeken gezogt en in order gesteld zijn door C. S. de vierde druk, verrijkt met een Achterhofje, beplant met nieuwe geestelijke Liedjes, waarvan eenige nooit voor deze gedrukt zijn.* (1) S.

STARING VAN DEN WILDENBORCH (ANTONI CHRISTIAAN WINAND), geboren te *Gendringen*, den 24 Januarij 1767, was de eenige zoon van D. H. STARING en vrouwe S. W. VERHUELL. Daar zijn vader, die in zeedienst was, als Equipagemeester, aan de Kaap *de Goede Hoop* onderscheidene jaren aldaar verblijf hield en zijne moeder, in het jaar 1773, zich mede derwaarts begaf, werd hij op zesjarigen ouderdom onder het toezigt gesteld van zijnen vaderlijken oom JACOB GERARD STARING, als schrijver van het

(1) Zie P. RABUS, *Boekzaal van Europa*, Januarij en Februarij 1698, bl. 108 en volg.

Bijbelsch Woordenboek, niet zonder lof bekend. Op de toen bloeijende Latijnsche school te *Gouda* genoot hij eene beschaafde en geletterde opvoeding. Van daar begaf hij zich, in het jaar 1783, naar de Hoogeschool te *Harderwijk*, waar hij, na een vierjarig verblijf, op de verdediging van eenige regtsgeleerde stellingen tot Doctor in de beide Regten bevorderd werd. Sedert dien tijd vestigde hij zich op zijn vaderlijk landgoed *Wildenborch*, aan welks verbetering hij meer dan vijftig jaren zijne zorg besteedde. Doch het is hier de plaats niet om van 's mans groote verdiensten als landhuishoudkundige te spreken, even min als van de onderscheidene ambtsbetrekkingen, waarin hij zich door naauwgezette pligtbetrachting en werkzamen ijver onderscheidde (1). Reeds op negentienjarigen leeftijd, dus nog gedurende zijn verblijf aan de hoogeschool, zond hij zijne *eerste proeve in poezij* in het licht. Het veertiental dichtstukjes, hetwelk dit bundeltje uitmaakt, deed de kunstkenners toen reeds zien, welk vernuft in dien jongeling zich begon te ontwikkelen, daar zijne wijze van dichten, door kortheid en kernachtigheid, zoo zeer afstak bij het langdradig gedreun van de meeste der genen, die in het laatst der achttiende eeuw voor dichters gehouden werden. Toen echter vijf jaren later een gelijk bundeltje, onder den titel van *Dichtoefeningen*, door hem werd uitgegeven, behoefde er niemand meer aan te twijfelen, of STARING

---

(1) Dit is keurig uitgevoerd door zijnen vriend den Hoogleeraar Mr. B. H. LULOFS, in diens levensbeschrijving van A. C. W, STARING, onder den titel van: *Gelderlands voortreffelijke dichter, letter- en landhuishoudkundige* Mr. A. C. W. STARING VAN DEN WILDENBORCH, *in zijn leven, karakter en verdiensten geschetst.*

den Nederlandschen zangberg tot eer zou verstrekken. Hij aarzelde ook niet, om in de laatste uitgave zijner poetische werken, in 1836 en 1837 door hem bezorgd, een paar stukjes uit den eersten en velen uit den tweeden bundel een plaatsje in te ruimen. Om STARING's dichttalent op vroegere leeftijd te doen kennen, laten wij hier volgen dat *na] ééne zware krankte:*

Daar stond een teedre bloem,
Van God op de aard' geplant,
Om tot zijne eer te bloeijen.
De vruchtbre morgendaauw
Droop mildlijk op haar neêr
En deed haar welig groeijen.

De wandlaar, die haar zag;
Die hare scheuten zag;
Gaf dikmaal haar zijn zegen;
»Groei" sprak hij »Bloemtjen, groei,
»Voor zeis en storm bevrijd;
Gedrenkt met milden regen."

Doch ijlings kwam een bui
In 't huilend noorden op,
Met schrikbaar ijs geladen;
De losgeborsten wolk
Hing donker boven haar,
En kletterde op heur bladen.

Hier viel het jeugdig loof,
Van haar gebogen streng
Wreedaardig afgereten!
Daar lag haar groene knop,
Die vrolijk zich verhief,
In 't stuivend zand gesmeten.

Maar Hij, die waakzaam oog
  Op haar verdelging hield,
Gebood den storm te wijken;
  De blijde zon kwam weêr,
  Zij stond, gelijk voorheen,
Met loof en knop te prijken.

  Nu stijge dank'bre geur
  Uit haren kelk omhoog,
Om Gode roem te geven!
  Het zwerk toog zaam, 't werd nacht,
  Der bergen ceder viel!
Een bloempje hield het leven.

Als men de verzameling zijner dichtvruchten overziet, kan men gevoeglijk 's mans gedichten onder vier hoofdrubrieken rangschikken, namelijk *Verhalen*, *Mengeldichten*, *Gezangen en Liederen* en *Puntdichten*. Allen kenschetsen die oorspronkelijkheid welke STARING, in ieder zijner verzen, zoo bijzonder eigen was, dat zij zelfs in zijne gelegenheidsgedichten, ja, tot in zijne overzettingen uit vreemde talen en in zijne navolgingen, doorstraalt.

Ontbreekt ons de ruimte om het eerste hier door meerdere proeven te staven, kunnen wij u hier alleen wijzen op zijn geestig stukje *Bij eene bruiloft in* 1827, op dat *Ter inwijding van een nieuwgebouwd landhuis* en op 's mans *Zilveren Bruiloftsdicht op een landhuis voorgelezen*. Wij mogen u dat niet onthouden, wat hij, bij gelijke gelegenheid, zijner gade toezong, als even roerend schoon als treffend en welluidend.

De tijd ontdroeg ons 't vijfde vijftal jaren,
Charlotte, sinds gij naast mij stondt —
Het zedig maagdenoog gekluisterd aan den grond —
De Bruidspalm in de blonde haren!
Toen ik 't heelal vergat, om slechts op u te staren —
Toen ons het Ja verbond!

Wij zijn 't niet meer, die leed noch last deed sagen;
Voor wie 't gezellig levenspad
Geen klimmend hoog te steil, geen bogt te kronklig had.
De Grijsheid nadert met haar plagen!
Zij nadert! en de Vreugd — de Lust van vroeger dagen...
Sluipt heen, met stillen trat.

Neen, mijn Gaâ! Charlotte, neen!
Zeven kinders... (faalt er één; —
Rust ook 't kindskind aan een harte,
Nog verscheurd van Weduwsmarte; —
'k Zie voorbij den sombren zerk,
Liefde staan.... de Dood te sterk!)

Zeven kinders... (voert de Zee
Eenen van drie Broeders meê; —
Hoort hij Scylla's branding klotsen; —
God gebie... waar zijn de rotsen! —
Lengt zijn togt op 't Uiterst Meer, —
God gebie... wij zien hem weer!)

Zeven Kinders dulden niet,
Dat de Vreugde van ons vliedt —
Dat de Lust van vroeger dagen
Zwicht voor wijfelmoedig klagen! —
Alles roove 't ongeval,
Blijft ons slechts dat zevental!

Was de zorg van 't kweeken zoet
Toen ons 't kinderlijk gemoed
Enkel bloesem gaf te plukken —
O! wij zaamlen, met verrukken
d' Oogst van rijper levenstijd
Nu ons eedle Vrucht verblijdt.

Nu ons teedre erkentnis loont:
Éene Ziel in Zeven woont,
Om ons pad met heil te kransen;
En de Deugd haar held're glansen
Op die rij van Telgen spreidt! —
Dit Charlotte, is zaligheid!

Moeder — die voor geene zwicht!
Gade — trouw in elken pligt,
Blijv' het beste van dien zegen
Uw gewin! 't is wel verkregen.
Praal met uw verdiende Kroon!
Boven Bruidspalm blinkt haar schoon!

Laat dat schoon uw Feesttooi zijn!
In zijn zachten stralenschijn
Dronk het hart staâg jeugdig leven,
Dat, met blijdschap u gegeven,
Blij terugdenkt aan den stond,
Toen het Ja ons zamenbond.

Liefdegroet van Kind bij Kind —
Wenschen, scherts van Maag en Vrind
Doen het kloppen, doen het jagen...
Gloeijen als in priller dagen!
Wakk're Zorgster, Moeder, Vrouw,
Neem mijn hand, op Nieuwe Trouw.

Het moge vreemd klinken iemand tot in zijne navolgingen toe oorspronkelijk te noemen, en evenwel is dit bij onzen dichter het geval. Of bewijzen dit niet zijne verzen in den dichttrant van CATS vervaardigd: *Hoop verloren trouw bewaard,* door hem reeds als Student vervaardigd, *de Oijevaars* en *de Kraanvogels* of zijne *Puntdichten op zijn Roemer Visscher?* Waarvan wij ons niet bedwingen kunnen hier het volgende af te schrijven:

Aller eeuwen verstand heeft Louwtjen in pacht,
Over 't laag en 't hoog moet zijn wijsheid zweven
Pas kan hij 't zijn doode Mama vergeven,
Dat zij, buiten zijn raad, hem ter waereld bragt.

In zijne verhalen in dichtmaat blinkt die echt humoristische luim uit, welke den mensch wel aangeboren maar nimmer aangeleerd wordt. Hoe gaarne wij ook om dit te bewijzen, hier *De twee Bultenaars, Hertog Willems Bedevaart in* 1839, of *De Verjongingscuur* zoude mededeelen, moeten wij ons om de uitgebreidheid dier stukken, hier van onthouden en ons vergenoegen met, ten proeve van zijne verhaaltrant, een korter stukje *de Biecht* te laten volgen:

'l Werd Paschen; alles ging ter biecht,
In, 'k weet niet welke stad;
Waar Pater, 'k weet niet wie, den trek
Der meeste Meisjes had.

»Mijn Vader" hief Thereesjen aan
»Ik draag nu 't haar gekapt,
»En heb mij sedert, dag aan dag,
»Op de eigen fout betrapt.

»'k Hoor overal hoe schoon ik ben!
»Dit brengt mijn hoofd op hol;
»'t Weerstond den hoogmoed vruchteloos,
»En draait mij als een tol."

»Foei, foei! Maar, zeg eens: bent ge rijk?"
»Och neen; als ieder weet.
»Mijn jonger zuster is 't alléén;
»Die erfde van haar Peet."

»Wel nu, zoo heb geen zorgen meer;
»Uw hoogmoed zal vergaan,
»Wanneer men om uw Zuster komt,
»En U, schoon Kind, laat slaan."

Dat STARING's Muze ook, als het pas gaf, eene ernstige toon wist aan te slaan, welke het godsdienstige gevoel verhoogt, kunnen wij uit zijne kerkgezangen bewijzen. Men leze slechts de volgende regels uit zijn zangstukje *voor het feest van Jezus geboorte*:

Zoon des Menschen, vreugde en vreê
Bragt uw komst den volken meê,
't Juk der Wet zoudt *Gij* verbreken;
Licht voor onzen voet ontsteken;
Eenen band van broedermin
Strenglen om heel 't aardsch gezin.

In Uw wandel, vrij van smet,
Werd een voorbeeld ons gezet;
Door Uw Leer een God verkondigd —
Eindloos goed, waar zwakheid zondigt —
Liefde, ontferming zonder peil —
Aller hoop, en aller heil!

Telg van Juda, zaligheid
Was uw Moeder toebereid!
Moest een zwaerd haar ziel doorsnijden;
Jesse's Dochter kent geen lijden,
Als haar Zoon — haar Zoon herleeft!
Als de Leeuw verwonnen heeft.

Zijne *Liedekens* ademen die eenvoudigheid en naïveteit, die ze zoo bijzonder tot zingen geschikt maken. Welk zanger kent niet zijn *Nieuw lied van*

een Meisjen en een Schipper? Minder bekend is welligt dat getiteld: *Roosje, een liedje uit den Riddertijd.* Het strekke hier ten proeve:

Held Diedrik nam, de Min ten spijt,
Zijn slagzwaard, van den Paus gewijd;
Zwoer trouw in Roosjes handen,
En trok, langs zee en zanden,
Voor Acris muur, ten strijd.

Zijn liefje kreet hare oogen rood:
De bronwel van haar tranen vloot,
Twee nachten en drie dagen!
Toen zeeg zij, mat van klagen...
Een trooster in den schoot.

Ten laatste op zoeter krijg belust,
Komt Diedrik weêr van de Ooster Kust:
Hij vindt het ja gesproken;
Het Roosjen afgebroken;
En gaat alleen te rust!

Gij Jongens uit de school der Min,
Let wel! mijn zang heeft leering in:
Geen smart kan eeuwig duren!
Een togt voor Acris muren
Kost menig zijn vriendin!

Welke soort van poëzij STARING ook behandelde, in het *Puntdicht*, in onze dagen zoo weinig beoefend, was hij voorzeker een eerste meester, ja, hij leverde talrijke bewijzen, dat hij al zijne tijdgenooten in dezen verre overtrof. Altijd wist hij in het oog te houden, hoezeer beknoptheid, juistheid, nieuwheid en geestigheid tot de hoofdverdiensten van deze dichtsoort behooren. – alle zijne puntdichten zijn kort en

krachtig, verrassen en treffen, en kenmerken zich daardoor, dat de slag even ras gevoeld als toegebragt wordt. Een drietal dienen hier om ons beweren te staven:

WOORDSPEL.

Philip heeft er, voor een ton, de regte Vleugel staan;
Nu moet er links een *dito* aan:
Nu *Vleugels* aan zijn Huis - laatst *Vleugels* aan zijn' Stal,
Hoe schoon dat alles *vliegen* zal!

VERDRAAGZAAMHEID.

Van 's Heeren Woord' in Menschentaal geschreven,
Is 't regt verstand aan ons verbleven.
Wie 't Woord den besten uitleg gaf,
Dat leert eens de andre zij van 't graf;
Maar die zich grondde op 't Woord, en Broeders van zich stiet,
Gewislijk, die begreep het niet.

AANGEBRAND.

Aagt Morsebel nam kleinen Piet
In kost, en als het kind, te middag aangezeten,
Haar soms zijn walging merken liet:
De vieze bijsmaak van heur knoeisels werd geweten
Aan kaarsvet, roet, noch snuif; 't was altoos: »Lekkertand,
Wat zou het zijn, als aangebrand?"
Nu kwam er eens een schotel vol groen eten
Te voorschijn, die kok Aagt spinazie had geheeten:
Hiervan kreeg kleine Piet zijn deel op 't bord gesmakt,
Hij roert er in; hij vindt twee achterpooten
Van d' armen kikvorsch, onder 't warmoes kort gehakt,
En legt, met de oogen half gesloten,
Zijn eetvork neêr terwijl hij vraagt:
»Heeft aangebrand ook voetjes, moeder Aagt?"

Met regt kent men algemeen aan Mr. ANTONIE CHRISTIAAN WINAND STARING eene eereplaats op den Nederlandschen zangberg toe, - hoezeer men bij 's mans leven niet algemeen zijne verdiensten naar waarde wist te schatten. Niet vroeger toch dan vijf jaren voor zijnen dood, benoemde de 2de klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut den edelen grijsaard, die toen reeds zijne lier aan de wilgen had gehangen, tot medelid, - en de borst van dezen rijk begaafden letterkundige, die in zoo onderscheidene betrekkingen het vaderland ten dienste stond, versierde nimmer het ridderkruis, dat aan zoo velen, verre beneden hem staande, kwistend werd uitgereikt. — Gelukkig voorwaar, dat ware verdiensten die onderscheiding niet behoeven. — STARING vlocht zich, in zijne gedichten, een eerekroon, schooner dan ster of ridderband geven kunnen, STARING verwierf zich zelven ook op den Nederlandschen Parnas eene plaats voor welke alle andere eergestoelten wijken — en op de nederige Godsakker te *Vorden*, die met 's mans opschrift:

Uit nacht rijst morgenrood:
Het leven uit den dood.

prijkt, is zijn stoffelijk huldsel in een graf bijgezet, dat geen ander onderscheidingsteeken heeft, dan dat het door den zachten glans omstraald wordt, welke de nagedachtenis van hem vergezelt, die door trouwe vervulling van huisselijke en maatschappelijke pligten, navolgingswaardig heeft uitgeblonken. (1). R. A.

(1) Vergelijk Mr. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA, Iets over Mr. A. C. W. STARING, voorkomende in den *Geldersche Volks-Almanak*, voor 1843.

STARKENBURG (C.) liet zich op het laatst der vorige eeuw hooren, in den bundel van *Lijkzangen* op P. HOFSTEDE, doch bewees daardoor een zeer zwak dichter te zijn. J. C. K.

STAS (W.) leverde twee dichtstukjes in de *Bloemkrans van verscheidene Gedichten* 1659, het een getiteld: *De behulste Pekton, van hare Hoogheid aangesteken, op het Kasteel tot Breda, over het bemachtigen der sterke stad Hulst door den Heere Prince van Oranje*; het andere: *De Faam, verkondigende den Vrede tot Breda, den* 5[den] *Junij* 1648, beide niets meer dan der vermelding waardig. J. C. K.

STAVEREN (DANIEL VAN) gaf in dichtmaat uit: *De vorstelijke krijgsman op het slagveld*; *aan alle oorlogvoerende Mogendheden toegewijd.* Te *Amsterdam* bij A. B. SAAKES 1809. J. C. K.

STAVEREN (GABRIEL LEONARDUS VAN OOSTEN VAN), geboren te *Haarlem*, in het jaar 1810, maakte zich, reeds in het jaar 1832, op eene gunstige wijze, op den Nederlandschen zangberg bekend door de uitgave zijner *Gedichten*, welke in 1834 gevolgd werden door *Het beleg van Haarlem* in 1572–1573, in *Dichterlijke tafereelen.* Ook vervaardigde hij eene *Dichterlijke navolging* van CAMPBELLS *gedicht: de Hoop*, hetwelk, tegelijk met het berigt van zijn overlijden, in het licht verscheen. Tot de Predikdienst bestemd, mogt hij slechts drie maanden als Leeraar, in de gemeente *Drempt*, bij *Doesborgh*, werkzaam zijn,

toen de dood alle de gunstige verwachtingen, welke men van hem had opgevat, den 26 October 1836, in rook deed verdwijnen. Het zij ons vergunt hier, tot proeve van zijnen dichttrant, aan te halen dat gedeelte uit den tweeden zang van *het beleg van Haarlem*, waarin VAN STAVEREN FERDINAND VAN TOLEDO het volgende aan zijnen broeder FREDERIK doet zeggen:

Toen lachte ons de overwinning aan.
Maar eensklaps rukte een vrouwenschaar
Met wraakgeschrei, en krijgsmisbaar
Het bolwerk op, en 't strijdhelmet
En zwaard, en veldspeer en musket.
En: KENAU, KENAU! klonk de kreet.
Een fiere vrouw, in 't staal gekleed,
Ging zelfs de schaar in 't strijden voor,
En wees haar moedig 't heldenspoor,
Zoo valt de fiere woudvorstin,
Op 't jaag'rental al brullend in,
Dat listig haar de welpen rooft,
En biedt aan de overmacht het hoofd...
Ja!... lach vrij, FREDRIK om mijn taal!
Mijn hart klopt hooger bij 't verhaal,
Daar 't haar bewond'rend hulde biedt!
Of past dien taal den Spanjaart niet?
Zij past elk ridder, elken held,
Gekweekt in 't bloedig oorlogsveld,
Wiens eigen deugd hem heldenmoed
Ook in zijn' vijand eeren doet!

Vergeefsch waar 't, zoo 'k de fiere vrouw
U naar het leven schetsen wou.
Gelijk aan d'onbewolkte boog
Des hemels was haar vonk'lend oog,
Dat d' echten adeldom verried;
Zij scheen bestemd voor 't rijksgebied;

Met lossen, ongedwongen zwier
Bewoog zij zich in 't zwaar pansier.
En onvervaard in 't krijgsrumoer,
Bestuurde zij het dood'lijk roer.
Daar drukt zij los, en CARJAVAL
Ploft zielloos neêr van Haarlem's wal.
Met onverschrokken' heldenmoed
Volgt haar de strijd'bre vrouwenstoet,
En voegt zich bij het klein getal
Der mannen die op schans en wal
Nog streden.... Maar Castieljes zoon,
Aan zulk een vijand niet gewoon,
Staarde onverpoosd het wonder aan,
En bleef als vastgeworteld staan. enz.

STEEN (DIRK VAN DER), in het laatst der vorige eeuw, koopman te *Rotterdam* en lid van het dichtlievend genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, heeft in de *Poetische Mengelstoffen* van dat genootschap weinig of geen poezij geleverd. Het gedicht: *Aen de zoekende en weenende Maria Magdalena bij het graf van den Heiland* (door U. VON SALIS ZOO gevoelig bezongen), is niets meer dan berijmd prosa. Zoo ook: *De God verheerlijkende Maria*. Zijne *Gedachten bij de beschouwing van den Regenboog* en *Lof der Lente*, zoo geschikt voor poëtische verrukking, zijn koud en schraal berijmd. De lezer oordeele uit een couplet, van het laatste:

De tulp, narcis en hiäcint,
Om geur en kleur bij elk bemind,
Doet gij vol luister prijken:
De krokus en viöol beslaen
Met nedrig loof, den boord der paên,
Daer ze ijdlen roem ontwijken (1). enz.

(1) *Poetische Mengelstoffen* D. II, bl. 241.

Ook vervaardigde hij, onder andere gelegenheids-gedichten een op het afsterven van WILLEM KAREL HENDRIK FRISO beginnende;

Wie sticht een eerezuil voor FRISO, Neerlands vreugd?
Wie schildert ons volmaekt zijn Heldenmoed en deugd? enz.

J. C. K. en S.

STEEN (JACOBUS), Predikant te *Scherpenzeel*, in het begin der achttiende eeuw, deed nu en dan rij-mende wartaal hooren, gelijk onder anderen die de *Eedische Gezangen van* J. KLOECK waarin wij vinden:

O Eedel wat geluk is dit dat gij
Ook meê tot dezen Boom des Levens vrij
Toetreden moogt, hoorende KLOECK's Leer prang-
Met *kloeke* stemm' en *Eedische Gezangen*.

R. A.

STEENBERGEN (PETRONELLA CATHARI-VAN), dochter van HENDRIK VAN STEENBERGEN, Me-Dr. te *Dordrecht* en van SUZANNA DUBLIJN, gebor-26 Mei 1705, huwde 10 April 1740 met JEAN COURT FRANCOYSZ., brouwer in de brouwerij van h-Kruis aldaar, en stierf den 24 April 1759. Zij was die dagen geen der minste onder hare kunstlieven-stadgenooten en heeft daarvan, onder anderen, ee-proeve gegeven voor de gedichten harer vriend-CLARA GIJBEN. Onder mij berust een harer onui-gegevene gedichten, *Ter zilveren bruiloft van m-zeer geachte Ouders, den Heere* HENRIKUS V-STEENBERGEN *en Jufvrouw* MARIA CODDEUS, gevi-den 24 September 1741, dus beginnende:

Een edle vreugde spoort mijn trage dichtlust aan,
o Oudren nu wij aan uw disch ter feeste gaan,
Zal ik een bruiloftszang thans stellen op mijn snaren,
Geen bruiloftszang daar twee gelieven eenmaal paren,
Aan Venus of haar Zoon wellustig toegewijd.
Neen 'k zing de liefde die door ouderdom nog tijd,
Vermindert thans ter eer. Het jeugdig veil, de bloemen,
Waar op uw bruiloftzaal bij 't echtverbond mogt roemen,
Vergaan met de eerbre jeugd, bezwijken voor de glans,
Der Zilveren loveren, die wij uit eenen krans,
Geschikt, thans hegten op het hoofd en Zilvren hairen,
Van onze ouderen, die na vijf en twintig jaren,
Dien bruiloftsdisch wel zien en 't Zilvren bruiloftsfeest,
Aan wijnige vergund nu vieren blij van geest, enz.

Bij deze gelegenheid dichtte ook haar broeder

STEENBERGEN (JAN WILLEM VAN), te *Dordrecht* geboren 16 Junij 1708. Hij was Med. Doct. en Anatomiae Lector benevens Lid van den Raad in zijne geboortestad en stierf 19 Maart 1772. Als Latijnsch dichter heeft hij zich, even als zijn vader HENDRIK VAN STEENBERGEN, bekend gemaakt, door eenige verspreide gedichten, die niet zonder verdiensten zijn. Zijn zilveren bruiloftsgedicht begint aldus:

Driewerf gelukkig hy, die met een reynen geest
Een ongeveynst gemoed zijn grooten schepper vreest
Steeds opvolgt zijn gebod en wandelt in zijn weegen
Dien valt het alles meė: des hemels milden zegen
Bestraalt hem rijkelijk; zijn land brengt ongestoort
Door eygen hand bebouwd, zijn voedsel dobbel voort;
Zijn dierbre echtgenoot zal als de wijnstok bloeijen
Die weelig langs het dak zijn loof spreyd onder 't groeijen
Zijn kindren zullen staan rondom der oudren disch,
Als planten des olijvs, die, eeuwigh groen en frisch

Het woud versieren met heur lommerrijke looten
Zo ziet men het geluk en heil gestaag vergrooten
Van hem, die God opregt dient als zijn opperheer;
Het goed daalt over hem, van Sions toppen neer,
Hij zal, zoo lang hij leeft, in volle vreugd aanschouwen
De gulle voorspoed van Jerusalems landdouwen,
En 't zaat zijns zaat; hij zal kindskindren zien op 't lest
Zo blijv' de vreêstandaart in Israël gevest.
Dus maalde David in zijn onnavolgbre zangen
Den zeegen af van hem, die altoos zijne gangen
Rigt naar het spoor der deugd, uyt een opregten geest
Dees zeegen wierd u ook op 't blijde huwelijks feest
Mijn vader toegewenst voor vijf en dertig jaren, enz.

Hij huwde 11 September 1736 met PETRONELLA ELISABETH TAAY SIMONSDOCHTER, van welke ook een gedicht onder mij berust, en 30 September 1754 met GIJSBERTA WILHELMINA DE VULDER, dochter van ALBERT DE VULDER, Predikant te *Steenbergen*.

S.

STEENDAM (JACOB J.) zond in 1649, te *Amsterdam*, in 4° in het licht den *Distelvink*, verdeeld in drie deelen, bevattende het eerste *Minnesang*, het tweede *Zegenzang* en het derde *Hemelzang*.

Ook schreef hij te *Amsterdam*, den 27 Mei 1665, een *Toe-sang op de Christelijke Voor-bereyding tot des Heeren H. Avondmaal, God-vruchtig en Geleerdelijk voorgesteld, in konstige Sangvaarsen door* Mr. JOAN BLASIUS: *Rechts-geleerde.* Den 12 Julij van 't gemelde jaar schreef hij een: *Toezang op de Bedenckingen van den Heer en* Mr. J. BLASIUS. Hij had tot zinspreuk: *Noch vaster.* Zijn vriend, P. VERHOEK wenschte hem in dichtmaat eene *goede Reis* naar *Batavia* (1).

(1) Zie P. VERHOEKS *Poezy*, bl. 156.

STEENLACK (CATHARINA CLAUDIA) weduwe VAN WANING, te *Rotterdam* (1), gaf een wijdloopig prijsvaars in de *Gedenkzuil van Nederlandsch Heil en Oranjes Zegepraal* in 1787, bestaande in niet minder dan 40 coupletten. Het voert ten titel: *Vreugdezang ter heuchelijke verlossing van 't lieve Vaderland door de gewenschte herstelling van Z. D. H.* WILLEM V, enz. Om het geheele soppige dichtstuk te beoordeelen, zal een couplet wel voldoende zijn:

Hoe wordt mijn gansche ziel verrukt!
Welk eene aandoenlijke vertooning:
De Vorst verdreeven uit zijn wooning,
Zoo lang gehoond, bespot, verdrukt,
Komt zeegepraalend binnen rijden.
De laster is van spijt reeds stom,
De Volkstem juicht hem wellekom.
En zijn onschuldig hart mag zig daarin verblijden (2). enz.

J. C. K.

STEENSEL (F. VAN) schreef, in de zestiende eeuw, een *Sonnet* vóór de *Schatkist der Philosophen en Poëten*, of *de Mechelsche Peoenen*, geheel in den rethorijken wansmaak van dien tijd. J. C. K.

STERKE (ANNA 'S GRAVESANDE geboren VAN DER AAR DE), te *Delft*, behoorde in het laatst der vorige eeuw tot het talrijk koor van het dichtlievend kunstgenootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* Hetgeen wij in de *Poëtische mengelstoffen* van het

(1) Misschien was zij de weduwe van JACOB VAN WANING, door WITSEN GEYSBEEK, D. VI. bl. 433, vermeld.

(2) *Gedenkzuil*, bl. 163.

gemelde genootschap van haar vinden, is niets meer dan berijmd prosa. Men hoore slechts de aanhef van de: *Zielsterkende overdenkingen in 's levens wisselingen*:

Hoe broos, hoe kort van duur is 't wisselvallig leven
  Helaas! wat is de mensch, wanneer Gods hand hem treft.
Straks moeten we op haar wenk den adem wedergeven,
  En ach! wat is' er die dees waarheid recht beseft (1). enz.

J. C. K.

STERLINGH (J. V.) maakte, in het midden der achttiende eeuw, een *Lofdicht op den naam en digt van Jonkheer* WILLEM VAN HAREN, dat niet met den dichttrant van VAN HAREN overeenstemt. Het is te vinden in het eerste *vervolg der Gedichten voor en tegen* W. VAN HAREN. J. C. K.

STEVENS, een Pater van *Lier*, behoort onder de vlijtigste beoefenaars der Nederduitsche Dichtkunde in het laatst der achttiende eeuw in *België*. Hij moet daarvan onderscheidene proeven in druk hebben geleverd. De Heer J. F. WILLEMS (2) maakt gewag van een treurspel *Sodoma en Gomorrha*, waarin krachtige en treffende plaatsen voorkomen, van welke hij eene proeve mededeelt, naar welke wij den lezer verwijzen. R. A. en J. C. K.

STEURBROEK (QUIRINUS JACOBUS), die onder anderen een vers maakte *Op het werk van den*

(1) *Poetische Mengelstoffen*, D. VIII. bl. 187.
(2) *Verhandeling over de Nederduitsche taal en letterkunde*, D. II. bl. 187,

weleerwaardige Heere JAN SCHARP *uitgegeven bij gelegenheid van Axels eeuwfeest op den zeventiende van Hooimaand* 1786, hetwelk vóór SCHARPS *geschiedenis en constumen van Axel* gevonden wordt, noemt daarin zijn

flaauwe Lier,
Geheel ontbloot van kracht en zwier.

In hoe verre hij daarin gelijk had, oordeele men uit het volgende:

Tands treurt ons hart by uw geschrift,
Wen Wy Baataafschen grond vergift,
Vergift door 't heidendom, zien kwynen. —
Maar als de Zon der Heilleer daagt,
De Batavier naar JESUS vraagt,
Moet woeste taal en aart, voor 't glanssig licht verdwynen!—
ELIGIUS en CONSTANTYN!
Gy moest met WILLEBRORD heraut van JESUS zyn, enz. —

STICHELBAUT (ALBERICUS) deed zich in 1805 als beoefenaar der dichtkunst kennen door een werkje, dat te *Gent* gedrukt werd en ten titel voerde *Heylsaem oogslag op het bloedige slagtoffer*. Later schreef hij een zoogenoemd heldendicht: *Jerusalems Herstelling* in 12 boeken, meer dan 8000 verzen bevattende, en gedrukt te *Brugge* bij P. DE VLIEGHER 1811. Het is in den trant van HOOGVLIET'S *Abraham de Aartsvader*, VAN MERKEN'S *David* en meer andere. De Heer J. F. WILLEMS (1) haalt onderscheidene proeven aan, die ons doen zien wat wij

(1) *Verhandeling over de Ned. Taal- en Letterkunde*, D. II, bl. 215.

hier te wachten hebben, slechts eene willen wij afschrijven en wel de verschijning van den Enge MICHAËL, als die aan JOSUË den last des Allerhoogsten komt overbrengen:

Dit zeggende, zoo staat
Verheven regt voor hem, in 't blinkende gewaad,
Dien herout Gods, van 't hoogst des hemels afgetreden,
Verschijnende in gedaante eens jongelings, wiens leden
Uitblinken als de zon. Twee vleugels, hagelwit
Zijn aan zijn schouders vast; zijn stralende oogen-git
Vlamt levendiger als safiren en robijnen,
Die in het kroone-goud der aardsche vorsten schijnen.
Den regenbogen, op den vochten hemelstrant,
Zoo schoon, zoo liefelijk geschilderd door Gods hand,
Praalt nooit zoo mooi in geele en purpre wolkcieraden,
Gelijk dien hemeling hier blinkt in zijn gewaaden,
Zijn aangezigt werpt uit een zwier van majesteit
Waar al haar minzaamheen de liefde op heeft verspreid.

Ook heeft hij nog uitgegeven een gedicht: *De kuyssche Susanna.* Hij overleed te *Gent* in 't begin dezer eeuw. J. C. K.

STICHTENAAR (P.) vervaardigde in het laatst der vorige eeuw Vaderlandsche dichtstukjes, waarin hij wel blijken van Patriottische gevoelens maar geenszins van dichterlijken aanleg geeft.

STIFFRY (CHRISTIAAN DE GROOT) geboren te *'s Gravenhage* den 7 April 1746, overleden 14 April 1829, werd in 1769 Predikant te *Mijdrecht*, in 1777 te *Zwammerdam*, in 1781 Predikant en

Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te *Maustricht*, van waar hij, wegens de tijdsomstandigheden, in 1797, naar *Schoonhoven* vertrok. Hij was in vroeger jaren een werkzaam lid van het Schiedamsche genootschap *Vlijt volmaakt*, in welks *Proeve van Poezij* twee stukjes van hem voorkomen: *Uitbreiding van den 150 Psalm* en *Lijkzangen op Sauls en Jonathans dood*, beide zonder eenigen dichterlijken gloed. Later schijnt hij de lier aan de wilgen te hebben gehangen. s.

STIKKE (ADRIAAN) Heer *van Breskens* deed in 1689 *Lof der zotheid en Ledestrijd* drukken, en plaatste de volgende regels voor den *Adams-Appel van* JAN VAN DER VEEN.

Doen Amphion de rots en steenen kost verleijen,
En temmen met de luyt den tijger en den leeuw,
En Orphei geklach de helle kreegh aan 't schreijen,
En volgen sijnen eys, daar was de gulden eeuw.
Nu zijn de tijden leem en ijzer onder eene
Veel broser is het goed en harder is het quaat,
En buyght gy die nu mee, soo segh ik van de gene
Die voor u zijn gesel, niet eene voor u gaat
Niet dat ik dies aan lot en penne wil onttrekken
Laet die de beesten al bewegen en de steen,
Maar siet het spreekwoort eens, de werelt is vol gecken
En soo gy die beweegt, gij wint het VAN DER VEEN.

A. MOONEN roemt, in een bijschrift op eene afbeelding van A. SIKKE door TER BORGH geschilderd zijn *aardigh, dichtpenseel* (1). s.

(1) A. MOONEN *Poezij*, bl. 672.

STOCK (JOHANNES VAN DER) vinden wij op eene lijst van Nederduitsche dichters vermeld, als de vervaardiger van eenen *Jaarzang bij de Haarlemsche Rederijkkamer*, zonder opgave van plaats of jaartal.

G. L.

STOCKMAN (BERNARDUS), eertijds *Francoysche Schoolmeester in de vermaarde coopstadt Dordrecht*, gaf in zijne *Aritmetica*, in 1637, door ABEL W. WASSENAER, Rekenmeester tot *Utrecht*, op nieuw uitgegeven, de *jonckheyt* dezen raad:

Ghy edele jeucht wildy worden gepresen »hier,
Voecht u te leeren neerstelijk vroech en laet:
d' Edele Arithmetica, die u door desen «hier,
U wort gepresen» fier, geheelycken t' uwer baet:
Loont hem zijner daet, want het sal u allen vromen,
Al vallet u wat suer, het sal u verheugen jaet:
Dat nadat suer sal u haest dat soete komen.

S.

STOL (BARENT JOOSSEN), een dichter van geestelijke gezangen, in den trant van JAN LUIKEN, JAN HUIGEN en anderen. Men vindt ze voor de werken zijner tijdgenooten, onder anderen voor de *stichtelijke rijmen* van den laatstgenoemde (*Amsterdam* 1733).

S.

STOPPELDAAL PZ. (L.) liet in 1776, te *Middelburg*, bij W. ABRAHAMS, drukken: *Lierzang ter inwijinge van het nieuw gebouwde Orgel, in de groote of St. Stevens Kerk te Nymegen*. Waarin, onder anderen, de volgende regels voorkomen:

Mijn dierbre Vaderstad! vermaekelijk Nijmegen!
Als 't hoofd van Gelderland en Batoos stad begroet!
Gij vind uw' hartewensch op dezen tijd geboet!
Gij moogt gepaste vreugd met uwe burgren pleegen!
Uw orgel is voltooid, volmaakt in allen deel,
En prijkt, en praalt, en pronkt, als 't prachtigst kunstjuweel!

In 1805 moet nog van hem het licht gezien hebben: *het Geluk.*

STORM (H.) heeft M. ANNAEUS LUCANUS *overgezet in Nederlands rijmdicht*, en dit te *Amsterdam*, in 1640, laten drukken. S.

STRALEN (FREDERICK VAN), Burgemeester van *Wageningen*, vervaardigde in het midden der vorige eeuw, onder anderen, vierregelige verzen op ieder der hoofd- en kleine steden van *Gelderland*, ten proeve deelen wij dat op *Nymegen* mede:

Is Gelderlandt het hoofd der seven Nederlanden,
En ick sijn Opper-hooft en Stad der Bataviers,
Een bolwerck en een heck tot aen de Westerstranden,
Wat Stadt van honderden verdient soo veel Lauriers (1).

STRASIUS, Pater en Priester der Societeit Jezus, vervaardigde: *Den besloten hof van onsen beminden Saligmaeker, Christus Jesus*, waarvan, omstreeks 1700, de tweede druk te *Leyden*, langwerpig 16° bij FR. DE DOES het licht zag. 's Mans dichttrant is beneden het middelmatige. R. A.

STREEK (N. C. BRINKMAN wed. VAN) Zie BRINKMAN (N. C.).

---

(1) SLICHTENHORST, *Tooneel van Gelderland*, bl. 114.

STRIBEE (CORNELIS) liet in 1698, te *Amsterdam*, drukken: *Chaos ofte verwarde Clomp, inhoudende verscheidene Minnedeuntjes*, in 3 stukjes langwerpig 12°. Geen zijner deuntjes is waardig, het hier af te schrijven. R. A.

STRIJEN (Mr. JOAN HUGO VAN), Baljuw van *Oudewater*, Lid van het broederschap *Pictura* te *'s Gravenhage*, vervaardigde, bij gelegenheid van het honderdjarige feest of jubilé van dat genootschap, bijschriften voor de door MATTHEUS TER WESTEN geschilderde decoratiën. Ook dichtte hij een *Vreugdezang* op dit eeuwgetijde, die men vindt in *Nederlandsche jaarboeken Nov. 1756.* Hij maakte het volgende grafschrift op FRANCOIS VAN HOOGSTRATEN, eerst Secretaris van *IJselstein*, later van *Oudewater*, waar hij ook Raad in de Vroedschap en Burgemeester is geweest, en den 25 Februarij 1760, in den ouderdom van ruim 70 jaren, overleed.

Hier rust HOOGSTRATEN, de eer en lust der Zanggodinnen,
  Die langs het glansrijk spoor van zijn beroemd geslacht,
De steilte had bereikt van Pindus groene tinnen
  En zong op Flaccus trant, vol vier en zwier en kracht.
Zijn heugnis zal, vol druks, 't grijs Oudewater vieren,
  Wiert ooit vernuft en deugd met dankbaarheid beloont.
Hier vlecht Apol geen' krans van heilige laurieren,
  Hier leeft 's mans beeltenis met hemelsch licht gekroont (1).

Nog komen van hem stukken voor in de *Lauwerbladen voor de zonen der vrijheid*. S.

(1) *Nederlandsche Jaarboeken* 1760, bl. 131.

STROBAND (PH.), te *Workum*, galmde in het jaar 1782 een *Treurgalm* uit op het smartelijk afsterven van G. J. NAHUYS, welke dus begint:

Wat damp van rampspoed vult de lugt,
En trekt zich rondsom boven Leijen?
Mij dunkt, ik hoor mistroostig schreijen;
Het zwerk weêrgalmt van bang gezugt:
Ach NAHUYS is in 't graf gedaald! enz.

Waarlijk wij huiveren bij zulk eenen galmtoon!

J. C. K.

SUBREMONT (J.) leverde in het jaar 1752 eene bijdrage tot de *Dichtkundige Cypressenbladen.*

Wat naare klank vervult de lucht (1)?

vraagt hij; en wij gelooven, dat ieder man van smaak, die SUBREMONTS vers hoort voorlezen, hetzelfde zal vragen.

SUDERMAN (JAN), een Rotterdammer, vertaalde het bekende werk van JOH. AEF. TURRETIN, getiteld: *Wolke van getuigen* enz. *Delft* 1724 4°. Op dit werk vervaardigde hij een gedicht, waar van de slotregels zijn:

Och gave Godt, dat alle Protestanten
Door deze wolk verlicht, als Kerkverwanten
Vereenden, en het onbekende aen Hem
Gelaten wierdt, die alles weet, wiens stem
Het duidlijk houdt aan zich en zal behouden,
In weerwil van die schrandren Schooltwist brouden.

(1) *Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 146.

Hij liet in onderscheidene werken zijne lier klinken. In een uitvoerig vers, ter uitvaart van den beroemden dichter JOAN VAN BROEKHUIZEN, laat hij zich, onder anderen dus hooren:

De Zangnimf, die de kroon der negen Zust'ren spant,
Zit in haer ziel bedroeft, verslagen aen den kant
Der hoefbron, die vast zwelt door zilte tranen;
Zoo zwelt de Nijl, geperst door bulderende orkanen.
Terwijl hij 't schuimend nat van vader Nereus drinkt, enz (1).

Meer staaltjes van 's mans poezij zal men wel niet verlangen; anders zouden er nog kunnen aangevoerd worden, uit het lijkvers: *Ter eeuwige gedachtenis van den Heer* A. VAN DER WERF, in J. VAN GOOL, *Nieuwe Schouwburg der Nederlandsche Schilders;* of uit een paar dankvaersjes voor eene gouden medaille door den schoonzoon van VAN DER WERF, aan SUDERMAN geschonken voor zijn lijkvers; of uit een stuk *op de doot van* J. BRANDT (achter diens gedichten), of uit een lofvers *op de Gedichten van* JOOST VAN GEEL. Daarenboven gaf hij in het licht: *De Godlievende Ziel van* HERMAN HUGO en OTTO VAN VEEN, bestaande uit over de 100 zinnebeeldige platen; te *Utrecht* bij H. en J. BESSELING 1749, in 8°. S. en J. C. K.

SUDERMAN (WILHELM), misschien een broeder van den zoo even gemelden, was Leeraar bij de Remonstranten te *Rotterdam*, zijne geboorteplaats, en leverde

---

(1) Achter J. VAN BROEKHUIZEN'S *Gedichten*, bl. 97.

eenige vertoogen in den *Hollandschen Spectator* van J. VAN EFFEN, onder de letter X. Hij behandelde nu en dan de Latijnsche lier, en ook de Nederduitsche, blijkens een gedicht *Diogenes* getiteld, zijnde eene satyrische uitbreiding der bekende anekdote van dien Cynischen wijsgeer, als hij bij vollen dag te Athene op de markt verscheen en zeide *Menschen* te zoeken. Het is niet geschikt voor uittreksels en te lang om geheel mede te deelen. J. C. K.

SUISSAP (J. DE) meende der jeugd eene »aan»gename schadelooze en tevens geestopscherpende tijd»korting te verschaffen", door in 1779 te *Utrecht* te doen drukken, *Een hondertal nieuwe Geestrijke Raadzels;* want vermits de Grieken, volgens hem, »de »gewoonte hadden zich onderling raadsels uit te geven", stelt hij het zeker, dat Raadsels eene geestopscherpende tijdkorting opleveren. Hij had er op deze wijze, met even veel regt, zelfs eene vorstelijke bezigheid van kunnen maken; was hem het verhaal van MAXIMUS PLANUDES slechts te binnen gekomen, die ons berigt, dat de Koningen, wanneer het oorlogszwaard rustte, elkander raadsels plagten op te geven, en dat wel, onder boete of belooning, voor die ze niet of wel wisten op te lossen. Wil men weten, hoe hij zich van zijne taak gekweten heeft, men oordeele uit de beide volgende:

'k Heb negen Broeders, en verklaar
Rondborstig uit, in 't openbaar
Aan wie dit hoort, of zelv mogt leezen,
Den minste van den hoop te wezen,

Ben ik alleen, 'k word niet geteld:
Maar als een broeder my verzelt,
Heb ik het zonderling vermoogen,
Hem negenvoud te doen verhoogen.

Dat elk op aard zyn kruis moet dragen,
Werd in het Bybel-woord geleerd
Doch ik ben van dien last ontslagen:
Het kruis draagt mij: dat 's regt verkeerd.

Ieder, die iets van de rekenkunde weet, zal zeker wel bevroeden, dat de oplossing van het eerste raadsel *de Nul* is, maar niet zoo ligt zal men op de gedachten komen, dat die van het tweede *de Haan van den toren* moet zijn.

SWAAN (JOHAN SAMUEL), geboren te *Hoorn* in 1774, overleden 26 October 1826, eerst Apothekar te *Amsterdam*, later Rector der Latijnsche scholen in zijne geboortestad, was een zeer verdienstelijk geleerde, die zijne kunde niet slechts in de school, maar ook in het maatschappelijk leven uitbreidde. Veelvuldige voorbeelden zijn daar van voorhanden, ook van zijne dichterlijke voortbrengsels, die echter zich niet boven het middelmatige verheffen. Uit zijne, met dichtregelen doorweven, verhandeling, *de Laster* getiteld, door hem in 1798 in de Maatschappij *Felix Meritis* voorgedragen, en te *Amsterdam* gedrukt, ontleenen wij de volgende regels:

Gelyk de witte beer, aan 't verre Noorder strand,
Zelv' door de felle koud' zyn bloeddorst niet kan toomen,
Op 't ys, geheel verstyfd, zyn droeve prooi vermand.
Die ongelukkiglyk hem was te nagekomen:

Zoo is ook de aard van haar, die thans myn lier bezingd;
Nog stand, nog ouderdom, zyn voor den Laster veilig,
Zy die op loogen tuk, de waarheid steeds verminkt,
Misbruikt den Godsdienst zelv', voor 't deugdzaam hart zoo heilig,
Des Tygers bloeddorst, en der slangen listigheid,
De wreedheid van den beer streeft zy nog ver te booven
Daar by het wilde dier den mensch slechts dood verbeid,
Zoekt zy, wat erger is, zyne eer, zyn heil te rooven (1).

Ook vervaardigde hij een *Wilhelmus van Nassouwen*, in den geest van het oude lied, toepasselijk gemaakt op de gezegende omwenteling van 1813, te *Amsterdam* bij J. TEN BRINK GZ. 1814, met eene dichterlijke opdragt aan *Z. K. H. de Souvereine Vorst.* Het eerste couplet luidt dus:

Wilhelmus van Nassouwen
  Geteeld uit Neêrlandsch bloed,
Heb ik op God vertrouwen;
  Hij sterkte mijn gemoed.
'k Heb reeds mijn jeugdig leven
  Voor Neêrlands heil gewaagd.
Mij deed geen vijand beven,
  Schoon door 't geweld geschraagd. enz.

SWAEF (SAMUEL DE), broeder van JOHANNES DE SWAEF, door WITSEN GEYSBEEK vermeld (2), was in het begin der zeventiende eeuw, Schoolmeester, Schoonschrijver, Plaatsnijder en Drukker te *Middelburg*, en ook geen vreemdeling in de dichtkunst, blijkens een: *klink-dicht op de driesinnige sinnebeelden van* JACOB CATS, geheel in den trant van dien dichter:

---

(1) *De Laster*, bl. 21.
(2) *Woordenboek der Dichters*, D. V, bl. 378.

Hoe in des weerelts loop den mensch sich heeft te draghen,
  Wyst ons dit aerdich werck met Dicht en Beelden aen,
  En hoe men van 't begin ten eynde toe moet gaen,
Om God, en oock den mensch in alles te behaghen.
Eerst, hoe een jonck ghesel met konste sal bejaghen
  Sijn Lief, sijn tweede ziel, sijn vreught, sijn harten lust.
  En, om sijn hevich vyer met eer te sien gebluscht,
Hoe hy 't met heur beschyt een aerdigh dier sal vraghen,
  Maar wonder boven al' een en hetzelve beelt
  Een en dezelve stof (merckt hoe de Gheest hier speelt)
Leert ons een Borger-plicht, en oock Godsalig leven, enz. (1).

Op een Proefstuk der schrijfkonste van S. DE SWAEF maakte CATS het volgende puntdicht:

Ten ware dat de gans door haer geswinde pennen,
Ghewesen hadd' de wegh om door de lucht te rennen;
  Der Consten schoonen glans, der helden hooghen lof,
  Lag in een corte stont begraven in den stof (2).

Meer bijzonderheden omtrent SWAEF kan men vinden bij P. DE LA RUE (3). J. C. K.

SWAEN (R. H.) komt, in het midden der zeventiende eeuw, hier en daar met rijmregels, op de werken zijner tijdgenooten, voor, hij spreekt zelfs van zijn *slechte knuppelvers* (4), en wij zijn te beleefd hem tegen te spreken. R. A.

SWART (W.), door ARRENBERG en ABCOUDE, waarschijnlijk abusief J. SWARTE genoemd, was een

(1) Voor de *Proteus of Minnebeelden*, enz. van J. CATS, in 4°.
(2) CATS werken uitgegeven door R. FEITH, D. X. bl. 249.
(3) *Geletterd Zeeland*, tweede druk, bl. 166.
(4) Zie het tweetal geplaatst voor J. VAN NIJENBORGH 's *Hofstede*.

zeer middelmatig dichter uit het begin der vorige eeuw, zoo als blijkt uit zijne *Geestelijke bedenkingen van Goddelijke waerheden en betrekkingen, die uit dezelve vloeijen, voorgestelt in verscheidene rijmen* en op verscheidene zangtoonen van welke in 1739 de tweede druk verscheen (1).

S.

SWEIGHOLT (R.) komt in 1784 onder de Lijkzangers op RUTGER SCHUTTE voor met een dichtstuk dat in waarde gelijk staat met de overige in den bundel *Lijkdichten* op dien geleerde voorkomende.

SWILDENS (Mr. J. H.), in het laatst der vorige eeuw Hoogleeraar in het Natuur en Staatsregt te *Franeker*, is de schrijver van de bekende *Bardietjes*, die in 1779, te *Amsterdam*, bij W. HOLTROP, het licht zagen, en waaruit wij hier het eerste ten proeve mededeelen:

MORGENLUST.

Zie den schoonste lente-morgen!
Zie dat helderlichtend oosten
Onder purpre wolkjes glooren!
Zie die velden rondom heenen!
Verscher groent en geurt 'er alles.
Zie dit grasje, zie die bloemtjes!
Zie met paarlen z' overgooten!
Zie aan elk bewaassemd blaadje
Krystallijne dropjes hangen!
Hoor dat pluimgediert' eens tieren!

(1) Men zie daaromtrent de *Boekzaal van* 1740, bl. 37 en volg.

Hoor 't rondom allengs zich wekken!
Zie dat gloorend oosten, hoe 't nu
Onder goud'ne wolkjes opgloedt!
Zie daar straalt-z' al op den beuktop!
Zie daar komt z'! o zie de zon komt!
En nu heffen alle chooren
Rondom heen hun vol gezang aan!
O hoe heerlijk is Natuur nu (1)!

Voorts leverde hij het *Politiek Belangboek*, het *Godsdienstig Staatsboek* en het *Vaderlandsch A B boek*, welk laatste in 1781 uitgegeven, zekerlijk het beste van zijne uitgegevene kleine werkjes is, en waarin onder elk plaatje, een tweeregelig, somtijds niet onaardig, versje staat.

SYLVIUS (HYACINTHUS) vertaalde, in het begin der vorige eeuw, in vloeijende verzen een der fabelen van HOUDAR DE LA MOTTE: de *Aapen Matrozen* (2). Of het vers voor K. LESCAILJE *Poezij*, van hem of van SAMUEL SYLVIUS zij, durven wij niet beslissen wijl de voornaam niet gemeld wordt. J. C. K.

SYVERTS (LAURENS), een Rederijker uit het begin der zeventiende eeuw, leverde eene dichtproeve in de Referijnen, *Ghemaeckt op een vraghe, of in Christum te ghelooven in aller menschen macht is; om naer haer believen te kiesen de dood of 't leven, Amsterdam* 1613, welke juist niet de slechtste is van die, welke men in dat werk aantreft.

R. A.

(1) *Bardietjes*, (eene nieuwe soort van gedichtjes,) bl. 2.
(2) *Friesche Honigbye*. D. V, bl. 157.

TAAPKENS (J.) schreef hartroerende treurzangen op den dood van C. VAN VELZEN en J. F. VAN OOSTBROEK beide Predikanten te *Groningen*, in het midden der vorige eeuw. Welk een dierbaar leeraar de eerste was:

> Getuige is Gods volk, dat op sijn leere aasde,
>   Gelijk de nivre bije uit bloemen honing suigt,
>   Den moeden gaf Hij troost, de zielen overtuigt
> Wees Hij na Jezus heen, op dat haar herte graasde
> Op 't eeuwig heil verbont (1). enz.

In de *rouwklagte* op den tweeden luidt het, onder anderen:

> O! salig sterven, dog ontsachlijk in onse ogen
>   Want wie? heeft ooyt gesien, dat God sijn knegten gaf,
>   Sodane Zeege-koets, om van de Preek-stoel af,
> Te reisen Hemel-waarts, te rijden in den hoogen,
> En blijden Hemel in (2). enz.

Beide stukken gedrukt te *Groningen* bij JACOB BOLT 1752.

J. C. K.

---

(1) *Treurzang*, bl. 1[illegible].
(2) *Treurzang*, [illegible].

TAATS (BENJAMIN) vervaardigde, omstreeks de helft der achttiende eeuw, als S. S. Th. Stud. te *Groningen* eenen *zang*, op de uitgave der *Stigtelijke Gedigten* van CLARA FEYOENAVAN SYTZAMA. Het vers waarin zij hemelhoog wordt verheven is vrij goed gedicht, doch vloeit over van vergelijkingen en beelden. Onder anderen:

Dat heet, met heilge Debora,
Op wieken van geloof geheeven
Gelaafd met vogt van Siloa
De Godheid eer en roem te geeven.

T.

TAAY (W. H. L.) leeren wij uit de werken van het genootschap *Kunst wordt door arbeid verkregen* als een dichter kennen, die zich vrij gunstig onderscheidt. De aldaar van hem medegedeelde stukjes bewijzen dat hij iets oorspronkelijks had, en vloeijend dichtte. Uit dat *Aan Alcestes* schrijven wij het volgende ten proeve af:

Gloeit in uw dicht dat heldervuur,
Dat hart verrukkend schoon, die kunst van wel te zeggen;
Maalt gij in woordenverf Natuur;
Wat zal U toch, Alcest! verdienden lof ontzeggen?
Een lezer, wien geen hart ontbreekt,
Voelt ligt wat gloed uw dicht ontsteekt.

Een Midas geef dat schoon den schop,
Wat nood? men toetst geen kunst aan 't oordeel van de gekken;
En Kloris schort' haar neusje eens op,
Dat naare Nederduitsch moog' haar *Vapeurs* verwekken:
't Verdient bespotting, maar geen haat
Wijl 't kleuter Fransch noch Duitsch verstaat (1).

R. A.

(1) *Taal- en Dichtlievende oefeningen van het genootschap Kunst wordt door arbeid verkregen*, D. III, bl. 173.

TACK (**ADOLF**), overleden in het begin dezer eeuw, was een groot liefhebber van het Tooneel en een man van zeer veel smaak. Hij was Commissaris van de Schouwburg te *Amsterdam*, en had zelf een klein, zeer keurig bewerkt, kamertooneeltje. Hij maakte of vertaalde: *Het Huwelijk van den Capiteyn, Blijspel*, 1800; *Middernacht of de Nieuwejaarswenschen, Blijspel*, 1800; *De Maarschalk van Calinat of het Schilderij, Zangspel*, 1803; *De Doorluchtige Blinde, Tooneelspel*, 1807.

G. L.

TAMÉ (T.), Med. D., zong *Ter eeren van den Heer* GOVERT DU BOIS, *als syn Ed. tot doctor in de Philosophie en Geneeskunde wierd ingehuldigd*, *Leyden* 1725. Op deze wijze:

Uit heeft Apol, en zet den Leeraers hoedt,
Geleerde Vriendt, met blijdtschap op uw haeren,
Wijl elck, met mij. U als zijn zoon begroet.
»Noit moet U ramp of onspoedt wedervaeren,
»Mijn GOVARD, zo klimt gij steets hoger op
»Langs trappen, niet heel moeilijk voor de braeven
»Zo ziet men U in korten tijt, ten top
»Van eere en roem, door uw vernuft en gaeven."

S.

TARGIER (**JOACHIM**) schreef een lofvers op de vertaling van de *Vale Mundo, ofte noodiging tot de Broederschap Christi* door CORNELIS VAN EECKE.

J. C. K.

TATINGHOFF (**MICHAEL FREDERICI**) liet in 1669 in 12° drukken: *Catechismus-citer*, zijnde LUTHERS *kleine Catechismus* slecht berijmd.

G. L.

TAVAREZ (J. NUNES CHEVALIER DE) zie **NUNEZ (J) chevalier DE TAVAREZ.**

TEELLINCK (CORNELIA EEUWOUTS), eene Godvruchtige vrouw te *Zierikzee* in 't begin der zeventiende eeuw, heeft eenige stukjes in rijm gesteld, welke P. DE LA RUE opnoemt (1); als: *Refereyn*; *Nieuwjaers liedeken, op de wijse Ontwaeckt ô Israël; Een Christelyk A. B. C; Onderwijsinge voor Coningen en Princen; De thien Gheboden rijmsche wijse; Een liedeken, op de wijse: Mijn ziel maeckt groot den Heere; Een ander, op de wijse: Onse Vader in Hemelrijck; Een ander, gemaeckt op haers Mans overlyden, op dezelfde wijse*, en *Een Sonnet.* Daar DE LA RUE geene proeven aanhaalt, kunnen wij de gehalte dezer stukken niet beoordeelen, maar wel gissen. Zij zijn door hare zuster SUSANNA, eenige jaren na hare dood, uitgegeven, en voor de tweede maal, verbeterd, te *Zierikzee* bij H. VAN DER HELLEN voor J. KEYSER 1616 in 8. J. C. K.

TEGNEUS (JOHANNA BERTRANDA), huisvrouw van D. H. ASENDORP, Predikant te *St. Jansga*, in *Schoterland*, provincie *Friesland*, maakte, omstreeks de helft der achttiende eeuw, nu en dan lofverzen op de werken harer tijdgenooten, welke zich door niets bijzonders onderscheiden. Zij die haar verzen mogten willen lezen, verwijzen wij naar het derde deel der

(1) *Geletterd Zeeland*, Tweede druk bl. 339.

Stichtelijke Gezangen van R. SCHUTTE. Vermoedelijk was JOHANNA BERTRANDA eene zuster van FREDERICA ALIDA TEGNEUS reeds door onzen voorganger vermeld (1).

TEMPEL (OLIVIER VAN DEN), die in de zeventiende eeuw leefde, heeft zich door zijn gedicht *op de Stichtelijke rijmen en het schadelijk overlijden van* DIRK RAPHAELZ. KAMPHUYZEN als een zeer middelmatig dichter doen kennen. S.

TERGOWE (NICOLAAS) zie BERIOTH (NICOLAAS).

TER REEHORST (DIRK WILLEM) zie REEHORST (DIRK WILLEM TER)

TERWEN (JOSINA) of TERWE wordt door SCHELTEMA (2) als eene Dortsche Dichteres vermeld, die in de zeventiende eeuw leefde. Hare gedichten zijn, volgens het getuigenis van een ander geleerde (3), middelmatig en vóór en in de werken harer tijdgenooten te vinden.

TERWEN (LAURENS), vermoedelijk een bloedverwant van de voorgaande, doet ons zijn dichttalent kennen uit de volgende regelen, *Op de Beschrijving van Dordrecht* door MATTHIJS BALEN JANZ:

---

(1) WITSEN GEYSBEEK, *woordenboek der Dichters*, D. V, bl. 394.
(2) *Geschied- en Oudheidk. Mengelwerk*, D. III, st. 3, bl. 108.
(3) SCHOTEL, *Letter- en Oudheidkundige avondstonden*, bl. 182.

Dat eertijds onder 't Puyn van Eeuwen lag te Smoren.
Werd, door de Vlugge schacht van BALEN, weer Herboren
En toont Ons hier wat Recht en Wetten DORD genoot,
Als, 's Vorsten milde gift, die Storten in 'er Schoot.
Haar Opkomst, Voortgang, en 'er Deel in Borger-Twisten,
En wat voor Schrander-Breyn, en Dappre Oorlogs-Listen
Zy voortbragt. Hoe Zy is Geschonden van den Brand,
En door een Hooge-Vloed, Geschuerd van 't Vaste Land.
Hier praald OUD-THUBENDRECHT, in Glans, en volle Luyster.
En BALEN raakt zijn Naam, door DORDRECHT, noyt in Duyster.

TESSYNCK (CORNELIS) was, in het midden der zeventiende eeuw, Lid van de Veersche Rederijkerskamer *de Witte Lelije en de Blaauwe Accoleyen.* Men vindt stukken van hem in *Vlissings Redens-Lusthof*, waaruit wij ten voorbeelde de volgende regels afschrijven:

De Mensch vol sonden boos gestaeghlijck is genegen
Te volghen eygen sin, en Duyvels quade weghen,
Soo hy sigh niet bekeert, geen welvaert krijghen kan,
Want Godt treckt van die Mensch sijn Goddelijcken zegen,
Maer welvaert, heyl en vreugt krijcht huys, stad, landt en man,
Die Godt van herten vreest, dus wijcket nimmer van
d' Heylighe vreese Godts, want weerlijk sy alleene
Is deughdens heilge bron.

TESTAS (M. H.) treffen wij aan onder de *lijkzangers ter Gedagtenisse van den Heer* SCATO GOCKINGA, Burgemeester en Curator te *Groningen.* Hij vervaardigde *ter uytvaart van dien Heer* een vrij vloeijend gedicht, zonder poëtische waarde waarin gesproken wordt van: *een zilte traanen zee.* Het is, met andere, uitgegeven, te *Groningen* bij HAJO SPANDAW, 1759. J. C. K.

TETHROEDE (L. S. VAN), een Haarlemmer, vervaardigde, in het begin der zeventiende eeuw, lofdichten op de werken zijner tijdgenooten. Hoe hij zich van dien taak kweet kan men onder anderen zien uit een vers vóór het derde deel van BOR's *Nederlantsche Oorloghen.*

TEYSSEN (NIKOLAES), J. U. Studiosus, vervaardigde in de achttiende eeuw, onder anderen een bijschrift *op de Beeltenisse van den Heere* FRANS GREENWOOD, hetwelk gevonden wordt in H. VAN HALENS *Pan poëticon Batavum.* J. C. K.

THEHOFF (JACOBUS) van *Middelburg* schreef in het jaar 1782, eene *Rouwklagt op het ontijdig en smertelijk afsterven van* G. J. NAHUYS, in den meergemelden bundel lijkzangen op dien Hoogleeraar. J. C. K.

THEMMEN (J. M.), Predikant te *Hulst*, vervaardigde, in 1726, een lofdicht *Op het zin- en zaakrijke boekje genaamt Nuttige Samenspraken van een heilzoekend Leeraar met syne Akkerlieden, ten tijde van sijne gewoonlijke Huysbesoekingen,* welk werkje, door zijnen broeder W. THEMMEN, Predikant te *Noordhorn*, en later in de *Nieuwe-Pekela*, in 1726, te *Groningen*, uitgeven werd. Het lofdicht vangt dus aan:

Daar de *Afgunst* brult, gelijk een bitze Leeuw
Om de *Onschult* blanker, als de blanke sneeuw,
Te rijten! zo zeg-elck, dat deze Eeuw
Gantsch is verbastert!

Want *Lasterdrift* raakt nu verwoed op hol;
En 't spookt haar Suster *Haat* zo in de bol,
Dat zij van pestge Leugenvogten vol,
Op *Deught-min* lastert!

En de *Onkund* gaat met *Sorgeloos* te rust,
Op 't losse dons van geile Zondelust,
Daar 't Licht van Deugd en Godvrucht is geblust
Door Helle stormen!

O Ysselijk gedrocht! dat uit haar schoot
Wort voortgeteelt! monstreuzer als de Doot!
Want 't is beslikt met swadder uit een sloot
Vol giftge wormen!

Wie gaat dit Godloos dier dan stout te keer,
Gantsch onverschrokken voor zijn tegenweer?
Mijn *Broeder* wapent zich, en grijpt de speer
Om 't beest te wonden. enz.

En nu gaat hij voort, met in nog dertien coupletten de korten inhoud van zijns broeders werk te berijmen. Tevens vervaardigde hij nog vóór het zelfde werk een klinkdicht op de *Tytelplaat*, dat even fraai als de bovenstaande regels is, waarom wij het overbodig achten, het hier mede te deelen.

THEMMEN (PHOEBUS HITZERUS), een verdienstelijk, geleerd Med. Doctor te *Amsterdam*, Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, lid van het Utrechtsche genootschap enz., was de eerste, die de koepokinënting in *Amsterdam* begon, en de kinderen der armen om niet in het Engelsch weeshuis vaccineerde. Ook was hij, gelijk ons van goeder

ınd verzekerd is, schrijver van de *Komieke en* ·*rmakelijke Boeren-reis van Dirk den Eenvoudi-* ·*m*, welke eenen tweeden druk beleefd heeft. Behalve › geneeskunde beoefende hij ook, niet zonder goed ·volg de Nederduitsche dichtkunst. Hij heeft zijne achten beproefd in eene dichtsoort, in welke en onzer dichters bijzonder heeft uitgemunt, melijk het *fabeldicht*, waarin eenvoudigheid, klaar-id en ernst den boventoon moeten voeren, en dat k de *satyre* dult, gelijk de fabelen der ouden bé-jzen, alsmede die van DE LA FONTAINE, GELLERT, SSING, PFEFFEL en anderen. THEMMEN zond van '93 — 1802 drie deelen *Fabelen en Vertelsels* in t licht. Dat de eerste op lange na niet aan de gegevene vereischten beantwoorden, zal elken lezer het oog vallen. Eene goede fabel vordert een ›rspronkelijk, kinderlijk, naïf vernuft, dat zich nooit n langdradigheid schuldig maakt, op welke ver-ıchten echter deze niet altijd bogen kunnen. Ware ıs bestek niet beperkt, wij zouden zulks met proe-n kunnen staven. Meest alle zijn van *satyrischen* rd. Zoo als: *De roe, en de podagra*:

Hoor, nicht! dus sprak de roê eens tot de podagra:
Gij schijnt zo trots van aart; maar weet gij wel, hoe na
'e elkaâr bestaan, daar wij elkander nichten noemen?
›rmeetle! sprak de jicht, hoe durft gij u beroemen,
Van mijn geslacht te zijn? van mijn vermaard geslacht?
Daar ik ben voortgebragt
›or 't edelst schepsel, dat op 't aardrijk wordt gevonden;
En zeg, van waar zijt gij? behoeft dat nog bewijs?
Slechts uit een handvol rijs,
Met bandjes saamgebonden:

Hoor, sprak de roê, schoon 't in den eersten opslag schijnt
Dat gij gelijk hebt, zo verdwijnt
Uw stelling, als ik u onze afkomst eens laat weeten,
Hetgeen u waarlijk schijnt vergeten.
't Was grootvaêrs ongehoorzaamheid,
Waaruit wij beiden zijn gesproten,
Die op zijn sterfbed ons deez' post heeft opgeleid,
Dat gij de vraaten, zuipers, wulpsche grooten,
Hen, die aan maatigheid steeds ongehoorzaam zijn.
Zoudt straffen met een schier ondraagelijke pijn;
Ik, daar en tegen, zou hen, die bevelen, wetten
Van oudren, en van overheên,
Verbreken, en met voeten treên,
Kastijden; dat wij 't kwaad te saamen dus beletten
Verlaat uw trotsheid dan, en geef me, ô jicht! de han[illegible]nd
Als amptgenoote, en bloedverwant!

Verwaande grooten! wilt uit deeze fabel leeren,
Om geen natuurgenoot door smaad of hoon te onteeren,
Daar gij een schakel uit diezelfde keten zijt,
Die 't menschdom saamen bind; en schoon dit mooglijk strijd[illegible]d,
Met uwe trotsheid, zult gij echter duidlijk merken.
Dat gij in uwen kring, hoe groot dezelve ook zij,
Toch even vlijtig meê moet werken
Tot welzijn en 't bestaan der groote maatschappij (1).

Wij willen er nog eene mededeelen, die te[illegible]n minste de verdienste heeft, dat ze niet te lang i[illegible].

EEN NACHTEGAAL EN EEN VINK.

Zeg, zangrijk beestje, ei zeg het mij,
Waarom zingt gij niet, zoo als wij,
Op hoogen toon? Dus sprak het puik der nachtegaalen
Eens tot een vinkje, dat
Al hupplend, vrolijk, op een' boom te zingen zat:
Waarom tracht gij ons niet te onthaalen

(1) *Fabelen en Vertelsels*, D. I, bl. 52.

Op scheller zang, gelijk de vlugge leeuwrik doet,
f als het beestje, dat, met goud gelijke veêren,
't Canarisch eiland als zijn vaderland begroet,
n ons met zijn gezang zo streelend mag vereeren?
ô Schelle nachtegaal! dus sprak de vink, ik zing
Zo goed Natuur mij met die kunst begaafde;
aar, zo ik op uw spoor, of dat des leeuwriks, draafde,
't Zou hoogst gebrekkig zijn. Indien ik in mijn kring
Een weinig roem slechts mag behaalen,
Dan, dan ben ik op 't sterkst voldaan.
Om, op verheven wijze, een' hoogen toon te slaan,
ıat ik aan 't kunstrijk choor der schelle nachtegaalen (1).

Zijne vertelsels, ofschoon niet zoo los en vloeijend :rijmd als die van ASSCHENBERG, hebben meest alle ts *pikants*, hoewel sommigen vrij gerekt zijn. Wij illen een der kortsten aanvoeren.

EEN SCHOTSCH DOCTOR EN EEN SNAPPER.

en praatziek jongeling, een snaak, die zich verbeeldde
Dat hij heel geestig was, doch door zijn laffe taal
lk, die hem dulden moest, ten uitersten verveelde,
Was bij zijn' oom te gast op een nieuwjaars onthaal.
Gezelschap had nog naauw' een' enklen brok gegeten,
Of hij berispte elk een; dit was zijn grootst vermaak.
'en schotsch geneesheer, toen juist over hem gezeten,
Een man, die weinig sprak, maar ieder woord ter zaak,
Wierd eindlijk 't voorwerp ook van zijne uitsporigheden,
Zeg eens, hoe veel verschilt een Schot wel van een' zot,
leer Doctor? riep hij uit: ei, wil mij zulks ontleeden.
» De tafelbreedte," was het antwoord van den Schot (2).

) *Fabelen en Vertelsels*, D. II, bl. 3.
Fabelen en Vertelsels, D. I, bl. 47.

Achter de *Lofrede* op H. G. OOSTERDIJK, door JERONIMO DE BOSCH, leest men van THEMMEN een ernstig dichtstuk: *Aan den Heere* H. G. OOSTERDIJK *M. D. ter gelegenheid van zijn WelEdeles* 62sten *verjaardag*. Het *extemporé*, toen uitgesproken, onder het drinken van eene bokaal, ten huize van den Heer J. DE BOSCH, na dat de Heer OOSTERDIJK 's avonds in *Concordia* eene verhandeling *over den Ouderdom* had voorgelezen, welke de spreker verdeelde in geregten ' waarop hij de hoorders op zijnen geboortedag onthaalde, en waarin hij een der leden van *Concordia*, den Heer NOORDWIJK, een gezond vrolijk grijsaard van 84 jaren, toen als een voorbeeld van gelukkigen ouderdom aanhaalde, luidde dus:

Heb dank o OOSTERDIJK! voor 't zielverkwikkend eeten,
Waarop gij heden ons zo smaaklijk hebt onthaald,
De Algoedheid geev', dat gij op *Noordwijks* plaats gezeten,
Op zijne jaaren voor dien maaltijd word betaald.

In de *Kleine Dichterlijke Handschriften* worden ook eenige stukken van hem gevonden.

Hij overleed te *Amsterdam* den 15 October 1830 in den ouderdom van 73 jaren. Zijne nagedachtenis wordt door een gedenkpenning en door een groot, voortreffelijk gegraveerd, protert vereeuwigd. J. C. K.

THESINGH (JAN) rijmde gelegenheidsverzen in het midden der achttiende eeuw. Hij komt onder anderen voor in JOHANNA KOERTENS *Stamboek*, over welke hij zich dus uitlaat:

Schept een Vrou, een Vrou vol goddelijk vermoogen,
Uit een' gemengden klomp van zaamgeronne draan,
Geen weerelt niet alleen, op 't heerelijx voltoogen,
Maar maalt wat in de helle of hemel wordt gedaan.

R. A.

TICHLERUS (RUTGER) leefde in de zeventiende eeuw.

Wat oyt Poezy had gevat,
Wat Muze en Musica bezat,
Heeft SLUITER gaan ontsluyten.

Dus begint zijn gedicht op de *Psalmen*, *Lofzangen* en *Geestelijken liedekens* van vader SLUITER. Dat voor diens vertaling van *Jeremia's klaagliederen* is niet veel beter. S.

TIERINGS (HENDRIK DE WITTE, van *Middelburg*, was een gelegenheidsdichter uit de achttiende eeuw, van wien wij verder niets weten, dan dat hij een vloeijend lofvers vóór het tweede deel der *Gedichten* van JOHANNES EUSEBIUS VOET schreef. J. C. K.

TIL (SALOMON VAN), geboren te *Weesp*, den 26 December 1643, was achtervolgende Predikant te *Huisduinen*, in *de Rijp*, te *Medenblik* en te *Dordrecht*, tot dat hij, in 1702, tot Hoogleeraar der Godgeleerdheid en Academieprediker te *Leyden*, benoemd werd. Het valt niet in ons plan hier zijne bekwaamheden als geleerde en Kanselredenaar op te noemen, trouwens dit is ook reeds op eene uitmuntende wijze, behalve door zijnen leerling VAN DE

WALL (1), door den geleerden SCHOTEL (2) gedaan. Wij moeten hier slechts van zijne verdiensten als dichter gewagen, en halen daarom ten proeve van zijnen dichttrant de volgende regels aan uit de opdragt van zijn boek, aangaande de *Digt- Zang- en Speel-konst der Ouden, aan den Edelen, Welwijzen en Voorzienigen Heer en Meester* JOHAN DE WITT.

Zoo my de proeven niet van u bedriegen,
Nog al de blijken van uw weetlust liegen,
  Heeft Pallas uw gewyt tot Wysheids schilt,
  En van haar Priesters ook dit een gewilt,
Dat zy by uw beschutting zouden zoeken:
In uw bewaring zijn vertrouwt de boeken
  Van Oud en Nieuw: en s' heeft by uw gestigt
  De Boekery ten tempel van het ligt
Der waarheid: daar een voorraat van papieren,
Van Penningen, Graveersels, en Saffieren,
  In Jaspis, en Gesteent, met alles wat
  Voor rare konst in d' Oudheid wert geschat,
Gevonden wert door groote vlyt vergadert,
Met oordeel uitgekipt (3).

Behalve dit en nog een ander ter bruilofte van den zelfden Heer, dat men mede in de *Nederduitse en Latijnse keurdigten* aantreft, vindt men eenige zijner gedichten vóór zijne werken.

TITSING (G.), J. U. Stud. te *Amsterdam*, liet zich, op het laatst der vorige eeuw, hooren in de

(1) HERM. VAN DE WALL, *Vita* SALOMONIS VAN TIL in *Praefatione ann.* S. VAN TIL, *commentarius de Tabernaculo Mosis, Amsterdam* 1714.
(2) G. D. SCHOTEL, *Kerkelyk Dordrecht*, D. II, bl. 17 — 60.
(3) *Nederduitse en Latijnse Keurdigten*, bl. 235.

Dichtkundige Cypressenbladen, en *in het Dicht-kundig Praal-Tooneel.* Ook vindt men van hem een vers vóór de *Gedichten* VAN VRIJHOFF, welke allen toonen, dat hij het niet ver in de dichtkunst gebragt had. J. C. K.

TJASSENS (H.) galmde in 1752 eene akelige *Lijkklagt* uit *op den dood van* J. F. VAN OOSTBROEK, Predikant te *Groningen.* J. C. K.

TJOM leverde onder anderen, in het jaar 1723, een gedicht op *Hoorns Buiten-Singel, in digtmaat gebragt door* R. WESTEROP, dat niet veel meer dan berijmd proza is. Men leze en oordeele:

wie eens Hoorens wandelwegen,
Met een opmerkend oog beschouwt
Roept weg! nu Haags en Haarlems Hout
Hoe pragtig, fray, of net geleegen:
Dees streeft het in vermaak voorby,
Ja zelfs het Tempe aan het Y.

Dit moet en Vreemd' en Burgerlien,
Die gints en weer gaan spelemeiën;
Langs 't lief'lyk groen en velt-livreiën,
Getuigen als zy die bezien,
En zullen door verwonderingen,
Verrukt hun lof in top op zingen.

TOL (JACOBUS) komt in 1784 voor onder de Lijkzangers op RUTGER SCHUTTE, waarin hij bewijst, dat hij er ver af is van te zijn hetgeen hij SCHUTTE noemt:

Een puikpoëet, een Hemelharpenaar (1).

(1) *Lijkdichten op* RUTGER SCHUTTE, bl. 178.

TOLK (ARIS), in het laatst der vorige eeuw Stadsdrukker en binder enz., boek- en papierverkooper in de Kaassteeg te *Edam*, plaatste veelal versjes voor de boeken, die bij hem gedrukt werden. Van welk een gehalte die waren kan men zien uit een der twee, die wij van zijne hand vinden voor *De Korte Kronyck van Purmerende enz.*

Die myn *Klein* PURMERENDE een *Groote* KOOPSTAD noemd,
Heeft niet te veel gezegt, of niet te hoog geroemd:
God doe dees' *Stadt* en *Markt* nog lang in voorspoed bloeijen!
Door *Vrugten*, uyt het *Veld*, en *Zuyvel* van de *Koeijen;*
Dit zou een Zegen zyn, tot voordeel van het Volk,
Dat van Negotie leeft. Dit wenscht *Hun*
ARIS TOLK.

TOLLIUS (HERMAN), Hoogleeraar in de statistiek en diplomatiek te *Leyden* (1), en als letterkundige bekend door zijne Latijnsche en Nederduitsche werken, is minder bekend als dichter op den Nederlandschen Parnas. Een stukje dat wij van hem gevonden hebben, doet ons wenschen, dat er meer van hem moge voorhanden zijn. Het is een bruiloftsvers, niet in den smaak van de meeste dier gedwongene voortbrengsels, maar dat den dichter kenmerkt, en eenen NIEUWLAND eere zou aandoen. Het verdient geheel te worden medegedeeld. Het is getiteld: *Ter verwelkominge van den Heere* J. VAN HOOGSTRATEN en SARA ELISABETH VAN WELL, *het eerst na hunne Echtverbintenis te Dordrecht, in 's Hage terugkeerende den 29 Maart 1766.*

(1) Zie M. SIEGENBEEK, *Geschiedenis der Leydsche Hoogeschool*, D. II, bl. 248. en TE WATER, in de *Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde* voor 1822, bl. 18.

Cupidootjes! die uw wieken
  Langs mijn vensterglazen schuert,
Wat doet u zoo geurig rieken?
  Daer ge neêrstrijkt in mijn buert;
Schootjes vol van zegeningen
  Voert gij naer beneden meê;
Al 't geluk der hemelingen
  Daelt met u ter dezer steê,
Trouw, met voorspoed en genoegen,
  Vrede, welvaert, vruchtbaerheid,
Alle heil bij een te voegen,
  Schijnt U, wichtjes! opgeleid.
Waer, mijn zoete Hemelboodjes!
  Moet door u die rijke vracht
Van uw rondgespannen schootjes
  Eindlijk worden ingebragt?
Zoudt ge ook zijn naer hier gezonden
  Met dien zegenvollen schat
Aen een paar, dat, pas verbonden,
  Keert uit Hollands oudste Stad?
'k Wed VAN WELL en VAN HOOGSTRATEN
  't Heil moet worden toegedeeld,
Welks genot den Hemelzaten
  Eeuwge vreugd en blijdschap teelt.
Lachtge? zoete zegendrichjes!
  Wenktge dat 'k uw boodschap weet?
Spreekt de trek van uw gezichtjes:
  Daer is alles best besteed!
Vreugde drijft me uw' last door de adren
  Gaet! Verwelkomt 't zoete Paer!
Stort uw vracht bij 't eerste nadren!
  Wenscht dat die nooit heenen vaer (1)!

Een uitvoerig levensberigt en karakterschets van J. TOLLIUS vindt men in het *Woordenboek van kunsten en Wetenschappen* op het woord. J. C. K.

(1) *Feestzangen ter Echtvereeniging van* J. VAN HOOGSTRATEN en SARA ELISABETH VAN WELL, bl. 40.

TONNIS (JAN), een Emder burger, gaf in 1639 te *Groningen* in druk: *Josephs Droef en Blijeindspel, niet min Stichtelick als Droef en Vermaeckelick om lezen: In III bijsondere spelen vervaetet.* Dit boek mag wel onder de zonderlingste voortbrengselen van den Nederlandschen Parnas geteld worden. Wij kunnen dit uiterst zeldzaam voorkomende stuk niet beter doen kennen, dan door er eenige regelen uit af te schrijven, en wel het tooneel tusschen BENJAMIN, 5 jaren tellende, en JACOB.

JAC. Daer komt mijn jongste kindt mijn lieve BENJAMIJ.
Die RACHEL heeft gebaart, en d' barend' scheyd van mij.
Hoo BENJAMIJN hoor hier, nu koom, een weynig nader
Ik zal u zeggen iets,
BENJ. Wat belieft u mijn Vader?
JAC. En groet ghij Vader niet? wel dat is onbeleeft
Had ick 't u niet geleert?
BENJ. Jae Vader, 't mij vergheeft,
Goedendag Vader-lief.
JAC. Wel so dat comt heel aerdich
En heb je al gebeedt?
BENJ. Neen.
Zoo beedt dan ras en vaerdich (1). R. A.

TOULON (A. BERKHOFF VAN) geboren HOUTUIJN, uit *Koudekerk*, leverde, in het jaar 1803, een lijkvers op H. VAN ALPHEN tot wien zij in den bloede bestond, doch dat een der minste uit het bundeltje lijkverzen op dien beroemden man is. R. A.

TRADELS (J.) deed in 1680 in 8° drukken: *Zedelijke en stichtelijke Rymen*, welke wij niet dan

(1) *Joseph Droef en Blijeindspel* D. I. bl, 73

bij naam kennen, uit van ABKOUDE EN ARRENBERG'S *Naamregister van Nederlandsche boeken.* J. C. K.

TRAKRANEN (BENJAMIN) leverde, in het laatst der vorige eeuw, in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, onderscheidene vertalingen uit het Engelsch van JOHN. GAY. Weinige oorspronkelijke stukjes hebben wij van hem ontmoet, wij schrijven hier af:

OP HET AFSTERVEN VAN DEN HEER J. DE CLERCQ.

Als kunde, in 't zedigste gewaad,
Als vriendschap schuw van eigenbaat
Als Godsvrucht, wars van huigchlarije,
En als een laeb, van zachten aard
Steeds trekken zijn, waar elk op staart,
Treur dan, mijn letterkring! treur, Neêrlands dichtren reije!
De CLERCQ, die brave, stierf! . . . Maar, neen:
Hij leeft, en smaakt nu 't zoet der hoogste zaligheên (1).

J. C. K.

TRAPPEN (DAVID JOHANNES VAN DER), een Leydenaar, rangschikte zich, in het laatst der achttiende eeuw, onder de verzenmakers, en zag zich zelfs met den tweeden Zilveren eerepenning, door het genootschap: *Kunst wordt door arbeid verkregen*, vereeren. Zijn dichtstuk de *Luister van Hollands Hoogeschoole beschouwd op derzelver tweede eeuwgetijde*, hetwelk deze onderscheiding te beurt viel, bewijst dat hij het werktuigelijke der dichtkunst wel verstond, maar alles miste, wat een vers geest en leven moet bijzetten. R. A.

---

(1) *Kleine dichterlijke Handschriften* D. VIII, bl. 7. nieuwe uitgave D. V. bl. 356.

TRAUDENIUS (DIRCK) was een niet onbevallig en krachtig dichter. Hij gaf in 1662 te *Amsterdam* uit: *Tijdzifter*, d. i. *van de onderscheidinge en Afdeelinge des Tijdts, met een' Rijmbundel van denzelven*, waarin de volgende beschrijving van Zaandam voorkomt:

Hoe veilig schuilt de welvaert thans
In Zaardams laeg gedooke hutten!
De nabuurs-wangunst vind geen kans
Om Godes zegenvloed te schutten.
Elck yvert hard, elck loopt zijn best.
De Dorpman is hier vroed en wakker,
Hy zend zijn kielen Oost en West,.
En maeit den Oegst van Thetis akker.
Hij eert, hij ciert den Oceaen,
En pronkt met tal en puik van Scheepen:
Zijn timmerbijl recht wondren aen,
s' Is met vernuft en zweet gesleepen.
d' Oprechtigheid zijns handels tast
Met blooten arm in gouden schijven.
Men gaet op 't woordt des Zaenmans vast:
Zijn trouw wil zonder rimpel blijven,
'Elck kent en speelt zijn rol hier wel:
Elck toont zich vlijtig heusch en schrander.
De Koopploeg gaat' er diep en snel,
En staepelt d' eene schat op d' ander.
De Godsdienst draegt hier juk nog kruis.
't Gewisse word' er niet gedwongen,
Zoo bloeijen Kerk en Bede-Huis,
Zoo kweekt men waere Christen-Jongen.
Wie vroom is magh hier veilig gaan,
De deugdt verstrekt een schootvrij wapen.
Elk magh aan d' Oever van de Zaen
Vrij paerlen in zijn zweetdoek rapen,

Dus leeft hier 't volk: dus is de standt
Van 't Dorp, dat bloeit en groeit in zegen.
De dankbaerheid krijgt van Godts handt
Nu zonnenschijn, dan gouden regen (1).

In APOLLO's *harp* (2) vindt men zijne *Vreugde-tranen, over de wederkomst van* FREDRIK HENDRIK, *na vele victoriën, in het jaar 1632 bevochten*, waaruit wij deze regels afschrijven.

(die) in 't gezelschap van de dood,
Het hoogh bemuurde Tricht doorboord van bulderklooten
En moordmetaal, naer storm op storm, en schoot op schoten,
Deê knielen voor sijn swaerd, en smeecken om genaed;
Terwijl het blixemkruyd de wal te barsten slaet:
Die met gegrepen macht van Godgewijde schepen,
En roofkartouwen, klam van breyn en bloêge streepen,
Een raecx van schansen reegh en 't water soo bereê;
Dat Kouwesteyn van angst haer dycken opendeê,
En wees de naêre stroom een houck om vrij te schuylen
Die Limborghs strijdbaerheyt hermunte en Neêrlants zuylen
En FERDINANDES prael gemest met suygheling
En maegde-lijcken, dreef voor 't glinstren van zijn kling
Dat 's FREDERIK WILHELMS soon. . . .

Ook vóór de werken van onderscheidene zijner tijdgenooten, als van JAN VOS, HENDRIK SOETEBOOM, Mr. SIMON VAN LEEUWEN, DIRK DONCKER en Mr. JAN BLASIUS, komen verzen van hem voor, waaronder er echter zijn die geen de minste waarde hebben.

S. en J. C. K.

---

(1) D. TRAUDENIUS, *Rijmbundel* bl. 21.
(2) LUDOLF SMITS *Poëzije* bl. 89.

TRIEPER JUNIOR (JAN HENDRIK) geboren te *Amsterdam*, in 1794, overleden in 1834, vervaardigde onderscheidene gelegenheidsversjes, onder anderen, *Nieuwejaarsgroet* 1828, en *Lied aan Neerlands Koning* 1830. Hij werd Secretaris van de Maatschappij: *Felix Meritis*, na den dood van den geachten HIDDE HEERMIET die hij ook in die maatschappij in eene lofrede herdacht. G. L.

TROMMIUS (ABRAHAMUS), in de Godgeleerde wereld bekend door zijne: *Volkomen Nederlandsche concordantie*, met ongeloofelijke naarstigheid en onvermoeide vlijt zamengesteld; werd te *Groningen* in 1633 geboren, alwaar hij in het een en tachtigste jaar van zijn werkzaam en nuttig leven, als Predikant overleed. Hij was een der genen, die in het laatst der zeventiende eeuw zich beijverde om de Psalmberijming van PETRUS DATHENUS te verbeteren. Hij deed dit werkelijk door de stopwoorden weg te nemen, de rijmen vloeibaarder en den zin verstaanbaarder te maken, en ze toch de zelfde voetmaat te doen behouden, zoo dat zij ook op de zelfde zangwijzen konden gezongen worden. Zijne berijming verscheen in 1695 te *Groningen* in 12° in het licht, onder den titel van *zachte verbetering der Psalmrijmen*, DATHENI. Wij hebben hem hier en daar ook nog wel eens aangetroffen als gelegenheidsdichter, doch ook daarin toonde, hij meer in het werktuigelijke der rijmen bedreven te zijn, dan zich door oorspronkelijkheid en vernuft te onderscheiden. R. A.

TROMP (F. J.WINTER), een Vlissinger, van afkomst, geheel doorzult met de vrijheidsgeest van het laatst der achttiende eeuw, gaf in 1793 een boekske uit, getiteld: *Vlissingen in zangen*, het is echter grootendeels proza, hier en daar met rijmregels doorspekt, die meer van des dichters vrijheidszucht dan van dichterlijke vlugt, getuigen. Hij zelf had echter nog al hooge denkbeelden van zijne poezy, daar hij VAN ERPT toezingt:

Ja HELD! — gij streedt, en 'k zing uw strijden:
  Ik zing uw onverschrokken moed!
Dan, eens zal ik U lied'ren wijden
  Van hooger vuur van edler gloed.

Eens moet die zang in zaal'ger dreven
  Met 't lied van BELLAMY gepaard,
In 't dond'ren van de *spheren* zweven
  Daar 't Geestendom bewond'rend staart.

Ook vervaardigde hij eenen *Lierzang bij het afsterven van* J. A. ZOUTMAN *Dordrecht* 1793.

R. A. en S.

TROOST (FREDERIK) schreef, onder anderen, in het jaar 1752, eene *Treurklacht over het smertelyk verlies van zijne doorluchtige Hoogheid* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO die aldus begint:

Klaag Kerk, klaag treurig Landt, klaag hoog verheve Staten
Zegt met een droevig hert, ik kan geen troost inlaten
  Myn hope legt daar neer, de beste van den Landen,
  Legt nu ter neer gevelt, en wij in naare standen
De kroon is van ons hooft, door zonde ons ontvallen,
[illegible] ons bedreven zyn, ontelbaar in getallen (1).

(1) *Aanhangzel van de dichtkundige cypressenbladen* bl. 321

TULP (JAN PIETERSZ.) was een Amsterdamsche dichter uit de zeventiende eeuw. Van hem is de *Trompet des Oorloghs geblasen ter eere van S. H. Prins* WILLEM III *en sijn Officiers over de oorlogsfeiten van* 1673, 74 *en* 75, *Amsterdam* 1675, met houtsnee figuren, langwerpig 8°. B. N.

TUNING (M. GERARD) Hoogleeraar in de Regten te *Leyden*, maakte in 1609 een vers *Aan den onbedachten Tover-Regter*, het welk voor zijn dichttalent weinig bewijst. Het begint

o Regters! zyt ghy selfs al vry
Van dees ghenoemde Tovery?
Siet toe: Siet met medooghen:
Siet met twee oopen ooghen.

T.

TURCQ (J. N.) komt onder de *Lijck- en Grafdichters* op L. SCHERMER voor, met eene dichterlijke *Troostreden* aan diens ouders, die hij besluit met twee *Grafschriften*, waarvan wij er een afschrijven.

Hier leght begraven onder,
Een Jonghman, die een wonder
Was van verstand en geest,
Van dightkunst allermeest,
Een SCHERMER daarin wakker.
Wie wijst mij aan, zijn makker?
De lust van iedereen,
Leght onder deze steen (1).

J. C. K.

(1) Achter de *Poezy* van L. SCHERMER.

TURK (J. P.) zond in 1728 *Geestelijke Gedichten* in het licht, welke wij echter niet dan bij name kennen. G. L.

TURNBUL DE MIKKER (W. P.) deed zich, in 1789, als dichter kennen, door zijne, te *'s Gravenhage* uitgegeven *Gezangen*, welke in het volgende jaar gevolgd werden door eenen bundel: *Mengelpoezije*, waarin hij zich als een groot voorstander der Oranjepartij vertoonde. Op het titelvignet heeft hij zich doen met eenen lauwerkrans gekroond en in eenen tuin van Oranjeboomen op eenen stoel geplaatst, met het afbeeldsel der Prinses van Oranje op zijnen schoot, en een paar prinselijke portretten nevens zich. Het is inderdaad een toonbeeld van den wansmaak dier dagen. De vrij vloeijende rijmen, op al wat hem voorkwam, tuigen weinig van zijne dichterlijke kracht. Op den 8 Maart 1787 zong hij den Stadhouder toe:

Dit stondje durf ik vrolijk hoopen,
't Rijze eens uit de asch van eigenbaat!
Al moest ons bloed uw recht ook koopen,
'k Zie u eens, redder van den staat.
Triumf eens wordt uw leed gewrooken,
En door Gods hand de boog verbrooken
Waarmee men d' onschuld nu beloerd,
En dan — dan wordt ook de eendrachts keeten,
Door Satans klaauw van een gereten,
Voor eeuwig weder vastgesnoerd.

In 1791 verscheen mede te *'s Gravenhage* van hem *Gezangen*. R. A.

TWISCK (PIETER JANSZ), Leeraar der Doopsgezinden te *Hoorn*, aldaar geboren in 1565 en overleden in 1636, heeft in zijne veelvuldige schriften blijk gegeven, dat hij een geleerd en zeer arbeidzaam man was. Vele zijner werken zijn met rijmen voorzien, die ons echter geene groote gedachten van TWISCKS dichterlijke bekwaamheden inboezemen. Op het titelblad van zijn werk: *Religions vrijheid*, plaatste hij dit versje:

> Om dit werk te brengen bijeen,
> Tot lof van Religions Vreen,
> Zijn bezocht meer dan duizend Boeken
> Uit verscheiden plaatzen en hoeken.

In 1603 gaf hij uit: *Bedenkingen over den 85 Psalm*, in 1623 herdrukt, behelzende: eenige *Meditations Liedekens, genomen uit den 25, 85 en 86sten Psalm. Hier zijn bijgevoegd in dicht de 7 Boetpsalmen; met veelerleije Klaag-Liedekens en Vermaan-Liedekens, in 12°* In 1633 verscheen van hem in 't licht een: *klein Liedboeksken*, bevattende 183 stichtelijke en leerzame liederen, Gedrukt te *Hoorn bij* ZACHARIAS CORNELIS in 16°. In P. GRIJSPEER's *Verzameling van gezangen* komen ook eenige liederen van TWISCK voor, geteekend met zijne spreuk: *na beter*. In welk een stijl deze stukken berijmd zijn doet ons het *Treves-Liedeken* vermoeden, achter zijn, *Comeet-boecxken* (1624), op de wijze van den 3 Psalm, ofte: *Het reghent zeer en ick wordt nat*. Hetgeen dus begint:

O lieve, goede, weerde Heer
Met mondt, hert, sin ende begeer
Soo comen wij
Om van u te begeeren
Een goede vrede in dees tij.
Want de Treves van twaelf Jaer
Die is verstreken heel te gaer,
Oorloghe ellendt
Sal ons moeten ghebeuren
Soo ghij 't niet met een vrede endt enz. (1).

J. C. K.

WIJNEN (GERARD), Hoogleeraar te *Zutphen*, in aanvang der achttiende eeuw, bezat weinig aan- voor de poezij, gelijk onder andere blijkt uit het hij in JOHANNES KOERTENS Stamboek schreef.

R. A.

YDEMAN (BAREND FREDERIK), geboren te *cht* den 8 November 1784, was een waardige van den geleerden MEINARD TYDEMAN, destijds gleeraar in de regten aldaar. Te *Kampen*, waar vader later woonde, onder de leiding van den ligen HENRICUS WEYTINGH, zich op de kennis der nsche en Grieksche talen toegelegd hebbende, f hij zich, nog geen zeventien jaren oud, naar Hoogeschool te *Leyden*, om zich tot het pre- nbt te bekwamen. Viel het in ons plan, om zijne verdiensten als Oostersch taalgeleerde of Evangelieprediker uiteen te zetten, welk een veld zoude er niet voor ons open liggen? , behalve dat ons bestek dit niet gedoogt, is dit

Commeelboexken, bl. 141.

reeds, zoo door den Heer SIEGENBEEK (1) als door een onzer medearbeiders (2), op eene uitmuntende wijze verrigt. Genoeg zij het dus hier te vermelden, dat hij, na van 1801 tot 1809 een schat van geleerdheid aan de gezegde hoogeschool te hebben opgezameld, met lof en ijver, eerst de gemeente van *Hervelt*, daarna die te *Harlingen*, en eindelijk die te *Dordrecht*, door leer en wandel gesticht heeft, waarna hij, den 21 October 1829, ter laatst gemelde plaatse, het tijdelijke met het eeuwige verwisselde.

Doch, niet slechts in de hier opgenoemde vakken mogt TYDEMAN uitblinken, ook als Nederduitsche dichter had hij, ofschoon de lier slechts bij verpoozing handteerende, onmiskenbare verdiensten. «Bijaldien" zeggen wij zijne lofredenaar na, — «hij ook » Dichter verdient te heeten, die, vermeesterd door » zijn onderwerp, hetzelve op eene waardige wijze » bezingt, dan mag TYDEMAN geene plaats betwist » worden op den Nederlandschen zangberg (3)"

Wie toch kent die verdiensten niet aan zijnen *Bijbelgeest* toe? Het slot luidt aldus:

waar de Bijbelgeest de ziel ontvlammen doet,
In 't ligchaam werking brengt en strooming geeft aan 't bloed,
Daar woont de liefde in 't hart, doet God den sterv'ling leven,
In ijver voor zijn pligt hem rustloos voorwaarts streven;

---

(1) M. SIEGENBEEK, *Aanspraak bij het openen der jaarlijksche Vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, gehouden den 5 *van Hooimaand* 1830, bl. 6—15.

(2) G. D. J. SCHOTEL, in zijn *Kerkelijk Dordrecht*, D. II, bl. 725—768.

(3) J. G. VELTMAN, *Redevoering ter Nagedachtenis van* B. F. TYDEMAN, voorgedragen in de Openbare Vergadering van het genootschap *Diversa sed Una*, den 16 Maart 1830.

)aar kent en eert men deugd, en trouw, en orde en wet,
En stuift er stofgoud op, waar elk de voeten zet;
)aar wordt de wildernis in Paradijs veranderd,
En plant het Englendom des hemels lijfwacht-standert;
)aar legt een iegelijk zijn schild en wapen af
En vreest men even min een vijand ooit, als straf;
Daar voelt men allen zich aan vriendschapsband gestrengeld;
Daar voelt men hart en hart verbroederd, ja vereugeld;
Daar leeft men voor elkaar in onschuldvolle min,
Als kinderen van God en 't Godlijk huisgezin.

ielukkig dan o land, en werelddeel, en aarde,
'oudt gij het Bijbelwoord in Goddelijke waarde;
ntvangt, eerbiedigt gij, volbrengt gij zijn gebod;
emint, gehoorzaamt gij, vereert gij daarin God,
at wrokt gij volken nog met zwaard en spies in handen,
wroet elkanderen vergramd in de ingewanden?
gt af dien tijgeraard, en bliescht de wraaktoors uit!
oort, hoort de stem niet, door de Hel u toegefluit!
rtrapt, verschopt niet meer den adel uwer zielen
roovên, plunderen, vermoorden en vernielen!
'at stort ge u zelven neer? Vaart op uit 's afgronds nacht,
n blikt den hemel aan. De mensch is Gods geslacht.
evoelt het! Broed'ren zijt ge en reis- en lotgenooten
let gansche menschdom is uit éénen bloede ontsproten.
omt, wilt dan zwaard en spies tot spade en sikklen slaan,
n streeft, naar 't woord van God langs edler gloriebaan,
an langs dien weg van rook, en vuur, en bloed, en tranen!
ij roept, Hij eischt u op door vruchtbre liefdelanen
Te wandlen naar het land van onschuld, rust en vreugd,
Te zweven om Hem heen in eeuwge lente en jeugd.

Ach! wanneer, wanneer zal die blijde dag verrijzen,
Dat menschen aan den Geest des Bijbels eer bewijzen,
De harten openen voor d' invloed van hun God,
Gelooven Diens belofte, en doen naar Diens gebod;

Dat aller ziel en zin door liefdes-kracht vermengeld,
In welken kring 't ook zij, zal groot zijn en verengeld,
Dat God in 't midden woont van 't menschelijk geslacht,
En 't alles nieuw zal zijn in vruchtbaarheid en pracht.

Hij daagt, die dag, wij zien hem glimmen.
Heft volken! heft uw loflied aan!
Op nieuw verschijnt de zon der waarheid aan de kimmen,
En drijft door haren glans de schaduwen en schimmen
Des afgronds en des doods van aller volken baan.
De Heer der heerlijkheid komt glansrijk opgetreden
In 't Evangeliewoord!
Valt Volken! voor Hem neer met lied'ren en gebeden!
Waar gij Hem 't harte wijdt, verandert de aarde in Eden,
En woont gij onverstoord.

Wij groeten u, o Zon! we aanbidden u, o Heere!
Wat glans! wat Majesteit!
Uw loflied, volken! klinke en galme Hem ter eere!
Dat alles Hem verhooge en zich voor Hem verneêre,
Die zulk een gloed verspreidt.
Wij voelen 't in ons hart! Hoe stroomt de Liefde ons binnen
Nooit is 't ons zoo geweest!
Reikt, Broedren! mij de hand! u wijde ik ziel en zinnen
Ziet, hoe de volken al', zich onderling beminnen!
Dat is de Bijbelgeest (1)

Wat wonder, dat iemand, die zoo zeer van de waarde des Bijbels doordrongen was, bij voorkeur ook zijne onderwerpen aan dat onwaardeerbare boek ontleende, zoo als dit het geval was met zijne RUTH, met zijne *Vrouw te Sunem*, met zijnen ZACHARIAS *bij de geboorte en naamgeving van zijnen zoon*,

(1) *Mnemosyne, Nieuwe Verzameling.* D. I. bl. 237.

met zijnen STEPHANUS, en met zijnen ELIAS *bij de weduwe te Zarpath.* Uit dit laatste willen wij hier de volgende regels nog afschrijven:

Hier, tusschen Sidon in en Tyrus purperstreken,
Daar, op de heuvelen, niet ver van Zarfath's poort,
Ach! ziet die Weduwvrouw den dorren wijnstok breken,
Terwijl zij zucht op zucht in vollen boezem smoort.
Het hulsel van haar hoofd getuigt van zware rouwe;
En,... schreijend staat een kind daar bij haar op het veld!
Ze is moeder dus, en ach! ze is tevens weduwvrouwe,
Behoeftig, kommervol door zorg en angst gekneld,
De dorre rijzeren, die ze in haar schoot vergadert,
Zijn ter bereiding van de laatste spijs bestemd,
En dan, zoo God niet helpt, is dra het uur genaderd
Dat haar met haren zoon de Dood in de armen klemt.

Maar neen, Die rein van hart, onschuldig van geweten,
En steeds gewillig was om and'ren hulp te biên,
Als deze Weduwvrouw, wordt nooit van God vergeten,
Ook dan niet als Hij haar den grijns des doods doet zien.
Daar staat bij Zarfath's poort, en staart reeds op die moeder,
Met Eng'lenglans in 't oog, en hemelgloed in 't hart,
Elias, Achabs schrik, gewekt door d' Albehoeder,
Om hier, met 's Heeren magt, te zegenen in smart.
De alziende Liefde Gods had lang vooruit geweten,
Vooruit gevoeld de smart, die thans haar ziel doorsnijdt
Vooruit op dezen stond, haar gangen afgemeten,
En Achabs geesel haar ter balseming gewijd.

»Van hier," zoo sprak de Heere, in de avond schemeringen,
Elias vlugtig toe, nabij de beke Crith;
»Van hier, naar Zarfath heen. Mijn magt zal u omringen
»Daar moet ge een weduw voên, die tot mij zucht en bidt;
»Een weduw' met haar zoon. Ik zal ze u doen ontmoeten,
»En gij zult bij haar zijn en eten wonderbrood.
»Zij is 't, die, bij de stad, wanneer gij haar zult groeten,
»Zichzelv' vergetende u zal dienen in haar nood," —

Elias had terstond, gehoorzaamt aan deez' woorden,
Gewoon als Dienaar Gods, te gaan, waar Die hem zendt,
Ontwijkende Achabs wrok, door afgeblakerde oorden,
Gedreven van den Geest, naar Zarfath zich gewend.

Hier staat hij nu, en ziet die Weduwe, in haar rouwe,
Daar sproklen bij haar kind. Zijn hart juicht de Almagt toe,
Hij reikt zijn drinkschaal uit, en roept: »Haal toch me o vrouwe,
»Een weinig waters hier; aâmechtig ben 'k en moê!"
Zij hoort; ziet op, en komt; de schoot vol wijngaardstokken
Het schreijend jonkske volgt, zich rekkende aan haar kleed,
Zij neemt, — het aangezicht met zielsrouwe overtrokken; —
De drinkschaal zwijgende aan, verkroppende al haar leed.
Zij gaat. Gewillig zal ze een nap vol water derven,
Schoon uit de stadsbron thans haar sober toegestaan.
Zij gaat, - Hij roept haar na: »Laat nog me een gunst verwerven
»O goedertieren' Vrouw! Breng me ook een broodkoek aan!"
Die bede snijdt de Vrouw, gelijk een zwaard, door 't harte
Zij keert zich bevende om en barst in tranen uit.
»Bij Isrels, uwen God!" zoo spreekt ze in bittre smarte
»Geen enk'len heb ik zelfs, die 't kind den honger stuit.
»De zon daalt neêr, en nu, op deze wijngaard stoppelen
»Bereid ik dezen dag het eerste, ook 't laatste brood.
» 'k Heb slechts een handvol meel en weinig olie droppelen
»Nog voor geen maal genoeg... En dan - wacht ons de dood!"

Nu voelt Elias zich, die schrik van Isrels koning,
Die geeselroede Gods voor 't overspelig volk,
Nu voelt hij zich vervormd, uit 's hemels Liefdewoning
Voor deze Weduwvrouw, in 's Hoogsten Liefde-tolk
Hem stroomt een God'lijk vuur van zalig mededoogen
Ten open boezem in en door al de ad'ren heen.
De tranen springen hem, als vruchtbre' daauw, uit de oogen.
Hij tintelt van Gods Geest en trilt in al de leên.
»Neen, neen!" zoo barst hij uit; »vrees niet, gij uitverkoren',
»De Heer zal u geen dood, geen nooddruft zelf doen zien
»In naam van Isrels God, doe 'k u dit heilwoord hooren
»Hij zal uw' kruike 't meel, uw flessche de olie biên.

De seis zal nog in lang niet maaijen door de granen
»De druif, om Zarfath heen, niet aan den wijnstok staan.
In lang nog zal geen wolk de vlam der zon doen tanen
»Maar u zal hongersnood noch armoê nederslaan.
Vertrouw hierop, en ga nu rustig naar uw woning.
»Bak broodkoek; maar eerst mij, en daarna voor u zelv'!
Beproef me en eer me alzoo als knecht van 's Hemels Koning;
»En breng mij dra de spijs, hier onder 't stargewelf."

e Weduw, door dit woord, voelt zich van angst ontheffen.
't Wordt luchter om haar heen, dan 't weken is geweest.
erkwikking waait haar toe, en 't innig zielbeseffen.
Verzekert haar: »Door hem spreekt hier een hemelgeest"
j tilt haar kind op d' arm — 't stond stil die man te aanstaren; —
Zij haast zich; komt te huis en zet nu 't jongske neêr:
j stort haar sprok'ling uit; blaast vlam in hout en blâren
Grijpt kruik en flessche... En ziet!.. In beide schijnt reeds meer!
oe klopt haar 't hart van vreugd! Zij neemt, en er blijft over.
Zij kneedt en bakt het deeg. De broodkoek is gereed
ij vult de waterschaal van haren Heilbelover;
En brengt nu spijze en drank verblijd bij Gods Profeet.
lij zegent beide, en dankt den grooten Albehoeder
Hij eet en drinkt. Zij toeft. Zij weigert heen te gaan.
Eerwaarde Reiziger! Zoo spreekt de dankbre moeder:
»De zon is neergedaald. Het starrenheir komt aan.
De dag was brandend heet. Gij komt uit Isrels dreven,
»'t Was zeker op uw reis slechts enkle woestenij!
Gij zijt vermoeid, en — ô! — uw woord is troost en leven.
»Gij zijt een Heilge Gods! Vereer me, en blijft bij mij."

lias weet het reeds. Haar bede is 't woord des Heeren,
Nu haar in 't hart gedaald bij 't offren van haar brood.
'k Erken," zegt hij, »o vrouwe! In dit uw gunstbegeren
»God zorg nu ook voor mij. Ja, 'k ben uw Huisgenoot."

Hij treedt met haar de stad en reine woning binnen.
  Zij wijst hem de opperzaal tot werk- en rustplaats aan.
Op nieuw bereidt zij brood, — maar ook op nieuw beginnen
  De kruik, met meel, de flesch, met olie vol te staan.
Zoo blijft het dag aan dag. Gods magt en liefde tevens,
  Verzorgt hier wonderbrood in milden overvloed.
Zoo woont, waar Godsvrucht woont, ook God, als Bron des levens,
  Terwijl een zondig volk van honger raast en woedt (1).

Wij twijfelen niet, of ieder zal met ons instemmen, dat zijne behandeling van bijbelsche tafereelen iets eigendommelijks heeft, iets dat men zoo niet bij anderen ontmoet, en evenzeer treft als behaagt, en althans ver afwijkt van dien langwijligen dreun, dien men bij de meeste beoefenaars der bijbelpoezij van het laatst der vorige eeuw aantreft. Men hoore bijv. TYDEMANS aanhef van DANIEL *aan het hof van* DARIUS, *een tafereel van de zegepraal der godsvrucht.*

'T Is godsvrucht, als de mensch, aan God en Deugd verkleefd,
Voor anderen nog meer dan voor zich zelven leeft,
En al, wat de aarde biedt, grootmoedig durft verachten,
Om aan zijn pligt getrouw, het sterfuur af te wachten.
Wien zulk een geest bezielt, bij wordt vergeefs verneerd,
Door afgunst aangerand en boosheid overheerd.
Een onverwinb're magt blijft voor die vromen waken.
Vergeefs wordt hem het hart, van hemelvlam aan 't blaken,
Een wijl omwalmd, omwolkt met stiklucht van den nijd;
Vol heerlijk daagt hij op, die God zijn adem wijdt.
Hij heeft den Eeuwigen ten wekker zijner waarde;
Hij leeft in de almagt Gods, ook overstelpt van de aarde;

(1) *Mnemosyne*, D. XVI, bl. 17.

Behoudt zijn kracht in druk; verrijst; vertoont zich; blinkt;
Terwijl zijn vijand valt en voor zijn voet verzinkt.
Hij is een rots gelijk, die door de woênde golven
Wordt aangerand, gebeukt, ja, schijnbaar gansch bedolven;
Maar op wiens klippig lijf zij zelv' te barste slaan,
En aan wiens reuzenvoet ze in stuivend schuim vergaan,
Terwijl hij 't Rotsenhoofd zeeghaftig uit de kolken
Met nieuwen glans verheft, en opsteekt in de wolken.

Getuige dit uw lot getrouwe Daniel!
Van nijdigaards bestookt, verstoten in hun hel,
En daar, hun wrok ten dienst, aan Leeuwen prijs gegeven,
Maar door een Englenwacht beschermd, behoed bij 't leven;
Aan 't graf ontrukt; verhoogd, uw moordenaars ten spijt;
Wier straf de straffe wordt, u toegedacht in nijd (1).

Met moeite weerhouden wij ons hier meer mede te deelen. Ook andere onderwerpen bezong hij niet minder gelukkig »Levendig schilderde hij den onbe»zweken moed der Fransche heldin, CHARLOTTE CORDAY, »en hare onuitbluschbare geestdrift voor haar ongelukkig en onderdrukt Vaderland (2)" Hoort hoe hij in zijnen *Nagalm op de Herrinnering aan de verdiensten van* den geneesheer JOHANNES BAPTISTA CROL *door* MR. P. S. SCHULL, met dichterlijk gevoel, den Christen Leeraar EWALDUS KIST met den *wijsgeerigen arts te zamen* vereenigd en ieder in het bijzonder eene wel verdiende hulde toebrengt (3).

---

(1) *Mnemosyne*, D. VII, bl. 387.

(2) SCHOTEL, t. a. p. bl. 739.

(3) KIST, was bij zijn overlijden President, CROL Vice-President van eer, van het te *Dordrecht* gevestigde Letterlievend genootschap *Diversa sed Una*, waarin de in den tekst vermelde herinnering werdt voorgedragen.

Nog zien we u, KIST! ten kansel treden,
Met heilgen eerbied op 't gelaat.
Nog voelen wij den gloed van uw gebeên en reden
Zoo als die, God-gewijd, ons 't hart in vlammen slaat.

Nog zien we u, CROL! aan 't ziekbed naderen
En medelijdend 's lijders bloed
Bespieden in zijn aard, en volgen door zijne aderen,
En achterhalen 't gif dat op zijn leven woedt.

Nog zien wij, KIST! uw hemelwijsheid
Haar licht verspreiden en haar gloed,
En arm en rijk te zaam, en tevens jeugd en grijsheid
Weldadiglijk verkwikt, met zieleheil gevoed.

Nog zien wij', CROL! de bleeke wangen
Der kranken bij uw komst gebloosd,
En vol van hoop aan u der vrienden blikken hangen,
En bij uw henengaan der vrienden hart getroost.

Nog zien, nog voelen wij te zamen,
O achtbaar tweetal! uw waardij.
Zoolang 't ons werd vergund in uwen luchtkring te amen
Verhoogdet ge onze vreugde en 't heil der maatschappij.

Ja mannen, gij, door deugd en wijsheid
In gansch het Vaderland beroemd,
Gij, Dordrechts steun en eer in levensbloei en grijsheid,
Zijt waardig, dat u elk met lof en geestdrift noemt.

Ach waarom werd uw beider leven
Door d' adem van den dood verstikt!
Was u dan 't aanzijn slechts en ons uw heil gegeven
Tot droefenis en rouw, die bij uw lijkbaar snikt

Moest ons uw bijzijn slechts de geuren
Der vriendschap, als de rozen, bien,
Om eerlang bij 't gemis te droeviger te treuren,
En eeuwig bloem en geur aan ons ontrukt te zien.

Moest hiertoe slechts uw zonlicht schijnen
En stralen in ons oog en hart,
, in den walm des doods gebluscht, weer te verdwijnen,
n maken 't voor ons nacht en alles aklig zwart.

Is dit dan, sterveling, uw waarde,
Uw leven zoo op prijs gesteld,
ge in de wereld treedt en blikkert op deze aarde,
n lacht en lagchen doet, en ijlings grafwaarts snelt.

Waartoe dan, KIST en CROL! die palmen
En lauwren nog aan u vereerd,
artoe een gansche rei met u dan onze galmen
an hulde en lof gewijd, en ons voor hen verneêrd.

Vergeefs en doel- ja heilloos klinken
Dan onze snaren uwen lof,
mogen minder zijn, maar eerlang toch verzinken
k wij, en eeuwig zijn we aan u gelijk, — slechts stof.

Maar neen! de heilge tempelwanden,
De wanden meê van deze zaal,
ar ook *de onsterflijkheid* (1) ons hart deed juichen, branden,
'eerspreken als verdwaasd en razernij die taal.

Neen, neen; de mensch heeft hooger waarde
Dan 't glinstren van een schemerlicht,
nensch is Gods geslacht, onsterflijk, schoon op aarde,
gaat zijn leven in, wen hij van de aarde zwicht.

Wij voelen 't allen in het harte,
Dat hier ons leven slechts begint,
nij, wiens dood ons 't meest om al zijn deugden smartte,
j 't henengaan van ons, bij sterven 't meeste wint.

Hij is door 't graf en 't akligst duister
Genaderd aan de hemelpoort,
wachtte een Engel hem en bragt hem in den luister
n volle heerlijkheid, waar 't Paradijs van gloort.

De Heer NIERSTRASZ had kort te voren zijn dichtstuk: *de onsterfe-eid* in *Diversa sed Una* voorgelezen.

Hij gaat uit ruwe winterdagen
Een eeuwge lente en bloeitijd in,
Hij is van eene reis, ontrust door onweersvlagen,
Gekomen in den kring van 't lieflijkst huisgezin.

Daar voelt Hij zich aan 't stof ontlogen,
Van ziekte en dood voor eeuwig vrij,
Doorstroomd van levenskracht en bovenaardsch vermogen
En Englenzaligheid in de Englen-maatschappij.

Getuigt het', gij die voor mijne oogen
Hier opdaagt in uw hemelglans,
Gij vrienden van ons hart, deze aarde en ons ontvlogen,
En die ons vriendlijk wenkt naar boven in uw trans.

Wij komen, ja wij spoên u tegen,
Reeds zetten we op uw spoor den voet,
Uw voorgang streept met glans voor ons de wijsheidswegen
En 't pad der Godsvrucht af, waar langs men u ontmoet.

Komt, Broedren, Vrienden en Vriendinnen,
Dat wij de wijsheid dan beminnen,
En Christelijke liefde ons eeuwiglijk vereen,
Laat hart en zielen zich vermengelen,
In deugd en wijsheid zich verengelen,
Zoo, zoo vervangt gejuich en jubel 't aardsch geween.

Zoo is de lente, die wij naderen,
Ja die reeds huppelt langs de bladeren,
En tot ons komt met pracht, ons beeld van eigen stand,
Waartoe wij in der Englen-reijen
Bestemd zijn door dien God in wien wij ons verbleijen,
Die ons onsterflijk schiep voor hooger Vaderland (1).

Gedoogde het ons bestek, wij zouden nog uit zijne verzen : *de Ware eerzucht*, *Wijsheid*, *Spreuken II*

(1) *Herinnering aan de verdiensten van* Jan Baptist Crol, bl. 72.

gevolgd of uit een der dankliederen *op den verjaardag van zijnen Vader* (20 Maart 1807, 1808, 1814) iets mededeelen. Wij mogen echter dat, hetwelk bevoegde kenners een zijner beste stukjes achten, zijne *Hopelooze liefde*, hier niet terughouden:

Van waar, van waar dat hevig blaken,
Dat eind'loos smachten van den dorst?
Dat blaak'ren van mijn bleeke kaken,
Die gloed, die vlammen in de borst?
Van waar dat onuitbluschbaar branden,
Dat noch rivier, noch zee verdooft?
Dat, grijpende in mijne ingewanden,
Mij stervende aan den dood ontrooft.
Een Godheid stookt dien gloed, ontvlamt mijn ziel en zinnen,
Een Godheid woelt mij door het hart!
Éens opende ik de borst, de Liefde drong er binnen,
En ademt nu, ik voel 't, ja! dartelt in mijn smart.
Ach Liefde's Engel! 'k moet het dragen!
Waar is de magt, die u onttroont?
Wie kan u uit het hart verjagen,
Waar, met u, hemelluister woont?
Ja glansrijk beeld! welk vuur kan bij uw licht-gloed halen?
Gij middag-glans der Zonne, rijs!
Verwarm, doorstoof de diepste dalen!
Maar neen! verdwijnt, ô zonnestralen!
Uw gloed is bij de Liefde als ijs.

Met eeuwig vlammend goud omflonkerd,
Met licht van 't ontoeganklijk licht,
Dat al der heem'len glans verdonkert,
Straalt mij die Liefde in 't hart, en vlamt mij door 't gezigt.
Ja Liefde! dat is 't beeld, dat is die God'lijke Engel,
Die door mijn ziel haar vuur ontsteekt.
Dat is de rozenknop, wiens purperkleurgemengel
Niet langer branden kan besloten in zijn stengel,
Maar gloeijende van wang door 't groen der bladren breekt.

De Liefde blaast dat vuur me in 't harte,
En stookt dien gloed gestadig aan.
Ach onuitbluschbaar is haar smarte!
o Vlammen, die me in 't aanzigt slaan!
Ja ziet! of niet het vuur, dat uit mijn oogen flonkert,
Den gloed van 't Starrenheir, dat om mij zweeft, verbleekt;
Behalven 't licht van Haar, die maan en zon verdonkert,
En in mijn boezem gloeit en uit mijne oogen spreekt? —
O mogt ik, mogt ik met Haar ademen,
Versmelten in een' zelfden gloed!
Maar ach! haar schaduw slechts in vluggen droom te omvademen.
Dat *slechts* moet me *alles* zijn, een eeuwigvlugtend zoet (1)!

Het is wel te bejammeren, dat een dichter wiens pennevruchten allen eenen echt godsdienstigen geest ademen, niet in éénen bundel verzameld zijn; hetgeen voorzeker ieder' bijzonder welkom zou wezen, en vooral aan hen die vroeger woorden van wijsheid, godsvrucht en echten christenzin uit TYDEMANS mond mogten opvangen.

TYKEN (CHRISTIANUS), J. U. Doct., schreef aan zijnen neef, J. VAN HOOGSTRATEN, een brief op rijm, in antwoord op diens dichterlijk berigt van de bevalling zijner vrouw, met de zelfde rijmklanken eindigende. Dit antwoord ware beter binnen de kraamkamer gebleven! J. C. K.

TYMENS (Mr. ADRIAAN), die, in de zeventiende eeuw, te *Leeuwarden* woonde, was een beminnaar der dichtkunst en inzonderheid van de tooneelpoezij, een vriend van LUDOLF SMITS, ASSELIJN, GABBEMA, SWEERTS, KATHARINA LESKAILJE en anderen, ook

(1) *Mnemósyne*, st. II, bl. 110.

lid van het dichtgenootschap: *Nil volentibus Arduum*. Volgens onuitgegevene brieven van hem aan LUDOLF SMITS, in de Bibliotheek van de Maatschappij van *Nederlandsche Letterkunde* te *Leyden* voorhanden, was hij in 1681 aan het verzamelen van een *Mengelmoes* zijner gedichten. De verspreide vruchten zijner poezij zijn zoo weinig smakelijk, dat wij er den lezer niet op durven vergasten. Niettemin noemt LUDOLF SMITS hem een *Fenix die flikkert met aangebooren pluymen* (1). S. en R. A.

(1) LUDOLF SMITS, *Poezij* bl. 19.

UBELMAN (JOHANNES), eerst Predikant te *Nieuwpoort*, later te *Gorinchem*, waar hij den 24 Januarij 1715 overleed, plaatste drie Bijschiften in JOANNA KOERTENS *Stamboek*, waarvan wij het kortste afschrijven.

OP HAAR KUNSTIG LETTERKNIPPEN.

Waar schreef ooit ganzeveer met zulk een kunst en zwier,
Als KOERTEN met de schaar speelt door het dun papier (1).

J. C. K.

UDEMA (L.) deed in 1752, als *s. s. Theol. Studiosus*, zijne lier klinken, bij den dood van CORNELIUS VAN VELZEN, *Theol. Doctor* en *Professor* te *Groningen*. In een gerekt rijmstuk getiteld *Lijktraanen*, worden de tranen niet gespaard, lees slechts deze 4 regels:

Weent dan, wat traanen voed,
En wilt de handen wringen!
Tog wie sou sig bedwingen
Van traanen storten? die nog voelt een druppel bloed. (2),

J. C. K.

---

(1) JOHAN KOERTEN'S *Stamboek* bl. 73.

(2) Zie bundel *Lijk-klagten* ter gedagtenisse van C. V. VELZEN enz. (bl. 22) te *Groningen*, bij JACOB BOLT 1752.

UILENBROEK (HENDRIK), krankbezoeker in de Gereformeerde Gemeente te *Amsterdam* gaf in 1671 eene nieuwe uitgave zijner *Christelijke Gezangen*, en voegde er later een tweede deel (1) bij, waarvan in 1685 te *Amsterdam* bij de Wed. VAN SOMEREN, in de Kalverstraat, de twaalfden druk *wederom oversien, verbetert, met verscheydene nieuwe vermeerdert, en op Muzyknooten gestelt*, het licht zag. Tot eene proeve strekke de volgende coupletten van het *Morgen-gezang*:

Ontwaakt mijn ziel om Godt te prijzen
Doet uw gebedt ten hemel gaan,
Laat 's werelts zorge buiten staan,
Dat 't dankbaar hert in eer-bewijsen,
Vroeg tot Godt rijze.

o Ziel! om op den Heer te wachten
Ten dienste van zijn Majesteit,
Zijt 's morgens met den dag bereit
Geeft hem de eerste zelfsgedachten
Met alle krachten.

Ik danke uw genadig Vader!
Dat gij zoo trouwelijk de wacht
Hield over mij in dese nacht,
Uw goetheit komt ons bij en nader
O heil-spronckader.

Wij houden UILENBROEK voor een zeer gemoedelijk christen en voor zijnen tijd niet onverdienstelijk dichter.

S.

UITENBOGAARD (CORNELIS) was, volgens SCHELTEMA (2) een *Dordsch* Dichter uit de zeventiende eeuw,

(1) Van dit tweede deel of *vervolg* verscheen onder anderen in 1678 een druk met twee gezangen vermeerderd.

(2) *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk* D. III. st. 3 bl. 129.

zonder dat wij echter verder iets van hem vermeld vinden.

ULRICH (J. J.) was een Hervormd Predikant uit het begin der achttiende eeuw, die onderscheidene theologische werken in het licht zond. Hij schijnt ook dichter te zijn geweest; altbans wij vinden van hem vermeld een *Zwanenzang*, die in 1736 te *'s Hage* gedrukt is (1). J. C. K

UPWICH (J. M. VAN DER) vervaardigde een weinig beteekenend gedicht ter eere van JOANNES BLONDEEL, gedrukt achter diens *dissertatio de pressione fluidorum*. Traj. ad Rhen. 1741. S.

UMBGROEVE (MAGNUS), in het midden der zeventiende eeuw Predikant te *Borkulo*, leverde proeven van zijne dichtkunde vóór de *Eybergsche sanglust, Psalmen, Lofzangen en Geestelyke Liedekens van* SLUITER. S.

(1) *Naamlijst van Boeken van* ABCOUDE EN ARRENBERG bl. 439.

VAECK (A.) heeft, in 1736, te *Amsterdam* in het licht gezonden: *De zalige sterf-konst, of een Christen op zijn ziek-en sterfbedde in gezangen*, in 2 deelen 8° (1). J. C. K.

VALCKGRAVE (JAN DE), Doctor in de Medicijnen, leefde te *Kortrijk*, in 1634, en schreef voor de rederijkkamer aldaar: MARIAMNE, *treurspel verthoont door de redereykkamer der Gulde Fonteyne, Corteryck* 1635 in 4°. 133 bladz. » De inhoud" schrijft WILLEMS (2), » zal niet wel bij *de Mariamne* van » VOLTAIRE (ook in het Nederduitsch vertaald door P. VAN BRAAM, *Dordrecht* 1774 12°) kunnen ver» geleken worden." S.

VALCOOCH (DIERICK ADRIAENSZ.) was te *Schagen* Notaris. — maar volgens PAQUOT Schoolonderwijzer. Hij kan beide geweest zijn, wijl die twee posten in vorige tijden *compatibel* waren. In 1599 zond hij in 't licht: *Chronijcke van Leeuwenhorn, voortijden omtrent der Sypen, gelegen in West-Vrieslandt, over veel honderd jaeren verdroncken*

(1) Zie ABCOUDE en ARRENBERGS *Naamregister*, bl. 441.

(2) *Verhandeling over de Nederduitsche Taal en Letterkunde*, D. II. bl. 264.

met nog alle handelingen, bedijckingen, ende inundatiën, die van anno 1552 tot 1598, soo bij die bedijckers en oock ten leste van de Sijpe gheschiet zijn; gepractiseert ende eensdeels in rijme ghestelt door D. AZ. VALCOOCH, *Notarius publijck. Hoorn* 1599 in 12°. Nog in 1740 te *Amsterdam* herdrukt. Het rijm is in de manier der Rederijkers. Achter dit werk volgen eenige losse dichtstukken, en in proza iets: *van 't innemen en de destructie der stad Vroonen.* Hetgeen hij als tijdgenoot beschrijft is niet van belang ontbloot; maar zijne dichterlijke verdiensten zijn *geene* (1). Ter overtuiging slechts het volgende:

In 't zelvde jaar liep 't Hondbosch oock deure,
De Dijcken bij St. Maerten waren zeer geraseert
Om een vloed te krijghen, was elck in treure,
Nota bene; hoe het in Hollant was verkeert;
Men kocht een spies, schoon geel van coleure
Om een Koe, want zij was anders niet waert enz. (2).

J. C. K.

VALENTYN (FRANCOIS), geboren te *Dordrecht* in April 1666, deed twee reizen naar *Oost-Indië*, waar hij tot in 1714, toen hij ten tweede male naar het vaderland terugkeerde, Predikant op *Amboina* was. In zijn uitmuntend werk in vijf deelen, *Oud- en Nieuw Oost Indië* geheeten, dat nog een vraagbaak blijft, voor ieder, die grondig met onze Oost-Indische aangelegenheden wil bekend zijn, vindt men

(1) *Aanhangsel op het woordenboek van Kunsten en Wetenschappen* op het woord.

(2) G. BOOMKAMP, *Alkmaer en zijne Geschiedenissen*, bl. 232:

hier en daar blijken, dat hij ook de Nederduitsche lier handteerde. Tot proeve van zijne dichttrant strekke hier zijn grafschrift op den Gouverneur Generaal CAMPHUIS.

De groote CAMPHUIS, met zyn nederig gewaad,
Vertoont zich hier met al, wat menschen kan behagen,
De deugt en zedigheid die komen al opdagen,
En straalen uit zyn oog, en vriendelyk gelaat.
Zyn groote geest kon geen Appelles hier bepaalen.
Den omtrek was te naauw om hem wel af te maalen (1).

VAST (HERMANUS), Leeraar in de gemeente toegedaan de belijdenis van *Augsburg*, plaatste een bijschrift in J. KOERTENS *Stamboek*, waaruit blijkt, dat hij meermalen proeven van zijn dichtvermogen gegeven heeft, ofschoon ze ons niet bekend zijn. Hij betuigt:

Schoon ik mijn lier, het zoet van mijn gezangen,
Voorlang heb aan den poopel opgehangen,
Nochtans ontvonkt in mij een nieuwen vlam,
Nu ik beschouw in 't machtig Amsterdam!
Waar in ik heb het levenslicht genooten,
Een gansche reex van beelden, Weereltgrooten
En Mannen, enz. (2).

Deze regels en de volgende, doen ons waarlijk niet verlangen, naar het zoet van zijn' gezangen.

J. C. K.

VASTER (FREDERIK) plaatste in het *Dichtkundig Praaltooneel van Nederlandsch wonderen* een

(1) *Oud-en Nieuw-Oostindiën* D. IV, bl. 323.
(2) J. KOERTEN'S *Stamboek*, bl. 101.

dichtstuk met den weidschen titel: *Hollandsch bloei, in bloeimaand 1749 hertelijk betoogt in twee Propositien van Z. D. H. den Prince van Oranje enz.* dat tegenspraak vond. De *Ode* die men in dat zelfde werk vindt, doet ons zien dat het VASTER aan geene dichterlijke bekwaamheden ontbrak. Immers regels, als de volgende, geven dit, naar onze gedachten, te kennen:

Hij, die gekluistert aen 't vooroordeel van zijn geest,
Van jongs af ingezoogen,
Steeds in een' nevel ziet, daar andren onbevreest
Op vleuglen van 't vernuft na beter zaaken poogen,
Verbaast zich menigmaal
Wanneer kloekmoedigheid, die bergen komt verzetten,
Den sterksten dwingeland doet rollen uit de zaal,
Den moetwil paalen stelt of kerkert door de wetten, enz. (1).

J. C. K.

VARELEN (JACOBUS ELIAS VAN), geboren te *Haarlem*, den 9 Augustus 1757, was een geacht ingezeten van zijne geboorteplaats, waar hij om zijn aangenaam onderhoud zeer gezien was, en den 16 Mei 1840 zijn leven eindigde. Hij maakte meermalen *burleske* verzen, in welke soms geestigheid doorstraalde die de lachlust aangenaam opwekte, eenige daarvan zijn opgenomen in de *Mnemosyne*. Afzonderlijk gedrukt kennen wij slechts van hem *Twist tusschen Achilles en Agamemnon*, *Schuitpraatje van eenen boer of luimige vertaling van het eerste Boek der Ilias*, voorgelezen in de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te *Leiden*, den 14 November 1823, en niet in den handel. Het is niet van

(1) *Dichtkundig Praaltooneel van Neerlands wonderen*, bl. 273.

platheid vrij te pleiten en vloeit over van poetische vrijheden. Eenige weinige regels mogen hier dit ons gevoelen staven:

Ze bogen voor den keuning, maer ze waeren bleek
Van angst zoo dat ze niets en vroegen — jae niet kikten.
Achilles, die wel wist waar hun de vlooijen prikten,
Zai »Dag! woordvoerders en gezanten van Jupijn
»En van het menschdom — komt wat naeder hier bij mijn;
»Mijn gramschap mot niet jou, maor Agamemnon raeken.
»Hij zondje, en jijlui mot voor hum Briseis schaeken.
»Kom aan, Patroclus beste maet, hael hier de maegd,
»En geef ze aan deze lui, om als het heur behaegt
»Heur meê te nemen — maer bij God en bij de menschen
»En bij jou wreeden vorst, mot jij van mijn verwenschen
»En eed getuigen zijn, dat, zoo er ooit weêr pest
»Het Grieksche leger trof, en veur 't gemiene best
»Mijn raed begeerd wierd, om het onheil af te keeren
»Jij lui me nooit zult zien — Laet dan die wijshoofd leeren
»Die altijd bezig met verderfelijken raed
»Het *heden*, in verband met 't *morgen* niet verstaet,
»Terwijl de pest rondom verwoesting an blijft regten
» Om met een ziek soldaet, dan als gezond te vechten (1).

R. A.

VATEBENDER (G. C. C.) was, naar wij meenen een Gouwenaar, hij stond ten minste tot die stad in betrekking, zoo als blijkt uit de opschriften van sommige zijner dichtstukjes, voorkomende in een voor ons liggend bundeltje getiteld: *Eenige verzen van mij zelv, en eenige overzettingen*. Anno 1787—1794, hetwelk alleen voor zijne vrienden gedrukt is. Zijne vertalingen bevallen ons over het geheel beter dan zijne oorspronkelijke dichtstukjes, van welke velen op

(1) ILIAS Boek I. vers 760 en volgende.

de toenmalige tijdsomstandigheden toepasselijk zijn. Ook schijnt VATEBENDER in den tijd van vrijheid, gelijkheid en broederschap eene Staatkundige betrekking bekleed te hebben. Ten proeve van zijne dichttrant dient hier een der kleinste stukjes uit den bundel.

Onder het Monument ter Nagedachtenis van J. A. ZOUTMAN.

Bataav! zoo schetst de kunst u 't beeld van Zoutman af:
Treur — treur met Neêrlands Maagd bij 't al te eenvouwig graf:
De Zee-God mist in hem één zijner braafste zoonen,
En wenscht zijn moed en deugd op Doggersbank te loonen:
Hij vogt als Schout-bij-nacht, en keerde als Admiraal;
Won kroon en zwaard en staf en blinkend eer-metaal;
't Geen meer is, 't hart des Volks: de Lijkbusch voert zijn wapen;
De Slang toont hoe hij was voor de eeuwigheid geschapen (1)!

Om ook iets van eenen anderen aard te geven, laten wij hier dat getiteld *de Wederkomst* volgen:

Gistren treurig, neêrgeslaagen,
Zwijgend, mijm'rend, ontevreên,
Ongedurig, ziek door zorgen,
Herssenschimmen, tegenheên.
Heden frisch, hersteld, verreezen,
Als een bloem, door 't zonnevuur
Half gezengd, wanneer hij oprijst
Door den balsem der natuur,
Voel ik 't leven wederkeren,
Dat mij gist'ren schier ontvloodt;
'k Lach om alle waarelds zorgen,
'k Ben gelukkig, rijk en groot.

(1) Eenige Verzen, bl. 56.

Onweerstaanbaar, krachtig, levend
  Dringt eén vuur mijne adren door:
Alles heeft een lagchend aanzien,
  Alles doet zich lustig voor:
Met den warmen gloed der liefde
  Streelt de wellust mij het hart;
't Vergenoegen golft m' in de oogen
  Vreugd vervangt de plaats der smart;
'k Zie den weg bestrooid met roosen,
  In het uitgestrekt verschiet,
Dronken van hun geur'gen waassem
  Denk ik aan de doornen niet.
Wat doet nu mijn moed zoo rijzen,
  Wat sloeg gistren dien ter neêr?
Gistren miste ik noch mijn' Lise!
  Heden heb ik Lise weêr (1)!

VEEN (IZAAK VAN), een gelegenheidsdichter uit het laatst der zeventiende eeuw, vervaardigde, in 1690, twee *Grafschriften* op den Dordschen Predikant, JACOBUS OLDENBURG, waarvan het eene dus luidt:

Hier onder dese serck daer leyt ter neer gesoncken,
Een man, wiens yver-geest, de herten kon ontvoncken,
Als syn gewyde mond en syn geleerde schriften,
Hetgeen dat duyster was, op 't netste quam te schiften.

VEER (ELLERT DE) gaf te *Amsterdam* 1610 vertaald in het licht "*T Samensprekinghe van 't recht der Coninghen door* GEORGIUS BUCHANANUS, in welk werkje hij zich ook als rijmelaar bekend maakt, bijv.

» Een stoyschen Coninch door Seneca in Thyeste » beschreven" begint:

(1) Eenige Verzen, bl, 86.

Ryckdom, hoocheydt, macht, cleeders van Purper ende root
Scherlaecken
Met Syde, Gout, Edel-gesteenten ende Parlen doorwracht
Palleysen costelick ghebout tot aen den Hemel met vergulde
daecken
En dat me met trawante omcingelt, voortreet met pracht
Maecken dese dinghen een Coninch? Ick zegge neen.

Deze enkele proeve, zal vertrouwen wij den lezer genoeg zijn. T.

VEER (ERNST DE) komt voor in het *Stamboek* van JOHANNA KOERTEN met acht rijmregels, welke zin noch slot hebben. R. A.

VELDE (C. VAN DEN) was een werkzaam lid van de kamer: *Vernieuwt wt Liefden*, te *Gorinchem* en had tot zinspreuk gekozen: *Virtuti fortuna comes*. Wij kennen evenwel van hem alleen een *Eereliedt* of *'t Loff-dicht tot prijs ende eere van de seer eerlicke plaisierige en de liberale Const der Musycke van* JAN VAN DER DOES, hetwelk vóór dat dichtstuk geplaatst is en aldus begint:

> Ghelyck men daechlicx merckett
> Dat int ghemeen groot en prijswaerd'ghe daden!
> Yemant die constich werckel!
> Verheven werden tot aan 's Hemels graden!
> Zoo moet oock zijn // het werck van dijn
> VERDOES, ghemaeckt ter eeren/
> Van de *Musijcke* // men vont noyt dierghelijcke
> Vol van leeren.

VELDE (ADRIANA VAN DER) liet in het jaar 1816 te *Sneek* drukken *Vruchten der Eenzaamheid*, welke zeer smakeloos zijn.

VELDE (JOHANNA ELISABETH VAN DE), geb. HELMCKE (1), die den 4 November 1762 te *Amsterdam* het licht zag en den 26 October 1844 te *Zutphen* overleed, was in vroeger jaren geen der minste leden van het *Amsterdamsche dicht- en letteroefenend genootschap* en van het genootschap: *Hierna volmaakter*, in wier werken er verzen van haar voorkomen. Doch bijzonder verdienstelijk heeft zij zich gemaakt door het leveren van een viertal *Evangelische Gezangen;* zijnde gezang 2, 50, 79 en 85. Deze zijn echter te algemeen bekend, om er hier proeven uit mede te deelen. Wij bepalen ons dus liever tot het volgende uit den *Bundel van Christelijke Gezangen voor de openbare godsdienstoefeningen*, welke door de Vereenigde Doopsgezinde gemeente verzameld is (2).

DE HEERLIJKHEID EN GELUKZALIGHEID VAN HET TOEKOMENDE LEVEN.

Deze wereld gaat voorbij,
Jezus broederen! Vreemdelingen!
Laat ons 't lied der kindren Gods,
't Lied van 't eeuwig leven zingen.
Zingen we in deez' donkren nacht
't Lot, dat ons bij Jezus wacht.

't Zuchtend menschdom, eeuwen lang,
Door de vrees des doods bevangen,
Hef' blijmoedig 't hoofd omhoog,
Zinge Jezus lofgezangen:
Jezus die op dood en graf
't Menschdom de overwinning gaf!

(1) Over deze dichteres zie men nader TER HAAR *een woord ter nagedachtenis van* JOHANNA ELISABETH VAN DE VELDE geb. HELMCKE, medegedeeld in het *Maandschrift voor Christenen van den beschaafden stand*, D. IX, bl. 19-55.

(2) In dezen bundel zijn gezang 85. 91, 123, 124, en 164 van de hand onzer dichteres.

Ja hij leeft; en door Zijn kracht
Zullen we eeuwig met Hem leven.
De eigen glans, die Hem omzweeft,
Zal zijn broedren ook omgeven.
Één met Jezus, één met God:
Welk een grootheid — welk een lot!

Sterflijke oogen, wendt U af!
Dekt U de aard met vreeslijk duister?
Wie op 't hemelsch leven staart,
Staart zich blind op Jezus luister.
Hij, wiens lof ten hoogsten stijg',
Stem' zijn lied, bidde aan en zwijg.

't Beeld ontvlugte het vlugst verstand:
't Woord de hoogste lof gezongen.
't Edelst hart is zelf te zwak
Om die heerlijkheid te omvangen;
's Hemels luister werpt ons neêr,
Maar zijn liefde wekt ons weêr.

God is liefde! welk gevoel!
Niet misleid door zwakke zinnen,
Zal men, heel den Hemel door,
Heilig en volmaakt beminnen.
God is liefde! — 't groot heelal
Zing', — hoe zalig 't worden zal!

God is liefde! 't hoogst geluk
Dat elk zaal'ge kan genieten,
Zal tot ééne bron van vreugd,
Door den ganschen Hemel, vlieten.
't Leven, dat ons allen wacht,
Vormt ons weer tot één geslacht.

Één geslacht, èèn heilig volk:
Vrij van zorgen vrij van plagen;
Heilig, zalig als God zelf!
Kindren van zijn welbehagen;
Zalig, door de liefde alleen:
Christnen, juicht! de tijd spoedt heen.

Deze wereld gaat voorbij.
Wij, die hier met tranen zaaijen,
Zullen, aan haar jongsten dag,
Juichend volle garven maaijen.
Deze wereld gaat voorbij:
Dat heel 't menschdom heilig zij.

»Deze liederen" zegt een allezins bevoegd beoordeelaar (1), »onderscheiden zich door eene populariteit »en zoo wij al niet door schitterend nieuwe denk»beelden verrast worden, wij stuiten ook niet op »eene enkelke uitdrukking, welke het kiesch gehoor »en den zuiveren smaak beleedigt. Bij de wellui»dendheid eener gladde en vloeijende versificatie vinden »wij in haar gezang iets van den deftigen en statigen »Psalmtoon weder."

Behalve de bovengenoemde liederen zijn er nog stukken van hare hand te vinden in het *Taal- dicht- en letterkundig Magazijn* van G. BRENDER à BRANDIS en in *de Almanak van vernuft en smaak, voor het jaar* 1791. Ook moeten er nog eenige onuitgegeven dichtstukken van haar bestaan.

VELDE (WILLEM DE), eerst Secretaris van Meester HUGO DE GROOT, later Notaris en Advokaat voor het Hof, gaf in 1659 te *'s Gravenhage* uit, een niet

(1) TER HAAR ter aangehaalde plaatse, bl. 45,

onbevallig dichtwerk: *Hoftapijt tot cieraad van de gewelfde staetzael van 't vrije Batavia*, 62 bladz. in 4°. B. N.

VELDE (WILLEM VAN DE), een man, »die een »tijdlang als een der hoofdvokalen gold in den kring »der dichtkundige genootschappen, welke op het einde »der achttiende eeuw binnen *Amsterdam* zich vorm-»den (1)," heeft eenige hier en daar verspreide gedichten nagelaten en onder deze het 147, 174 en 175 der *Evangelische Gezangen*. Er komen onder anderen ook verscheidene gedichten van hem voor in de bundels van het genootschap: *Hierna volmaakter*. Zijne dichtvruchten kunnen echter niet in kunstwaarde halen bij die zijner gade, de hier boven vermelde JOHANNA ELISABETH VAN DE VELDE geb. HELMCKE.

VELINGIUS WILLEMSZOON (ABDIAS), Meester in de vrije konsten, Doctor in de Godgeleerdheid en in de Wijsbegeerte, werd in het jaar 1747 tot Predikant te '*s Hertogenbosch* en op den 3 Mei 1749 tot Hoogleeraar in de Joodsche Oudheden en kerkelijke Geschiedenissen aldaar aangesteld. In 1750 vertrok hij als Predikant naar *Cleve*, werd in het jaar 1757 als Hoogleeraar in de Grieksche taal en Heilige Welsprekendheid te '*s Hertogenbosch* teruggeroepen, en vertrok in 1760 als Leeraar naar *Heusden*, waar hij in 1769 overleed. In 1766 liet hij te *Amsterdam* drukken: *Honderd en vijftig Geestelijke Gezangen welke in de Gereformeerde Kerken van Cleve, Gulik,*

(1) TER HAAR ter aangehaalde plaatse, bl. 21.

Berg en Marksland gezongen werden. Deze werden in 1798 met nog 224 van den reeds door ons vermelden DANIEL EBERHARD OTTERBEIN (1) herdrukt, en zijn over het algemeen vrij vloeijend berijmd. R. A.

VELINGIUS (J. P.) maakte als J. U. Studiosus eene *Rouwklagt, op de smertelijke en schielijke dood van* DAVID FRANTZIUS, *Hoogleeraar te Groningen.* Met andere aldaar uitgegeven bij L. GROENEWOLT 1742. Het stuk is allertreurigst; hoor maar:

't Schijnt of de lugt van een wil scheuren,
Door 't naar geschrey en droevig treuren enz.

J. C. K.

VELINGIUS (WILLEM), de vader van ABDIAS, was Predikant te *Rotterdam,* en moet in 1736 te *Leiden* bij J. HAZEBROEK een werkje in het licht gezonden hebben, getiteld: *Zedige ledigheid* of *Gezangen* (2).

J. C. K.

VELIUS (THEODORUS), de schrijver *van de Chronijk van Hoorn,* alwaar hij in 1572 geboren was en in 1630 overleed, heeft in dat werk ook hier en daar Nederduitsche dichtregelen van zijne hand medegedeeld. Zoo vinden wij daarin, onder anderen, het volgende grafschrift op den dichter CORNELISZ TAEMSZ.

Gy die dit heen komt by geval te lyden,
Hout voor dees steen een weynig stillestants.
Dees boocht TAEMSON te dekken, HOORENS glans,
Der GRACEN min, den roem van ONSE TYDEN.

---

(1) Zie hiervoor, bl. 19.
(2) Zie ABCOUDE en ARRENBERG'S *Naamregister,* bl. 444.

Die uyt PARNAS de wyse PIËRYDEN
Eerst heeft gebragt in HOLLAND aen den dans,
En haer soo DUYTS doen spreken, dat wij thans
Geen ander Tael en hebben te benyden.
Dit deed hy JONK. Wat waer hem niet gelukt,
Hadd' hem de DOOD soo haest niet weg gerukt,
En soo ons' hoop in zyn groent afgebeten?
De brakke ZEE heeft, lacy, toegestopt
Den mond, daer SUAAD' haer sok had ingedropt.
Dies schrey nu al, dat is van eenig weten (1).

VERBEEK (ABRAHAM) was een tijdgenoot van ARNOLD HOOGVLIET, JOHANNES BADON en KLARA GHYBEN, met wie hij zeer bevriend schijnt geweest te zijn, zoo als ons bleek uit een bundeltje zijner *Gedichten*, dat wij vroeger eens gezien hebben, en ons eenen geringen dunk van zijne dichterlijke bekwaamheid heeft achter gelaten.

VERBEET (G.) deed in 1752 te *Leyden* bij A. BONTE in 4° drukken *Oostindische uitspanningen bestaande in Mengeldichten en gezangen* (2), die wij niet anders dan bij name kennen. J. C. K.

VERBERKMOES (MARIA), vriendin van ADRIANA VAN OVERSTRATEN, leefde in het laatst der achttiende eeuw te *Bergen op Zoom*. Men vindt van haar eenen *Treurzang op het afsterven* van E. C. VISCH huisvrouw van Professor ABDIAS VELINGIUS, Predikant te *Bergen op Zoom*, en een gedicht *op het vertrek van* PIETER GERARDUS VAN OVERSTRATEN *naar Batavia* 1780. S.

(1) *Chronyk van Hoorn*, bl. 657.
(2) Zie ABCOUDE en ARRENBERG'S *Naamregister*, bl. 446.

VERBIEST (G.) vinden wij onder de zangers van de helft der zeventiende eeuw in de *Calliope of Vermakelijke Zanggodin*, door J. VAN DOESBURG in 1655 uitgegeven, met dit *Dronk-Rondeel* dat ons geenen hoogen dunk geeft van zijn dichttalent.

Messieurs, al in 't gemeen,
Ik brengje eens een fluitje;
Zeg, ben j' er meê te vreen!
Messieurs al in 't gemeen,
't Welvaaren van ons Bruidje;
Of wilj'er twee voor één?
Méssieurs, al in 't gemeen,
Ik breng je eens een fluitje (1).

Ook onderteekende hij een stukje getiteld: *Bedroge meningh* dat in de *Amsterdamsche Vreughde stroom* voorkomt, doch zijnen naam mede geene eer aandoet.

R. A. en J. C. K.

VERBRUGGE (LAMBRECHT) was, in het midden der zeventiende eeuw, een Lid van de Vlissingsche Rederijkkamer de *Blaeu Acoleye*, onder de zinspreuk: *Den Geest ondersoecket al.* Van hem komen ook stukken in *Vlissing Redens-Lusthof* voor, waaruit wij de volgende regels ontleenen:

Wat sou den Schepper doch ter werelt meer bewegen,
Om heyl en vreughde doch te brengen over 't landt,
Als dat den mensch Godt diendt, soo hem wert voor gedreghen,
Naer sijnen wil en wet, om krijghen sijnen zeghen
En leeft door g'hoorsaemheydt, niet naer sijn selfs verstant,
Maer daer Gods wil hem stiert die hem aen biet de hant.

Zijne zinspreuk was: *Spoet naer 't goet.*

---

(1) *Calliope*, bl. 95.

VERBRUGGE (PIETER) leefde in de eerste helft der achttiende eeuw. Zijne rijmelarij vindt men vóór de werken zijner tijdgenooten onder anderen vóór EBEN HAËZER, *of de Gedenksteen der hulpe opgerigt door* JOHAN JANZONIUS *Herder — te Moordrecht, op 't voleindigen van het vijftigste jaar zijner bediening, op de 7 September 1732. Gouda* 1732 4°.

S.

VERBRUGGHE (JACOB) was een der Rederijkers uit de Goudsche kamer, die alle zeer schermden in hunne bijna onverstaanbare refereijen met de personadiën uit de fabelkunde. R. A.

VERBURG (IZAK) wordt door de bekwame dichteres KATHARINA JOHANNA DE WITH geprezen: als de *Venuzijnsche zwaan*, die

Door zang verwint wat hem in 't licht durft staan (1).

In hoe verre deze loftuiging met de waarheid strookt, zouden wij kunnen beoordeelen, indien wij de gedichten van VERBURG bezaten. Slechts een paar stukjes zijn ons onder de oogen gekomen, het eene vóór en op de *Getrouwe Herderinne en andere Gedichten van* K. J. DE WITH, hetwelk ons doet zien, dat hij vloeijend wist te dichten, maar of hij eene vergelijking met de *Venuzijnsche zwaan* zou kunnen doorstaan betwijfelen wij zeer. De lezer oordeele uit het volgende bijschrift op Mr. JAN TRIP, *Heer van Berkenrode, Burgemeester der stad Amsterdam*, enz.

---

(1) K. J. DE WITH *Mengeldichten*, bl. 253.

De kunst belust om eens aan Amstels burgerij
Haar liefste en waardste pand in klein begrip te geven,
Maalt TRIP in deze prent zoo als hij aan het Y
Regeert alleen om daar de wetten te doen leven.
Wie Deugdt en Godsvrucht in een man van staat bemint,
Weet', dat hij 't voorwerp hier van zijne liefde vindt.

J. C. K.

VERDOEL (ADRIAAN) van *Vlissingen*, was een lid der Rederijkerkamer in zijne geboorteplaats, »daar »hem door het kunstgenootschap, in het jaar 1672, »om zijn beknopt en zinrijk antwoord op de voorge- »stelde vraag de hoogste prijs werd toegewezen (1)"

G. L.

VERDUYN (HENRICUS), Advocaat en Med. Doctor vervaardigde een *Naamdichtend-echo op het Roomsch Hollandsch-recht van* SIMON VAN LEEUWEN.

S.

VERHAAG (JOANNIS), die in 1779 overleed, maakte gelegenheidsgedichten, onder anderen vervaardigde hij een *Lijkdicht op* JACOB VAN DIJK.

G. L.

VERHALZ (CHRISTIAAN) heeft, volgens het ons medegedeelde berigt van den Heer P. LEENDERTZ WZ., Doopsgezind Predikant te *Woudsend*, vervaardigd en uitgegeven een: *Nieu schriftuerlijck Liedboexken, genaemt: Des herten Vreugt. Inhoudende veel Ghees-gelicke nieuwe Liedekens, uit de H. Schriftuer, tot vermakingen van alle Christelicke herten. Gemaeckt door* C. V. H. *Ephes.* 5 *vs.* 19. *Tot Leyden bij* DANIEL ROELS 1614 kl. 16°. Behalve titel, voorrede,

(1) DE LA RUE *Geletterd Zeeland*, bl. 508.

benevens eenige *referijnen*, die hier achter ongepagineerd staan, en het register, beslaat het boekje 145 bladzijden. Onder een klinkdicht vóór het werk heeft VERHALZ zijnen naam voluit geplaatst. Zijne spreuk was: »*Stoot uyt de Dienstmaecht!*" De liederen zijn alle van hem, en zijn gelijk de meeste dier *Liedtboekjes*, meer stichtelijk dan dichterlijk. J. C. K.

VERHEIDE DE JONGE (JACOBUS) leefde in het begin der achttiende eeuw. Zijn gedichten op de *Stichtelijke rijmen* van J. HUYGEN en op de werken van andere zijner tijdgenooten moedigen ons niet aan om meerdere proeven van zijn talent op te sporen. S.

VERMANDDE (THEODOOR), *leerling in de Latijnsche dichtkunde in het kleyne Bisschoppelijk Seminarie* te *Rousselaere*, was een dichter, wien het volgens WILLEMS niet aan dichterlijke verbeelding ontbrak, maar die zijne taal al te veel naar de Fransche zegswijze verwrong. Men vindt van hem een bekroond vers in de *Verzameling der bijzonderste dichtwerken op het voorwerp: de beschouwing van 't slagveld van Waterloo, enz. te Rousselaere bij* REYAERT FEYR, 1817 8°. S.

VEMEERE (MAXIMILIAEN) was een kunstgenootschappelijk dichter en tijdgenoot van P. BODDAERT en P. DE LA RUE, wier dichtwerken hij met verzen vereerde. S.

VERMEULEN (E.), een Rotterdamsch gelegenheidsdichter, vervaardigde onder anderen eenen *Lijkzang ter nagedachtenis van* P. HOFSTEDE, waarin goede regels

en gedachten voorkomen, maar weinig dichterlijks. Dit kan ook gezegd worden van zijn vers *Aan den Heer* N. VAN DER HULST *bij de uitgave van zijne Bloemen en vruchten* 1810. Zijn *Jubelzang aan den Hoogeerw. Heer* J. J. LESAGE TEN BROEK, *bij de vervulling van zijne vijf en twintig jarige Evangeliedienst,* 22 *Februarij* 1803, is te *Rotterdam* bij N. CORNEL afzonderlijk gedrukt en ook opgenomen in den bundel *Feestzangen,* ter dier gelegenheid uitgegeven. J. C. K. en S.

VERMEULEN (MARIA), te *Tholen*, liet zich ook hooren, in den gemelden *Bundel Lijkzangen*, op P. HOFSTEDE, tevens met een *Grafschrift* en een *klinkdicht.* J. C. K.

VERMOOTEN (W.) zond, met D. SIMON in 't licht: *Geestlijke Gezangen, Te Amsterdam bij* A. OLOFZEN, in 4° (zonder jaartal), volgens het *Naamregister van* ABCOUDE en ARRENBERG. J. C. K.

VERMIJNE (KORNELIS), te *Utrecht*, bezong in het laatst der vorige eeuw mede den dood van P. HOFSTEDE in gerekte zoetvloeijende verzen, die te vinden zijn in den *Bundel Lijkzangen* op dien Predikant. J. C. K.

VERROOTEN (DIEDERICA AMALIA), geboren den 6 Februarij 1788 te *Steenbergen*, trouwde in 1807 met F. W. A. SCHUMANN, Kapitein bij de Grenadiers van Koning LODEWIJK van Holland, later Hoofdofficier in Nederlandsche dienst., en overleed te *Rotterdam* den 16 April 1841. Zij maakte van tijd tot tijd een vers en slaagde vooral in het losse en boertige; ook evenwel

in het eenvoudig godsdienstige. Wij gelooven evenwel niet, dat van deze hare verzen eenige ooit in druk zijn gekomen. Daar zij echter verscheidene jaren in België geleefd had, ontvlamde haar hart in vaderlandsliefde, toen de ondankbaarheid der Belgen in eene omwenteling uitbarstte. Menig vers vloeide toen uit haar hart voort, en alzoo KÖRNER onder de Hoogduitsche dichters haar lieveling was, waren er onder hare krijgsliederen verscheidene navolgingen, uit *Leyer und Schwert.* Van deze werden op het einde van 1830 verschillende gedrukt zoo te *'s Gravenhage* als te *Utrecht;* sommige zijn geteekend D. A. S. De volgende *Wapenkreet*, bij de Gebroeders VAN CLEEF uitgekomen, hoewel geen merk dragende, is echter ook van onze dichteres.

Te wapen trouwe Nederlanders!
  Uw Koning daagt U op ten strijd.
Snelt naar de Koninklijke standers.
  Het vaderland uw arm gewijd.
Te wapen, Neêrlands echte zonen,
U uwer vad'ren waard te toonen,
  Is thans de pligt U opgelegd.
Ten strijde, als vroeger tegen Spanje,
Voor Vrijheid, Vaderland, Oranje
  Voor waarheid, orde, wet en regt.

Zal zoo veel heils aan ons geschonken
  Door God, door onzen braven Vorst,
Geen heilig vuur voor hem ontvonken,
  In onze vaderlandsche borst!
Zal 't staatsgebouw de sloping dreigen,
En 't hart naar geen voldoening hijgen

Voor zoo veel snooden euvelmoed!
Dan liever, als de Vad'ren deden,
Die tachtig jaren moedig streden,
Ten offer brengen goed en bloed.

Ja, zweren we op der vad'ren graven
Op de asch van 't waardigst voorgeslacht
Dat nooit het volk zich kromt tot slaven,
Dat trouw vereent met moed en kracht;
Dat de erfenis van onze vad'ren,
Wier edel bloed ons vloeit door de ad'ren,
Nooit straffeloos wordt aangerand;
Dat vrijheid, ons meer waard dan 't leven,
Ons zal verwinnen doen of sneven
Voor 't duur gekochte Vaderland.

Welaan! het slagzwaard dan gegrepen;
Den strijd gevoerd voor gade en kroost;
Het monster 't nekbeen ingenepen,
Dat vlamt op onze hoop en troost.
Gods magt treedt aan de spits, ons pogen
Is welgevallig in zijne oogen,
Die 't onregt haat, de trouw bemint.
Hij zal der snooden valschheid wreken,
Zijn bijstand daartoe af te smeeken,
Wie, wie is alzoo niet gezind?

Of staan zij niet in 's Lands historie
De blijken van Zijn' trouw en magt,
Wanneer de zon van Neêrlands glorie
Ons dreigde met stikdonkren nacht.
Neen 't zijn niet slechts der vad'ren dagen,
Die van des Hoogsten hulp gewagen;
Ook *Waterloo* vermeldt ons haar.
Dat wij dan fier te wapen snellen;
Wat horden zich ons tegenstellen,
Wij steunen op d' Alzegenaar.

L.

VERRIJKE (E.) wordt vermeld in 't *Naamregister van* ABCOUDE en ARRENBERG als uitgever van: *Zedelijke Zinnebeelden*, met 100 platen, *Amsterdam* 1717, tweede druk bij A. WALDORP in 8°.

J. C. K.

VERSCHUEREN (D.) zond te *Antwerpen* in 1659 in lang 12°, in het licht: *Antwerpsche Minnevonxkens*, die ons echter niet dan bij name bekend zijn.

G. L.

VERSCHUIR (JOHAN), Bedienaar des Evangeliums te *Zeerijp*, gaf: *tot verquiking van Zions Truirige, een Honig-raatje van Gezangen* in 't licht te *Groningen* bij P. BANDSMA 1735. In hoe ver de inhoud aan den zoeten titel beantwoordt, kan men opmaken uit de volgende staaltjes, met opzet gekozen uit zulke stukken, welke geene aanleiding kunnen geven tot spotternij met heilige zaken. Want bijna alles is hoog mystiek, en geen kost voor elk, wiens verstand niet beneveld is door duistere vooroordeelen. Dat die kost [drie maal opgewarmd] en wel te *Dordrecht* bij A. BLUSSE sommigen nog smaakt, is te beklagen, maar niet te ontkennen, daar dit boekje thans opgeld doet.

Uit zijne *Hof- of Tuingezigten* willen wij twee coupletten afschrijven:

OP 'T GESIGTE VAN RUIKENDE BLOEMEN.

Soete bloemtjes die aangenaame,
En lieffelijk u reuk verspreit;
Gij streelt de sinnen heel bequaame
Door 't waas dat op u blaatje leit:

Mogt ik u gelijken
  In schoont' en in deugt;
Met soon' reuk staan prijken
  Die mijn ziel verheugt
Als 't Bloemtje van zijn jeugd.

OP 'T GESIGTE VAN ROODE ROSEN.

Schoone Roosje u soete geuren
  Gaan zwieren met eene volle stroom,
Het schoonste rood van al de kleuren
  Vertoont gij op een Stijkel-boom (1)
    O mogt ik leeren
      Soo op d' Wereld staan,
    Als een *stijkel*, meeren
      De sond' van mij gaan
    Met deugt mogt zijn belaan enz. (2).

Wie walgt niet van zulk eene taal! In een stuk getiteld: *Landgezigten*, wenscht zich de rijmelaar in het eerste couplet niets meer of niets minder toe, dan het lot van wijlen NEBUCADNEZAR.

  't Vertoont sig alles soet,
Het veld begind te groenen,
  Het vee krijgt nieuwe moet,
't Land is bedekt met Bloemen.
  Och mogt ik soo in Klaverwei!
  Gaan grasen in het soet gelei,
    Van Geest en Levensrei (3). enz.

Gaven onze bijen geene keurigere honigraten wij zouden ze niet aanfokken!

(1) *Stijkel* zal steekel doorn, moeten beteekenen.
(2) *Honig-raatje van Gezangen*, bl. 231.
(3) *Honig-raatje*, bl. 238.

Indien VERSCHUIR nog leefde, hij zoude zich aan onze critiek niet storen, »want" zegt hij in de voorrede, » lagt een ander mogelijk wat om de Poesie, en » dat de versen en rijmen niet genoeg na de tegen-» woordigen trant en swier der Poëten gerigt bennen, » daar sullen wij ons weinig aan kreunen."

J. C. K.

VERV (J. J.) gaf een vers op *N. N. Autheur van Vale Mundo*, te vinden vóór de berijmde vertaling van dat werkje door C. VAN EECKE. J. C. K.

VERVIEN (ANDREAS, PIETER en DIRK CRIJNEN), komen alle drie voor in de *Schatkist der Philosophen* als Leden der *Goudsche kamer*, *'t Goutsblomme*, waarschijnlijk zijn het broeders geweest. Zij onderscheiden zich geen van drieën van de overige rijmelaars uit het begin der zeventiende eeuw (1).

R. A.

VERVOORN (ELISABETH) of VERVOOREN, eene dochter van JACOB VERVOORN, Burgemeester van *Gorcum* en Gecommitteerde ter vergadering van de Heeren Staten van *Holland*, » was zeer ervaren in de Neder-» landsche poëzij gelijk uit verscheidene harer Gedichten » blijkt (2)". Wij kunnen maar één harer dichterlijke voortbrengsels aanvoeren, geplaatst vóór het 3de deel van BEVERWIJKS *Wtnementheyt der vrouwen*, dat wij gaarn, om de zeldzaamheid, in zijn geheel mede deelen:

(1) Vergelijk *De Schatkist der Philosophen*, bl. 266, 275 en 284.

(2) J. VAN BEVERWIJCK *van de Wtnementheyt des Vrouwelicken geslachts*, bl. 281.

Heer BEVERWIJCK, ghy komt voor Vrouwen wijsheyt strijden.
Al is 't dat vele Mans het naulicx mogen lijden;
Ghy roemt der Maeghden lof in dit vermaerde Werck,
En bouwt de Eer, en Deught hier een verheven kerck.
De gunst die ghy haar toont kan niet zijn uyt-gemeten,
De Maeghden sullen noyt dees weldaet gaen vergeten:
Maer stadigh danckbaer zijn, en u bewijzen eer,
Om dat haer lof verhaelt een soo geleerden Heer.
Daer sal nu wederom oock wel een ander wezen,
Die seggen sal wat quaet door Vrouwen is geresen,
En watter is geschiet door haer weet-gierigheyt,
Maer Vrouwenlof daer door noch niet ter neder leyt.
Ghy hebt, tot Vrouwen-eer, dat wel soo vast bewesen,
Dat 't al verslagen leyt, 't geen haer eerst heeft mispresen,
Vaert wel, ghy waerde Man, hout altijt dit gemoet,
Leeft langh tot Godes eer, en zijt van mijn gegroet (1).

Zij trad, ten jare 1648, in het huwelijk met den bekenden dichter J. VAN SOMEREN, die harer aanminnigheid onderscheidene dichtstukjes toewijdde, in zijne *Uytspanningh der Vernuften*, doch zich in haar bezit niet vele jaren mogt verheugen. J. C. K.

VERWERS (CATHARINA) wordt in het *Pan Poeticon van* A. VAN HALEN, *met de uitbreiding en aanmerkingen van* LAMB. BIDLOO, vermeld, als dichteres van het treurspel: *Spaansche Heidin* (1).

Ook komen van haar drie Liedekens voor in de *Amsterdamsche Mengelmoes*, bij GERRIT SMIT in 1658 uitgegeven, het laatste stukje is echter onderteekent CATHARINA VERWERTS DUSART, waaruit men zou kunnen opmaken, dat haar eigen naam DUSART en die van haren man VERWERS geweest zal zijn. Niet zeer vrouwelijk klinkt haar lied:

---

(1) J. VAN BEVERWIJCK ter aangehaalde Plaatse. bl. 503.
(2) A. VAN HALEN *Pan Poeticon*, bl. 274 in not.

o Roover van mijn glans,
En van mijn Maechde-krans
O! eerdief vol boosheden
Denkt op beloft en woordt,
En u valsche Eden
Die ghy by Jupijn swoordt.

Ach! opperste Jupijn,
Beheerscher ooght op mijn,
En wreekt mijn droef ellende,
En wildt deez snoode Fieldt
Met u blicxsem schenden,
Dat hij flucx wordt ontsielt (1).

J. C. K. en R. A.

VERWEY (D.), neef van DIRK DONCKERS, bekend door zijne Nederduitsche vertaling van de *Werken van* VIRGILIUS, waarvan, in 1688, te *Gouda* een tweede druk in het licht kwam, was een zeer middelmatig dichter. S.

VIANEN (J. VAN) galmde, in het jaar 1711, een lijkdicht uit op L. SCHERMER, waarin hij met regt zijn *rijm* stamelend en zijnen *veder* onbedreven noemt.

J. C. K.

VICHET (REINERUS), *Canonick Norbertijn des kloosters van Tungerlo* gaf te *Antwerpen*, ten jare 1719, in 't licht *Het Leven van den edelen Ridder en H. Martelaer* SEBASTIANUS, zoo 't schijnt, uit het versje dat J. F. WILLEMS (1) aanhaalt, geheel in den trant en stijl van vader CATS. J. C. K.

(1) *Amsterdamsche Mengelmoes*, D. I, bl. 88.

(2) *Verhandeling over de Nederd. Tael- en Letterkunde*, D. II, bl. 163.

VICTORIN (D.), een vrij goed dichter uit de dagen van FREDERIK HENDRIK, wien hij, in zijn *Toegift op de deftige reden van d' Heer* JACOB MEYEN, *Canonick aen den Coninck van Spanjen,* aldus toespreekt.

O aller Helden pronck! en oog van 's werelds braeven,
Wiens stevig hart in luck of ramp blijft even groot,
En nimmer moede wert van eere nae te draeven,
En was het nodig, sou haer zeglen met de doot.

Vaer voort Manhaftigh Held! wij volgen uwe schreeden.
Vermeeten Spanjaert duykt en haelt uw halsen neer,
Wij komen om uw trots met voeten te vertreden.
Wij lachen met uw dagg' en noodloos tegenweer.

De Hemel valt ons mee en hij verhanght de hecken,
D' Orangie-boom die steeckt sijn kruyn aan 's Hemels top
En sal sijn armen wijdt en sydt soo veer uytstrecken,
Tot beyde werelden het geven voor hem op (1).

S.

VIEROOT (THOMAS), Bedienaar des H. Evangeliums te *Wormer,* liet in 1746 te *Amsterdam* drukken: *Historische krygs–Trompet. Geblazen om Sions volk Tot den geestelyken strydt op te wekken door een Vertoog van de oude, en nog duurende vijantschap tusschen het Vrouwe– en Slangezaat. In Digtmaat, met bygevoegde Aanteekeningen.* Dit werkje is in negen boeken verdeeld, van welke het eerste behelst *de strijdt tusschen het vrouwe– en slange zaat van het begin der waereldt tot op de komst van Christus.* Het tweede *van de openbaring van Christus tot op*

(1) *Kittoos Kraam,* eerste opening bl. 31.

den tydt van Constantyn den Groten; het derde *van Constantyn den Groten tot op de scheuring der Oostersche en Westersche Kerk*, het vierde, *van de scheuring der Oostersche en Westersche kerk tot de beginselen der Reformatie door de Waldenzen*; het vijfde, *van de beginzelen der Reformatie door de Waldenzen tot op de voortzetting derzelve door M. Luther en anderen;* het zesde, *van de voortzetting der Reformatie door Luther enz. tot op het verdrag van Passau;* het zevende, *van het Passaus verbont tot op den vrede Munster*; het achtste *van den vrede van Munster tot op onzen tijdt*, terwijl het negende *behel een opwekking tot den Geestelijken strijdt met e vertoog van de Wijze op welke, en de Middelen doo. welke die moet gevoert worden.*

Het lust ons, uit het zevende boek van dit werkje, een gedeelte der plaats uit te schrijven, waar hij de twist tusschen de Gereformeerden en Remonstranten verhaalt:

'T Was Leydens Hogeschool, daar 't twistvuur eerst ontstak
In 't lieve vaderlant. ARMYN met Leeraar GOMMER
In velen 't stuk niet eens, verwekte dit veel kommer
Aan hen, die 't Kerkbestuur, (voorwaar een lastig pak!)
Was aanbetrout, dies zy die dit geschil aanzagen
Als van een kwaat gevolg, ARMINIUS deên vragen:

Hy wilde met hen treên in onderhandeling,
En daar in opentlyk aan hun te kennen geven
De zwarigheên, die hem weerhielden aan te kleven
De vastgestelde Leer: dog dit gesprek ontging
ARMINIUS geslaag, en zogt dit zyn onttrekken
Aan 't onderzoek met schyn van reednen te bedekken.

De stukken in geschil zyn wederzyds met kracht
Van redenen betwist: ARMYN wist van geen buigen,
Schoon GOMMER met veel ernst en yver mogt betuigen.
  Voor 't Staats Geregt, daar dit geschil reeds was gebragt,
Dat hij zig met ARMYNS gevoelen niet dorst stellen
Voor 't Hemelsche Geregt, daar Godt zal vonnis vellen.

ARMINIUS is wel niet lang daarna gegaan
Naar d' Eeuwge woonsteê: maar met hem zyn all'de onlusten,
Die Neerlands Volk, en Kerk zo droevig deên ontrusten,
  Niet uit den weg geruimt; er zyn nog opgestaan
Na hem, die met veel kragt zijn stellingen beweerden
En door het gansche Landt in 't openbaar die leerden (1).

Wij wilden in onze onnozelheid dit boekske berijmd prosa noemen, toen wij, gelukkig nog ter juister tijd, het lofdicht van JAN KOOPMAN op 's mans krijgstrompet inzagen, en daaruit leerden, dat

d' Eerwaarde schrijver
Is waard met Laauwren gekroond.

Daar wij nu niet wel een gelauwerd poëet durven aanvallen, zullen wij ons oordeel opschorten en het aan onze lezers overlaten, om zijne verzen goed of af te keuren.

Ook heeft VIEROOT *Lijktranen gestort over den ontijdige dood* van WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, welke gevonden worden in de *Dichtkundige Cypressenbladen*, en al even fraai zijn als de *Krijgstrompet*.

(1) *Krijgstrompet*, bl. 154 en volgende.

VILLETTE (MARIA ANNA DE) heeft, bij haar verscheiden, in het laatst der vorige eeuw, *Stigtelijke Gezangen nagelaaten*, welke in 1777 *te Rotterdam bij* DIRK VIS, *en te Hoorn* bij L. VERMANDE, in 8° het licht zagen. De overledene had verzocht dat dit haar geschrift eenigermate beschaafd mogt worden, alvorens het werd uitgegeven. Niettegenstaande deze beschaving heeft men er echter nog vele leemten in gelaten, zoo als men kan oordeelen uit de volgende: *Beschouwing der kerk als eene geestelijke kudde, van haren getrouwen Herder alleen alles goeds verwachtende*; op de zangwijze der liederen van LODENSTEIN, *Dronken zijn in sterke dranken*, of *Wie sleet heugelyker dagen*:

Van u, Heere, onzen Herder,
  Wagten wij bescherreming
Wij vertrouwen alles verder
  Aan uw' trouw' bezorreging;
Als de Leeuw met open kaaken
  Op ons loert rondom uw kooi,
Zult gij, trouwe Herder, waaken,
  Dat hij ons niet grijpt ten prooi.

VIN (A. DE) berijmde *het boek Jobs*, dat hij zelf drukte te *Middelburg* (zonder jaartal). Of de *Gezalfde Christus*, dat hij, insgelijks te *Middelburg*, voor twaalf stuivers, te koop bood, berijmd zij, weten wij niet. Beide werken kennen wij slechts uit ABCOUDE's en ARRENBERG's *Naamregister*.

J. C. K.

VINCENTIUS (Mr. DANIEL), vader van de reeds door onzen voorganger vermelde ANNA MARIA VINCENTIUS (1), was Advocaat te *Middelburg*, alwaar hij in of omtrent het jaar 1688 moet geboren zijn. »Hij was »mede een beminnaar en beoefenaar der Poezy, gelijk »nog blijken kan," zegt DE LA RUE (2), »uit ettelijke »Trouw- Rouw en andere Gedichten, ook vindt men »van hem één, in de *Nieuwjaersgift aan Mittels »Redenhof*".

VINKE (M.) vervaardigde eene: »*Zilvere Arke, bestaande in Geestelijke Gezangen, stichtelijke Rijmen, Historie en Liederen.* Te *Haarlem* bij J. S. en JOH. ENSCHEDE in 4°. Wij zouden gaarne eens weten hoe die *Arke* er uitzag, welke wij vermeld vinden in ABCOUDE's en ARRENBERG's *Naamregister*.

J. C. K.

VINNE (IZAAC VAN DER), geboren te *Haarlem* 1665 en aldaar overleden den 15 April 1740, was een Lid van de Rederijkkamer: *in Liefde getrouw*. Onder een gegraveerd portret van hem, lezen wij:

Heeft in zijn tijd den tijd als niet geacht,
Daerom de waerheyd naer den Eeuwgen grond betracht.
Hij oefende in natuur en teekenkunst zijn geest,
Zulk lastig tijd-verdrijf behaagde hem wel het meest;
Liet somtijds wel een rijmpje ook zijne pen ontvallen,
Doch, Reden, Redekunst gold bij hem boven allen.

Wij hebben echter geen zijner rijmpjes kunnen opsporen.

G. L.

(1) WITSEN GEYSBEEK *Woordenboek der Dichters*, D. VI, bl. 3.
(2) *Geletterd Zeeland*, bl. 75.

VINNE (VINCENT LAURENSZ. VAN DER), geboren *te Haarlem* in 1629, was van jongs af zeer geneigd tot de teeken- en schilderkunst, die hij met goed gevolg uitoefende. JOB BERCKHEIDEN, zeide van hem: »dat hij de RAFAEL was in 't schilderen van »uithangborden". Uit een door hem eigenhandig geschreven werk: *Dagelijcksche Aanteekeningen van 't geene ick in mijn Reys onthoudenswaardigh gezien en bewandeld heb Anno* 1652 $^8/_{21}$, blijkt, dat de dichtkunst hem ook niet vreemd was; althans zijn reisboek is met een aantal verzen doormengd (1).

J. C. K.

VIRULY (ALBERTUS), neef van den bekenden dichter JOHANNES DE HAES, bezong diens huwelijk met Juffrouw KORNELIA DE HAES op deze wijze:

Zoo gaet dan eindelijk een hemel voor u open,
Mijn waerde Neef, nu gij aen 't einde van uw hopen
En al uw vreezen, na veel uitgestaen verdriet
En zoo veel arbeids de gewenschte vrucht geniet,
Die morgenster, de bloem, de roem en 't puik der maegden
KORNELIA, die oit een keurig oog behaegde,
Dat pronkbeelt der Natuur, versiert met eed'le zeên (2) enz.

S.

VIRULY (JACOB) stond in groote gunst bij L. SCHERMER, die van hem zegt: »*dat hij verlekkert was* »*op keur van Poezij*". Deze bezong zijne geboorte

(1) Zie *de Geschiedenis der Nederlandsche Schilderkunst* van R. VAN EYNDEN en A. VAN DER WILLIGEN I, 417, en een uitvoerig berigt van hem in A. HOUBRAKEN *Schouburg der Nederlandsche Konstschilders*, D. II, bl. 228.
(2) DE HAES *Gedichten*, D. II, bl, 64.

en trouwdag, de laatste in eenen liefelijken *visschers-zang*. Van VIRULY's dichtkunst is ons slechts eene proeve voorgekomen namelijk: *Wouter Herderszang op het afsterven van* L. SCHERMER, die overdreven treurig is. J. C. K.

VIS (ARY), die in het laatst der vorige eeuw te *Rotterdam* woonde, leverde ook bijdragen tot de *Lauwerbladen voor de zonen der vrijheid.*

Welk is het booste der gedrochten op deze aerd'?
Welk is het monster, dat, van dolle drift' bezeten.
En op de zoete rust van 't schepslendom gebeten,
De gansche wereld door een eeuwige onrust baert (1)?

Vraagt hij onder anderen in een klinkdicht *Schrik-gedrocht* getiteld, en het antwoord, in de laatste regel vervat, is

Geen ander dan de snoode en Godvergeten Brit (2).

VIS (R. VAN DER) liet in 1718 te *'s Gravenhage* de *Kathegismus in rijm* drukken. Hetwelk dan ook niets meer dan *rijm* is. G. L.

VISSER (P. D), een zeilmakersknecht te *Staveren*, vervaardigde, onder meer, een *Kerklied op den dank- en bededag van* 1803, te *Workum* bij J. VERWEY gedrukt. S.

VISVLIET (J.), te *Amersfoort*, was volgens R. HENNENBO bekend als de dichter van een *Lijkdicht op den dood van* MARIA STUART (3) en van andere Lijkdichten.

(1) *Lauwerbladen*, D. I, bl. 174.
(2) Hetzelfde werk, terzelfder plaatse.
(3) Zie R. HENNEBO's *Rouwklachten van den Heer* JACOBUS VAN VEENHUYSEN *over het droevig afsterven van zijn Goudvink, Kanarijvogel, Hond en Paerd*, bl. 6.

VIVIEN (NICOLAAS), die in het jaar 1631 te *Dordrecht* geboren was, en later Pensionaris van zijne geboortestad is geworden, moet in zijne jeugd ook de dichtkunst beoefend hebben; althans zouden, volgens SCHELTEMA, de stukjes, welke onder de zinspreuk *vividus* (levendig) in de *Dordsche kraam* voorkomen, van zijne hand zijn (1).

VIVERIUS (JACOBUS) of VIVER of VIJVER, ook DE VIVERE (zoo als later, in zijne geboorteplaats die familienaam luidde), geboren te *Gent* in 1572, werd, na een vlijtig bezoek der scholen aldaar, genoodzaakt met zijne ouders, zijnen geboortegrond te verlaten, wijl zij de hervormde leer waren toegedaan. *Middelburg* was hun eerste toevluchtsoord, daarna *Leyden*, waar zijn vader, als kunst- en glasschilder, zijn bedrijf uitoefende, en in gunst stond bij WILLEM I (2). JACOBUS zich op de geneeskunde toeleggende, bezocht, even als de meeste geleerden van dien tijd, vreemde landen, onder anderen *Frankrijk* en *Engeland*. Te *Parijs* woonde hij bij des konings geneesheer GEOFFROI LE BRUMEU, en te *Londen* raakte hij bekend met den heelmeester P. CHAMBERLANT. Na zijne terugkomst in het vaderland schijnt hij zich eerst te *Vlissingen*, daarna te *Amsterdam*, als Genees- of Heelmeester te hebben neêr gezet. Hij bevond zich aldaar in 1603 en 1609. Te *Vlissingen* werd hij door den Baljuw verzocht, eene kindermoordenares in de gevangenis bij te staan,

(1) Mr. J. SCHELTEMA *Geschied- en Letterkundig Mengelwerk*, D. III, st. 3, bl. 116.

(2) Ten bewijze haalt de zoon in de *Wintersche Avonden*, bl. 152 een voorval aan, dat ons de grondlegger onzer vrijheid, ook als kunstminnaar doet kennen, en welligt elders zal medegedeeld worden.

wijl er op dat tijdstip geen Leeraar bij de hand was. Zijne stichtelijke gesprekken met deze ongelukkige toonen zijn Godvruchtig gemoedsbestaan. Het liedje dat hij op dit voorval vervaardigd heeft, pleit niet voor zijne dichterlijke begaafdheden. Zie hier er twee coupletten van:

Ick moeder, of wolvinne,
Nam een mes ende pinne
  Stack ick self in mijn kindt.
Het schaepken soet van sinnen
Mij lachte als vriendinne
  Doch ik was te verblint.

Ick gaf mijn kindt twee steken,
Sijn herte sagh ik breken,
  Den hals sneedt ick half af.
Sijn roodt bloedt sagh ik leken.
(Och overwreede treken)
  Ick maeckte hem een graf.

De *Lusthof*, waarin hij dit en andere liedekens geplaatst had, heeft hij, de boosheid der tijden ziende, aan de vlammen opgeofferd, waarbij de dichtlievende lezer niet veel verloren heeft (1).

Van zijne *Wintersche Avonden of Nederlandtsche Vertellingen*, onder den naam van *Philologus Philiatros á Ganda*, bestaan onderscheidene drukken, van welke ons de volgende bekend zijn: 1610; *Amsterdam* 1617 kl. 8°; *Rotterdam* bij J. VAN WAESBERG 1636 kl. 8°; *Utrecht* 1650 kl. 8°; *Amsterdam* 1665 8°. Bij den druk van 1650 verscheen eerst zijn ware naam; welke druk vermeerderd en verbeterd

(1) Zie *Wintersche Avonden*, bl. 219 en 211.

heette door JAN ZOET, met bijvoeging van *'t Geluk en ongeluk des Houwelicx.* Behalve dit werk, het welk met vele verzen doorspekt is, heeft hij nog uitgegeven: *Verhaal van Godes goedigheyt en barmhertigheyt, in dicht beschreven*, waartoe de slag bij *Nieuwpoort* in 1600 door Prins MAURITS tegen de Spanjaarden aanleiding gaf; *Handboeck der Caerten*, en *Viaticum of Reysgelt* van den seer godtsaligen NATHAN CHYTRAEUS uit het latijn vertaald. Ook vindt men een *Eergedicht aen den Auteur*, voor W. BAUDARTS *Aphopthegmata Christiana* 7de druk van 1640. Zijn dicht- of liever rijmtrant is doorgaans hard, stroef en onbeschaafd, en bezit nog veel van het rhetorische zuurdeeg, gelijk, met weinig uitzondering, bij de meeste zijner tijdgenooten. Het verwondert ons niet, dat hij als dichter onopgemerkt is gebleven, door de onvermoeide opspoorders onzer oude letterkunde. Zijn naam zou ook ons welligt onbekend zijn gebleven, indien wij dien niet toevallig bij P. DE LA RUE hadden vermeld gevonden (1).

Wanneer VIVERIUS den tol der natuur betaald heeft, hebben wij niet kunnen uitvinden. In 1612 maakte hij nog een Latijnsch grafschrift op JUDOCUS HONDIUS, toen deze Cosmograaph, zijn landgenoot, hoog bejaard te *Amsterdam* overleed.

Wij zijn omtrent hem, met opzet, meer uitvoerig geweest, omdat hij zoo weinig bekend is; terwijl zijne *Wintersche avonden* inzonderheid wel der vergetelheid verdienen ontrukt te worden, niet om de rijmbloemtjes

---

(1) *Geletterd Zeeland*, bl. 318.

daarin verspreid, maar om de veelvuldige en belangrijke geschiedkundige bijzonderheden die er in voorkomen. Behalve de twee staaltjes zijner rijmen, willen wij er nog ten slotte een paar bijvoegen, die niet van de slechtste zijn.

De mensche kan de Dieren temmen,
En leeren die veel dinghen groot:
Den Papegaey leert hy sijn stemmen,
En went de Hondt te gheven poot:
De Paerden doet hy wenden, keeren,
Alsoo 't hem lust in eenen ringh:
De cleyne voghels fluyten leeren.
Maer hy verghetet' self een dingh.
Sich selven leert hy niet bedwinghen:
Maer (och! wat is dit een verdriet!)
Hem, die de Dieren leert veel dinghen;
Van Dieren men beschamen siet (1).

Jonghe Hoenders welgebraden
En goedt Schapen vleyschken soet,
Will' ick de Studenten raden;
Cappers niet vergheten moet,
Tarwen broodt sy moeten eten
Van een Backer cloeck ghemaeckt:
Wijn en moet niet sijn vergheten;
Die na Fransche druyven smaeckt.
Past ons Ouders dat te senden,
Of haer dat beschicken doet.
Soo sult ghy swaer bloedt afwenden
Want goet voetsel maeckt goed bloet (2).

J. C. K.

(1) *Wintersche Avonden*, bl. 147.
(2) *Wintersche Avonden*, bl. 98.

VLACK (MICHIEL), geboren te *Gouda*, leefde in het begin der zeventiende eeuw en onderscheide zich door zoetvloeijende liedekens, welke zeer gezocht waren. Hij heeft te *Amsterdam*, zonder jaartal, in langwerpig formaat doen drukken. *Den nieuw verbeterden lusthof geplant vol uitgelesene, eerlycke, Amoreuse en de vrolijke gesanghen, benevens Bruylofts banket, met* 14 *Liedekens ghemaeckt door* M. V(LACK), binnen *der Goude*, waarvan wij den vierden druk bezitten. Er komen daarin echter ook van anderen liederen voor, doch hij teekende de zijne met de spreuk *Wie kan 't ontvlien.* Hij is de zelfde, die Mr. J. SCHELTEMA als M. VLAK (1) vermeldt. Tot proeve van 's mans dichttrant diene zijn *Nieu Liedeken* op de wijs: *Helaes Amour wat gaet etc.*

't Jongh verheught mijn hert en sin
Daer wil ick my mede paren,
Want ick dees veel meer bemin
Dan U oude grijse haren
Of ghy my U schat aenbiet,
Acht U noch U rijckdom niet.

Houd vry af, en weest te vreen.
Ghy en sult my niet becomen,
Troud' ick U, 't waer buyten reen
En verliet ick desen vromen
Neen ick acht alsoo ghy siet
U noch Uwe rijckdom niet.

Soeckt voor U, een ander Vrou
Want in dees heb ick behagen
Die sal ick by blyven trou
Tot het eynde van mijn daghen,
Of ghy my u schat aenbiet
Acht U noch u rijckdom niet.

(1) *De Volksgebruiken der Nederlanders bij het vrijen en trouwen*, bl. 184.

Soud' ick soo mijn jonghe jeught
Om het goetgien doen bepraten,
Van U oud man sonder vreught.
Neen 't en sal u al niet baten
Of ghy my U schat aenbiet
Acht U noch U rijckdom niet.

R. A.

VLEESCHHOUWER (A. DE) was een Rederijker van wien wij in *Vlissings Redens lusthof* een antwoord vinden op de vraag: *wat oeffningh is elck best en noodighst voor 't gemeen*, ten jare 1641, door de Vlissingsche Rederijkkamer: *de Blaeu Acoleye*, uitgeschreven, hetwelk niet van zijne hooge dichterlijke bekwaamheid getuigt. Men oordeele uit het volgende staaltje:

wie kan ten rechten loven,
D' oprechte liefd' en vred' geen kruyt soo goet in hoven,
Geen Gout, Peirel, of Steen, kan wesen soo dierbaer
Als rechte liefdene vred': en waer die wert verschoven,
Sal oorlogh, dieren tijdt, en peste volgen naer.

Zijne zinspreuk beantwoordde volkomen aan zijne rijmen, zij was: *'t Vleesch is swack.*

VLETTER (WILLEM CORNELIS DE) was een zeer geacht en voor zijne taak hoogst geschikt onderwijzer der jeugd te *Rotterdam*, waar hij, den 27 November 1831 overleed. »Een buitengewoon grondige kennis » der Nederduitsche taal en al hetgeen vereischt wordt, » om het kinderlijke hart, indien er slechts eenige » vonken in aanwezig waren, tot deugd, kunde en » braafheid te vormen, en zijn doel juist te treffen, » waren hem eigen. Hij was een kundig kenner hun- » ner innerlijke hoedanigheden. Men hoorde hem

» meermalen voorspellen wat zij zijn zonden, hetgeen » men naderhand juist zag uitkomen (1)." Hij was ook een niet onverdienstelijk dichter, wiens dichtvruchten hier en daar verspreid zijn. Zijn talent om voor de vuist, maar boven al op gegeven rijmklanken, iets te vervaardigen, was in waarheid buitengewoon; zoo dat menig, aldus door hem vlug ter neder geschreven, versje wel waardig was geweest, om bewaard te blijven.

Als eene proeve van zijnen dichttrant nemen wij uit een Bijbelschgedicht, getiteld: THABITHA of DORCAS, en geplaatst in het *Algemeen Letterlievend Maandschrift* 8e Deel 6e Stuk, het volgende over.

Wijdde eens de Heiland Zijn weldadig alvermogen
Om weduwtranen, bij de baar haars zoons, te droogen:
Zweeg hare weeklagt, — steeg haar zielevreugd in top
Bij 't menschlijk: »ween niet!" 't Godlijk: »Jongeling sta op!"
Had eens de Heiland, in zijn' namelooze smarte
Vol mededoogen met zijn moeder in het harte
Haar, droeve weduw, aan de zorg zijns vriends vertrouwd,
Die van dat tijdstip haar als moeder heeft beschouwd, —
TABITHA ijverde om dien Heiland na te streven
Dat was haar zalig, — dat het leven van haar leven,
Want tot haar duurzaamste eer zien wij geschreven staan:
»Met arme weduwen was zij vooral begaan." —

. . . .

. . . .

Zoo wilde TABITHA zich liefderijk erbarmen,
En bijstand bieden in den bittren nood der armen;
Zoo deelde de eedle vrouw werkdadig in het leed.
Der weduwen vooral wier steun der hand ontgleed
Zoo mogt zij 't zoet gevoel met stille dank ervaren
Haar' Heer, ofschoon van verre, in weldoen te evenaren.

(1) *Aanhangsel op het woordenboek van Kunsten en Wetenschappen bewerkt door* G. NIEUWENHUIS, op het woord.

Diep, ondoorgrondlijk, is 't bestuur van God den Heer:
De goede DORCAS zijgt op 't stille krankbed neêr.
Dezelfde handen, die zij ijvrig d'armen wijdde,
Zijn, klam en krachteloos, gestrekt aan elke zijde
Van 't ligchaam, door 't geweld der krankheid aangetast,
Zóó, dat het doodsgevaar met iedren morgen wast. —
Verslagenheid beheerscht de stad om deze mare
En iedre morgen stroomt de schaamle weduwschare
Naar 't voormaals gul verblijf, en hoopt en vreest berigt
Van de eedle, die zoo gaarn *haar* kommer heeft verligt.

. . . .

De voorpoort knart: een dienstmaagd komt naar buiten treden,
Haar bleek, beschreid gelaat jaagt siddring door de leden
Van allen, uit wier oog de wensch naar tijding vlamt.....
En op 't gesnik: »zij stierf..." staan allen als verlamd..
»Zij stierf!" o donderstem in aller wachtende ooren
Om 't afgesmeekte woord: »'t gevaar verdween," te hooren!
»Zij stierf! zij stierf!" herhaalt elks bleekbestorven mond...
Zoo zonk de hulk der hoop door 's levens storm te grond.

Nu leer geen moeder, als ze eerbiedig in het midden
Van hare kindren knielt, hen om herstelling bidden
Van de eedle Toevlugt waar zoo menig weduwvrouw
Ten tweedenmale nu gedompeld in den rouw:
Nu bidt zij, vuriger dan voormaals ooit, den Heere,
Dat Hij door Zijne kracht haar onderwerping leere.
Om Hem te zwijgen, Wiens bestuur geen Engel peilt,
Maar Wiens belofte aan wees en weduw nimmer feilt.

Niet onverdienstelijk wordt ook door DE VLETTER het opwekken van TABITHA door den Apostel PETRUS afgeschilderd; als hij verder laat volgen:

Hij (PETRUS) rijst: het *Amen* is met klem en kracht gesproken:
Thans is het plegtigst uur zijns levens aangebroken....
Met eerbied op 't gelaat en hoorbren harteklop
Genaakt hij 't kille lijk: zegt: »TABITHA, sla op!"
En niets kan nu zijn kreet: »Heer, JEZUS! dank!" meer stuiten
Want...Neen! 'k vermeet mij niet dat langzaam oog ontsluiten

Als na een' zoeten slaap, te schetsen: keur van taal
Blijft koud zelfs bij het kort —, aandoenlijk schoon —, verhaal
. . . .
. . . .
Zij ziet den Leeraar, die haar JEZUS eens verkondde:
Zij rigt zich op: verlaat aan zijne hand de sponde
En troost, daar alles nog ter raadsel haar verstrekt,
»Gij zijt gestorven maar door Gods kracht opgewekt.
Nu biedt de Apostel aan de heilgen en de schare
Der weduwen, op dat Gods kracht zich openbare,
TABITHA levend aan! . . . . Bedwelmend schoon gezigt!
Als op een' Godheid is op haar elks oog gerigt. . . .

Het gedicht bevat als beschrijvende poezij, vele verdienstelijke plaatsen, waaruit, bij hoogen ernst een diep gevoel voor het heilige des onderwerps, doorstraalt.

Wij willen hier nog een stukje laten volgen, door DE VLETTER ter gelegenheid der geduchte overstrooming in 1820, en wel na het lezen der Staats-Courant van Vrijdag, 28 Januarij, vervaardigd. Het zal ten proeve kunnen dienen dat hij ook eenen hoogen toon wist aan te slaan, en dat deze coupletten in denkbeelden en gang en keur van uitdrukking onmiskenbare verdiensten bezitten, en juist dien toon van opwekking bevatten, waardoor men de fijnste snaren des harten roeren en de liefdadigheid tot milde offers bewegen kan.

Reikt menschen, van wat rang en stand,
Reikt, mededeelzaam, toch de hand,
  Tot redding, tot ontferming!
De noodkreet stijgt; de vloed verzwelgt:
Des landzaats erfgoed wordt verdelgd;
  Hij smeekt U om bescherming.

Zijn wee, zijn wanhoop roept u op;
Hij bidt u van der daken top,
  Handwringend, om erbarmen.
Ziet, Rotterdammers! ziet zijn nood:
Hij schreit om troost, hij snakt naar brood:
  Och! deernis met die armen!

Tast in uw koffers, rijken, tast!
Loodzwaar, verplettrend, drukt de last
  Der landgenooten schouders!
Treedt Nederland weldadig vóór,
En volgt het grootsch' 't menschlievend spoor
  Van uw gezaligde ouders:
Zij wenken uit het eeuwig licht
U tot den schoonsten, zoetsten pligt:
  Der droeven leed te mindren;
Plengt offers van weldadigheid:
Der vaadren hoofddeugd zij verbreid
  Door hun regtaarde kindren.

Spoed aan, o eedle burgerstand!
Spoed aan met onbekrompen hand:
  De nood is hoog gerezen?
Breng, minbedeelde burgerschaar
Breng ook uw penningske op 't altaar
  't Zal God gevallig wezen. —
Deelt, lieve kindren! deelt iets meê:
Tot u dringt ook der armen beê;
  Hoort: hunne kindren weenen;
Zij reiken u hun handjes toe;
Och wilt hen haastig, blij te moê
  Ook uwe hulp verleenen!

Snelt allen, van wat rang of stand,
Snelt aan: de rouwkreet huilt door 't land!
  't Gekerm roer' u de zielen.
Ziet! onze broeders zwalpen rond!
Ziet onze zusters, diep gewond!
  Ziet! hunne kindren knielen!

Och! hartverscheurend is hun lot!
Zij strekken 't matte hoofd tot God
En snikken om meêdogen!
Den vloed bemeestren kunt gij niet, —
Dat doe Hij, die 't heelal gebiedt! —.
Maar tranen kunt gij droogen.

De slotregels zijn hier aller gelukkigst. In den *Almanak voor het Verstand en Hart* van 1823 en in den *Belgische Muzen-Almanak* van 1826 vindt men ook stukjes van den achtingswaardigen man, die het bewijs leveren dat hij zijnen ernst zeer eigenaardig door luim wist af te wisselen. Wij verwijzen onzen lezers vooral naar het stukje de *Vrouwenmarkt* in het Graafschap *Essex* in den eerst genoemden Almanak voorkomende. H.

VLIEGER (KORNELIA DE), dochter van den scheepschilder SIMON DE VLIEGER, was, volgens A. HOUBRAKEN eene dichteres, van welke eenige stukken in de *Amstelsche zanggodin* zijn opgenomen. Bij hare verjaring, den 28 October 1658, oud zijnde 28 jaren, werd op den *Hemelzang* door haar vervaardigd, het volgende versje toegepast:

Ha! Amstels pronkcieraat,
Het droevig Wezop gaat
Met tranen in zijn oogen,
In zwarten rouw gekleed,
Om dat het tot zijn leet,
Moet dulden en gedogen
Dat, Schoone uw gezicht
Den Amstelstroom verlicht,
En 't *Gein* laat zonder luister:
Het doet niet dan het klaagt,
En noemt, hoe schoon het daagt,
Zig, zonder u, gantsch duister (1).

(1) *Schouburg der Schilders*. D. II, bl. 325.

VLIER (ANTHONIUS) liet zich hooren in het *Dichtkundig Praaltooneel van Nederlandsch Wonderen,* in eene zonderlinge: *Samenspraak tusschen de Maagt van Bergen, en de Graaf van Löwendahl.* Wat verder: in eene *Samenspraak tussen de Leeuw en de Haan* die geene dichterlijke waarde bezit, maar vele geschiedkundige waarheden. Ook in de *Dichtkundige Cypressenbladen*, vindt men van hem een *Treurgalm uitgeboezemt op het afsterven van* W. K. H. FRISO van geen betere gehalte dan de rest. J. C. K.

VLIET (JAN VAN), meer bekend onder den Latijnschen naam JANUS VLITIUS, Griffier der stad *Breda* en aldaar in het jaar 1666 overleden, heeft zich als Nederduitsch dichter doen kennen in zijne *Bredasche Almanak*, meestal voorkomende achter zijn *Regt van successie.* Zijne verstrant, hoewel geen hooge vlugt nemende, is niet onbehagelijk en vrij zacht vloeijend. Ten proeve laten wij hier volgen zijne: *Hofwetten voor de liefhebbers der Hoven tot Breda.*

Aen allen en een yder een
Zij kennelijck bij desen,
Dat niemand in mijn Hof magh tre'en
Of moet dees' Wetten lesen.
Eerst dat hij in sijn hert belij
Den Schepper aller Hoven,
Die 't Al in al is, Een in Dry,
En wasdom geeft van boven.
Hij moet oock selfs Liefhebber zijn
Van Bloemen, Kruyd, of Boomen:
Leegh-gangers onder valse schijn
Sie ick ongeerne komen.

Alleen en tree' hier niemand in,
  Of magh den Hof-hond vreesen;
Maer ymand van mijn Hof-gesin
  Die moet sijn leyds-man wesen.
Soo hy uw kleeren scheurt of schendt,
  Ghy hebt uw straf te lijden;
Hy wilt dat ghy sijn meester kent,
  Wiens Hof hy moet bevrijden.
Dan of hy is wat boos en fel
  Op ongenoyde Gasten,
Hy kent sijn Meesters Vrienden wel,
  En sal die noyt aentasten:
Komt, Vrienden dan, en wandelt vry,
  Doch langhs de groote paden;
En mijdt het kruyd aen beyde zy,
  Met bloem of saed geladen.
Ick nood' uw neus, en keurigh oogh,
  Maer soeck geen graege tanden;
Het plucken ick nog min gedoogh
  Van onversaeghde handen.
't Vry-buyten staet hier buyten vry;
  Men reedt hier voor geen capers;
Geen rovers op mijn kust ick ly,
  Noch onbeschaemde rapers.
Die van sijn overvloed mee-deelt,
  En bedelt van gelijcken,
Geen goeden Hovenier verveelt.
  Dan doet de kunst verrijcken.
Dan die het al terstond slaet aen
  Dat ick langh soeck te sparen,
Die wete dat ick voor moet gaen
  Om 't mijne te bewaren.
't Berispen sal ick niet verbi'en
  Van die my onderwijsen;
Maer die 't al laecken wat sy sien,
  Die kan ick oock niet prijsen.

De kinders sie ick liever t'huys
  Die niet en doen als plucken,
En met hun lopen en gedruys
  Vernielen 't al aen stucken.
Zijt ghy goets honds, laet t'huys uw hond,
  Of anders sal het honden,
Ick segh 't noch eens, en maeck 't u kond,
  Mijn hof is voor geen honden.
Ick houde hier van geen crakeel
  Veel minder van 't plock-haeren:
Doch prijs 't eendrachtigh soet gequeel
  Van stemmen, fluyt, en snaeren.
Dit is mijn reden, wil, en Wet;
  Hier tegens geldt geen kijven;
Wie sich daer mee' niet vind geset,
  Die magh' er buyten blijven.

Hij moet een vriend van CATS geweest zijn, want vóór diens *Ouderdom en Buytenleven* schreef hij een uitvoerig gedicht: *Lof van Sorghvliet* (1).

VLIJMEN Jz. (JAN VAN), die in het laatst der vorige eeuw te *Amsterdam* woonde, zond aan J. SCHARP te *Rotterdam* een Lijkzang op P. HOFSTEDE, met de spreuk: *De kroon onzes hoofds is afgevallen!* JEREMIA. Nog schreef hij een gedicht: *op den Aartsvader Joseph in dichtmaat, beschreven door* J. WESSELSZ., met wiens werk het in kunstwaarde gelijk staat.

J. C. K.

VOCKESTAERT (Mr. HENDRIK MELCHIOR), geboren te *Delft* den 4 Mei 1794, oefende zich vroeg in de kennis zijner moedertaal, in de Fransche,

(1) Men zie verder over hem HERMANS, *Geschiedkundig Mengelwerk*, D. I, bl. 186—189, waar hij echter ten onregte JAN VLIET genoemd wordt, daar voor ons exemplaar van zijn *Regt van successie* duidelijk J. VAN VLIET staat.

Engelsche en Hoogduitsche talen, en begaf zich voorts tijdig tot de beoefening der klassische letterkunde. Vervolgens legde hij zich te *Leyden* op de regtsgeleerde wetenschappen toe, en besloot in 1816 zijne akademische loopbaan. Na zeven jaren te *'s Gravenhage*, als Advokaat, te zijn werkzaam geweest, werd hij, in 1823, tot Substituut-Officier te *Dordrecht* aangesteld, alwaar hij in 1840 plotseling overleed. Als jongeling was hij reeds een vurig beminnaar der vaderlandsche dichtkunst, en bleef dit steeds. In onderscheidene fraaije dichtstukken gaf hij proeven van zijne kunde, begaafdheid en edel karakter (1).

Van zijne hand vindt men een en ander in de *Mnemosyne*, wij deelen de volgende regels mede uit een stukje getiteld: *Aan mijnen vriend den Heer* TH. VAN SWINDEREN, A. L. M. *J. U. et Phil. Dr.*, *bij deszelfs benoeming tot Hoogleeraar in de Natuurkundige Wetenschappen, aan de Academie te Groningen.*

'tIs lang genoeg, mijn vriend! met ingespannen krachten
  Geleerdheids eêlste schat in 't brein bij een gegaârd,
Thans ziet ge een gansche schaar op uwe gaven wachten,
  Die, hongrend naar die spijs, op u als gever staart.
Mogt Gronings Hoogeschool uw weetlust eerst verzaden,
  Was zij 't, die u het eerst geleerdheids vruchten bood,
Thans, met den rijksten schat uit hare hand beladen,
  Stort gij dien schat terug in haren milden schoot.
Zoo kroont de dankbre zoon de zorg der trouwe moeder,
  In haren schoot gekweekt, aan hare borst gezoogd:
Zoo wordt hij eens haar steun, haar helper, haar behoeder,
  Die haren voorspoed siert, in smart haar tranen droogt.

(1) *Aanhangsel op het Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen*, op het woord.

Maar neen: haar ramspoed week: haar luister is herboren,
Nu Neêrlands vrijheidszon haar weêr zoo schoon bescheen,
Geen helsche dwinglandij zal meer haar' bloei verstoren,
En met haar zustrenpaar herleeft zij, als voorheen.

J. C. K.

VOLCKERTSZ (J.) is de dichter van *'t Bedreygde Nederlandt ofte bedenckingen over het Hemelsvuur over Utrecht gevallen en eenen vreemden donderslagh aldaar gehoord. Ter Goudu* 1661 4°. S.

VOLCKHARDT (J. G.), die in het laatst der vorige eeuw te *Rotterdam* woonde, leverde een *Lijkgezang op* P. HOFSTEDE, onder den tekst: *De leeraars zullen blinken als den glans des uitspansels, Dan.* 12. Het bestaat uit 23 coupletten, waarvan wij slechts het laatste, het grafschrift, willen afschrijven om daaruit het geheel te kunnen beoordeelen:

Hier rust in den schoot van onze Moeder,
Voor den langen nacht,
De Asch van HOFSTEÊ, den getrouwen Hoeder,
Na zijn lange wacht (1). J. C. K.

VOLHERT (J.) leefde in de eerste helft der zeventiende eeuw. Wij vinden onderscheidene stukjes van hem in de *Amsteldamse vrolickheyt*, gedrukt in 1649 en 1652 te *Amsterdam, by* DIRIK UITTENBROEK, eene verzameling uiterst zeldzaam en bij WITSEN GEYSBEEK niet bekend. Van deze zijn er in latere bundels, gelijk het *Utrechts zang-Prieeltjen*, eenige overgenomen. Tot eene proeve schrijven wij af het laatste couplet

(1) *Bundel Lijkzangen op* HOFSTEDE, bl. 32.

van zijn: *Afscheydt van hare Majesteyt van Groot Brittanje*, HENRIETTE MARIA, *vertrokken van Schevningen.*

Vulkaen der Goden Wapen smit
(Door Cypres min beschoncken)
Poogd' d'Edle Venus van de Brit,
Star-oogend, na te lonken.
Jupijn die hier vermaeck in vond,
Spoog driemael Vuer en Donder,
Soo dook den Britsen Avond-Son,
Voor Argus oogen onder,
Terwijl Apollos glantzig hooft,
En 't eenig Werelts Oogh,
Van den Bataefschen Horizont
Na d' Antipoden toog (1).

Zijne zinspreuk was: *Volhart in Liefde.* R. A.

VOLKERTS (J.) gaf te *Amsterdam*, in 1627, in 't licht een: *Nieu Geestelijck Liedboeck genaemd de Bloempot* (2). J. C. K.

VOLLENHOVEN (JAN MESSCHERT VAN), geb. te *Rotterdam* in 1748, toonde reeds vroeg zucht en aanleg tot de beoefening der fraaije letteren. Bij het verlaten der Latijnsche scholen, vervaardigde hij een Latijnsch gedicht in trochaische versmaat: *de Lof des Zomers*, naderhand door T. WOORDHOUDER in Nederduitsche verzen overgebragt, en, met die vertaling er tegenover, opgenomen in de *Kleine Dichterlijke Handschriften.* Hij verkoos *Amsterdam* tot woonplaats, alwaar de beroemde PETRUS BURMANNUS SECUNDUS, JERONIMO DE BOSCH, DAVID JACOB VAN LENNEP en andere kunstvrienden hem versterkten in zijnen

(1) *Amsteldamse Vrolijkheyt*, bl. 9.
(2) Zie *Jaarboekje der Doopsgezinden van* 1837, bl. 65.

smaak voor de kunst. Ten gevolge daarvan zond hij in 1808, te *Amsterdam* bij UYLENBROEK, een bundel *Gedichten* in gr. 8° in het licht, waartoe vriendschap, kinderliefde en een levendig gevoel voor de genoegens van het buitenleven op de zoo aangename *Beek*, tusschen *Overveen* en *Bloemendaal*, de onderwerpen hadden geleverd, die, naar het gevoelen van zijnen levensbeschrijver (1), in jeugdigen zwier met die van vroegeren jeeftijd gelijk stonden, hoezeer toon en beschaving eenen rijperen kenmerkten. Deze bundel werd in 1809 en 1810 gevolgd van *Proeven eener vrije navolging van eenige stukken uit de werken van* P. OVIDIUS NASO, in 3 deelen gr. 8°, te *Amsterdam* bij IMMERZEEL *en Comp.*, welke van 's mans kennis der Latijnsche taal en zijne geschiktheid, om daaruit Gedichten in zijne moederspraak over te brengen, gunstig getuigen. Het klimmen zijner jaren en de omstandigheden des Vaderlands, benevens het verlies zijner gade ELISABETH VAN DER POORTEN, stemden zijnen geest meer en meer tot treurigheid. De gewijde dichters lokten hem bij voorkeur uit, om daaraan zijne krachten te beproeven, en de eerste gelukkige vrucht dier poging was *het Boek Job in dichtmaat*, te *Amsterdam* bij J. W. YNTEMA 1812 in 8°. Zij stond van andere gevolgd te worden, toen de dood, den 5 Maart 1814, hem in zijne loopbaan stuitte. Daar de verzameling echter voor de pers gereed lag, werd de uitgave daarvan door de vriendenhand van den Hoogleeraar VAN LENNEP bezorgd, onder den titel: *Bundel van gewijde Poezij in Hollandsche dichtmaat gebragt*, te

(1) Zie het Levensberigt van zijnen vriend VAN LENNEP voor den na te melden *Bundel van gewijde Poëzij.*

'*s Gravenhage bij* J. ALLART 1814 in gr. 8°. De onderwerpen zijn ontleent uit de Profetische schriften van JESAIA, JEREMIA, NAHUM en andere; en de bewerking getuigt dat hij geen vreemdeling was op den Nederlandschen Parnas.

Ten einde 's mans dichterlijke verdiensten beter te doen uitkomen, schrijven wij hier het volgende uit *het boek Job* af:

Ja waarlijk, 't is zoo; ja, ik zie het zelf, mijn vrinden!
Geen mensch is zonder schuld. Indien het God behaagt,
Met hem te twisten, waar, waar zou hij antwoord vinden?
Niet een op 't duizendtal, naar 't welk hem de Almagt vraagt.
God is oneindig groot in wijsheid en vermogen,
Wie heeft ooit straffeloos zich tegen hem gekant?
Hij scheurt de bergen van hun wortels voor onze oogen,
En werpt ze in toorn om verr door zijn geduchte hand.
Het siddrend aardrijk trilt, en waggelt op zijn zuilen,
Wanneer Gods arm het schudt, en uit zijn standplaats rukt.
Zijn wenk gebiedt de zon, haar stralen te verschuilen,
Hij bluscht de starren uit, waarop Hij 't zegel drukt,
Hij spant zich tot een tent, de hemelen, die Hem dragen;
Hij wandelt op de spits der hooge wolken rond;
Hij heeft Orion; heeft de Zevenstar en Wagen,
En al 't gestarnte, dat in 't zuiden praalt, gegrond.
Ontzachlijk groot, maar ondoorgrondbaar zijn Zijn werken,
Ontelbaar is de reeks der wondren, die Hij doet,
Hij gaat mijn schreen vooruit, schoon ik Hem niet kan merken
En schoon ik Hem niet zie, Hij volgt mij op den voet.
Zoo God ontnemen wil, wie zal Hem zulks beletten?
Wie durft Hem vragen naar de reden Zijner daân?
Geen tegensparteling kan 's Heeren toorn verzetten,
Het roekeloos eedgespan moet voor zijn magt vergaan.
Zou ik dan in 't geding met d' Allerhoogsten treden,
Wat woorden kwamen mij dan tegen Hem te staâ
Ach 't zwijgen voegde mij, al had ik regt en reden,
Hem, mijnen regter, moet ik smeeken om genâ.

J. C. K. en A. A.

VOLTELEN (PIETER) behoort tot de zoetsappige rijmelaars uit het midden der vorige eeuw. Wij zullen daarom hier maar niets van hem overnemen. Zij die echter wat van hem begeeren te lezen, kunnen, onder anderen, hunne lust voldoen in de *Dichtkundige Cypressenbladen* waar men een vrij lang *Grafschrift* op Prins WILLEM IV van hem aantreft.

VOORDUIN (J.) was een lid van het Schiedamsche genootschap: *Vlijt volmaakt.* In de *Proeven van Poezij* van dat genootschap, te *Leyden* bij C. VAN HOOGEVEEN Jr. 1781, vindt men eenige dichtstukken van zijne hand, die, gelijk de meeste in dien bundel, eenen genootschappelijken geest ademen. Een zijner kleine stukjes willen wij mededeelen, getiteld:

DE VALSCHE SCHRIFTVERKLAARING.

Piet, die zijn geld en goed (zoo zuur bij één vergaard
Door 's vaders noestę vlijt) met doppelspel en kaart
Verkwistte. en zich misdroeg in duizend roekloosheden,
Sprak, daar een Predikant om zijne ontaarde zeden
Hem ernstg had berispt: »'k begrijp niet, goede vriend!
»Dat ik om mijn gedrag dees gisping heb verdiend;
»Ik doe, 't geen 's Heeren woord mij duidlijk geeft te lezen:
»Het is eens Christens pligt van 't aardsche los te wezen (1).

J. C. K.

VOORMAN (JAN) was een werkzaam lid en Secretaris van den dichterlijken vriendenkring: *Kunst door vriendschap volmaakter.* Alle zijne stukken hebben niet de zelfde waarde. Zoetvloeijendheid is allen gemeen,

(1) *Proeven van Poëzij*, bl. 193.

maar weinig dichterlijke verheffing. Met genoegen leest men dat op *de Dooi*, waarin de volgende coupletten voorkomen:

ô Dooi, die plant en mensch en dier,
Door koû verstramd, een lossen zwier
Hergeeft in pees en aadren!
Uw zagte en geestrijke adem blaast
Waar 't bloedloos heir zich werkloos plaatst
Wanneer 't de kou voelt naderen.

Het vliegje, uit zijnen slaap gewekt,
Kruipt, daar 't zijn tedre pootjes rekt,
Nog domlend heen en weder;
Het schudt en spreid zijn vlerkjes uit,
Doch valt, in zijne vlugt gestuit,
Bedwelmd en magtloos neder.

Hij, die, in 't warme winterpak,
Zich tegen 't nijpend ongemak,
Van vorst en wind beschutte,
Legt nu den dikken peltrok neêr,
En maakt, bij 't aangename weêr,
Zich mode en smaak ten nutte.

Oud-Hollands rein- en zindlijkheid,
Alom met zo veel roem verbreid,
Treed, vrolijk, uit de muiten;
Zij stoft en schuurt en wascht en plast,
En drijft den duffen wintergast
Met zijn gevolg naar buiten (1).

De Cantate op *de Lente*, in den zelfden bundel, heeft zijne verdiensten, en prijkt met liefelijke verzen. Dat hij zich ook krachtig wist uit te drukken, toont het

(1) *Dichtbundel van Kunst door vriendschap volmaakter*, D. II, bl. 99.

dichtstuk: *Philippus de Tweede, Koning van Spanje, als Heer der Nederlanden afgezworen.* De aanhef luidt:

> Wanneer een vorst zijn' pligt vergeet,
> Zijn volk gevloekte kluisters smeedt
> Zich vet mest door hun bloed en zweet,
> Den spot drijft met bezworen wetten:
> Mag dan dit volk, ontvonkt in moed,
> Bij 't wagen van zijn have en goed,
> En 't offren van zijn dierbaarst bloed,
> Zich tegen dien tiran verzetten (1)?

De herdenking aan Neerlands mishandeling met het motto: Ps. XII, 9. »*De godlooze draven rondom* »*wanneer de snoodste van menschen kinderen verhoogd* »*worden*", is vol vuur en leven. J. C. K.

VORSTIUS (E.) behoort tot het einde der zestiende eeuw, en maakte verzen voor de werken zijner tijdgenooten. L.

VOS (ARENT DIRKSZ) leefde in de tweede helft der zestiende eeuw. Hij was Pastoor in *de Lier;* ging tot de Hervormden over, en schreef daarop rijmen tegen het Pausdom gerigt. L.

VOS (H.) gaf, ten jare 1749, *Gezangen* uit, te *Amsterdam* bij J. MORTERRE in 8° (2).

J. C. K.

---

(1) *Dichterlijke Handschriften*, D. VI, bl. 37. Nieuwe uitgave D. VI, bl 105.
(2) Zie ABCOUDE en ARRENBERG's *Naamregister*, bl, 169.

VOS (J.), Predikant te *Abcoude*, die in 1769 over het *Tweede Kapittel van* LUKAS schreef, vervaardigde verzen vóór de werken zijner tijdgenooten. Onder anderen vindt men er een voor het tweede deel der *Heilige Jaerboeken van* RUTGER SCHUTTE. Als hij de zelfde is geweest met

VOS (J.), Predikant te *Gapinge*, dan schijnt hij bijzonder behagen gehad te hebben, in het vervaardigen van klinkdichten; althans van dezen vinden wij er een vóór 's GRAVESANDE's *tweede eeuwgedachtenisse der Middelburgsche vrijheid* en een voor VAN IPERENS *Historische Redevoeringe bij gelegenheid van de opgerichte Gedenknaeld ter eere van* J. VAN MIGGRODE welk laatste aldus klinkt:

Wat aengenamer nieu verrast ons heden de ooren!
Wat waerdig ouds brengt ons van IPREN voor 't gezicht,
Een' welverkozen' stof die zaem vermaeckt en sticht,
Welsprekend voorgesteld in VEERE's Tempel-choren.

VAN IP'RENS edle geest, dien niets laegs kan bekoren,
Vertoont JAN VAN MIGGRODE als een uitstekend Licht,
Ter Kerkverbetering van ZEELAND afgericht,
Daer Hij in VEERE de eerst' het zuiver woord deed hooren.

VOS (ISAAC DE) zond van 1642—1650, de *Klucht van de Mof*, de *Klucht van de Moffin*, en de *Klucht van Robbert Leverworst* in de wereld, van welke onguurheden wij hier maar niets zullen ter neder schrijven.

VOS (MARIA DE) jubelde bij gelegenheid van de vijftigjarige predikdienst van JOHAN JANZONIUS 1732.

Het eerste en laatste dat hij preekte in vijftig jaren
Is 't heilig reukwerk dat de Godtshelt steekt in brant
De Kerkbruit riekt den reuk en roept, o Heilgezant!
't Is zomer in uw brein, schoon winter op uw haeren.

S.

VOS (P. J.) leverde in de *Zeeusche Nachtegaal*, een *Vreuchden-liedt over de gheboorte Christi, den sone Godts*, hetgeen een doorslaand bewijs oplevert, dat het niet iedereen gegeven is om verhevene stoffen, zelfs dragelijk te bezingen. Dus vangt hij aan:

o Blyden dag! o lang ghewensten tijdt!
Die ons verheucht en onse siel verblijdt;
Want ons verlosser (wis)
Geboren is.
Binnen Betlehem,
Daer men vindt hem:
Binnen Bethlehem, de stede,
o Mensch! gaet soekt dit kind des vrede (1) enz.

VOSMAER (JACOB), geboren te *'s Gravenhage*, den 25 Augustus 1783, en overleden, als Hoogleeraar in de Geneeskunde, te *Utrecht*, den 3 Februarij 1824, die zich als een bekwaam schei- en ontleedkundige eenen naam heeft gemaakt, beoefende mede de dichtkunst, van hem zien het licht: *Aan mijne verloste landgenooten in December* 1813, *Lierzang op de verheffing van Nederland tot een Koningrijk* 1815 en *de Menschenliefde in eene vergadering van de Maatschappij*

---

(1) *Zeeuwsche Nachtegael*, D. III, bl. 62.

Tot Nut van 't Algemeen., *bij gelegenheid der prijsuitdeeling te Harderwijk in* 1818 *uitgesproken.* Wij beamen ten vollen het gezegde van zijnen levensbeschrijver (1), dat het dichterlijk genie de kieschheid van gedachten, de schoone versbouw, die in deze dichtstukken uitblinken, ons doen betreuren, dat er niet meer van hem is uitgeven. »Bij menige »gelegenheid", dus gaat hij voort, »ontvingen echter »zijne bloedverwanten en vrienden eenige dichtregelen »van hem, die, hoewel slechts vluchtige uitvloeisels »van zijn vernuft en hart, alle door hunne schoonheid »uitmunten".

VOSSIUS (MATTHAEUS), de schrijver der *Annales Hollandiae Zeelandiaeque*, waarvan de vijf eerste boeken in 1635 het licht zagen, schijnt ook een Nederduitsch dichter te zijn geweest, althans wij vinden van hem vermeld *Dichtwerken* in 8°, zonder opgave van jaartal of drukker (2). Hij was de zoon van den geleerden GERARDUS JOHANNES VOSSIUS zag in 1610 te *Dordrecht* het eerste levenslicht en overleed den 20 Maart 1646.

VREDENBERG (CASPER), geboren in 1772, overleden 18 December 1840, die ook Acteur aan den Amsterdamschen Schouwburg was, heeft een aantal tooneelstukjes gemaakt en vertaald, waarin hij zich

(1) W. VROLIK *Levenschets van* JACOB VOSMAER, *Med. Doct. aan de Hoogeschool te Utrecht*, in het *Magazijn voor Wetenschappen, Kunsten en Letteren, verzameld door* N. G. VAN KAMPEN, D. IV, bl. 383.

(2) Zie ABBOUDE en ARRENBERG'S *Naamregister*, bl. 469.

echter niet bijzonder als dichter onderscheidde. Kort voor zijn dood, heeft hij, onder den verdichten naam van GASPAR MONT DE PAIX, zijnen eigen levensloop beschreven en in het licht gezonden. G. L.

VREEDE (PIETER), bekend, behalve door het werkzaam aandeel in de Staatkundige gebeurtenissen onzes vaderlands, in het laatst der vorige eeuw, door zijne Staatkundige schriften en Romans, was geboren te *Leyden*, den 8 October 1760, en overleed te *Heusden*, den 21 September 1837. Hij tokkelde in vroegere jaren ook somtijds de lier. Zijne dichtvruchten getuigen echter meer van zijne patriottische denkwijze dan van hooge dichterlijke vlugt.

VRIES (BAAUKE KLAASSEN DE) gaf een zonderling boek uit, onder dezen breedvoerigen titel: *Nuttelijke Consideratien* of *sedige aanmerkingen over het hedendaags Tabak suigen, of, en hoe verre het selve geoorlofd zij of niet. Als ook eenige aanmerkingen tegen verscheide stellingen* vervat in het *Tractaat onlangs in het licht gebracht door* J. J. W BEINTEMA VAN PEYMA *M. D. tot lof van den Tabak. Voerende ten tijtel Tabacologia, ofte korte verhandeling over den Tabak, desselfs deugd, gebruik en kennisse. Hier aan volgen dan noch verscheiden Maat-gedichten over aanmerkelijken saken. 't Amsterdam bij* C. VAN HOOGENHUIZEN 1692 in 4°. Deze *nuttelijke Consideratien* zijn grootendeels op rijm. Maar welk een rijm? — even jammerlijk als de argumenten, welke hij tegen het gebruik van den *Tabak* aanvoert. Met

veel moeite hebben wij het boek doorgeworsteld, maar te vergeefs naar eene poetische gedachte gezocht, en meer onzin dan gezond verstand ontmoet. Het verwondert ons dat BALTHAZAR BEKKER dit werk met een aanprijzend vers vereerde. Om ons oordeel te regtvaardigen, willen wij slechts dit proefje mededeelen. DE VRIES stelt zich de tabaksrookers voor den geest in de andere wereld, hoe zij daar de zwartheid en afgesletenheid hunner tanden verantwoorden:

Siet eens Heere: so is dit hard ijvoiren been.
(Rein en goed van u geschapen) afgesleten door een steen.
Die wij staag bij alle weegen, droegen leelijk in den mond
Bij de Epicuris geesten, daar de menschen leeren sond,
Daartoe gingen wij misbruiken Heere u geschapen kruit,
Daar wij rook en damp uit-soogen: spogen 't weer ten monde uit,
Dát vergeefs in ijdelheden 't welk ons veel nog heeft gekost,
Lieten JESUS honger lijden; en sijn leeden ongedost.
En hoe veel dit is gebleeken, is u Heere wel bekent,
Om dat wij (so harde beenen) so vol scheerden zijn geschend (1).

De zedige aanmerkingen op de Tabacologia van J. J. W. BEINTEMA M. D. zijn in proza; daarop volgen *eenige aanmerkelijke gesangen of gedichten over verscheide remarkable zaken*, wij kunnen er niet toekomen daar iets uit af te schrijven, wijl taal, stijl en zaken er hier even zoo uitzien als in het voorgaande.

J. C. K.

VRIES (G. BECKERING DE) leverde in het *Maandschrift tot Nut van 't Algemeen, Departement Groningen*, eenige dichtstukjes, niet van verdiensten ontbloot. *De weltevreden Landman* is zeer geschikt voor den zang. Zoo ook dat: *Aan de lente.*

(1) *Nuttelijke Consideratien*, bl. 8.

Zijt welkom, gij dochter des hemels!
O Lente, die ieder verrukt.
Hebt ge eind'lijk den grimmigen Winter
Zijn' dreigenden schepter ontrukt?

Tree nader, en toon ons uw lauw'ren,
Daar, alles nu juichende zingt:
»Triomf! want de Lente is verwinnaar,
»Zie hoe zij den winter verdringt."

Al grommende vlugt nu de winter,
Terwijl hij onze akkers ontsnelt,
Naar 't alles bevriezende noorden,
En ruimt voor de Lente het veld.

Deze aarde ontsluit weêr haar' boezem,
Het teederste plantje ontspruit;
't Gevogelte zingt, en de landman
Drijft, vrolijk zijn kudde weêr uit enz. (1).

J. C. K.

VRIES (H. DE) leefde in het midden der achtnde eeuw. Het jammert ons, dat wij van dezen hter niets meer kennen dan zijne *Lierzang* aan J. J. MAURICIUS, *Goeverneur van Surinames als elve bij Resolutie van Haers Hoog Mogende, Heeren Staten Generaal* enz. *Van 15 May 53 van alle hem aangewreven laster werde igesteld.* S.

VRIES (MARIA DE) was eene vriendin van US en GREENWOOD (2). Wij kennen ook van haar *Afscheids-offer aan den Hooggeleerden, Godigen Heere* FRANCOIS VALENTYN, gedagteekend, *Dorcht* 11 Maart 1705 en beginnende:

Maandschrift voor 1808, bl. 159.
Zie *Letterbode*, 1843, D. 1, bl. 294.

Geen vleyende Zireen met zoet gequeel
Verbind't gehoor door maat-zang aan haar keel
In Thetis plassen
Zoo vast als 't goed, dat ons de vriendschap geeft,
Wiens trouw genot veel nuttigheden heeft
Om toe te passen (1).

VRIES (MARIA MAGDALENA DE), die in het laatst der vorige eeuw leefde, treffen wij onder de Lijkzangers op RUTGER SCHUTTE aan.

VRIES (P. C.) was, in het laatst der zeventiende eeuw, een vriend van JAN HUIGEN, wiens *Stichtelijke Rijmen*, hij door een gedicht voor af liet gaan, dat allermiddelmatigst is en naauwelijks meer dan berijmd proza verdient genoemd te worden. s.

VRIES (REINIER DORIMA), leverde in 1752 bijdragen in het *Aanhangzel van de Dichtkundige Cijpressenbladen*, welke hem eene plaats onder de ellendigste rijmelaars doen aanwijzen.

VRIES (SIMON DE), een smakelooze veelschrijver uit het laatste gedeelte der zeventiende eeuw, woonde in 1680 te *Utrecht* en gaf in het zelfde jaar te *Amsterdam* in het licht: *Satyrische wonder–gezigthen nae den trant van* QUEVEDOOS *Spaensche droomen* enz. *Vercierd met curieuse koopere Figueren.* Deze *Gesigthen* worden doorgaande met kortere of langere rijmen, puntdichten enz. afgewisseld, van welke sommige gansch niet verwerpelijk zijn. Een enkel uit *Het eerste Gezichthe*, getiteld *âla mode*, ten proeve. »Tot »de versmaders en bedilders der aangeboorene moeder»spraak" luidt het:

(1) VALENTYN *Oud en Nieuw Indien*, D. III, St. I. bl. 96.

Elck wil een Tael-geleerde zijn,
Een Snijders selfs blaft nu Latijn
Of Fransch. Voor *goeden morgen* moet
Nu *Bona dies* zijn de groet,
Of wel *Bonjour:* 't Duitsch heeft geen val,
Indien men iemand dancken sal
't Is *Grand marcys*, men heeft geen eer
Van eygen Tael. men hoort niet meer
De naam van Suster, Broeder, maer
Ma *Soeur* en *Frere*. Sie doch waer
De dwaesheid u heeft toegebraght:
Dies elck, die wijs is u belacht.

De overige *Gezichthen* zijn getiteld? *Vrouwenlof*, *Der wijven Heerschappij*, *De Helsche Geesten*, *De tover-Beecker*, *'t Koophuys*. Blijkens het *Naam-register van* ABCOUDE en ARRENBERG bestaan er nog twee dichtwerken van hem, namelijk, *Poëzij in* 8° (zonder jaartal of naam van den drukker) en *Philosophische en Poëtische rusturen*, twee deelen, te *Amsterdam* 1684 in 8°. Zijne prosawerken, die 66 deelen beslaan, zullen hier en daar ook wel met verzen doorweven zijn, gelijk ons voorstaat van sommige, die wij wel eens onder de oogen gehad hebben, en zooals ons blijkt uit het zeldzame boekje van S. DE VRIES, getiteld: *Seven Duyvelen, regeerende en vervoerende de hedendaegsche DienstMaegden. 't Amsterdam bij* T. VAN HOORN 1682 in kl. 8°, waarin proeven worden medegedeeld uit eene zijner *poëtische* werken, getiteld: *Alles ijdel of Historische Theologische verhandeling van 't Hoogste Goed waer in 't selve niet te vinden is.*

T. en J. C. K.

VRIESE (PIETER DE), een dichter uit het midden der zeventiende eeuw, liet in 1747 te *Middelburg* drukken: *Lijktranen uitgestort op het afsterven van* H. DE FREIN.

VRIESEKOLK (AGIE MARIA), die in het midden der vorige eeuw moet geleefd hebben, laat zich in de *Dichtkundige Cypressenbladen* hooren, op eene wijs die ons niet naar meer van haar doet verlangen.

J. C. K.

VROLIKHERT (GODEWARDUS), geboren te *Zutphen* in het begin van September 1716 was eerst Predikant te *Oost-kapelle* en daarna te *Vlissingen*, waar hij overleed. Hij heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt door zijnen *Vlissingsche Kerkhemel*, die in 1758 het licht zag. Uit dat werk zien wij, dat hij nu en dan de lier handteerde: aangezien er hier en daar ook dichtregelen van zijne hand in voorkomen; onder anderen, dit versje, het welk op eenen steen boven de groote deur der voormalige Oostkerk te *Vlissingen* was uitgehouwen:

Dus wort gelukkig uyt zyn asch dit Huys herboren
't Geen ongelukkig ging door 't grimmig vuur verloren
O Zeestad, 't nooyt u zy' tot een verwyt voor God,
Dat 't doorgaans ledig stont, der Wereld maar tot spot.
Zeg nooyt tot ons, o God: dit Huys, ja de andere Huyzen,
Staan woest, als Silo; en tot woningen der struyzen.
Dank hebb' lievdadigheid, die zoo blymoedig schoot.
Uyt burgren schat, hetgeen vereyscht wiert in deez' noot (1).

VRY (CONSTANTIJN DE) vervaardigde, *Johannes in de gevangenisse of de martelaar voor de waar-*

(1) *Vlissingsche Kerkhemel*, bl. 310.

hoogt, JAN KOST, *door de wet van Rotterdam zeer wredelyk mishandeld over zijne eerste Dankzeggingen aan de Heeren Staten van Zeelant nopende het verbannen van* JACOBUS KOELMAN enz. dat hij in 1731 te *Middelburg* liet drukken, waarin hij de taal zelve ook tot eene martelares gemaakt heeft, zoo als men uit het volgende kan oordeelen:

Een Doesburg, nog een reys; die leugentael durft preken
Op 's Heeren stoel, gewijd tot waerheid sonder drog,
Mag in een vrije Stadt sijn Broeder schendig steken,
En quylen op sijne eer het aller vuilste Spog,
Dat oit een Hels Serpent kon schieten uit zijn Houwer.
Maer als een eer'lijk Man die kankers brengt aen 't ligt,
En schoort Godts Bondkist met een onverkreukbren schouwer
So slaet hem 't *Schependom* onchrist'lijk in 't gesigt.

R. A.

VRY (FREDERIK DE), in de zestiende eeuw te *Amsterdam* geboren, bekleedde aanzienlijke waardigheden, onder anderen die van Burgemeester in zijne geboorteplaats. Hij, schreef de bekende *Historie of kort en waarachtig verhaal van den oorsprong en voortgang der Kerkelyke beroerte in Holland* (1628) waarvan in 1773 te *Amsterdam* bij NICOLAAS BYL een *tweede druk* verscheen (1), en de minder bekende *Praxis Sacra, dat is, Heilige Meditatien over de Deelen van de Christelijke Religie, Amsterdam 1644*. Volgens E. V. P. (2) was deze Burgemeester de dichter der *Anatomia, dat is Ontledinge van den*

(1) Op de *Catalogus* van TE WATER *part* I *p.* 132 *No.* 887 komt eene *derde* uitgaaf voor, namelijk van 1786 te *Middelburg*.

(2) *E(en V(lissingsch) P(redikant*, namelijk J. J. BRAHÉ. Van dezen druk (1773) zijn om redenen niet meer dan 12 exemplaren in omloop gebragt, uit *Amsterdam* gezonden aan den schrijver van het voorberigt. Zie TE WATER *l. c. p.* 318 *No.* 2126. De eerste druk was van 1622.

Geestelijke Mensch, in quarto, gedrukt bij JAN EVERTZ. KLOPPENBURG en beslaande, behalve het voorwerk »442 bladzijden," een hoogst zeldzaam boek, in welks *voorreden* hij schrijft: »De oorsake die my »beweeght heeft dit aldus in Nederlands maetgedichte »te verhandelen, is geweest, omdat in dese tyden, »in welcke het Godt de Heere belieft heeft, de Lan- »den van de superstitiën en de dicke duysternissen »des Pausdoms te zuyveren . . . noch evenwel Inge- »setenen gevonden werden, die so verkeert ende »qualick beraden zijn, dat se de loffelijke en de »heerlycke konste der Poëzye misbruycken door on- »stichtelycke en onchristelijke gedichten in onse Ne- »derlandsche tale te maken, uyttegheven ofte met »vermaeck te lesen . . ." Men kan beoordeelen van welke gehalte deze rijmen zijn uit 's mans negende Capittel, *Van de Gheestelycke eynden der wedergeboorte*, dus aanvangende.

Wij hebben nu besien die Ouders en het zaet,
't Ontfangen, ende ook de former en de daet
Waer door de nieuwe mensch bestaet, nu sijn te hooren
D' eynden, waertoe de mensch op nieuw weer word geboren.

S. en R. A.

VRY (J. DE) liet in 8° drukken *Kleine Lusthof.*

G. L.

VRYER (A.) Leeraar der Doopsgezinden te *Barsingerhorn* en *Colhorn* vervaardigde middelmatige verzen, waarvan men het bewijs kan vinden vóór den Naamrol der Godgeleerde schrijvers van GERRIT NOORBEEK en BERNARDUS MOURIK. S.

VULDER (JOHAN GERHARD) leefde in het laatst der zeventiende en het begin der achttiende eeuw. Hij maakte gelegenheidsgedichten, onder anderen, een lofdicht op de *Handt-leyding voor de geenen, welcke zig ten H. Avondmaal begeven sullen en die ook reets Ledematen zijn*, van J. VECHOVEN. S.

WAAL (BURGERT VAN DER) zie WAEL (BURGERT VAN DER).

WAAL (JAKOBUS ANDRIESSEN DE) maakte een *Lijkdicht* op Mr. P. BODDAERT, achter diens *Nagelatene Mengeldichten*, dat gelijk staat met de meeste in dien bundel voorkomende. J. C. K.

WAARDENBURG (HENDRIK), geboren te *Franeker*, den 10 Februarij 1760, overleden den 23 Augustus 1812, als Rector der Latijnsche scholen te *Haarlem*, was een bekwaam Latijnsch en Nederduitsch dichter. Van het laatste kan men bewijs vinden in de *Vruchten, ingezameld door de Aloude Rederijkkamer: de Wijngaardranken*, *Haarlem* 1833.

WAEL (BURGERT VAN DER) of VAN DER WAAL was een dichter uit het laatst der zeventiende en het begin der achttiende eeuw. Zeldzaam komt van hem voor: *Eeuwigh geluyt makende Vreught–basuyn; geblasen ter gedachtenisse van de geboorte, 't leven, lyden, sterven, verrysen en hemel-vaert onzes Heylands èn Saligmakers Jesu Christi. Vertoont door Lof–sangen en Gedichten, verrykt met schriftuerlyke oude en gedenckwaerdige Historische Aenteykeningen.*

Met een vervolg van den Antichrist: vertoont door verscheide valsche Messiassen; van de tyden Christi af tot desen tyd toe. Alles getrocken uyt veel treffelijke lofwaerdige schrijvers haer schriften. Amsterdam BARENT VISSCHER 1703 8°.

VAN DER WAEL droeg dit werkje aan zijn vader CORNELIS JACOBSZ. VAN DER WAEL op. Zijne zinspreuk was: *Een boven al.*". Tot een proeve van 's mans dichterlijk talent deelen wij mede:

DE LOFZANG DER ENGELEN.

Eere zy God in den oppersten Hemel,
Die daer sijn magt voert boven al 't gewemel
Vrede zij opter aerden overal:
En oock een goede wil by alle menschen
Geen grooter vreugt sal niemant konnen wenschen,
Dan alle volcken nu bekomen sal.
Die noyt begon, is uyt 't begin gekomen,
En heeft in sade sijn begin genomen,
Die noyt begon begint sonder begin.
Ja Godes Soon, en God uyt God wilt merken!
Word mensch, in mensch; hoe wonder zijn Godswerken!
Ja blijft noch God! Gods Sone niet te min!
Lof, prijs, en eer, zij U o God verheven!
Gy hemels Heer, gy hebt ons nu gegeven
U soon die was, en is en komen sal.
Hy is die leeft, en leeft van eeuwígheden;
Die 't leven is, en is een Vorst des Vreden;
Die 's leven leven neerstort overal (1).

Behalve dit bundeltje vindt men een menigte zijner gedichten voor de werken zijner tijdgenooten. S.

---

(1) *Eeuwigh- geluyt-makende Vreught- basuyn,* bl. 19.

WAEL (FRANCISCUS DE), eerst van 1620 Predikant te *Almkerk* en vervolgens van 1630–1670 te *'s Hertogenbosch*, maakte zich in 1645 als beoefenaar der Nederduitsche dichtkunst bekend door een werk getiteld: *Lust-hof der Geestelycke Gedichten ofte Stichtelicke ende Troostelicke Rymen van verscheiden stoffen ende Fatsoen*, in drie deelen 4°.

»Dit lijvige boekdeel," zegt Dr. HERMANS (1), »is »geheel opgevuld met stichtelijke betrachtingen, waarin »de Godsdienstzin des dichters op elken regel door»straalt. DE WAEL is het rijm goed meester, zijn »dichttrant is ongedwongen, maar zonder zwier en »vol wijdloopige uiteenzettingen. Zijn kantteekenin»gen uit de H. Schrift en Kerkvaders doen zien, dat »hij doorkneed was in de Godgeleerde studien."

Mede zien van hem het licht: *Weeklagt over den toestant van Gods volck in de Vereenigde Nederlanden*, *'s Hertogenbosch* bij STEVEN DU MONT 1666 12°. voorts; nog *Hemelsche Melodie of soet en de Stichtelijke Bedenckingen rijms-wijse geteld*, *'s Hertogenbosch* bij STEVEN DU MONT 1669 in langwerpig 12°.

Tot proeve van zijnen dichttrant deelen wij hier uit de voorrede van zijnen *Lusthof* het volgende stukje mede:

Ach wat schriften ziet men comen
In het openbare licht
Sonder dat eens werdt vernomen
Offer een van allen sticht.

(1) *Geschiedkundig Mengelwerk over de Provincie Noord Braband*, D. 1. bl. 184.

Isser een onkuisch gezelle,
  Een verrot en vuyl Poeet,
Van den duyvel uytter helle
  Voort-gecomen als Profeet?
Isser een die niet dan cluchten
  Ende fabels in zich heeft,
Die tot boerden en genuchten
  Niet dan leugen uyt en geeft?
Die wert nu in allen lande
  Seer getrocken en verkocht,
En van velen sonder schande
  Graeg door-snuffelt en doorzocht.
Doch wanneer daer goede boecken
  Syn gecomen aen den dach,
Dan zyn veele uyt te soecken,
  Diemen eertijts coopen sagh.
Dan en weet men niet van koopen
  Niet van eenich gelt te bien,
Jae dan sou-men schier gaen loopen,
  Alsmen die slechts heeft gezien. R. A.

WAENEN (WILHELMUS VAN), eerst Predikant te *Katwijk aan Zee*, later te *Stad aan het Haringvliet*; waar hij in 1802 emeritus werd, was Lid van de Taal- en Dichtkundige genootschappen te *Rotterdam* en *Leyden*. Hij kwam op het zonderlinge denkbeeld, in zijne eerste gemeente, den 4 van Louwmaand 1775, eene *dichtmatige redevoering* uit te spreken *ter inwijding van de nieuwe en verbeterde Psalmberijming*, daarna te *Leyden* 1775 *bij* C. VAN HOOGEVEEN JR. uitgegeven, onder den titel: *Katwijk aan Zee opgewekt tot heilig Psalmzingen.* Op den eersten dag van dat jaar had hij, ingevolge het bevel der Overheid, de Nieuwe Psalmberijming ingewijd met eene Leerrede in onrijm over Jes. 42: 10. Dit was hem niet vol-

doende, de gemeente moest ook *op rijm* gesticht worden, »ofschoon" (gelijk hijzelf betuigt:) »zijn onvermo»gen in Taal- en Dichtkunde hem vele zwaarigheden »onder 't oog bragt, werden dezelve overwonnen »door de Dichtlust, welke geen vlijt spaart (1)". De lezer kan wel vermoeden, wat hij hier te wachten heeft; alles behalve poezij; wansmaak en valsch vernuft in dagelijks rijm vervat. Het stuk begint met eene aanspraak aan den *Heer van Katwijk*, de Regering, den Burgermeester, den Kerkeraad, den Ziekentrooster en de Gemeente. Daarna

Het vier en tagtigst Lied, vers een, worde opgezongen,
Ten Voorzang, God' tot eer', met harten en met tongen.

Jammer dat de aanbeveling tot weldadigheid aan de armen, ook niet rijmt. Geen tekst wordt opgegeven, maar het onderwerp behandeld, volgens den titel. Dat vader DATHEEN ook in 't rijm te pas komt, laat zich denken, maar in welk een keur van taal en denkbeelden!

Het is op zestien na, nu reeds twee hondert jaren
Geleden dat zijn geest het lighaam is ontvaren,
In Sprokkelmaand te Elbing of Melving, waar de doodt,
Den kring der jaren van DATHENUS leven sloot,
Daar rust de Rijmer, en 'k zal hem daar laten rusten (2).

en wij ook onzen rijmer VAN WARNEN. J. C. K.

WAIJENBURG (J. M. A., J. en H. VAN) waren dichters van huwelijkszangen en lijkverzen in het laatst der achttiende eeuw. S.

(1) *Dichtmatige redevoering* voorrede, bl. 10.
(2) *Dichtmatige redevoering*, bl. 9.

WAL (GABINUS DE), geboren te *Leeuwarden*, den 30 December 1785, en overleden den 22 September 1833, als Hoogleeraar te *Groningen*, heeft zich door zijne schriften, in de geletterde wereld, als een bekwaam regtsgeleerde doen kennen. Minder bekend is het, dat er ook proeven van zijnen gelukkigen aanleg tot beoefening der Nederduitsche dichtkunst bestaan. Zij zijn: *de Vernedering en verlossing des Vaderlands in twee zangen*, in 1814 uitgegeven; *Zangen bij de plegtige viering van het vijf en twintigjarig bestaan van het Departement Leeuwarden der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen*, in 1817 gedrukt; *Zangen bij de plegtige viering van het derde Eeuwfeest der Kerkhervorming door de Hervormde Gemeente te Leeuwarden*, in hetzelfde jaar ter zelfder stede in het licht gekomen; voorts *Klagte van Ceres naar* SCHILLER, met het jaartal 1812, en *Aan mijn Kind, bij zijne geboorte*, met dat van April 1807 geteekend, beide in de *Mnemosyne* opgenomen.

Deze dichtstukken doen ons bevroeden, wat wij van DE WAL zouden hebben mogen verwachten, indien hij zich aan de beoefening der dichtkunst meer opzettelijk had kunnen toewijden, als wanneer hij ongetwijfeld eene aanzienlijke plaats in de rij der Vaderlandsche dichters zou hebben ingenomen. »Zijne »*Klagte* toch *van Ceres* naar SCHILLER," zegt een bevoegd beoordeelaar, »geeft ons de schoonheden »van het oorspronkelijke, zoo veel mogelijk, onge»schonden terug, en mag tot de fraaiste dichterlijke »navolgingen in onze moedertaal geteld worden, en

»het dichtstuk: *Aan mijn kind bij zijne geboorte*, »drukt de gevoelens van het diep bewogen vaderhart »in echt dichterlijke taal, op eene zoo kunsteloos »bevallige en liefelijk roerende wijze, uit, dat hetzelve »eenen SMITS, VAN ALPHEN, BELLAMY of NIEUWLAND »volkomen waardig zou wezen (1)." Ten bewijze halen wij de volgende regels daaruit aan:

Hij, wien de rijkdom 't hart voldoet,
Behou zijn aangebeden goed,
  Geveiligd door zijn schatten.
Ik haak naar zijnen wellust niet;
'k mag meer, dan hem de rijkdom biedt,
  In gade en kind omvatten.

Hij, wien de roem het hart ontgloeit,
Wien titel, rang of grootheid boeit,
  Verlustig zijne zinnen,
Meer dan de schelle lof der faam
Streelt mij de zoete vadernaam,
  Mijne eerzucht is — beminnen.

Geluk dan, overdierbaar pand,
Treed aan de vaderlijke hand
  Op 't glibbrig pad van 't leven.
Groei op in kracht, in liefde, in deugd,
Dan wordt uw Moeder hemelvreugd
  Op aarde reeds gegeven.

Mijn kind, zij staart reeds op uw koon,
Of daar een lachje zich vertoon',
  Zij haakt naar vriendlijke oogen;
Vertraag dan haar genoegen niet,
De lach, die uit uwe oogjes schiet,
  Kan Moeders vreugd verhoogen.

(1) M. SIEGENBEEK, *Aanspraak bij het openen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden gehouden den 19 van Zomermaand* 1834. bl. 21.

Ja lach uw' Moeder immer aan;
Laat nooit haar oog een bittre traan,
  Om u haar kind ontzwellen.
Verblijd haar hart zoo lang gij leeft,
Dan zal, als 't leven haar begeeft,
  Den lach haar dank u spellen (1).

WALAEUS (ANTONIUS), Hoogleeraar in de godgeleerdheid te *Leyden*, schijnt bij zijne veelvuldige werkzaamheden, nog lust gehad te hebben, zich met de Nederduitsche dichtkunst te verpozen. Slechts één stukje is ons van hem ter hand gekomen, dat zijne verdienste heeft; het is gemaakt *op de Rymen van* A. HOFFERUS, en voor diens *Nederduitsche Poemata* te vinden. De aanhef luidt:

De duytsche Poëzy, die eertijts lach versteecken
  In eenen duystren hoek van 't Camerspeelders gild,
Of in het slechte breyn van ongeleerde leecken,
  Die sonder wet, of slot daer rijmden in het wild,
Die heeft in onsen tijt haer hooft zeer opgeheven,
  En neemt haer eygen plaets weer in, en eerste rust.
Geleertheyt, ende deucht, met eer, en met wel leven
  Geselschapt, sijn nu haer vermaeck, en meeste lust.

J. C. K.

WALDORP (JAN GERARD), geboren te *Amsterdam* in 1740, koos de schilderkunst tot zijn beroep, en muntte bijzonder uit in het *decoratie-* of *tooneelschilderen*. Ten jare 1805 was hij opzigter over de Bataafsche kunstgalerij in *'s Gravenhage*, alwaar hij in 1809 overleed. Hij maakte een aardig vers. Een zijner dichtwerken vindt men gedrukt, achter de aan-

(1) *Mnemosyne.* D. III, bl. 323.

spraak van de leden der Teeken-akademie te *Amsterdam*, bij gelegenheid der eerste prijsuitdeeling, op den 16 April 1766 (1). J. C. K.

WALINGS (GEERTRUID). Van deze dichteres, indien zij dien naam verdient, komen twee stukjes voor in de *Bloemkrans van verscheiden gedichten* in het jaar 1659 te *Amsterdam* bij L. SPILLEBOUTS, in druk verschenen. Van het eerste: *Op de dood van* S. EPISCOPIUS, luiden de twee eerste regels aldus:

Waarom, ô nare *Schuek*, ontijdig weggenomen,
Een Licht, dat na 't verdwijn een heldre luister geeft. enz.

Dat *Schuek* zal wel een drukfout zijn, misschien voor *Schurk*, waarmede zij de dood uitscheldt, dat nog al fraai staat voor eene beschaafde vrouw (2). J. C. K.

WALLE (PIETER VAN DE), die in de achttiende eeuw leefde, plaatste in het *Dichtkundig Praaltooneel* een *Gedenkzuil op het graf van den Luitenant-Admiraal* HENDRIK GRAVE. J. C. K.

WALRÉ (JAN VAN), geboren te *Haarlem*, den 22 Augustus 1759, mag met regt onder de sieraden van den Nederduitschen zangberg geteld worden. »In »het jaar 1785 trad hij, die tot hiertoe zijne lier »slechts voor zijne vrienden en tot eigene verlustiging »besnaard had, voor het eerst als dichter te voorschijn

(1) VAN EYNDEN en VAN DER WILLIGEN, *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst*, D. II, bl. 289.
(2) *Bloemkrans van verscheidene Gedichten*, bl. 230.

»met de uitgave van een Treurspel, WILLEM *de eerste*, »*Prins van Oranje*, geheeten en tot onderwerp »hebbende een' aanslag, door KAREL van Frankrijk, »na den Parijschen moord in 1572, tegen de vrijheid »en het leven van dien Vorst gesmeed, doch dien de »Graaf VAN MANDESLOO, wien dezelve was opgedragen, »weigerde te voltrekken. Als eersteling in een hoogst »moeijelijk vak van dichtkunst, bezit dit stuk onloo- »chenbare verdiensten, en wel zulke, die hetzelve der »openlijke vertooning waardig zouden gemaakt hebben, »indien niet het gemis van eenige vrouwenrol het »daartoe minder geschikt had doen zijn; doch dit »belette niet, dat het op bijzondere tooneelen met »toejuiching ontvangen werd (1)."

Als eene tweede proef in het zelfde vak, gaf VAN WALRÉ, in 1821, zijn vaderlandsch Treurspel *Diederik en Willem van Holland*, waarin alle vereischten dier verhevene dichtsoort zoo luisterrijk vereenigd zijn, dat het hem steeds onder hare gelukkigste beoefenaars in Nederland eene eervolle plaats zal doen innemen (2).

Elf jaren na de uitgave van zijn eerste treurspel verscheen van hem eene vrije navolging van J. J. ROUSSEAU's *Pygmalion, dichterlijk tooneel*, in het licht, en in 1800 een klein, doch naïf en hoogst bevallig zangspel, ten titel voerende: *Natuur en opvoeding of*

---

(1) M. SIEGENBEEK, *Aanspraak bij het openen der Jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, gehouden den* 21 *van Zomermaand* 1838, bl. 15, welke aanspraak wij in dit artikel hoofdzakelijk ten gids hebben genomen.

(2) VAN WALRÉ was zelf een zeer bekwaam tooneelspeler en trad, bij het bijzonder tooneelgezelschap: *Leerzaam vermaak*, te *Haarlem*, in onderscheiden rollen met toejuiching op.

het Gansje. Alle deze dichtstukken zijn echter minder geschikt om er uittreksels, tot proeve van zijne dichttrant, uit over te nemen. Beter kunnen daartoe dienen stukken uit zijne twee dichtbundels, welke in 1815 en 1816 onder den nederigen titel van *Heidebloemen* in het licht kwamen. Onder deze werden ook eenige bloemen, van uitheemschen bodem op Vaderlandschen grond over geplant, die, volgens het oordeel van bevoegde kunstregters, hare volle frischheid en liefelijkheid van geuren behouden hebben; terwijl verre de meeste niet alleen geschikt geacht worden, om eene heide bevallig op te tooijen, maar zelfs om den rijksten bloemhof tot sieraad te verstrekken. Dan het is meer ons doel hem als oorspronkelijk dichter te doen kennen, daarom halen wij hier, ten voorbeeld, aan zijn: *Nederland Herboren.*

Waart ge, ô mijn Vaderland! eens tot zoo hoog een peil
Van welvaart en geluk gerezen;
Zaagt ge, om uw magt, uw' glans, uw heil,
Alom u achten, eeren, vreezen?
Bedwelmend toppunt van 't geluk,
Wie zal op uwe hoogte stoffen?
Waar elke duizeling een voorbode is van druk,
De minste uitsporigheid in d' afgrond kan doen ploffen!

Ziet ge, ô Astréas Zoon! den wuften sterveling,
Wien de overvloed niets laat ontberen;
Die 't hoogst gezegend lot ontving;
Geen waar genot meer kan begeeren;
Vermast, zijn lot als zwart beschouwt
En, midden in 't geluk te onvreden,
De dwaaste wenschen vormt; zich luchtkasteelen bouwt,
Uit hoogmoed rampen koopt, ten koste van de reden?

Zoo waggelt, valt de troon ook van den schoonsten Staat,
Als valsche Wijsbegeerte, aan 't woelen,
Door Waanbedrog en Eigenbaat,
Haar loozen invloed doet gevoelen;
Als helsche Tweedragt hare toorts
'T Alom in vuur en vlam doet zetten
En, door den pestdamp van haar doodelijke koorts,
De stem der deugd verstikt en alles durft besmetten.

Waarom vergiftend spook, booze Engel van 't verderf,
Moest Neêrland ook uw' adem merken?
Verbreedde ge over Bato's erf
Uw zwarte afgrijsb're vleêrmuisvlerken?
Waarom het zachtst en vreedzaamst volk,
(Gekenmerkt door Gods welbehagen!)
Gezengd met uwen gloed, gewapend met uw' dolk?
Moest ook zijn zedig oog uw' helschen blinddoek dragen?

Ja, zoo zag 't heilrijkst oord zijn veêrkracht snood verlamd;
Zijn' Eendragtsband tot boei verklonken;
Zijn voorspoeds-bronwel toegedamd;
Zijn magt gefnuikt; zijn' schat verzonken;
Zijn Deugd, der Vad'ren schoonst sieraad,
Veracht, bevlekt, van glans berooven;
En, aan zich zelf ten schrik, den vreemdeling tot smaad.
De reine wierookvlam van zijne Godsvrucht dooven.

Gij, heillooze ademtogt der Staatzucht, door uw' walm
Deedt gij de schoonste zielen falen;
Kost gij d' onwaarden zege-palm
Vaak op het edelst hart behalen;
Wee hem, die tegen regt en pligt,
Op waarheids hoog gezag verbitterd,
In schijn het wezen zocht, in duisternis het licht,
Door 't flikk'ren van uw' glans verleid en blind geschitterd.

Was 't vorstlijke afgunst, die, uit heimelijken haat,
Dit Volk met schorpioenen zweepte?
Was 't ijverzucht, die dezen Staat
Verraderlijk ten afgrond sleepte?

ô Wondertijd van 't voorgeslacht!
Hoe zag onze eeuw uw' luister moorden!
Des voorzaats edel werk vernield, tot niet gebragt
En slaafsche keten-dwang voor Vrijheids gouden koorden.

» ô Schim der Vad'ren, die, door Alva's ijz'ren staf,
U wreed den fieren nek zaagt dwingen,
Hoort, Helden, uit uw somber graf,
Den kreet van uw nakomelingen;
Ziet, hoe een heerschziek Corsikaan,
Meer dan uw Philips gediend in snoodheid,
In Neêrlands goed en bloed zijn scherpen klaauw durft slaan;
Elks leven cijnsbaar maakt aan zijn gevloekte Grootheid."

»Hoort, hoe de moeder kermt, de vader zucht en treurt,
Wen helsche dwang hun liefste panden
Uit hun wanhopige armen scheurt,
De dood ten prooije, aan vreemde stranden;
Ziet 't knev'len van gehuurd geweld —
De ellende langs de wegen zwerven —
De hoop des Vaderlands, op 't moordend oorlogsveld, —
De Grijsheid, van verdriet, — den Wees, van honger, sterven."

»Help, God! of is 't uw wil, dat Nereus vloed, al ras.
Ons strand, onze akkers zal verdelgen
En 't Land, dat hem ontwoekerd was,
Weêr in zijn' zilten schoot verzwelgen?
Reeds toeft der steden ak'lig puin
Haar slooping in de Noorder baren;
En haast zal, over 't erf van d' eenmaal Vrijen Tuin,
De hulk des vreemdelings, als over 't afgrond, varen."

Zoo klaagde elk eerlijk hart, vol wrok en fellen haat,
Bij 's aardsgeweldnaar's bitt're boosheid,
Zuchtte om verlossing uit dien staat,
Maar kwijnde weg in moedeloosheid:
ô Vader Willem! door wiens moed
Eens Neêrlands Vrijheid mogt herleven,
Hoe klopte elk Hollandsch hart voor U en voor uw bloed
En wenschte uw' Naneef weêr in 't Hoog Bewind verheven.

Gansch hooploos smacht dit Volk als naar een wonderwerk;
Wat zou den alvernieler krenken? . . . .
Maar de Almagt, eindloos groot en sterk,
Boeit de elementen aan zijn wenken;
De zon van Gods geregtigheid
Beschijnt den Noordschen Oorlogstander;
Door U droogt de eigen hand der hoogste Majesteit
Des menschdoms tranen af, gezegende Alexander!

Reeds waart en angst en schrik des trotschaards val vooruit,
Verwarring zweept aan alle kanten;
Reeds vlugt, met snood gestolen buit,
Het gieren-heer van vloek-trawanten! . . .
Nu voelt het ademscheppend hart
Zich door een straal der Godheid treffen;
't Herrijzend Vrijheids-licht verdrijft het ak'lig zwart
En d' Engel onzer hoop zien wij ten hemel heffen.

Triumf! de nacht verdween! .. Vorst Willem drukt ons strand;
Die pool-ster daagde uit Groot Brittanje;
Iö! triumf, mijn Vaderland!
Herleef! met u herleeft Oranje!
Met Hem lacht zoete hoop ons aan,
Met Hem vergeten we onze smerte;
In Eersten Willem's Deugd zal weêr 's Lands heil bestaan
En Nassau, Gods geschenk, blijv' heilig aan ons harte! (1).

Of wil men iets van eenen anderen aard dan bieden wij onze lezers zijn stukje: *Zeemanschap* getiteld aan:

Wie immer zich door vriend of vreemd,
Die zijn begrip te streng verdedigt
En ligt zijn' toon wat heftig neemt,
Geraakt, gekwetst vindt of beleedigd;
Vertoon' hem zachtlijk, dat hij dwaalt,
En ziet hij hem voor rede duiken,
Dan is 't genoeg gezegepraald,
Dan moet hij *Zeemanschap gebruiken.*

(1) *Heidebloemen*, D. 1, bl. 55.

Wie, bij Lyæus volle schaal,
Zich, zonder roesjen, kan verheugen,
Terwijl, bij een gelijk onthaal,
Zijn makker draait van weinig teugen;
Dien komt het boven al te baat,
Den minsten zweem van drift te fnuiken;
Hij moet, voor zulk een' kameraad,
De grootste *Zeemanschap gebruiken.*

Is een doortrapte slimme guit,
Door flinksch bedrog en kunstig liegen,
Arglistig op uw nadeel uit,
Wil hij, voorwetens, U bedriegen;
Dan moge uw verontwaardiging
Met welgegronden toorne ontluiken;
Maar dwaalt een arme stommeling,
Dan moet gij *Zeemanschap gebruiken.*

Maakt eenig schaamtloos bankroetier
U 't hooft op hol en, tot uw schade,
Van uwe pitten goede sier,
Bewijs den deugniet geen genade;
Maar ziet de brave, nijvre man
De zon van welvaart zich ontduiken,
Zoodat hij niet betalen kan, —
Dan moet gij *Zeemanschap gebruiken.*

Wanneer gij, Kroost van Democriet,
Door geestig boerten en berispen,
Een' dwaalgeest zich niet beetren ziet,
Ga voort met zijn gebrek te gispen;
Maar merkt gij, dat een losse grap
Hem spoort om dat gebrek te fnuiken,
Ontwaart gij hoop op beterschap,
Dan moet gij *Zeemanschap gebruiken.*

Maar zoo gij, in een' blijden kring
Van gulle vreugdgewijde Vrinden,
Een stug, een grillig aterling
Of *Kruidje-roer-me-niet* mogt vinden;

Hoû hem het heilzaam Nieskruid voor,
En wil de Kwast volstrekt niet ruiken,
Dan moet gij ook voor zulk een' Door
Volstrekt geen *Zeemanschap gebruiken*. (1).

Ook in het echt boertige en luimige slaagde VAN WALRÉ bijzonder; zooals onder anderen blijkt uit twee niet algemeen verkrijgbare en slechts enkel voor de leden van het dicht-gezelschap: *Democriet* gedrukte stukken. In het eerste tot de *Democritische Feestzangen bij de eerste verjaring der Revolutie van het jaar 1795* behoorende, tradt hij als Israelitische liedjeszanger met een bord op, dat met vijftien geestige afbeeldingen beschilderd was, terwijl op iedere afbeelding een aardig liedje, op bekende zangwijze pastte. Het andere, dat ten titel voerde: *Afrekeningmaal van een boedel bij Silphio te Parahéléos in de maand Junij gastronomisch macaronisch gedicht*, had, zoo wij wel onderrigt zijn, betrekking op iets, dat destijds te *Overveen* had plaats gehad, en moet dus dubbele waarde hebben voor hen, die met die gebeurtenis naauwkeurig bekend zijn.

De twee deelen zijner *Heidebloemen* en vooral zijne in het jaar 1828 verschenen *Heksluiting* bevatten mede aangename vruchten zijner luimige Muze. Uit deze laatste willen wij ten bewijze aanhalen hetgene getiteld is: *De Ankerspil of het Schip de Wereld.*

Zeeliên van verscheiden aard,
Die op 't schip DE WERELD vaart,
Weet gij wel, zoo als 't behoort,
Hoe daar alles heet aan boord?
Weet gij, wat het woordje SPIL
Onderscheiden zeggen wil? —

(1) *Heidebloemen*, D. II, bl. 140.

Haalt gij, listig, sluw van zin,
Grootheid tot uw' ballast in,
Hijscht ge, uit eerzucht of belang,
't Drukkend pak van *staat* of *rang*;
Onrust — kommer — slaafsche wil —
Is dan de eigen naam der Spil.

Heft ge, uit hoogmoed, binnen boord
Aanzien, luister en zoo voort;
Wilt gij, dat men voor u buig',
U zijn nederigheid betuig'? —
Geld, waar elk voor krommen wil,
Is de naam dan van de Spil.

Trekt gij, met een dubble kracht,
Eene lading in van *magt;*
Wilt gij u den Eersten zien;
Willekeuriglijk gebiên — ?
De Ankerspil wordt, onverbloemd,
Dan van elk *geweld* genoemd.

Maar laadt gij uw' bodem vol
Liefde, zacht en blank als wol;
Windt gij daartoe, rein van wil,
Vurig aan de dubble Spil;
Zij draagt bij dat zuiver doel,
D'eedlen eernaam van *gevoel.*

Is het *vriendschaps* streelend zoet
Dat uw lading wezen moet;
Klemt ge u, tot dien schoonen last,
Krachtig aan den draaiboom vast;
Elk geeft aan uw Spil, met vreugd,
Dan den naam van *rede* en *deugd.*

Ligt gij, door het kabelkoord,
Lading van *geluk* aan boord;

Vult ge uw gansche ruim daar meê;
Steekt gij met die vracht in zee;
Weet dat de ANKERSPIL, zoo goed,
Vergenoegen heeten moet.

En scheept ge eindlijk, met verstand,
Vrolijkheid tot proviand;
Gulle vreugd en schrandren kout,
Geestig zoet en Attiesch zout —
Heet de SPIL, daar 't meê geschiedt,
Naar den wijsgeer DEMOCRIET (1).

Behalve de opgenoemde dichtwerken zag nog van VAN WALRÉ het licht een *Gedachtenis Offer* aan WARD BINGLEIJ, wiens uitstekend talent als tooneelkunstenaar verhoogd en veredeld door zijne loffelijke hoedanigheden als mensch, hem de achting en genegenheid van VAN WALRÉ in eene groote mate hadden doen verwerven; een offer, van zoo gelukkige vinding en zoo hooge dichterlijke waarde, dat het gewis den roem van dien voortreffelijken tooneelspeler voor de vergetelheid zal bewaren. Hij liet het, in denzelfden bundel, vergezeld gaan van een uitvoerig dichtstuk, *Eerzucht* getiteld, dat evenzeer door belangrijkheid van inhoud, als door echten zwier van dichterlijke voorstelling uitmunt, en een aantal van kleinere meestal hoog bevallige, stukjes van gemengden inhoud. VAN WALRÉ overleed den 21 December 1837 in zijne geboortestad.

WANING (ROELOF), een Kampenaar, gaf in 1651 te *Deventer* zijne gedichten in het licht onder den naam van *Geestelijke kruythof*. Tot eene proefje van 's mans armzalige rijmelarij diene het antwoord, dat

(1) *Hekslutting*, bl. 28.

hij, in eene zamenspraak, tusschen een' heer en een' knecht, op de vraag van eerstgenoemden: *Wie is 't die Adam heet?* de laatste aldus geven laat:

Met u verlof myn Heer, het is u wel bekent,
Dat onsen eersten Va'er een appel heeft geschent,
Een appel van den boom in 't Paradys genomen,
Waer door al ons geslacht is in 't verdriet gekomen,
Een vruchte die daer aen den boom des kennis groeyt,
Waer van dat *Eva* nam en *Adam* hem ook moeyt.
Van dese swaere val moet ik wel droevig trueren
Dies 't zyn elendig zaet met jammren moet besueren:
Want eer dat *Adam* beet, was 't al in goeden stant (1).

Ook bestaat er van hem *de Klucht van het wynvaatje, Amsterdam* 1657. R. A.

WAPPEROM (J. J.), in de laatste helft der achttiende eeuw Notaris te *'s Gravenhage*, meende dat hij ook wel verzen mogt zamenlijmen; doch daar hij geen Uitgever kon vinden, gaf hij ze voor eigen rekening voor zijne vrienden uit. Wij bezitten van hem *Zinnebeelden of beeldspraak in Naamdicht*, die van weinig smaak en vernuft blijken dragen. Men hoore slechts:

VERWIJT.

Verwijt dat 's naasten val of toestand lang verholen
Erbarmlijk ophaalt, als het slijk der moddermolen,
Ruststoorende invloed, die het beekje vuil beroerd,
Waarin een heldre stroom, de koele warmte voerd.
IJ! wat baat al uw drift om 't misdrijf te verwijten,
T' is om een oude wond, boosaardig op te rijten.

R. A.

WASSENAAR (AREND VAN) komt voor in de *Dichtkundige Cijpressenbladen* met rijmregels, waarvan wij hier geen enkele willen afschrijven.

(1) *Geestelijke kruythof*, bl. 3,

WASSENBERGH (EVERWIJN), geboren in de provincie Friesland, in het jaar 1742, en overleden te *Franeker*, den 3 December 1827, als Hoogleeraar in de Grieksche Taal- en Letterkunde en Nederduitsche taalkunde aan de Hoogeschool dier stad, was, zooals algemeen bekend is, niet slechts een gelukkig beoefenaar der Latijnsche dichtkunst, maar leverde ook in vroegere jaren eenige gedichten in het oud Friesch »welke zich," volgens den Heer SIEGENBEEK (1) »door losse bevallig»ligheid en geestigheid grootelijks aanbevelen." Dat hij ook nu en dan de Nederduitsche lier tokkelde, blijkt ons uit een door hem, op bijna tachtigjarige ouderdom, vervaardigd gedichtje, getiteld: *Des grijzen dankbetuiging aan de Edelen Maagdenrij voor het eerbewijs van XIX den Junij* 1821 en dat aldus luidt:

Hij, wien de prille Jufferschap
Met bloem en welig groen,
En fraai gewrocht festoen
Vereerd heeft tot den hoogsten trap,
Is heel ten einde raad,
Nu hem te danken staat!

Was hij, zoo als voor jaar en dag,
Hij bood aan elk een zoen! —
Dat mag hij nu niet doen,
Ten ware een knikje of blijde lach
Hem, voor dat stout bedrijf,
Een hart schonk in het lijf.

(1) *Aanspraak bij het openen der Jaarlijksche vergadering der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leyden, gehouden den 2 van Hooimaand* 1827 bl. 18,

Dan o! zoo groot de weldaad is,
En d' eer', hem toegebragt
Door 't jeugdig schoon-geslacht,
Zoo groot is zijne erkentenis,
En aan dat zacht gevoel
Staat heel zijn hart ten doel!

Nog schooner, nog volwrochter vlecht
Kransse eens 't welriekend haar
Van elk; als voor 't altaar
De hand wordt in de hand gelegd,
En 't bruidje, rijk getooid,
Met loof en bloem bestrooid (1)!

In jeugdigen leeftijd moet hij gedichten op Prins WILLEM IV en gezangen bij het huwelijk en de inhuldiging van WILLEM V vervaardigd hebben.

WATERAM (M. E.) vervaardigde een *Treurzang over het onverwachts Afsterven van den Allerdoorlugtigsten Vorst en Heere* WILLEM DEN IV. Twee regels zullen voldoende zijn om er de gehalte van te doen kennen:

't Gedenken aan 't gemis perst duizend, duizend traan
Moest laas die fiere Zon voormiddag ondergaan (2).

WATERINGE (LUCAS) schreef in het midden der achttiende eeuw, een zeer *waterig* rijm in het *Stamboek van* JOHANNA KOERTEN waarin hij, ter wille van eene woordspeling, haren echtgenoot, ADRIAAN BLOK, geen bijzonder compliment maakt, als hij zegt:

---

(1) *Mnemosyne*, D. XI, bl. 222.
(2) *Aanhangsel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 45.

'I Is KOERTENS kroost, die aan het Y,
Schoon aan een huwlijks BLOK gekluistert,
De kunst noch zet een glori bij,
Waar van de glans nooit werd verduisterd. enz.

R. A.

WATERVLIET (Y.) was een dichter van huwelijkszangen en lijkverzen uit het laatst der achttiende eeuw. S.

WEBBERS (CAREL), een Delvenaar, die het vaderland in onderscheidene betrekkingen gediend heeft, en tot hooge ambten is opgeklommen, stortte in zijne jongelingsjaren soms zijne gevoelens in verzen uit, die den patriottische geest van het laatst der vorigen eeuw ademen. Wij vinden er van hem in de *Lauwerbladen voor de zonen der Vrijheid*, alsmede in de, in 1784, bij A. LOOSJES te *Haarlem*, uitgegeven bundel onder den titel van: de *Vaderlandsche dichter of verzameling van gedenkstukken der vrijheidsliefde*. Tot een bewijs hoe hij het werktuigelijke der dichtkunst meester was, diene het volgende couplet:

o Dierbre vrijheid! Vaderland!
Hoe gloeit mijn jonge borst; ach mogt ook mijne hand
De blanke wapens dragen!
'k Zou, kwam het op het uiterst aan,
Door ijver aangespoord, des vijands trotsch weerstaan,
En hem voor 't blank rapier der dierbre vrijheid daagen.

Ook komen van hem stukken voor in de *Poëtische Mengelstoffen van het genootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt.* R. A.

WEDDING (IZAAK), geboren te *Amsterdam* in 1758, overleden aldaar in 1823, was van beroep koperslager. Hij vervaardigde onderscheidene gelegenheidsstukjes, onder welke dat: *Op de slooping van de waag te Amsterdam*, niet onaardig is. Ook in den bundel van het genootschap *Hierna volmaakter*, komen stukken van hem voor. G. L.

WEEMEN (B. VAN), in het begin dezer eeuw Leeraar bij de Hervormde Gemeente te *Leeuwarden*, was een man die door leven en wandel stichtte, en veel toebragt tot de Godsdienstige stemming zijner gemeente, aan welker Catechetisch onderwijs hij zich veel liet gelegen leggen.

Deze Christenleeraar vervaardigde ook nu en dan een gedicht, waarvan ons alleen bekend zijn, die, welke onder den titel: *Iets tot stichting*, in 1802 te *Leeuwarden* zijn uitgegeven. Uit deze kleine verzameling blijkt het echter, dat Poëzij 's mans vak niet was; dat hij het beter *meende*, dan hij het in verzen kon uitdrukken. Men hoore slechts deze regels uit zijnen *Kerszang*.

Niets zal onzen eerbied hind'ren —
  Geen gebrek noch nederheid —
Stal noch krib kan iets vermind'ren
  Van Messias heerlijkheid.

Dat vrij aan *geringe* lieden
  't Eerst het nieuws word' aangebragt;
Door een *Engel* moest 't geschieden; —
  't Godlijk licht verdreef den nacht.

R. A.

WEEMERS (ABRAHAM) of **WEEMAER** was in de zeventiende eeuw Lid van de Rederrijkkamers te *Leyden*, bij den Palmboom: *In Liefd' bloeijende.* Wij vinden van hem stukken in *Vlissings Redens' Lust-hof*, die hem doen kennen als een ellendig rijmelaar. Zijne spreuk was: *Offert recht.*

R. A.

WEERD (GOUDINA VAN) was zeer verontwaardigd over J. VAN VONDEL's treurspel: *Maria Stuart of gemartelde Majesteit*, zoo dat zij een dichtstuk vervaardigde met den titel van: *Vagevier voor* J. VAN VONDELEN, dat niet malsch is en dus begint:

Roeit uit, o Amstelland, roeit uit het hoofd der guiten,
Niet weerdig zulken drog in ons gewest te sluiten.
Die d' herd'ren van Gods volk, in Goddelijke Leer
Derft tasten in hun Ampt, en schelden in haar Eer (1).

J. C. K.

WEILAND (PETRUS), de beroemde vaderlandsche taalkundige, geboren te *Amsterdam* den 5 November 1754, en overleden den 26 Januarij 1832, als Remonstrantsch predikant te *Rotterdam*. Was als *S. S. Theol. Studiosus* lid van *'t Haagsch* dichtlievend genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* Het *klinkdicht* dat wij van hem gelezen hebben, getiteld *Lijdzaamheid*, doet ons oordeelen, dat zijn' roem als dichter niet ver zou geklonken hebben. Welligt heeft hij dit zelf gevoeld en daarom den gebonden stijl laten varen, om in den ongebonden des te meer te schitteren.

J. C. K.

(1) *Bloemkrans van verscheidene Gedichten*, bl. 199.

WEIS (A.) vervaardigde gedichten op Prins WILLEM IV, en zangen bij het huwelijk en de inhuldiging van Prins WILLEM V. S.

WELLENS (BAUDEWIJN JANSSENS) was dichter van 't *Vermaek der Jeught, veel schoone eerlyke Amoreuse ghesangen* enz. *Leeuwarden* 1616. Ghedrukt tot *Franeker*, verbeterd en vermeerderd door JAN STARTER 1640, 4°. Nog heeft hij, volgens SCHELTEMA (1), uitgegeven: *De nieuwe Jeugdspiegel* en *De bloeijende Meywagen*. Alle oude liedboekjes. S. en J. C. K.

WELSING (A.) was, in het midden der achttiende eeuw, een kunstbroeder van WILLINK, HOUBRAKEN en andere zoetvloeijende dichters, die niet boven hem uitmuntteden. Hij schreef ook in het *Stamboek van* JOHANNA KOERTEN vier regels, waarvan de laatste lam is. S. en R. A.

WENA (ADRIAAN VAN) schreef een lofvers op P. BURMAN, achter de door D. SMITS vertaalde: *Intreêrede van dien Heer over de poëtische verrukking*; alsmede een vóór zijns broeders vertaling van na te melden *redevoering* van T. H. VAN DEN HONERT. J. C. K. en S.

WENA (JOHANNES VAN), S. S. Th. Stud., vertaalde: T. H. VAN DEN HONERTS *Redevoering over de onverschilligheid des Godsdienst*, *Leiden* 1737 en plaatste er een gedicht voor, beginnende:

Vergun mij, dat ik buiten vreezen,
Zoo u mijn ijver kan beleezen
Ten voordeel van ons Lant en Kerk. enz. S.

(1) Zie *Volksgebruiken der Nederlanders bij het vrijen en trouwen*, bl. 184.

WENDELBOE (CHRISTIAAN) vervaardigde in 1752 eene *Rouwklacht over het onverwachts Afsterven van zijne doorluchtige Hoogheid* WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, dat een ellendig prul mag genoemd worden. Men kan het vinden in het *Aanhangzel op de Dichtkundige Cijpressenbladen.*

WERKHOVEN (MARINUS VAN), te *Zwijndrecht*, leverde als lid van 't genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, in de *Poetische Mengelstoffen* van dat genootschap, onderscheidene stukken, alle van een' godsdienstigen of ernstigen aard, doch zonder eenige dichterlijke verheffing. Een der kortsten willen wij afschrijven. Het is getiteld: *Treurige herinnering.*

Met schreïende oogen *stapt* de sterveling in 't licht,
Al zugtend gaat hij voord, en slijt zijn korte dagen
In ongeneucht, verdriet en moeite en leed en plaagen,
Tot hij in 't einde voor den last van 't leven zwicht,
Dan voert men weenend hem ten donkren grave heenen,
Zoo geeft begin, vervolg en einde stof tot weenen (1).

J. C. K.

WERKMEESTER (P.) vervaardigde eene *Rouwklagte over de dood van* L. SCHERMER, welke slechts van geringe waarde is. Hoor slechts de vier eerste regels:

Wat schor geluit komt mij daer schateren in de ooren!
Mijn geest bedwelmt. Mijn hert is 't eenemael ontstelt,
Nu Neêrlands pronckjuweel het leeven heeft verlooren,
En in zijn lentejeugt legt in het graf gevelt enz. (2).

J. C. K.

---

(1) *Poetische Mengelstoffen*, D. V, bl. 186.
(2) Achter L. SCHERMER's *Poezij*, bl. 550.

WESEL (C. VAN) leefde in het midden der zeventiende eeuw. Van hem vindt men, vóór A. KEMPS *Leven der Doorluchtige Heeren van Arkel: Weynige letteren ter Eere van den Met-Arbeyd, ende Lief-hebbende Op-souker deses Boecks*, waarin hij onder anderen van KEMP zegt:

De Dood en is voor hem geen dood,
Hij leeft gerust in ABRAHAMS schoot.

WESEL (ROEMER VAN), een Dordtenaar en zoon van DOMINICUS BOOTH VAN WESEL en ANNA ROEMER VISSCHER, was Advokaat te *'s Gravenhage* en beoefende, even als zijn grootvader, zijne moeder en moei, de dichtkunst, maar niet met zulk een gelukkig gevolg. J. VOLLENHOVEN zegt van hem, in één zijner brieven aan G. BRANDT: »dat hij in *den Haag* »voor een fraai Poëet gehouden werd. Noghtans »dunkt mij niet, dat hij regt verlicht is, of de beste »dromen op *Parnas* gedroomt heeft (1). Hij noemt zijn' dichtlust »een erfziekte, van zijn geslachte »en moeder aangeërft. Maar zeker," laat hij er op volgen, »het is jammer, dat geesten van die afkomst »den rechten weg niet kennen, en niet gezonder, op dat »ik zo spreke, aan dit evel ziek zijn." Wij beamen gaarne dit gevoelen van den bekwamen dichter VOLLENHOVEN, bij het lezen van drie dichtstukjes, welke in de *Bloemkrans van verscheide Gedichten*, voorkomen. De titels zijn: *1) Request, aan den Maagdenraad, vergadert op het Promoti-maal van den Hooggeleerden Heer* THEODORUS VAN HEUSSEN, *als hij*

(1) J. DE HAAS *het Leven van* G. BRANDT, bl. 183.

(*naar een Dispuit van het Huwelijks-Recht*) *Doctor in beide de Rechten, Gepromoveert was.* 2) In 't Latijn en in 't Nederduitsch: *de lijdende Christus Treurspel, vertoont te Londen, den 9 Febr. 1649.* en 3) *Geestelijke bedenkinge, op de verwoestinge tot Delft veroorzaakt door het springen van het Kruid-huis den 12 Oct. 1654 Exod. XX Non loquamur nobis Dominus ne forte moriamur*, in welke laatste het echter niet aan goede regels ontbreekt. Hoor slechts den aanhef:

Wat slag, wat berst, wat schieten, wat gedonder,
Rukt wech, verwoest, en keert daar 't opperst onder?
  Wat Aetnas gloed, in eenen oogenblik,
  Vervult de stad met rampen, 't Land met schrik,
Veel menschen met verdriet, all' met meêdoogen,
Met stof en rook de lucht, met tranen d'oogen,
  En d' ooren met gedruis? Wat is 't? Wat is 't?
  Riep ijder; en 't was over eer men 't wist.
Was 't over? Neen: De slag was wel verdwenen;
Maar niet een hagelbui, van hout, en steenen,
  Die, opgenomen, weder storte neer,
  En met zich rukten, 't geen noch stond, omveer. enz.

De spelling is niet van zijnen tijd, maar denkelijk door den uitgever veranderd. Hij teekende zijne stukken met de zinspreuk: *Romane* (1). J. C. K.

WEST (A.) zong ter bruilofte van JACOB DE HAEN en ANNA VAN GELDER, *Amsterdam* 1714.

S.

(1) Zie J. SCHELTEMA *de Dochters van* R. VISSCHER, bl. 33 en 146.

WESTENDORP (NICOLAAS), die zich als een ervaren Oudheidkundige heeft vermaard gemaakt, was den 11 Februarij 1772 te *Farmsum*, in de Provincie *Groningen*, geboren en overleed als Predikant te *Loppersum*, den 5 Julij 1837. Hij leverde, als Student in de Godgeleerdheid, twee stukjes in de *Kleine Dichterlijke Handschriften* waarvan het eene is getiteld: *Die booze stad* en het andere: *Zang eener Slavinne uit een Romance* welk laatste wij altoos met ontroering lazen:

Nooden, rondom nooden,
Dooden, duizend dooden,
Waar mijn ooge ziet!
Hel en vloek en kwalen,
Zie ik 's morgens dalen,
Maar de vreugde niet.

Altijd slaven, zwoegen;
Nimmer gul genoegen;
Niets dan smarte en pijn;
En der liefde ontstolen,
Moet ze, in deze holen
Emmaas sterflied zijn!

En het slot:

Jezus! altijd zwoegen
Nimmer gul genoegen,
Hoe uw Emma riep!...
Mocht ik dan maar sterven
En een plekjen erven,
Waar ik veilig sliep (1)!

In *het Aanhangsel op 't Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen* vindt men *levensberigten* van WESTENDORP. J. C. K.

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften*, D. VII. 77, tweede druk D. VI, bl. 160.

WESTERBAAN (DIRK) vereerde W. VAN WAENEN (1) met eene berijmde *Toejuiching wanneer zijn Weleerwaardige in Christelijke poezij de Nieuwe Psalmberijming deftig had ingewijd, op den 4 Januarij* 1775. Hij zegt daarin onder anderen van VAN WAENEN, dat hij

In Dichtmaat, rein van taal en sneê,
Vliegd, met David, hemelwaards,
Op Godgewijde schachten,
Als los van al 't loggeestig aardsch,
In heilige gedachten. enz.

Wat werd er in die dagen niet al voor Poezij gehouden! J. C. K.

WESTERHOVEN (JAN VAN) gaf in het licht *De Schepper verheerlijkt in de Schepselen of verhandeling van alle geschapene dingen en gesteld in zeven zamenspraaken onder zomerse wandelingen, dienende wijders tot lof van Haarlems vermaaklijke landsdouwen, doorgaans met toepasselijke verzen en gezangen gemengt en na 't leven afgebeelde konstprenten versiert*, de tweede druk, *Amsterdam* 1705 8° (2). Dit boekske is niet zeer algemeen. Vooral

(1) Zie over hem hiervoor bl. 333.

(2) De 4de druk van dit werk heeft tot titel: *Zomer-Buitenleven en Wandelingen den Schepper in Zijne Schepselen beschouwende en verheerlijkende; in Bespiegelingen over Gods groote werken, als: over het Uitspansel, de Zon, Maan en Sterren; over de Aarde, Bergen, Bosschen, Koren-Wei- en Moeslanden, Lusthoven en Tuinen; over de dieren het tamme Vee en insekten; over de Bloemen, Kruiden, Gewassen en andere wonderen der Natuur; Alles ten dienste en ter aansporing van het stille Landleeven van huisbestiering, die Buitenplaatsen, Tuinen of Hoven bezitten, hoe daarvan het ware nut op de beste wijze te genieten, en het misbruik voor te komen. Door* JAN VAN WESTERHOVEN JUNIOR, *Met fraaije kunstplaten, de vierde druk*, te *Amsterdam* bij MARTINUS DE BRUYN. *In de Warmoesstraat, het zesde huis van de Vischsteeg, Noordzijde*, gr. 8° (met eene duidelijke nette letter, niet gelijk in den tweeden druk). In dezen

komt de eerste druk (1684) zeldzaam voor. Het gaf aanleiding aan CLAAS BRUIN tot het vervaardigen zijner *Kleefsche en Zuid-Hollandsche Arcadia* (1).

Wij geven tot eene proeve de eerste regels van het stuk: *Heerlijkheid van Haarlems landsdouwen opgedragen aan alle godvruchtige wandelaars.*

Wandelaars die ooit het hert
(Dat in kommer lach verwert)
Wilt verfrissen, en den geest
Voeden, daar ik ben geweest,
Volg mij op dit zoete spoor
Of lees deze bladers door.
Wilt gij Oostwaarts in het veld,
Bij de dieren zijn gesteld?
Of beschouwen een rivier
Vlieten met een zoete zwier. enz.

Ook zond hij in het licht: *zedelijke, natuurlijke gezangen te Haarlem* bij J. VAN DER VINNE 1706 in 8°; alsmede *Nuttige uren* 1717, welke beide laatste ons echter alleen uit het *Naamregister van* ABCOUDE en ARRENBERG bekend zijn. S.

---

vierden druk is de spelling veranderd en eenige spreekwijze naar den tegenwoordigen smaak geschikt, ook, daar het met een enkel woord, of eenige regels kon geschieden wel eens een denkbeeld ingevoerd ten aanzien van de Natuurlijke Historie, 't welk WESTERHOVEN niet kon opgeven. Dit alles leert men in het *Berigt van den Uitgever van dezen vierden druk.* Daarop volgt de *Voorreden* ook in den tweeden druk aanwezig, en verder hetgeen er in den tweeden druk is, uitgenomen, dat er telkens achter JAN VAN WESTERHOVEN JUNIOR staat, hetgeen ik niet in den tweeden druk vind. De plaatsen zijn dezelfde alleen moeten zij beter dan die van den derden druk zijn. Achter de *Gedichten* treft men in den vierden druk ook den *Inhoud* opgegeven. Achter aan vindt men ook nog in den vierden druk de *opgave der plaatjes.* Druk 4 heeft 457 bladzijden groot 8°. Het jaartal der uitgave wordt niet gemeld.

(1) Zie het voorberigt vóór die *Arcadia* en mijne *verhandeling over de Arcadia's van* CLAAS BRUIN in Mr. P. S. SCHULL en VAN DER HOOP, *Bijdragen tot Boeken en Menschenkennis.*

WESTERHOVIUS (ARN. HENRIK) maakte in het jaar 1718 een vers *op het vierde deel der Mengelpoezij van* J. VAN HOOGSTRATEN.

J. C. K.

WESTHOVIUS (F. G.), Rector der Latijnsche scholen te *Gorinchem* in de achttiende eeuw, was een gelegenheidsdichter. Onder anderen maakte hij ter eere van zijn stadgenoot H. VERSCHURING (Schilder) een bijschrift op diens afbeeldsel, dat door A. HOUBRAKEN bewaard is (1).

J. C. K.

WESTERKAPPEL Jr. (J. VAN) leverde een paar niet onverdienstelijke dichtstukjes in de *Volksliedjes*, in het laatst der vorige eeuw uitgegeven door de Maatschappij: *tot Nut van 't Algemeen.*

J. C. K.

WESTERLOO (CORNELIS), in het eerste gedeelte der zeventiende eeuw, der Medicijnen Doctor te *Haarlem*, »was", volgens T. SCHREVELIUS (2) »een man van »gezwind oordeel, een treffelijk politiek, en geen on»gelukkig Poëet, waarin hij zijn lust scherpte." De *lof van de Stad Haarlem* door WESTERLOO, die wij vóór SCHREVELS *Beschrijving van Haarlem* vinden, doet ons echter geen hoog denkbeeld van zijne poëzij opvatten.

J. C. K.

(1) A. HOUBRAKEN'S *Schouburgh der Schilders*, D. II, bl. 196.
(2) *Harlemias*. bl. 403.

WESTREM (FRANCINA JACOBA VAN) Zie WITSEN GEYSBEEK *Woordenboek*, waar zij voorkomt onder den naam van COETS (FRANSINA JACOBA), geboren VAN WESTREM.

WETSTEIN (F. H.) maakte in het begin der vorige eeuw lofdichten op de werken zijner tijdgenooten. Zij die verlangen te weten, hoe hij zich daarvan kweet, kunnen er, onder anderen, een vinden vóór L. VAN DEN BROEKS *Bijbelstoffen en Gezangen*.

WEYSSEN (D.) was een dichter van huwelijks verzen en lijkzangen in het laatst der achttiende eeuw.
S.

WIBINGA (TH.), een middelmatig dichter, uit het gulden tijdperk onzer letterkunde, schreef gelegenheidsgedichten. Een *Op het Hoogliedt Salomons, in rijm gestelt door* SIMON ABBES GABBEMA, en in 1654 uitgegeven, begint dus:

Soo gaat men voort en voort, en stapt men wisse treden
Naa 't toppunt van de eer, en iikt ziine achtbaarheden
Met gulde letteren en 't euwig diamant
Niet door Praxitelis; maar door sijn eigen handt enz. (1).
S.

WICHERS (J.) zond uit *Lingen* eene *Klagte over het afsterven van Z. M. Prins van Oranje en Nassouw*, die weinig waarde heeft, doch te vinden is in de *Dichtkundige Cypressenbladen*. J. C. K.

WIELEN (JOHANNES STALPERT VAN DER) zie STALPERT VAN DER WIELEN (JOHANNES).

(1) *Klioos kraam*, eerste opening bl. 34.

WIELHEESEN (HERMANUS) behoorde tot de bestuurders, oprigters en werkzaamste leden van het dichtlievend genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt.* Hij overleed als *Secretaris* van dat genootschap, te *'s Gravenhage*, in 1781. Zijne gedichten dragen den genootschapelijken stempel. Ook vinden wij van hem eene *Heilbede op het huuwlijk van* J. VAN HOOGSTRATEN *en* J. E VAN WELL, die niet de minste is uit den bundel op dat huwelijk. J. C. K.

WIELSMA (EYVO TAKUS), boekdrukker te *Leeuwarden*, gaf een proeve zijner dichtkunde voor de *Aphorismi Hippocratis Coi, dat zijn korte en bondige Leeringen of Regulen-uytgeleydt ende verciert met Nederduitsche conmentarien door* ERNESTUS RAS, Med. Doct. *Leeuwarden* 1664 8°. S.

WIER (SUZANNA DE) wordt door den Heer SCHOTEL opgegeven onder de vrouwen en dochters van Predikanten, welke de dichtkunst beoefend hebben (1).

WILANT (PETRUS), een Antwerpenaar, bij den Heer WILLEMS niet vermeld, gaf daar ter stede in 1681, in klein 12°, in het licht: *'t Hemels Lust-Hofken vol aenghenaeme Blommen van Gheestelijke Liedekens Bedeylt in vier Deelen.* Dat hij niet met andere dichters der Vlaamsche school gelijk kan gesteld worden bewijzen de volgende regelen uit een *Kers-liedeken* door hem vervaardigt op de wijze: *Ach Cupido cleyn Venus wicht:*

(1) *Kerkelijk Dordrecht*, D. II, bl. 310.

Hoor Herders hoort des Engels stem
Haest u naer Bethlehem,
't Is van God verkoren voor 't Jerusalem;
Als hij daelt uyt sijn hooghen Throon
En verlaet den Scepter", met des Hemels troon,
Wilt hem daer besoecken,
Ghewonden in doecken!
Jessens blom seer schoon.

R. A.

WILDE (CATRINA DE), dochter van PIETER DE WILDE, Drossaard van *Woudrichem* en ANNA SPOORS, trad, in 1708, in het huwelijk met ABRAHAM JOSUA BRACONIER, Predikant te *Utrecht*. Op den gevorderden leeftijd van 62 jaren, zond zij, in 1750 en volgende jaren eene menigte gedichten in het licht, bestaande in 1° *Bespiegelingen over Gods- kerk en wereldbestier betrekkelijk op het beloofde Vrouwenzaad in zeven zangen;* nevens *Zielverlustiging in het beschouwen van Aarde, Lucht en Sterrenhemel*, tweede druk te *Amsterdam bij* P. MEIJER in 1756 in 8°; 2° *Opwekkelijke Nasporingen bij het genot van 't eenzaam buitenleven; Lettervruchten van stille dagen en andere Stichtelijke Gedichten. Te Amsterdam bij* Idem 1754; 3° *Vervolg van Stichtelijke Gedichten op verscheiden onderwerpen*, Idem 1757. Alle door vrouwe C. P., welke letters CATRINA PIETERSDOCHTER moeten aanduiden.

Zouden wij ons oordeel uitbrengen over de Poëtische voortbrengsels dezer vrouw, en dat oordeel door proeven staven, wij zouden eenige bladzijden kunnen vullen, maar of zulks den lezer aangenaam zou zijn, betwijfelen wij zeer, wijl in vele van hare gedichten,

vooral in 't eerst genoemde werk meer strenge orthodoxie, koude mystiekerij en valsch vernuft, prosaïsche beschrijving, dan spranken van dichterlijk vernuft gevonden worden. Met dat al dacht zij nederig van zich zelven:

Mijn herssens zijn te stomp:
'k Zal de Agrippijnsche zwaan in 't zog nooit achterhalen,
Mij niet, als *Bake* en *Poot*, aan keurlijk schoon bepalen,
'k Bemin het sierlijk nette al is mijn werk zoo lomp (1).

De bespiegelingen over Gods kerk- en wereldbestier enz. bevatten eene doorloopende geschiedenis van ADAM tot op CHRISTUS, met vreemde uitdrukkingen, uitweidingen en aanmerkingen, die den geest ademen welke de dichteres bezielde.

In hare *Beschouwing der Aarde, Lucht en den Sterrenhemel* schijnt zij zich vrijer te bewegen. Er komen regels en denkbeelden in voor, die het overschrijven verdienen. Zoo als 't volgende:

Verhemel, ô mijn ziel! met ingespannen krachten,
Ver boven 't zienlijk stof, uwe innige gedachten;
Bespiegel, eer ge uw' Vorst in 't hofpaleis begroet,
Al 't overheerlijk schoon 't geene u alömme ontmoet!
Beschouw zijn voetschabel, die, duizende van jaren,
Gehangen aan een niet, haar strekking blijft bewaren.
Dees draaijende aardkloot, vaak bewogen om zijn' spil,
Doorloopt een jaarlijks rond, bepaald door 's Makers wil,
Kan, wegens schuinschen stand, verkorte dagen lengen,
't Verwislend jaargetij met hitte en kou doormengen,
Is, naar Gods wijsheid, met een' dampkring gansch omvat,
Geschikt ter zamelplaats van 't nederdruipend nat!

(1) Vervolg van *Stichtelijke Gedichten*, bl. 115.

Zo wonderbaar gevormd, dat steeds de zonneschichten,
Door zagte buiging, met verdrag, ons oog verlichten,
Dat wolk en regenboog, zoo konstig geschakeerd,
Dat storm en onweêrsvlaag de Schepper grootheid leert enz. (1).

De sterrenhemel inzonderheid verrukt het gemoed der dichteres, welke veel kennis doet blijken van de ontzaggelijke ligchamen, die in de oneindige ruimte rondwentelen. Schoon is de beschrijving, welke zij geeft van de planeet *Jupiter*, die zij door een kunstglas mogt aanschouwen:

't Gezicht hield bruiloft, toen ik in mijne avonduren,
Den trotschen hemelglans dier sterre mogt begluren;
Doch allermeest toen ik haar zag in 't midden staan,
Op 't herelijkst' verzeld van Venus en de Maan.
Door 't glinstrend schijnen van die drie zo heldre lichten
Verbleekte 't stergewelf en scheen daar voor te zwigten;
De diamanten in de kruin van 's hemels kroon,
Verbergden voor een poos hun helder flonkrend schoon,
Saturnus (in een wal van licht als ingesloten,
Bediend door lijfstaffiers, die zijne praal vergroten,
Wier eigen aart, bepaalde loop, en juist getal,
Bij ons niet regt bekend, zich nog ontdekken zal;
Hem lichtende op hun beurt, of wijkend naar die deelen
Daar zich de zon ontrekt, om daar voor man te spelen,
En, zwervende om zijn hof, naar menschelijken schijn,
Voor 't licht ontberend hol, tot heldre manen zijn.)
Vertoont een grootsch gelaat, door de uitgebreide stralen;
Geen der planeten kan bij hem in schoonheid halen:
Dit zilverblank juweel, de hoofdsteen in den ring,
Van 't zonnestelsel, blinkt in zijn' ovalen kring,
Slechts driemaal in eene eeuw, bij ons, met vollen luister,
Al de overigen tijd verschuilt hij als in 't duister enz. (2).

(1) *Beschouwing van de Aarde, Lucht en den Steerenhemel*, bl. 147.
(2) *Hetzelfde werk*, bl. 175.

Zoo zouden wij ook nog eenige goede plaatsen kunnen aanvoeren uit: *de Opwekkelijke nasporingen bij 't genot van 't eenzaam buitenleven in twee zangen*, en uit: *de Lettervruchten van stille dagen, in drie zangen.*

In de *Stichtelijke Gedichten* wordt het *Eeuwgetij der Munstersche vrede* bezongen, op eene wijze, die stout en krachtig is en zeer afsteekt bij haar eerste werk. Hoor slechts den aanhef:

De Nederlandsche Maagd, gefolterd en geschonden,
Met assche en bloed begruisd, van top tot teen vol wonden,
Door 't martelvuur geschroeid, beroofd van goed en kroost,
Uit bitter zielsverdriet den beedelzak getroost,
Ontzet van schild en zwaard, gekneld in Spaansche banden,
Zag nergens uitkomst, geen verlossing was voorhanden,
Als Phlips, verwaand en gram, een Monster herwaarts zendt,
Dat 's Konings wil in 't vleesch met gloeijende ijzers prent,
't Welk haar den vrijen hals verachtlijk wil doen pronken,
Met slaafsche kluisters in het Vaticaan geklonken enz. (1).

J. C. K.

WILLEMSZ (JAN) was in het midden der zeventiende eeuw lid van de Haarlemsche Rederijkkamer: *De Wijngaertranken*, en leverde als zoodanig stukken in *Vlissings Redens-Lusthof.* Van zijnen dichttrant kan men oordeelen uit het volgende staaltje:

Als Abraham quam bij Abimelech soo wij leesen
En voor hem badt, wierden al de Vrouwen genezen
Die waren onvrugtbaer, soo dat sij kreghen zaet;
Om Abrahams wil, die den Heer socht steeds te vresen.

Zijne zinspreuk was: *Een is alleen.* R. A.

---

(1) *Stichtelijke Gedichten*, bl. 44.

WILLIGEN (ADRIAAN VAN DER), geboren te *Rotterdam* in 1766 en overleden te *Haarlem* in 1841, was een bekend prosaschrijver. Of de tooneelstukken, door hem vervaardigd en in zijn levensberigt aangeduidt (1), in dichtmaat zijn, is ons onbekend. *De oude verliefde dichter alléén*, op verzoek van den bekenden tooneelspeler MAJOFSKI, in den smaak van *l' Arlequin tout seul* gemaakt, is een zangstukje, dat met groote toejuiching te *Haarlem* en te *Amsterdam* gegeven is. Als lid van 't dichtlievend gezelschap: *Democriet*; *de Wijngaardranken* en van de kamer: *Trouw moet blijken*, is hij meer malen in de gelegenheid geweest, van zijne dichtkundige bekwaamheden blijken te geven. In de *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst*, door hem en R. VAN EYNDEN geschreven, vonden wij een versje van hem op den schilder JACOB CATS, waartoe de naamsovereenkomst van dezen, met den beroemden dichter CATS, aanleiding gaf:

Tweemalen werd de naam van JACOB CATS geschreven,
Met letteren van goud in Neêrlandsch kunstenkoor,
Hij werd twee kunstenaars, lang na elkaar gegeven
Deez' dicht voor 't keurig oog, die schildert voor het oor (2).

J. C. K.

WILMERDONX (JOHANNES) was een Middelburger, die eerst Conrector, daarna Rector der Latijnsche en ten laatste Hoogleeraar van de Illustre school zijner geboortestad was, waar hij in 1658—1659 ook de waardigheid van Schepen en Raad

---

(1) *Aanhangsel op 't Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen van V-Z*, bl. 453.

(2) *Geschiedenis der Vaderlandsche Schilderkunst*, B. II, bl. 316.

bekleed heeft. Hij vervaardigde lofdichten voor boeken, bijschriften op afbeeldingen en dergelijke losse stukken (1).

WISELIUS (SAMUEL IPERUSZ) geboren te *Amsterdam* den 4 Februarij 1769, bleef, na zich aan de Latijnsche school zijner geboorteplaats, vooral onder de leiding van den bekwamen RICHAEUS VAN OMMEREN, met de oude talen te hebben gemeenzaam gemaakt, nog een jaar te *Amsterdam* de lessen hooren van den grooten DANIEL WIJTENBACH en begaf zich in 1786 naar de hoogeschool te *Leyden*, ten einde zich aldaar op de regtsgeleerdheid toe te leggen. Daar »hoorde WISELIUS de lessen van RUHNKENIUS, VAN »DE WIJNPERSE, PESTEL, VAN DER KEESEL en andere »sieraden dier hoogeschool, en begaf zich vervolgens »naar *Göttingen*, waar hij mede eenigen tijd het »openbare onderwijs der hoogleeraren in de letteren »en regten genoot; terwijl hij op deze reize nog »verscheidene andere scholen van *Duitschland*, als »*Frankfort*, *Berlijn* en *Hamburg* bezocht (2)".

Na den 6 November 1790 te *Leyden* den graad van Doctor in de beide regten (3) te hebben verkregen vestigde hij zich als Advokaat te *Amsterdam*, uit hoofde van een gemoedelijk bezwaar echter, dat zich bij hem op deed, in hoe verre de regterlijke praktijk, zal zij een bestaan opleveren, in overeenstemming kan gebragt

(1) P. DE LA RUE, *Geletterd Zeeland*, bl. 189.

(2) P. VAN LIMBURG BROUWER, *Het leven van* Mr. SAMUEL IPERUSZ. WISELIUS, bl. 25, welk wel geschreven werk ons hier vooral ten gids gestrekt heeft.

(3) Bij deze gelegenheid verdedigde hij eene dissertatie: *de Successionibus ab intestato jure Hollandorum*.

worden met de wet der zedekunde, zeide hij der regterlijke praktijk geheel vaarwel en legde zich van toen af op den koophandel toe, hetwelk hem echter niet belette zijne studiën, vooral in het natuur- en staatsregt en in de geschiedenis, voort te zetten.

Ingenomen, als hij was, met de beginselen van vrijheid en gelijkheid, destijds in Frankrijk gepredikt, kon het niet anders of WISELIUS moest een werkzaam deel nemen aan de omwenteling van het jaar 1795. Zoo als hij dan ook lid was van het te *Amsterdam* gevestigde *Comité Revolutionnair*. Het valt niet in ons plan de geheele staatkundige loopbaan van WISELIUS na te gaan; genoeg zij het hier te melden, dat hij zoo zeer in het vertrouwen zijner medeburgers deelde, dat men hem tot lid benoemde van de meeste destijds ingestelde commité's, en dat hij in het algemeen in die woelige dagen, zich zeer ijverig en werkzaam toonde, om, waar hij meende dit te kunnen doen, de belangen van het vaderland en van zijne medeburgers voor te staan. Vooral was hij een zeer bedrijvig lid van het committé tot den Oostindischen handel, waartoe hij in 1796 benoemd werd even, als van den, dit ligchaam in 1800 vervangen hebbenden, Raad der Aziatische bezittingen. Na echter bij de reorganisatie van dat ligchaam in 1804 niet weder benoemd te zijn, bleef WISELIUS ambteloos, en weigerde volstandig de herhaalde, zoo onder koning LODEWIJK als onder het Fransche bestuur, hem gedane, aanbiedingen van ambten; ja, deze »aanzoeken ver»stoorden den vurigen vaderlander zelfs dermate, dat »hij, volgens zijn eigen getuigenis, daarom alleen in »twee geletterde Maatschappijen een dichtstuk voorlas,

'e Roem getiteld, hetwelk de verontwaardiging over
etgeen hij rondom zich zag gebeuren, hem had in-
egeven (1)". Het lust ons, uit dit stuk, hier de volgen-
regels, waarin hij, onzes bedunkens, den destijds
gemeen bewierookten man, zoo naar waarheid aftee-
nde, tevens ter proeve van zijnen dichttrant mede te
elen:

Wie nadert ginds met woeste benden,
Vervoerd door blinde razernij,
En rukt, bij 't dwangziek wetten schenden,
De banden los der maatschappij?
Hoor van alom die bange zuchten!
Zie, zie en rust en welvaart vlugten,
En dolk en martelpriem gewet!
Het bloed spat gudsend op uit de aarde,
Waar hij, die niets in 't woeden spaarde,
Waar 't vloekgedrocht zijn schreden zet.

Wat digte hoop van slaafsche zielen,
Die smekend naar zijn oogwenk ziet,
En hem, bij 't bevend nederknielen,
Den krommen nek ten voetbank biedt!
Zijn kroon blindt de oogen door haar glansen;
Een loflied stijgt langs dak en transen;
Bazuin- en harpklank gaat hem voor;
't Staat al ontzet, verbaasd, verwonderd,
Terwijl zijn koopren wagen dondert
En bliksemt op Salmoneus spoor.

Nu rijzen geurge wierookdampen
Voor hem, als God gevierd, om hoog:
Die rook verbergt der Volken rampen
Voor 's woestaards grimmig, vonklend oog;
De Dichtlier laat zich schaatrend hooren
En streelt, tot eigen smaad, zijn ooren

(1) P. van Limburg Brouwer, *Het leven van Wiselius*, bl. 173

Met logenzang, voor goud gekocht;
De beitel moet dien zang herhalen,
En schenkt vernuftig aan metalen
En marmerblokken ademtogt.

De Nijlgod komt hem offers branden
En biedt met Rhijn, met Eridaan,
Met Ganges en met Barkaas zanden,
En gouden Taag, hem schatting aan.
Zijn willekeur, ten wet gegeven,
Doet 's werelds zuider aspunt beven
En 't ijs, dat 's Obijs zoomen boordt.
Het aardrijk klaagt met droeve galmen,
Terwijl 't alom de gruwbre schalmen
Van 's menschdoms boei rinkinken hoort.

De krijg, verwoed en uitgelaten,
Verslindt, wat dwinglandij verschoont;
De nood giert kermend langs de straten,
Door honger, angst en rouw bewoond;
Een treurige asch vervuld de steden;
Het veld verwoest en plat getreden,
Schreit vruchteloos om ploeg en spaê;
En ach! wie ziet nog 't eind der plagen!
Is 't dan, ô God, uw welbehagen,
Dat de aarde, ontvolkt, in bloed verga (1)?

Onder veel schoons in dit dichtstuk, trof ons vooral de verrasschende wijze, waarop de dichter zijne hulde aan den eersten SCHULTENS toebrengt.

Van Libans hemelhooge kruinen,
Met pijn- en cederbosch beplant,
Bemerk ik Bazans vruchtbre tuinen,
Langs Hermons dor en ijskoud land.
Ik zie, door 't oud Adiabenen,
Bij Ninus praalgestichten henen,

(1) WISELIUS *Mengel- en Tooneelpoezij*, D. I. bl. 169.

Aan Babels kostbaar muurgevaart',
Semiramis, uw lusthof hangen,
En hoe de Eufrates vol verlangen
Zich kronklend met de Tigris paart.

Zwijg, zwijg, Euroop, van uw landouwen!
Uw zielbekoorlijkst oord is mij,
Bij 't geen het oog hier mag aanschouwen,
Een onbewoonbre woestenij.
Wat vreedzaam volk verzelt mijn schreden?
Hoe roert mij de eenvoud van hun zeden!
Hun schat graast dartlend om hen heen.
Waar ben ik?.... In Sabeaas oorden?....
Sabea? Ja, aan 's Afars boorden,
Bij 't heir der zwervende Agareên.

Beschaûwd door den- en cederboomen
En digt geweven dadellof,
Bereik ik 's Fizons klare stroomen
En nader huivrend Edens Hof.
Ik hoor door 't woud, bij 's Gihons bruischen,
Gods stem in 't morgenkoeltje ruischen,
En zink in 't stof vernietigd neêr.....
Waar heen, Verbeelding?... Slaak uw banden!
'k Ontscheur mijn geest den Morgenlanden,
En vind voor Schultens beeld mij weêr.

Ja, Schultens, in deez achtbren tempel
Vereert mijn hart uw beeldtenis:
Zij draagt dien onmiskenbren stempel,
Die 't merk der ware grootheid is!
Gij zelf, die thands, in hooger kringen,
Het heiltriumflied meê moogt zingen,
En God in geest en waarheid eert,
Zaagt reeds, met kennelijk ervaren,
Dat al gestaafd, wat ge, uit de blaêren
Des Woords, op aarde hebt geleerd (1).

1) *Mengel- en Tooneelpoezij*, D. I, bl. 182.

Dit dichtstuk werd eerst in 1814 door den druk openbaar gemaakt, maar reeds in 1804 had zich WISELIUS als dichter doen kennen, onder anderen door zijnen lierzang: *Thrazybylus te Athene bij de overheersching van Lyzander en de dertig Dwingelanden*, welks aanhef reeds dadelijk doet zien dat het ook hier was: *facit indignatio versum.*

Wat 's dit?... Wat spooksel blindt mij de oogen?
  Wie voert me in 't slaafsche Suza rond?
Wat magt heeft me Attika onttogen?
  Of druk ik dien gewijden grond?
Helaas! ik zie d' Ilissus stroomen;
'k Bevind me aan vaderlandsche zoomen,
  Op Cekrops erf, in Pallas stad:
En hier, (kan 't immer mooglijk wezen?)
En hier een Dwinglands troon gerezen,
  Een troon, met burgerbloed bespat!

Athenen, gij zoo laag gezonken?
  Mijn dierbaar Vaderland onteerd,
Van glans beroofd, in boei geklonken!
  Het moedigst Volk zoo diep verneêrd!
Die heldenteeld door vreemde benden
Verguisd, getreden op de lenden!
  Op, op, het wraakzwaard in de hand!
Maar hoe?... gij siddert?... Lage zielen?
Theziden beven, moedloos knielen!
  Ik blozen om mijn Vaderland (1)!

In 1809 volgde een stuk, getiteld: *Dichtmatig uitboezeming aan den Heere* J. F. HELMERS, waartoe hij aanleiding had gevonden in den *Lijkzang* van dien dichter *op het*

(1) *Mengel- en Tooneelpoezij*, D. I. bl. 84.

Graf van Nederland, »waarin de bewerkers der »staatsomwenteling van 1795, als de oorzaken voor»gesteld worden van al de jammeren, die Nederland »getroffen hadden; waarin het nederwerpen van het »oude staatsgebouw als een heilligschennis veroordeeld »en met bittere tranen de ondergang der oude repu»bliek beweend wordt. Dit was te veel voor den »vurigen patriot. Te zuchten onder het Fransche »juk, de vrijheid van zijn vaderland te beweenen, »en te zwijgen, dat kon hij: maar nu nog het ver»wijt te moeten hooren, als waren juist de warmste »vrienden der vrijheid en der gelijkheid de oorzaken »der vernederende slavernij, waaronder thans allen »zuchten, als hadden zij de kluisters gesmeed, die nu »aller hals omklemden — dat was niet te verdragen. »In edele verontwaardigen grijpt hij de pen, en niet »vragende, wie thans regeert, wie almagtig is, welke »moeijelijkheden, welke gevaren zijne vermetelheid hem »zou kunnen berokkenen, beantwoordt hij den be»roemden en door velen hooggeschatten dichter, in een »stuk, waarin hij hem al het onregtmatige, het »onbillijke en valsche van zijne aantijging, met krach»tige, maar toch geenszins beleedigende, taal, onder »het oog brengt; en hem daartoe eerst den oorsprong »der burgerlijke maatschappij, naar zijne theorie, ont»wikkelt, hem vervolgens doet opmerken dat de »voorname bewerkers van al ons ongeluk de aristo»craten waren, die, eerst tegen Oranje, daarna, ziende »dat het volk zich dit juk niet zoo gemakkelijk liet »opleggen, met hetzelfde vorstenhuis tegen de vrijheid »des volks zamenspanden, de zwakheid van karakter

»van WILLEM V. misbruikten, om dezen vorst tot »stappen te verleiden, die hem noodzakelijk de af»keuring van alle brave en weldenkende burgers moes»ten op den hals halen, en eindelijk bewerkten, dat »vreemde krijgsbenden het land overheerden, en dat »de ware patriotten van bestaan of bezittingen beroofd, »verjaagd, of verbannen werden, welke vervolgingen »zelve weder oorzaak waren, dat de natie op hare »beurt bij vreemden hulp ging zoeken, ten einde hare, »zoo snood vertrapte, regten te handhaven en de vrij»heid te herwinnen. Hij eindigt met te betogen, dat »de overheersching, onder welke Nederland nu zucht, »niet het werk der vrijheidsvrienden, maar juist van »hen is, die vrijheid en regt aan hunne heerschzucht »hadden opgeofferd (1)."

Uit al het hier aangehaalde blijkt het dat vooral de aangelegenheden, waarin zich destijds ons vaderland bevond, WISELIUS dichtpen bestuurde. Maar ook zachtere voorwerpen mogten toonen aan zijne lier onttokkelen. En wie zal zich verwonderen, dat hij, wiens borst altijd voor alles wat schoon en goed was klopte, ook het schoone geslacht zijne zangen wijdde. Hieraan immers hebben wij de veelvuldige erotische dichtstukjes te danken, welke men in het eerste deel zijner *Mengel- en Tooneelpoëzij* aantreft, »en welke nie»mand" zegt een bevoegd beoordeelaar (2) »lezen zal, »zonder behagen te scheppen in de gelukkige wendingen, »in de losheid van versbouw en het bevallige der »denkbeelden, waardoor zij zich onderscheiden". Ten

(1) LIMBURG BROUWER *Het Leven van* WISELIUS, bl. 179.
(2) De schrijver van 's mans levensschets in den *Muzen-Almanak* van 1846.

bewijze daarvan schrijven wij hier af dat getiteld: *Vervulde wenschen.*

Zal ik ooit een meisje minnen,
't Moet haar vinden zagt van zinnen,
  Vlug van geest en zoet van taal;
Schuw van weelde en banketeeren,
En, in tooi en keus van kleêren,
  Net en kiesch, doch warsch van praal.

'k Wensch een voorhoofd, hoog verheven;
Oogen helder-blaauw, vol leven;
  Lokken, golvend, bruin en lang,
Hier gekruld en daar gestrengeld;
En de lenteroos, gemengeld
  Met de letie, op de wang.

'k Wensch de donkre wenkbraauwbogen
Glanzig, juist gekromd om de oogen;
  Slank, maar mollig zij de hals;
't Neusje smal en Grieksch van snede;
Grieksch de kin en 't mondje mede,
  En de boezem vol en malsch.

'k Wenskh de schouders rond en hellend;
De armen blank, gevoed en zwellend,
  En de middel, (zoo het kan,)
Dat ik haar met bei mijn handen,
Ligtlijk zonder keurs of banden,
  In haar omtrek overspan.

Heup en dij en.... Neen, mijn veder,
Zwijg, en daal niet dieper neder!
  'k Zie geheel 't gewenschte beeld:
Want waar zoo veel schoonheên pralen,
Zal ook 't andere wis niet falen,
  Dat niet min de zinnen streelt.

Echter, 'k moet nog iets bedingen:
Lugtig danssen, vrolijk zingen,
Aan Thaliaas kunst gelijk;
En doe dan me, ô Kenners, hooren,
Wat u sterker zou bekoren,
Zulk een bruidje of 't magtigst Rijk?

Zoo, zoo vloeiden soms mijn zangen,
Toen mijn hart nog door verlangen
Naar die schatten werd verhit,
Maar sloeg 'k ook dien toon na dezen,
'k Zou mij zelv' een afschrik wezen,
Nu ik, Chloë, u bezit.

ô Gij hebt het ondervonden,
Hoe ik ben aan u verbonden,
Hoe geheel mijn ziel u mint.
Dit, dit gelde u meer dan eden,
Dat ik die bekoorlijkheden
Alle, Chloë, in u vind.

'k Leg dan welvernoegd en blijde
Hier de Ioonsche luit ter zijde;
En zoo 'k weêr haar snaren druk,
Dan, dan ruischen hare klanken,
Om den Minnegod te danken,
Voor mijn gadeloos geluk (1).

Ook als WISELIUS het huwelijksgeluk en de huisselijke genoegens bezong, klonken de toonen zijner luit liefelijk. Gedoogde ons bestek het wij schreven hier het lieve gedichtje op het afsterven van zijn derde dochtertje, of een der andere aan zijne echtgenoote gerigte dichtstukjes af. Dat hem ook de geesselroede der satyre wel was toevertrouwd, blijkt uit zijnen *Lofzang op den onvergetelijken dichter* HENEMOËSSUS DIOMBRUS;

(1) *Mengel en Tooneelpoëzij*, D. 1, bl. 53.

en hoe hij in het puntdicht slaagde, beoordeele men uit de beide volgende:

JAN SLUW.

Jan Sluw, op zeekre plaats geraakt aan 't disputeeren,
Waarbij 't van woordenstrijd gekomen was tot daên,
Was eindlijk, zonder hoed, met afgescheurd kleêren,
En met een bloedend hoofd, zijn huis weêr ingegaan.
De Wondarts werd gehaald en 't kruinhair afgesneden:
»Hoe!" riep de Meester uit; »ik vind hier gat bij gat...
»Uw hersens... ach! ik vrees... zij hebben veel geleden."
Onmooglijk! sprak de vrouw; *hij heeft ze nooit gehad* (1).

GRAFSCHRIFT
OP ZEKEREN PERSOON VAN HOOGEN RANG.

Hier ligt een achtbaar hoofd, weleer een man van Staat,
Begaafd met star en kruis en geld en waardigheden.
Vraagt ge, of het Land van hem ooit nadeel heeft geleden?
Zoo weinig, als zijn brein het Land ooit kwam te baat (2).

Doch in eene meer verheven dichtsoort, muntte WISELIUS vooral uit. Wie gevoelt niet dat wij hier het treurspel bedoelen? Hij trad in dit vak het eerst op met de vertaling van *Hector* een treurspel van den Franschen dichter LUCE DE LANCEVAL, hetwelk gevolgd werd door een oorspronkelijk stuk, POLYDORUS getiteld, waarin hij den toestand van ons Vaderland onder het Fransche bestuur op het oog had. Wat wonder dus, dat het bij de opvoering, kort na de gezegende omwenteling van 1813, met geestdrift werd toegejuigd; doch al ware ook deze omstandigheid er niet bijgekomen, het verdiende zulks om de gespierdheid der verzen, waarin het geschreven was.

(1) *Mengel- en Tooneelpoezij*, D. II, bl. 175.
(2) Hetzelfde werk, D. II, bl. 173.

Het is wel te bejammeren, dat dit stuk, zoo als hij het oorspronkelijk had opgesteld, eenen te langen tijd vereischte om in zijn geheel ten tooneele gevoerd te worden; daardoor toch missen wij, bij de voorstelling, een drietal lierzangen, die het stuk onmiskenbaar ten sieraad verstrekken en het fraaije verhaal van den geleverden slag door LYKAON. Men oordeele, of wij hier te veel zeggen, uit de volgende alleenspraak van HECUBA, waarmede oorspronkelijk het derde bedrijf een aanvang neemt.

Laat Hellas, laat uw zangen stroomen!
Zing, zing, doemwaardig moordgespuis,
Den ondergang van Priams Huis!
Uw zegepraal is thands volkomen.
Ons laatste spruitje is uitgeroeid:
't Was tierig, welig opgegroeid,
Ofschoon door vinnige onweêrsvlagen,
Van de eerste kiem af aan, geslagen.
Zing Pean, Pean! 't Is niet meer;
Het ligt geknakt, ontworteld neêr.

Gelijk door regens opgezwollen,
Een ijlings saamgeperste vloed,
Die dijk en dammen zwichten doet,
Van 't steil gebergte neêr komt rollen,
En rukt, met daverend geluid,
Gebouwen om en boomen uit,
Zoo snelde ook, daar de donder bromde,
De noodstorm alles kraakte of kromde,
Een ongemeten Occeaan
Van rampen op ons Stamhuis aan.

Moet ik alleen 't verderf ontwijken,
En dolen in een woestenij?
Waarom behieldt ge, ô Goden mij,
En liet mij niet veeleer bezwijken,

Met kroost en trouwe burgerschaar,
Of met mijn gaê voor 't huisaltaar,
Aan Pyrrhus bloedig staal ten prooie?
Of in het smeulend puin van Troje?
Waarom mij niet door Kalchas woên
Geslacht, Achilles schim ten zoen?

Wat onspoed kan mij nu nog treffen?
Dat vrij uw hand op nieuw mij sla;
Gij zult, ô Goden, Hekuba
Vol moeds het hoofd om hoog zien heffen!
Ja, grijpt uw bliksems, die ik tart!
In 't eind verstompt de pijl der smart,
Als 't wee ten toppunt is geklommen...
Wat zeg ik?... Doet mijn tong verstommen,
Of wacht, daar 't hart naar aêmtogt zoekt,
Dat ze u, mij zelve, en 't menschdom vloekt (1).

Juist toen dit treurspel voor de eerste maal ten tooneele zou worden gevoerd, verloor WISELIUS zijne onvergetelijke echtgenoote; haar met wie hij nu twee en twintig jaren lief en leed gedeeld had en die hem vijf zonen en vijf dochteren achterliet, van welke het jongste kind slechts tien maanden telde. Ofschoon diep getroffen door dezen slag, bleef WISELIUS geen bedrijveloos aanschouwer van de omwenteling van 1813, maar werkte krachtdadig mede, om die in zijne geboorte- en woonplaats tot stand te brengen. Naauwelijks had dit plaats, of hem werd den post van Directeur der Politie te *Amsterdam* opgedragen, welke hij tot in het jaar 1840, toen hij zelf zijn ontslag verzocht, heeft waargenomen.

(1) *Mengel en Tooneelpoezij*, D. III, bl. 334.

Het kon wel niet anders of bij den slag, dien WISELIUS getroffen had, moesten zijne gedichten de tolken zijn van de diepe smart die in zijn hart bleef wonen. Getuigen daarvan zijn zijne *Hulde aan mijne voor eeuwig geliefde echtgenoote*; het gedicht *Aan mijnen waarden vriend en behuwdbroeder Mr.* S. LE POOLE; dat *Aan Mr.* RHIJNVIS FEITH, en verscheiden andere stukken in het tweede deel der *Mengel en Tooneelpoezij*. Ook de overige gedichten, toen opgesteld, zijn in eenen ernstigen, godsdienstigen toon gestemd, als: de *Berijmde vertaling uit de Profeet* NAHUM; die van den *Lierzang van* HABAKUK en dergelijke, of »zij hebben betrekking tot de her»stelling van ons volksbestaan, zoo als de *Berijmde »vertaling van het veertiende Hoofdstuk van* JESAÏA, »dat de dichter niet te onregte als toepasselijk be»schouwde op de gewigtige gebeurtenissen, welke die »herstelling waren voorafgegaan; voorts het *Nieuw »Liederenboekje*, dat WISELIUS gezamenlijk met BIL»DERDIJK en diens echtgenoote uitgaf (1)".

De eerste maal, dat WISELIUS weder vreugdetoonen deed hooren, was ter gelegenheid van *de slag van Algiers*, waaraan zijn jongste zoon als adelborst, niet zonder goedkeuring zijner superieuren, had deel genomen. Kort daarna gaf het lezen van de Roman van Mevrouw COTTIN, MATHILDA getiteld, aanleiding tot het zamenstellen van het treurspel: ADEL *en* MATHILDA, hetwelk zoozeer den bijval van het publiek mogt wegdragen, dat het zevenmaal achtereen te *Amsterdam* werd opgevoerd en daarna altijd met bijzondere

(1) *Het Leven van* WISELIUS, bl. 240.

toejuiching werd ontvangen. Zijn *Alistus* en den *Ceon*, welke achtervolgens verschenen, mogten niet mindere goedkeuring te beurt vallen, even als zulks het geval was met *de*, in 1820 in het licht verschenen, *Dood van* KAREL *kroonprins van Spanje* en AERNOUD VAN EGMOND, *Hertog van Gelder*, welk laatste stuk de schrijver zelf voor het beste hield, wat hij in dit vak vervaardigd had. Het laatste treurspel dat hij vervaardigde was getiteld *De inspraak van het bloed*, eene vrije navolging van de *Laurenzo et Orzano* van den Franschen dichter G. LEGOUVÉ. Ook dit werd herhaalde malen, met algemeene goedkeuring, op het Amsterdamsche tooneel vertoond. Ons bestek gedoogt niet, om elk dezer stukken te ontleden en aan een critisch oordeel te onderwerpen. Waartoe zou dit ook dienen? daar toch ieder, die eenigzins met onze vaderlandsche letterkunde bekend is, ze vast gelezen en herlezen heeft. En wie, die zijne treurspelen kent, stemt niet met den Hoogleeraar SIEGENBEEK (1) in, als hij zegt: »WISELIUS was een der eerste, »die het Treurspeldicht, waarin men tot hiertoe den »Franschen trant te slaafsch gevolgd was, zooveel »veranderde zeden en begrippen zulks gedoogden, tot »de waarheid en eenvoudigheid van het Grieksche »Treurspel zocht te doen naderen, en zal gewisselijk »onder de beoefenaars dier verhevenste van alle dicht»soorten in Nederland, door de onpartijdige nakome»lingschap, eene der aanzienlijkste plaatsen waardig »worden gekeurd".

---

(1) *Aanspraak bij de opening der jaarklijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*, gehouden den 19 *van Zomermaand* 1845, bl.

Doch niet alleen door zijne treurspelen trachtte WISELIUS het vaderlandsch tooneel weder te doen herleven, ook op andere wijze wilde hij den Amsterdamschen Schouwburg, waarvan hij een reeks van jaren Commissaris was, ten nutte zijn. Hiervan strekten ten bewijze het genootschap ter bevordering van uiterlijke welsprekendheid, dat voornamelijk aan hem zijn aanzijn te danken had. Daardoor toch hebben de weinige talenten die thans nog den schouwburg ten sieraad verstrekken, hunne vorming verkregen. Ook zijne, *Beschouwing van het zedelijk nut des regelmatigen schouwspels*, dat wij achter het vijfde deel zijner *Mengel- en Tooneelpoezij* vinden, doet ons zien, hoe zeer hij er op uit was, om het schouwspel tot eene nuttige uitspanning te doen verstrekken.

Hoe gaarne wij ook onze lezers over de verdiensten van WISELIUS, als navorscher der geschiedenis, als oudheidkundige en als grondig taalkenner, wilden onderhouden; hoe gaarne wij hem hier in zijne maatschappelijke deugden, als liefderijk echtgenoot, teederhartig vader, warme en getrouwe vriend of als vurig beminnaar zijns vaderlands wilden schetsen, moeten wij dit, onzes ondanks nalaten, daar het hier alleen te pas komt, om zijne verdiensten als dichter uit een te zetten.

Reeds vóór dat WISELIUS zich als een verdienstelijk treurspeldichter had doen kennen, werd hij, wiens veel omvattende kennis toch niet verholen was gebleven, den 5 october 1815, tot lid der tweede klasse van het koninklijk Instituut verkozen en deze keuze bij koninklijk besluit van 21 November bekrachtigd; terwijl hij drie dagen vroeger door den koning met de

ridderorde van den Nederlandsche Leeuw begiftigd werd. Ook andere Maatschappijen en Genootschappen, zoo in het Zuiden als in het Noorden, beijverden zich, als om strijd, hem het lidmaatschap op te dragen (1).

WISELIUS, wien door een lastig ongemak in den arm het schrijven eerst bezwaarlijk en daarna bijna geheel onmogelijk gemaakt werd, overleed geheel onverwachts op den 15 Mei 1845.

WISSELPENNING, een Fries, heeft dichtstukken geleverd, die hier en daar verspreid zijn. s.

WIT (J. H. DE) zond, als Student aan 's lands Hoogeschool, den 19 Februarij 1820, zonder vermelding van drukker, een rijmstuk in het licht, dat, even als het bekende vers van J. BEEKMAN (2), de spotlust der spreeuwen uitlokte. Het is getiteld: *De overstrooming, in 3 zangen.* Doch de eerste zang is slechts uitgegeven, met het voornemen, om den tweeden en derden te laten volgen: »*als de aftrek bewezen zal* »*hebben, dat inderdaad de ongelukkigen er leni*»*ging bij gevoelen kunnen, dit oogmerk missende* »(het is de taal des schrijvers) *zoo zal ik de twee andere zangen in mijnen lessenaar behouden*, enz.» Dit oogmerk schijnt gemist te zijn, althans de twee volgende zangen zijn niet in het licht verschenen. Er volgden weldra: *eenige weinige aanmerkingen op dien eersten zang*, in een afzonderlijk stukje, waarin, met den scherpen geessel der satyre, de geheele zang ontleed en deerlijk gehavend werd. Ook de

(1) Men zie die allen opgenoemd door LIMBURG BROUWER, bl. 255.
(2) Zie hiervoor D. I, bl. 87.

Episode van HENDRIK en CECILIA, daarin voorkomende, gaf aanleiding, dat eenige Studenten een *Nieuw lied van een droevig verhaal* vervaardigden, dat, heinde en verre verspreid, weldra op *Leydens* straten gezongen werd. Om te weten hoe keurig de WIT rijmt, hebben wij slechts het volgende aan te voeren.

Nu *Neerlands* welvaartkrans, schier dor en aan 't verwelken,
Weêr aangenamen geur verspreidde van zijn kelken;
Nu beken van geluk, gezuiverd van 't venijn
Des burgerhaats en wrok, op nieuw geopend zijn:
Och! thans ontstellen wij, op 't brullend- buldrend klatren
Des opgestopten strooms en neêrgestuwde watren.
Och! nu beweenen wij, bestorven en bedrukt
Een deel van 't Koningrijk, aan 's welvaarts bloei ontrukt.
ô Wen ik mij verdiep in mijn bespielingen,
Dan moest ik om dit Land de handen troosteloos wringen!
't Is immers dertien jaar, toen 't Nederlandsch Atheen
In vonken opging, en versmolt in luid geween (1). enz.

Vroeger had DE WIT zich als dichter pogen bekend te maken door *Davids tranen, of de 7 boetzangen berijmd*, welke ook de scherpe en hekelende oordeelvellingen der Recensenten niet ontgingen. Van zijn' kunstsmaak kon het van zoden opgerigte *Calvarien-Bergje* in eenen tuin buiten de Wittepoort der stad *Leyden* getuigen.

J. C. K.

WITBOLS (M. H. P.) liet in 1791 te *Rotterdam* drukken: *Troostvaers ter Godvruchtige bespiegeling en Stichtelijke overdenking voor de R. C. gemeente in de Leeuwestraat, tegen de hedendaagsche taal der zoogenaamde sterke geesten, bij het zieke- en doodbed van de Weled. jongvrouwe* J. H. C. OSY, *Geestelijke dochter.*

S.

(1) *De overstrooming* bl. 7.

WITS of **WITZ** (**HERMANUS**) moet, in het begin der achttiende eeuw, een dichtwerkje uitgegeven hebben, onder den naam van: *Geestelijke Printen*, althans achter het vervolg of derde deel van WILHELMUS THEMMENS *Nuttige zaamenspraken*, vinden wij een *Bijvoegsel van twee Zielroerende versies, genomen uit het boekje van den Heere* H. WITZ *genaamt Geestelijke printen* enz. Ten proeve deelen wij uit het eerste dier zielroerende versies, het welk ten titel voert *Ziele-Sucht van een verlegen Christen, om Godts genadenrijcke vertroostinge*, het navolgende mede: Op de stemme van den 77 Psalm.

Isser nog, o groot ontfarmer!
Isser voor een nare karmer,
  Voor een schryer nog gehoor?
  Isser nog een open oor?
Mag een mont vervult met sonden,
Mag een ziel vervuylt van wonden
  Die van etter vloeijen, mag
  Die noch uytten haer geklag?

Kan 't erbarmelijcke weenen,
Kan het ingekropte steenen
  Van een gants verbrijselt hart,
  't Welk gedurig smart op smart
Van uw' hant wort ingeschoncken,
Dat schier droncken, ja verdroncken
  Leydt in so een tranen vloet,
  Noch vermurwen uw' gemoet? enz.

En zoo gaat het geheele *versie* door, dat niet minder dan zes en vijftig coupletten telt, terwijl het andere, getiteld: *Vreugde-Liedt van een vertrooste ziele*, stemme van den 8 Psalm, drie en veertig cou-

pletten lang is. Waarlijk, vader WITS moet gerekend hebben, dat zijne zangers goede longen zouden hebben. Ook ziet men in hem weder het spreekwoord bevestigd: *un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire*, want de doôr ons vroeger vermelde J. KLOECK (1) vond de *Ziele-Sucht* zoo fraai, dat hij ze mede in het *Aanhangsel op de Edische verlustigingen* opnam. Ook *op de Historie van Enchuysen van* G. BRAND vervaardigde WITS eenige regels, waaruit wij zien, dat hij in die stad geboren was, en van welke de laatste aldus luiden:

Dees quam met overvloet van alle segeningen,
  Met waerheyt in de Kerk, met neering in de Stadt.
Een Hemels licht bescheen het oog der blindelingen,
  Dat Babels Toover-Hoer soo lang begoogelt hadt.
Uw' Schepen dwerrelden van 't Oosten na het Westen
  Van 't Suyden halfgebraen, na 't hard-bevroosen Noordt,
Bevragt met kostlijkheen, bevrugt met 't alderbeste
  Dat Hollandts oog gesien of oor ooyt had gehoort.
God geev' uw kinders weer de luck-tijt van haer Oud'ren,
  En d' ongerechte roof uw's Nyders tot een buit:
Sijn gunst en wete nooyt van swacken noch veroud'ren.
  Heil sij altijt in U, en onheil altijt
                                        Uit.

WITSEN GEYSBEEK (PIETER GERARDUS) zie GEYSBEEK (PIETER GERARDUS WITSEN)

WITTE (MARIA DE), geboren te *Dordrecht* den 22 December 1620, en gehuwd den 1 October 1641 »met DIDERIK HOEUFFT DIEDERIKZ heeft een fraai »lofdicht vervaardigd op een der werken van CATS,

(1) D. II, bl. 323.

»hetwelk daarbij bewaard is, te gelijk met eene dank-»betuigenis, aan haar gerigt, in welke laatste veel »voorkomt, aangaande hare overige bekwaamheden. (1).

WITTENOOM (CORNELIS DIRKSEN) maakte zich in de zestiende eeuw bekend door enkele dichtstukjes, welke niet onbelangrijk zijn geweest. In APOLLO's *Harp* vindt men een *Grafschrift op Niël* (2).

Niël verwacht nu 't geen hij heeft op 't meest begeert,
Van slaven afgesloofd, van leeren uitgeleert,
Van voorgaan afgegaan, van lijden uitgeleeden;
Nu is zijn kamp volkampt, nu is zijn strijd volstreden (3).

In 't zelfde boekje leest men in den smaak van *Huigens Zedeprenten: Op de print van een Backer*. Waarvan mij het slot willen mededeelen.

Hij is een Alchimist die d' Elementen brouwt,
En maakter kluiten af, die beter zijn als Goudt:
Daar dwingt hij Vorsten meê dat zij niet mogen spreken,
En stut de klacht der geen die onderhoud ontbreeken,
En als hij zulk een daadt uit rechte liefd bewijst,
Zoo zal hij zalig zijn, die hongerigen spijst (4).

Nog kennen wij van hem een vers in het *Stamboek van* J. HEIBLOCK, voorkomende in diens *Mengelmoes van Gedichten;* Voorts, eenige *Minnedichten*, in het *Utrechts Zang-Prieeltjen*, die vrij vloeijend zijn, en binnen de palen der eerbaarheid blijven. Nog bestaat er van hem: *De CL Psalmen van den Kooninckllyken Propheet Davidt — Voleyndt in Lentemaand A°.* 1662 *te Amsterdam* 4°. J. C. K. en S.

(1) Mr. J. SCHELTEMA *Geschied en Letterkundig Mengelwerk* D. III, St. 3, bl. 108.

(2) Denkelijk KAREL NIEL Predikant onder 't kruis te *Keulen* in 1566 G. BRANT *Hist. der Reform.* D. 1, bl. 291

(3) APOLLO's *Harp*, bl. 13. (4) Hetzelfde werk, bl. 266.

WITTIGS (PIETER), geboren te *Rotterdam* den 19 November 1772, werd in het Gereformeerd burgerweeshuis aldaar opgevoed, en oefende later het bedrijf van kamerbehanger uit. Hoe zeer zijn beroep, anderen ten voorbeelde, waarnemende, gaf hij ijverig gehoor aan zijne lust tot beoefening der wetenschappen en kunsten, en bespeelde niet ongelukkig de Nederduitsche lier. Meer dan 20 jaren was hij een ijverig lid van de *Rotterdamsche* Maatschappij: *Verscheidenheid en Overeenstemming*, die, daar hij als huisvader en staatsburger zich aller achting waardig gemaakt had, zijne nagedachtenis, na zijn afsterven, op den 21 September 1823, in eene plegtige vergadering herdacht, bij welke gelegenheid de Heer GILLES DE MEIJER eene *Lijkrede* hield (1), uit welke men WITTIGS nader kan leeren kennen, en waarachter nog eenige nagelaten gedichten van hem gevoegd zijn. Tot eene proeve van 's mans gemakkelijke en vloeijende dichttrant schrijven wij hier het stukje af getiteld:

HET HOEKJE VAN DEN HAARD.

Aan het hoekje van den haard
Vindt, na al het angstig zwoegen,
't Minnend ouderhart genoegen,
Al zijn moeite en arbeid waard;
't Voelt zich jaren vreugds vervroegen
Aan het hoekje van den haard. —

Aan het hoekje van den haard
Wijken duizend bange zorgen,
De avond loont den droeven morgen,
Die een dag van onrust baart;

(1) Gedrukt bij N. CORNEL en J. PIPPYN te *Rotterdam*. 1823.

Smarte wordt in vreugd verborgen
Aan het hoekje van den haard. —

Aan het hoekje van den haard
Speelt de moeder met het wichtje,
Dat op 't vrolijk avondlichtje
Met twee loddrige oogjes staart;
Vader leest een kinderdichtje
Aan het hoekje van den haard. —

Aan het hoekje van den haard
Slijt men vrolijk de avond uren:
De een zit op zijn les te turen,
De andre teekent op zijn kaart;
Lieve Elize leert borduren,
Aan het hoekje van den haard. —

Aan het hoekje van den haard
Zit het kroost met luist'rende ooren,
Om uit 's vaders mond te hooren
Spreukjes, wijslijk opgegaard,
Spreukjes die de jeugd bekoren
Aan het hoekje van den haard. —

Veilig hoekje van den haard,
Waar geen oog ons komt bespieden,
Waar de zorgen 't hart ontvlieden,
Waar geen vrees de ziel vervaart;
Veilig, wat ook moog geschieden
Is ons 't hoekje van den haard. —

Vrolijk hoekje van den haard:
Hier, wat ook mag tegenloopen,
Mag men op de toekomst hopen,
Die 't verleden evenaart;
Zielrust voor geen goud te koopen,
Geeft het hoekje van den haard. —

Eigen hoekje van den haard,
Spaar ons uwe aanloklijkheden,
Stel 't wanhopig hart te vreden,
Houd het stoutst gemoed bedaard;
Blijf ons naar den vadren zeden
't Nuttig hoekje van den haard (1).

R. A.

WITZ (HERMANUS) zie WITS (HERMANUS).

WOENSEL (JACOB VAN) trad in het jaar 1785 onder de Lijkzangers van RUTGER SCHUTTE op.

WOESTHOFF (A. A.), die in het begin onzer eeuw leefde, treffen wij in de *Kleine Dichterlijke Handschriften* aan, met een vrij lang stuk, getiteld: *De gevolgen van het spel*, dat zeer vloeijend gedicht, maar voor geen uittreksel vatbaar is.

WOESTHOVEN (CATHARINA REBECCA), de eerste gade van MR. WILLEM BILDERDIJK, tokkelde de snaren en niet ongelukkig, zoo als blijkt uit de in 1785 te *Amsterdam* in het licht verschenen: LAZARUS *opwekking: Ode* door V(rouwe) C(ATHARINA) R(EBECCA) B(ILDERDIJK) geboren W(OESTHOVEN), waarin wij onder anderen, de volgende fraaije regelen aantreffen.

Zie daar hem, toegerust met kracht,
De Godheid van zich af doen stralen;
De werking der Natuur bepalen,
Door de eigen wonderstem, die haar in werking bracht!
Het eenig woord vermocht het leven,
Het aanzijn, aan het NIET te geven;
Zie hier die stem, dat woord, dien God, en de eigen macht.

(1) *Lijkrede*, bl. 29.

Hij staat! geen voetschabel van saamgeschoolde wolken,
Die hem in 't licht verheft, dat in zijn aanschijn straalt!
Geen Hemelsch hofgezin, dat aan zijn voeten daalt! —
Geen eeuwig zwavelvuur, uit de opgespleten kolken,
Geen daverend bazuin geschal,
Verkondt den dag des oogsts aan de ooren van 't Heelal,
En zamelt de uitgebreide en wijdverstrooide volken.

ô Neen! het aardrijk drukt zijn voet,
Van Englen niet omringd, maar jongren, die hem volgen,
Van snooden, op zijn' leer verbolgen,
Voor lang reeds dorstend naar zijn bloed:
Van zusters, wier geloof geen' broeder weêr durft vragen,
Door haar beschreid naar 't graf gedragen;
Wier teerheid, wier geloof, hij troosten, staven moet.

WOESTHOVEN (MARIA PETRONELLA ELTER, geboren), eene zuster van de voorafgaande, was eene niet onverdienstelijke dichteres uit het laatst der vorige en het begin dezer eeuw, van wie, zoo veel wij weten, geen afzonderlijke bundel bestaat, maar van wier vruchtbare pen men, in onderscheidene verzamelingen, proeven aantreft. Zoo vindt men er onderscheiden van haar in de *Kleine dichterlijke Handschriften*. Uit een der daar in voorkomende stukjes, getiteld: *voor de Leydsche Weezen, bij den aanvang des Jaars*, ontleenen wij de volgende regels:

De Vader van 't heelal ontsluit zijn milde handen:
Ook op 't weêrbarstig kind daalt zijne ontferming weêr:
Zoo daalt in een woestijn en op bezaaide landen
Dezelfde vruchtbre regen neêr.

Maar zal, in die woestijn, een lieflijk roosje bloeijen;
Voert ze uit haar' dorren schoot u volle halmen aan,
Dan zal ook 't aardsch geluk des boozen welig groeijen;
Zijn borst van zuivren wellust slaan.

Regtvaardigen! zijt arm: wie zag u ooit bezwijken,
Of uw behoeftig kroost, daar 't vruchtloos nooddruft bad?
Een dwaas vergadert goud; het goud ontzinkt den rijken,
En 's Hemels lievling deelt zijn' schat:

Hij draagt het beeld zijns Gods; liefdadig als die Vader,
Verstoot hij de armoê niet, die hem om redding schreit;
Zijn liefde is als een volle, eene altijd vloeijende ader,
Die voortvloeit tot in de eeuwigheid (1).

In 1788 werd haar prijsvers: *de Mensch geschikt voor de Eeuwigheid*, bij het genootschap: *Kunstliefde spaart geen vlijt*, met zilver bekroond. Wij treffen daarin onder meer de volgende fraaije regels aan.

Daar rijst weer 't loflied der natuur:
't Zijn menschen die heel de aard beveelen,
Hun boezem werd gewis bezield met hemels vuur
Om haar die grootheid meê te deelen,
God spreekt en de aarde beeft, maar 't menschdom ziet haar' val
Zo onverschrokken aan als 't eenmaal sterven zal

En Hij, dat pronkstuk van Gods hand,
Om wien dit alles wierd geschapen,
Zou even de oogen slaan op 't hemelsch Vaderland,
En dan voor eeuwig, eeuwig slaapen:
ô Neen, zijn aards geluk — zijn vorstlijke oppermagt
Moet slechs een schaduw zijn van 't rijk dat hem verwacht!

Schoon zelfs de zon werd uitgebluscht,
En deze waereld mogt verdwijnen;
Schoon 't onvermoeid gesternte in zijnen loopkring rust'
En andere waerelden verschijnen;
Schoon duizend duizenden nog wislen en vergaan:
Ik zal, mijn' God gelijk, in eeuwigheid bestaan.

(1) *Kleine dichterlijke Handschriften*, *Nieuwe druk*, D. VIII, bl. 227.

Ja, in mijn boezem blaakt een gloed,
Die, uit de Godheid zelf geboren,
Een onweerstaanbre kracht verspreid in mijn gemoed,
Die zich door vreugd noch leed laat smooren.
Natuur stemt in 't geluk dat God den mensch bereidt:
Hij schiep haar schoon voor mij — en mij voor de Eeuwigheid.

ô Liefde! rijs, mijn zangtoon! rijs,
Zing wondren die natuur verbaazen!
Den mensch de onsterflijkheid — verrukkend gunstbewijs!
Met d' eersten adem ingeblaazen;
Den mensch aan 't Niet ontrukt — voor de Eeuwigheid geteeld;
Wat uitzicht — welk een lot, daar zich mijn hart meê streelt (1).

WOORDHOUDER (TOUSSAINT) leefde te *Rotterdam*, in de tweede helft der achttiende eeuw, en was een gelegenheidsdichter. Ook vindt men van hem, in de *Kleine dichterlijke handschriften*, eene vertaling van *den zestienden zang uit de toezangen van* QUINTUS HORATIUS FLACCUS, en eene van *Aestatis Laudes* van JAN MESSCHERT VAN VOLLENHOVEN.

L.

WOUDE (CORNELIS VAN DER), de schrijver van de *kronijk van Alkmaar,* waarvan in 1645 de eerste druk verscheen, was ook lid van de Rederijkkamer *'t Lauwerier* en komt als zoodanig voor in *Vlissings Redens-Lusthof* met verzen, die even fraai zijn als die, waarmede hij zijne kronijk doorspekt heeft, namelijk beneden het middelmatige. Zijne zinspreuk was *Altydt strijdt.*

---

(1) *Proeven van Poetische Mengelstoffen van kunstliefde spaart geen vlijt* D. XII, bl. 53.

WOUTERS (J. V.), die in Junij 1834, te *Lier*, zijne geboortestad, in den bloei zijns levens overleden is, was een van die Zuid-Nederlanders, welke met bijzonderen ijver de Nederduitsche taal beoefenden, en in onderscheidene jaarboekjes en dichtverzamelingen blijk gegeven hebben, van met niet onbedreven hand de lier te handteren. Ten bewijze brengen wij hier bij zijn gedicht: *aan de Zuid-Nederlandsche dichters*, reeds in 1826 door hem vervaardigd, en aldus luidende:

Wat ed'le toon vloeit van de snaren
En stijgt met onbeperkte vlugt?
'k Hoor u, Zuid-Neêrlands Harpenaren!
Mijn hart schept in uw zangen lucht.
Stijgt op uit smeulende asch, met uitgespreide vleug'len,
Gij ook zijt Neêrland waard; —'t is lang genoeg verschuild;
Uw vaderlândsch gevoel, ontrukt aan vreemde teug'len,
Heeft nooit zijn echte zucht door dwangbevel verruild.
De zucht, die u het speeltuig snaarde,
Stroomde immer uit het Neêrlandsch hart...
Neen, Belgen kennen ook hun waarde,
Niet langer schijnt hun 't Oosten zwart.

Op, Zangers! toont uw zegeteeken,
De Landtaal, in geen' glans verdoofd:
Wie nog haar regt durft tegenspreken,
Dien brande uw bliksem op het hoofd.
De toon uit 't Noorderdeel van Neêrland dreune u wakker,
En klink', verbroederd, u met blijdschap te gemoet;
Hij schalt van Amstels grond tot langs uw veld en akker,
En noodt u tot het feest met heil'gen welkomgroet.
Die kunstgenooten, reeds geklommen,
Gezeten op den Pindus'-top,
Ontsloten u hun heiligdommen:—
Klimt ook langs 't zelfde voetspoor op.

De moed is nimmer hun ontzonken,
Zij stegen op, toen alles zonk;
Schoon alles zweeg, hun snaren klonken:
Toen alles doofde, rees hun vonk.
Nooit heeft in 't bangst verdriet hun Godenzang gezwegen:
Het eenigst' van den pronk, gehecht op Hollands kruin,
Stond nog, met Neêrlands vuur, d' uitheemschen springvloed tegen,
En plantte nog trofeen in Bato's Leeuwentuin.
Zie, Helmers breekt door mist en wolken,
Bij 't teist'ren van des dwing'lands roê,
Hij tart den dwingeland der volken,
En bliksemt hem zijn zangen toe.

En zou de Belg niet juichend zingen,
En 't eerloof vlechten, blij van zin?
Hij ook durft naar de lauwers dingen,
Hij ook stemt Neêrlands feestlied in.
Ook hij, met Barden hart, snelt Bato's zangers tegen,
Met d'ongeleenden glans van Neêrlands kunst-Mæceen;
En, waar de toonen zich gemoeten onderwegen,
Daar smelt zich 't zang'ren hart voor't heiligst doel in een.
De nagebuur verstom' bij t' hooren
Van Neêrlands klem in 't zegelied:—
Op zangers! toont hem uw trezoren,
Hij dooft den glans uws adels niet.

Zingt luid, brengt ook uw krans op 't outer,
Ontduikt het glanzend licht niet schuw,
Al klinkt de zang van 't Noorden stouter,
Ook Neêrlands voorregt is het uw!
De Zuidelijke Muze, in rouwgewaad gedoken,
Zweeg eenzaam, overschreeuwd door 's vreemd'lings krijgsklaroen,
Toen werd der dicht'ren taal in 't harte slechts gesproken,
Nu klinkt ze Neêrland rond, haar vorig leed ten zoen.
Zingt, dichters, dat uw kunstvuur prale,
Dat Neêrlands verste duin en strand
Den weêrgalm van uw lied herhale,
Het lied ter Eer van 't Vaderland!

Mijn hart smelt weg in uw gezangen,
Ik volg uw schreden, waar ik ga:
'k Zal 't lied van uwe lippen vangen,
En staamlen zacht den weêrklank na.
Voor Vorst en Vaderland, en Deugd de snaar gespannen;
De bloedleus krijt niet meer, haar standerd ligt in 't stof
Uw bliksem dreige en treffe en delge de tijrannen,
Uw loflied rijze en galm' der ware Belgen lof.
Wie Neêrland nog naar 't hart durft grijpen,
Ons heil belagen, dichters, zweert,
Die monsters op den strot te nijpen,
Tot hen uw blakend vuur verteert!

'k Herhaal 't nog eens, ik volg uw treden,
En houd uw vuurbaak in het oog,
Hoe kruipend ik uw vlugge schreden,
Op 't glibb'rig pad, ook volgen moog'.
De tijd genaakt, dat men geen Noord- of Zuiderdichter
Met afgescheiden naam zal onderkennen, neen,
De zonstroom wordt den Belg ook alle dagen lichter,
En Neêrlands zangberg hecht ze beiden straks aaneen.
Waar 't vuur ook 't harte moge ontspringen,
Het galm' van Zuid- of Noorderkánt,
Eens juicht de naneef tusschen 't zingen:
»Dit is de toon van 't Vaderland (1)!"

WOUTERS (WYBE), geboren te *Sneek*, den 25 December 1762, behoorde onder de talrijke leden van 't genootschap: *Kunstliefde spaart geen Vlijt.* Het dichtstuk: *Aan den wind*, uit 20 coupletten bestaande, is wel niet dichterlijk verheven, maar vrij vloeijend, onder anderen deze regels:

(1) *Belgische Muzen-Almanak.* bl. 201.

Huistge u in 't zwoel zuidwest in 't prilst der lentedagen;
Dan stoeit uw zacht geweld de zilvren golfjes voord,
Die, met een stil geruisch, elkander rollend jagen,
Het geen ons hart bekoort.

Dan doet uw teêr geblaas de lammrenkudde dartlen
In 't nieuwontloken groen, al golvende als een zee; —
De zwaan danst op 't kristal — de blijde vischjes spartlen, —
Dan kwikt gij 't lustig vee.

Dan schommelt gij het loof van 't lommerig boschaadje;
Dan wekt uw ruischende aêm der vooglen schelgeluid;
Dan kemt of floddert gij hun trotsche pronkpluimaadje;
En blaast hun wellust uit (1). —

Hij verkreeg bij dat zelfde genootschap een *accessit*: voor *De opwekking van* LAZARUS dat onder de *prijsvaarzen* op die stof gedrukt is.

Zijne andere dichtstukken, welke in de *Poetische Mengelstoffen* voorkomen, hebben doorgaans weinig meer dan eenige genootschappelijke waarde. Op onderscheidene gelegenheden zijn er losse gedichten door hem in het licht gegeven; men ontmoet er ook in het *Weekblad en Maandschrift van het Departement Groningen der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen.* Zij zijn wel zonder hooge vlugt zonder stoute beelden; maar vloeijend en aangenaam. J. C. K.

WULLEN (Mr. P. VAN) leefde in het laatst der achttiende eeuw. Men vindt een gedicht van hem onder de *Treur- en Troost-zangen van* E. C. VISCH *lofwaerdige echtgenote* van Prof. ABDIAS VELINGIUS (26 october 1771.) S.

(1) *Poet. Mengelstoffen* D. X, bl. 36.

WYCK (M. A. VAN ASCH VAN) vereerde R. SCHUTTE een vers toen deze in het jaar 1762 zijne *Stichtelijke Gedichten* uitgaf.

WYCKHUYS (CHARLES VAN) leeren wij als dichter kennen uit den hoogst zeldzamen bundel van: *Verscheyden Bruylofts-Dichten ende Liedekens, ghedicht ende ghecomponeert by verscheyden Gheesten* gedrukt te *Leyden* in 1611 bij JAN PAEDS JACOBSZ.

Hij behoorde echter tot de minsten van dien tijd, blijkens deze regels:

Hoe lieffelijck is 't in eeren
In eendracht te zijn vergaert?
Hoe lieffelijck is 't in eeren
Twee te zien zoo wel ghepaert?
Och oft elck van ons mogt beuren
Soo ghepaart te zijn bekent,
Ons vreesen, en peynsen en treuren,
Souden na wensch nemen ent.

R. A.

WYK (JOAN VAN), die in het laatst der achttiende eeuw te *Gorinchem* leefde, gaf blijken van zijne rijmlust in het zoogenaamde: *Gorinchemsche passieboekje*, waarin hij onder anderen de Predikanten zijner geboortestad aldus aanspreekt:

Trouwe wachters schel van stem,
  Pal, en Paalvast in de slagen
Die Gods Arke in Gorinchem
  Op agt schouderen moet dragen enz.

Voorts vindt men daar op iedere tekst een vierregelig versje van zijne hand, in dezer voege:

De Rechter worsteld. Hoe verbloemd
Betuygd hij onschuld, wascht zyn handen
De Joden nemen 't op hun tanden
En Jezus wordt ten kruis gedoemd (1).

WIJN (Mr. HENDRIK VAN), aan wien wij. indien het ons doel was om zijne groote verdiensten als geschied- en oudheidkundige uit een te zetten een uitvoerig artikel zoude moeten toewijden, beoefende in zijne jongere jaren ook de Nederduitsche dichtkunst, waarvan nog onderscheidene proeven moeten voorhanden zijn. Slechts drie daarvan zien, voor zoo ver wij weten, het licht, namelijk: *Brielsche vreugdezang, ter gedachtenisse van het Tweehonderdste jaer der vrijheid, verschenen en gevierd in den Brielle, op den eersten van Grasmaand* 1772, te vinden achter: C. CLEYNS *Dank-offer voor de Eerstelingen van Neerlands vrijheid;* voorts *De klagt van* CORNELIA, *dochter van* LUCIUS SCIPIO METELLUS, *aan haren echtgenoot* CNEJUS POMPEJUS, *terwijl deze te Dyrrhachium in Macedonien gelegerd was, voorgedragen in eenen berijmden brief;* en eindelijk NEBUKADNEZAR'S *wanhopige overpeinzing en berouw*, welke beide laatste voorkomen in de *Nieuwe Bijdragen tot opbouwing der Nederlandsche Letterkunde.* »Ofschoon »deze gedichten op geene buitengewone verdiensten aan»spraak kunnen maken, zijn dezelve, vooral gerekend »naar den toestand, waarin onze dichtkunde zich te »dien tijde bevond, niet van waarde ontbloot De »wansmaak, welke maar al te zeer in de voortbreng»selen van die dagen worden aangetroffen vindt men »in dezelve niet of zelden (2)."

(1) *Ordre en verdeeling van H. Texten op de Feestdagen*, enz. bl. 73.
2) *Aanhangsel op het Woordenboek van Kunsten en Wetenschappen*, op het woord.

WYNGAARDEN (D. VAN) bragt, in het laatst der vorige eeuw, HELLENBROEKS *Goddelijke waarheden* in rijm over en liet ze bij J. BAALDE te *Rotterdam*, voor eigen rekening drukken. S.

WYS (J. G. DE) zond, ten jare 1762, te *Gorinchem* bij T. HORNEER 8° in 't licht: *Tafreelen en zangen over iedere vrage en antwoord van den Heidelbergschen Catechismus* (1). J. C. K.

WYTEN (GERARD) leefde in het midden der zeventiende eeuw, te *Soetermeer*. Hij was een vriend van CATS, en maakte verzen in diens trant, doch veel minder van waardij, dan die van den zeeuwschen volksdichter. Wij bezitten van hem drie stukjes, alle in 1650 te *Leiden* gedrukt, welke ten titel voeren: *Den Lof van de Herderinne* ROSELIJNE, *haer toegeschreven van den Herder* THITER, enz. gedeeltelijk in proza, gedeeltelijk in verzen; *Hemelschen Minnebrief, gesonden uen de Herderinne* ROSELIJNE *van den Herder* THITER geheel in verzen, en: *Het Houwelijck van Herderinne* ROSELIJNE *en den Herder* THITER, *gegrond op Gods Eere, ende de bevorderinge van haerder beyder Salichheyt*, mede in verzen. Tot een staaltje van 's mans dichttrant diene het volgende aan het eerste ontleend:

Indien ghy myne waert, mits ick uyt verre palen
Ja uyt Oost-Indien u soude moeten halen
  Ten was my niet te veel: Ick nam het stuk ter handt,
  En seyde blijdelick, vaert wel, o Nederlandt.

(1) *Naamregister van* ABCOUDE en ARRENBERG, bl. 496.

Ick hadde ja de lust, om my op Zee te geven,
Niet dat ick sparen wouw, oock niet mijn jonge leven,
  Want als ick maer eens dacht aen uwen soeten mondt,
  Daer mocht geen saecke zijn die my noch tegenstondt.
Maer nu sal ick de geest met alle kracht betoomen,
Mits ick niet weerdich ben, dat ick eens soude droomen
  Van u gesegend beeld, en uytgelese jeughdt,
  Daer op ghy, schoone Maeghd, wel moedich treden meughdt.
En kan ick mij nochtans soo nauwe geensins wachten,
Off doorgaens vind' ick u geprent in mijn gedachten
  Waer door mijn jeuchdich bloed meer als te vooren leeft;
  Ick bídde, soetertjen, dat ghy het my vergeeft (1).

R. A.

(1) *Den Lof van de Herderinne* ROSELIJNE, bl. 10.

YSSELSTEIN (A. P. VAN), die op het laatst der vorige en het begin dezer eeuw leefde, gaf proeven van zijn dichttalent in de *Kleine Dichterlijke Handschriften*, die vloeijend gerijmd zijn. Men oordeele uit een gedeelte van het stukje getiteld: *Het beoefenen der deugd, de beste rust voor het hart.*

Als alles, alles ons verlaat,
De laatste vriend zelfs ons verraadt,
Dan is 't gevoel der deugd een troost in 't bitterst lijden:
Haar vriend staat onverwrikbaar pal;
Ook in het nijpendste ongeval
Blijft hem de rust van 't hart voor 't wroegend leed bevrijden.

Een stroom van waar genot en heil
Vloeit in zijn hart, tot boven peil;
Hij leest uit distlen zelfs de keurigste artsenijen.
Verloochening van zin en lust
Geeft aan zijn ziel die kalme rust,
Om wier zoo zacht genot zelfs englen zich verblijên enz. (1).

YSSELSTEIN (G. H. VAN), vermoedelijk een broeder van den voorgaande, toonde veel aanleg voor de dichtkunst in de stukjes, die ons van hem onder de oogen zijn gekomen. Zij staan mede in de *Kleine*

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften*. tweede druk, D. VI, bl. 320.

Dichterlijke Handschriften, waarvan het dichtstuk: *'s Menschen bestemming* door ons met genoegen gelezen is, en veel overeenkomst met den dichttrant van R. FEITH heeft. *De wormstekige Appel*, in den smaak van *Vader* CATS, is een lief versje, dat wij hier om 's mans dichttrant te doen kennen, mededeelen:

Wanneer een fruitwijf applen heeft,
En een' daarvan den kooper geeft;
Als dan die appel is doorwormd,
Of door een kwade steê misvormd,
Dan zal zij hem dien listig biên,
En van de goede zij doen zien;
Maar is hij rondom gaaf en goed,
Dan is het, dat zij anders doet:
Dan rolt zij hem op hare hand,
En laat hem zien aan alle kant.

Zoo is het met een jonge meid,
Van wie men niet het beste zeit,
Als dat zij mist der maagden schat,
Als dat zij mist ik weet niet wat;
Wanneer zich dan dat weeldrig kind
In eenig goed gezelschap vindt,
En dat een hupsch en jong gezel,
Uit jokkernij en boert en spel,
Haar om een vriendelijk lachje plaagt,
Haar enkel om een kusje vraagt,
Dan schijnt zij bloode en niet te boud,
En wonder stug en bijster koud;
Dan roept zij wee! en o! en ach!
En wijst hem af met slim bejag;
Dan kijkt zij al te lijdig kuisch.
Als waar' zij niet van zoenen t' huis;
Dan kijkt zij als ik weet niet hoe,
En schijnt het zoete fleemen moê.

Maar, hoor een eerbaar maagdelijn
Zal nooit zoo kiesch en keurig zijn;
Zij rekent het voor geene schand',
Als haar een frissche en jonge kwant,
Te midden van de blijde jeugd,
Te midden in de gulle vreugd,
Te midden in de vrolijkheid,
Al stoeijende om een kusje vleit;
Zij weet, ofschoon het ieder ziet,
Dat zij aan hem een kusje biedt,
Dat haar gezelschap dit geval
Haar niet ten kwade duiden zal.

Daarom, gij Derens! tot besluit,
Zoo trekt hier deze leering uit:
Wanneer u ten gepasten stond,
Als gulle blijdschap heerscht in 't rond,
Een jongman om een kusje kwelt,
Zoo houdt u niet gelijk ontsteld,
Zoo houdt u niet gelijk verveerd,
Dewijl ons de ondervinding leert,
Dat als een vrijster zich gedraagt
Als of haar nooit een kus behaagt,
Als of zij had een walg er van,
Men haar niet veel vertrouwen kan:
Voor mij, ik hou het voor gewis,
Zij knijpt de kat als 't donker is (1).

J. C. K

(1) *Kleine Dichterlijke Handschriften*, tweede druk D. VI, bl. 343.

ZANDIJK (HENDRIK) galmde ten jare 1751 eenen *Treur-zang uit over het afsterven van* W. C. H. FRISO, op eenen toon, welke van zijne dichterlijke bekwaamheid geringe gedachten geeft. Zij, die het stuk verkiezen te lezen, kunnen het vinden in het *Aanhangsel op de Dichtkundige Cijpressenbladen.* J. C. K.

ZAS (N.), die in de zeventiende eeuw leefde maakte een vers: *Op de wedersproke, en bematigde Pijn-Bank van* DANIEL JONKTIJS, *der Medicijnen Doctor, Oud-Schepen des stads Rotterdam.* J. C. K.

ZAUNSLIFER (PETRUS) liet in 1522 te *Amsterdam* in 4° drukken een werk getiteld: *Tafereel van overdeftige zinnebeelden, gemaelt naer de Deuchden, Ondeuchden, Gemoetsdriften der menschen, straffen Godts en zegeningen,* waarvan D. VAN HOOGSTRATEN zegt:

Wie vroomheidt zoekt, koom zich in dezen hof vermeien,
Wiens paden hem in veiligheit geleien
Naer boven, daer de vreugt zich uitzet zonder perk.
Men kroon' met lof dit nutbaer werk (1).

(1) Het gedicht waarvan deze regels het slot couplet uitmaken is gedrukt voor ZAUNSLIFERS *Tafereel van Zinnebeelden.*

Dit *Tafereel* nu is wel in prosa geschreven, maar met onderscheidene regels uit oude dichters doorspekt, van welke sommigen door den autheur overgezet zijn, terwijl hij bovendien, in den loop van het werk, zich als dichter doet kennen, wanneer hij op het zinnebeeld van de oorlogen, onder anderen, zegt: »Het zy my »geoorlooft hier een schetze van de woede des oorlogs, »en hunne droevige gevolgen, aan te teekenen, uit »myn *Gruwelzweep des Oorlogs, en het heil der vrede,* »dat ik eertyds zong op den vrede van *Utrecht*, des »Jaers 1713. Nadat ik de nederlage hadde afgemaelt, »ging ik dus voort:"

Ach wat een nederlaeg! wat viel niet door den degen!
  Hoe blaekt het scheepsvuur! daer het ligchaam half gebraen,
Zist zielloos in de zee, of aen den dolk geregen,
  Braekt straks de ziel, en kan het sterflot niet ontgaen.

Neptuin, geklonken op zijn kristallynen wagen,
  Steekt 't hooft ten golve uit, en aerzelt door het bloet.
Dat 't zeeschuim purper verft door doodelyke slagen,
  En met zyn Tritons duikt hij fluks weer in den vloet.

Hy volgt, ter doot bevreest, met zyne glaze wielen
  De donders achter na, geklatert uit metael.
Zy rollen in het zout met meer dan duizent kielen,
  Vol klingen van Vulkaen, gerukt uit Mavors zael.

Hoe snoof de rouw orkaen, vol bittre krijgsgevallen,
  Den vyant toe, en trof, gelijk een blixemvlaeg!
Gantsch Vrankryk spreidt een floers op zijne trotze wallen,
  En schreit en klaegt om 't leet der groote nederlaeg (1).

(1) ZAUNSLIFER'S *Tafereel van Zinnebeelden enz.*, bl. 327.

Dit dichtstuk zelve hebben wij niet kunnen magtig worden, maar in 's mans *Tafereel* kunnen de liefhebbers van dergelijke verzen nog meer brokstukken daaruit aantreffen. Zaunslifer was, toen hij zijne zinnebeelden in het licht zond, *Bedienaer van het H. Evangelium te Vianen.*

ZAVELEN (L. LEENDERS VAN), te *Deutekom*, stortte op rijm eene menigte *Lijktranen over de droevige dood van* WILLEM DE IV. In het zesde couplet (het geheel bestaat, behalve het grafschrift uit negen en twintig) luidt het:

Mijn penne die staat stil, mijn hant begint te beven,
Hoe ben ik noch in staat! de spraak heeft mij begeven.
Tot schreyen onbekwaam, de droefheid is te groot,
Wat is 't een droeve maar, Oranje die is doodt (1).

J. C. K.

ZEVENDER (J. F. VAN DER) maakte, in het begin der zeventiende eeuw verzen, op de werken zijner tijdgenooten; zoo als, onder anderen, op het derde en vierde deel van BORS *Nederlantsche Oorloghen,* waarvan het laatste aldus begint:

Al heeft een Vorst ghebracht veel Rijcken in syn machte,
Veel Oorlochs oock gevoert; nochtans ick weynich achte
Syn wijt-beroemde eer, ten zy dat syne daet,
Bescreven door de Pen, vergetelheyt ontgaet.

ZIMMERS (W.) was een der duizend en een, die hunne naam voor de werken hunner vrienden meenden te vereeuwigen. Zijn gedicht *Op het aanstaande vertrek van onsen trouwen en Zielsbeminden Herder en Leeraar* J. D' OUTREIN, vindt men achter diens *Intreé-rede te Dordrecht.* Amsterdam 1703 4°. S.

(1) *Aanhangzel op de Dichtkundige Cijpressenbladen*, bl. 124.

ZONHOVEN (GEORGIUS VAN), Leeraar der Remonstranten te *Leyden*, maakte nu en dan een vrij vloeijend versje, onder anderen vindt men er een in het *Stamboek van* J. KOERTEN. Men hoore hem zelven:

Vorst Willem, Englants steun en hoop
De groote Mavors van Euroop,
Hangt in dit kunstvertrek te pronken;
Doch niet bestuuwt met oorlogsvonken,
Gelijk hij in het velt vol vier
Den vijandt daagt, maar in 't papier,
Vereeuwigt door die eedle vingren,
Daar een Lysip zou op verslingren.

R. A.

ZORGEN (CLEMENT VAN), in de zestiende eeuw, Hoogleeraar in de wiskunst te *Amsterdam*, heeft in dichtmaat uitgegeven: *Het Etmael* en *het Klokkenspel*, blijkens een puntdicht van J. DE DEKKER, van dezen inhoud:

Hoe snel ons' dagen staêg in uren ons ontslippen,
Hoe ieder Etmael gaet met vier en twintig glippen,
En hoe ons 't Klocken-spel gedurig speelt naer 't graf,
Maelt ons VAN ZORGEN's dicht hier zoo zorgvuldig af;
Dat bij aldien wij 't ons geen voorslag laeten strecken
Om uit der zonden slaep ons' zielen op te wecken,
Zoo zorg ick (en mijn' zorg is vrij geen ijdle waen)
Dat eer wij zijn ontwaeckt, de dood-klock wel moght slaen (1).

J. C. K.

ZUILICHEM (JAN VAN), een Rotterdammer, die in het begin dezer eeuw, nu en dan, eenige rijmende regels vervaardigde, treffen wij onder meer aan, in

(1) DE DEKKERS *Rym- oeffeningen*, D. II, bl. 157.

den door J. SCHARP bezorgden, *Bundel van Lijkzangen* op P. HOFSTEDE. Dat hij niet hoog timmerde, kunnen deze vier regels bewijzen (1):

Wien zou nu nog zuchtend klagen?
Schreiën bij HOFSTEDE's graf
Hem de zaligheid misgunnen,
Die zijn Heiland aan hem gaf?

R. A.

ZUYLEKOM (MARIA VAN) geb. te *'s Gravenhage*, zond aldaar ten jare 1788 bij IZAAK VAN CLEEF in het licht: *Mengelingen in prosa en poezij*, met eene opdragt aan de leden van Utrechts letterkundig genootschap, ter spreuke voerende: *Vlijt is de voedster der Wetenschappèn*, waarin de dichteres, onder anderen, betuigt:

De toonen die mijn *Clio* roert,
Zijn niet gelouterd — opgevoerd,
Tot eene hoogte die dat *iet* eens Seraphs merken;
Dat *iet*, dat als een VONDEL zingt,
Door ziel-, door hart- door adren dringt;
Dat ons ten hemel draagt bij 't leezen zijner werken.

Dit is eene gulhartige bekentenis, die door hare dichtstukken bewaarheid wordt. Er ligt daarover een gloed van *sentimenteelheid* (op dat ik dit woord gebruike) verspreid, welke in hare dagen veld won; van daar ook menigvuldige — — — en . . . . en uitroepingen, die toen aan de orde van den dag waren. Liefelijk en teeder en zacht vloeijen somtijds hare verzen

(1) *Bundel Lijkzangen*, bl. 100.

daar henen, dikwijls met eene zwaarmoedige tint. Wij deelen daarvan iets ter proeve mede, uit de: *Herinnering bij de wieg van een slapend kind.*

Sluimer, lieve onnozle! sluimer,
o, geniet de zachte rust;
Nu nog zijn u, in uw wiegje,
's werelds rampen onbewust. —
In den uchtend van ons leven,
kennen wij geen wreed verdriet:
Maar, helaas! — mijn dierbre wiegling!
deeze stonden duuren niet —
Onze jaaren vliegen heenen,
en met hun de onnozelheid;
Opgepraamde — bittre rampen,
zijn den sterveling bereid.
Dikwerf zendt mijn oog een aanblik,
op mijn eerste kindsheid neêr;
En, helaas! dan vindt mijn harte
zuchtende zijn wiegje weêr!
Hoe veel wrange bitterheden
heb ik sinds dien tijd geleên!
Bloemen die nog roozen waren
in mijn eersten morgenstond,
Zijn als distels neêrgeslagen;
sieren een ondankbren grond enz. (1).

Onder hare *sentimenteele* verzen behooren, onder anderen, *de Vliet.*

Onlangs zat ik denkend neder,
bij het stroomen van een vliet,
En vergat, bij 't zacht gemurmel,
al mijn rampen — en verdriet.

---

(1) *Mengelingen*. bl. 41.

Dikwerf zwol een *zalig* traantje,
bij het staaren, in mijn oog,
Dat, gedachtloos, met de golfjes
van het beekje, heenen vloog —
Dankbaar — grootsch — geveelig — teeder,
dacht ik aan Gods mogendheid,
Die door ieder vak der schepping,
spreekende ligt heen gespreid! —
't Zuiden windje floot verkwikkend,
door de naaste boomen heen;
Alles ademde Gods liefde;
alles juichte voor mijn treên enz. (1).

Jammer dat in dit tafereel de volle maan en een paar tordelduifjes ontbreken! — Hier en daar poogt zij door eene meer krachtige taal haar gevoel uit te drukken; in hoe verre zij daarin slaagde moge het eerste couplet van de *Ode aan God* beslissen:

In 't eenzaam bidvertrek eerbiedig neêrgezeten;
Klieft mijne denkkracht door de lucht:
Hier, spreekend met mijn' God — kan ik de ramp vergeeten,
Waarom mijn bloedend harte zucht.
De schoot der heerlijkheid ontsluit zich voor mijn treden;
Een englenheir vliegt om mij heen;
'k Werp een verspiende blik in 't zwerk der zaligheden;
De Seraphs vangen mijn gebeên enz. (2).

Levensbijzonderheden zijn ons van deze dichteres niet voorgekomen. Alleen weten wij dat zij later moet gehuwd zijn geweest, en toen zich noemde MARIA DE WITTE VAN HAAMSTEDE geboren VAN ZUYLEKOM. J. C. K.

(1) *Mengelingen*, bl. 62.
(2) *Mengelingen*, bl. 35.

ZWAAN (C.) gaf in 1752 eene *Rouw-klacht* uit over *het onverwagte sterfgeval van* W. C. H. FRISO, dat dus begint:

ô Overdroeve maar, ô naarste nacht der nagten,
Wie had dees droeve slag zoo schielijk durve wagten (1).

J. C. K.

ZWART (H. HINCHLIFF) was een rijmelaar uit het laatst der zeventiende eeuw, blijkens zijn gedicht op den *Lusthof der Huwelijken van* PIETER DE NEYN.

S.

(1) *Aanhangzel op de Dichtkundige Cypressenbladen*, bl. 121.

AANWIJZING

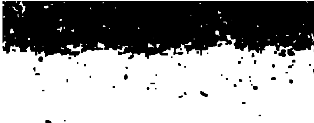
DER

DICHTERS EN DICHTERESSEN,

IN DIT DEEL VERMELD.

H

